

Spis treści

•	Opinia niezależnego biegłego rewidenta	3
•	Raport z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego	7
•	Wybrane dane finansowe	27
•	Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe	29
•	Sprawozdanie z działalności	117

Opinia niezależnego biegłego rewidenta

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

**Dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.**

Opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. (zwanej dalej „Grupą”), w której jednostką dominującą jest Bank Handlowy w Warszawie S.A. (zwany dalej „Jednostką dominującą”) z siedzibą w Warszawie, przy ulicy Senatorskiej 16, obejmującego skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2015 r., skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r., skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r., skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym, skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za ten rok obrotowy oraz noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zawierające informację dodatkową o przyjętych zasadach rachunkowości i inne informacje objaśniające.

Odpowiedzialność Zarządu oraz Członków Rady Nadzorczej

Zarząd Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie i rzetelną prezentację skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską oraz za sporządzenie sprawozdania z działalności i za prawidłowość ksiąg rachunkowych zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zarząd Jednostki dominującej jest również odpowiedzialny za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Zarząd oraz Członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności Grupy spełniały wymagania przewidziane w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości” – Dz. U. z 2013 r., poz. 330, z późn. zm.).

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Naszym zadaniem było zbadanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego i wyrażenie na tej podstawie opinii wraz z raportem, czy rzetelnie i jasno przedstawia ono, we wszystkich istotnych aspektach, sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy Grupy zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami i przyjętymi zasadami rachunkowości oraz o prawidłowości ksiąg rachunkowych stanowiących podstawę jego sporządzenia.

Badanie przeprowadziliśmy stosownie do przepisów rozdziału 7 Ustawy o rachunkowości oraz Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych. Standardy te wymagają przestrzegania wymogów etycznych oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia.

Badanie polegało na przeprowadzeniu procedur służących uzyskaniu dowodów badania kwot i ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur zależy od osądu biegłego rewidenta, w tym od oceny ryzyka istotnego zniekształcenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem. Dokonując oceny tego ryzyka, biegły rewident bierze pod uwagę działanie kontroli wewnętrznej, w zakresie dotyczącym sporządzania i rzetelnej prezentacji przez Grupę skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w celu zaprojektowania odpowiednich w danych okolicznościach procedur badania, nie zaś wyrażenia opinii o skuteczności kontroli wewnętrznej jednostki. Badanie obejmuje także ocenę odpowiedniości przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, racjonalności ustalonych przez kierownictwo wartości szacunkowych, jak również ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Uważamy, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia opinii z badania.

Opinia

Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe we wszystkich istotnych aspektach:

- a. przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową Grupy na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz jej wynik finansowy i przepływy pieniężne za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską;
- b. jest zgodne w formie i treści z obowiązującymi Grupę przepisami prawa, w tym z wymogami Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim („Rozporządzenie” – Dz. U. z 2014 r., poz. 133) oraz Statutem Banku;
- c. zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonej dokumentacji konsolidacyjnej.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności Grupy za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. uwzględniają postanowienia art. 49 ust. 2 Ustawy o rachunkowości, Rozporządzenia oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe („Prawo bankowe” - Dz. U. z 2015 r., poz. 128, z późn. zm.) i są zgodne z informacjami zawartymi w zbadanym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W świetle wiedzy o Grupie i jej otoczeniu uzyskanej podczas naszego badania nie stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności Grupy istotnych zniekształceń.

Informacje finansowe zawarte w sekcji IV „Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.” sprawozdania z działalności Grupy zostały zbadane zgodnie z zakresem opisanym w paragrafie *Odpowiedzialność biegłego rewidenta* powyżej oraz wymogami Prawa bankowego. Naszym zdaniem informacje finansowe zawarte w sekcji IV „Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.” sprawozdania z działalności Grupy zostały sporządzone we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z wymogami Prawa bankowego.

W oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, które jest wyodrębnioną częścią sprawozdania z działalności, Grupa zawarła informacje zgodnie z zakresem określonym w Rozporządzeniu. Informacje te są zgodne z mającymi zastosowanie przepisami oraz informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Przeprowadzający badanie w imieniu PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o., spółki wpisanej na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144:

Anna Bączyk

Kluczowy Biegły Rewident
Numer ewidencyjny 11810

Warszawa, 7 marca 2016 r.

Raport z badania skonsolidowanego
sprawozdania finansowego
za rok obrotowy
od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r.

Dla Walnego Zgromadzenia
Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Spis treści:

I.	Ogólna charakterystyka Grupy	10
II.	Informacje dotyczące przeprowadzonego badania	13
III.	Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego	14
IV.	Stwierdzenia niezależnego biegłego rewidenta	23
V.	Informacje i uwagi końcowe	25

I. Ogólna charakterystyka Grupy

- a. Jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”) jest Bank Handlowy w Warszawie Spółka Akcyjna („Bank”, „Jednostka dominująca”) z siedzibą w Warszawie, ul. Senatorska 16.
- b. Jednostka dominująca została powołana aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 r. Statut Banku sporządzono w formie aktu notarialnego w Kancelarii Notarialnej notariusza Andrzeja Przybyły w Warszawie w dniu 31 marca 1998 r. i zarejestrowano w repertorium A pod numerem 2189/98. W dniu 22 lutego 2001 r. Sąd Rejonowy w Warszawie XIX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego dokonał wpisu Jednostki dominującej do Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS 0000001538.
- c. Dla celów rozliczeń z tytułu podatków Jednostce dominującej nadano numer NIP 526-03-00-291. Dla celów statystycznych Jednostka dominująca otrzymała numer REGON 000013037.
- d. Kapitał zakładowy Jednostki dominującej na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosił 522 638 tys. zł i składał się z 130 659 600 akcji zwykłych o wartości nominalnej 4,00 zł każda.
- e. Na 31 grudnia 2015 r. akcjonariuszami Jednostki dominującej byli:

Nazwa akcjonariusza	Liczba posiadanych akcji	Wartość nominalna posiadanych akcji (tys. zł)	Typ posiadanych akcji	% posiadanych głosów
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	97 994 700	391 979	zwykłe	75,0
Pozostali akcjonariusze	32 664 900	130 659	zwykłe	25,0
	130 659 600	522 638		100,0

- f. W badanym okresie przedmiotem działalności Grupy było m.in.:
 - przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów;
 - prowadzenie innych rachunków bankowych;
 - przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych;
 - udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych;
 - udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw;
 - wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu;
 - wykonywanie terminowych operacji finansowych;
 - działalność maklerska;
 - działalność leasingowa;
 - działalność inwestycyjna.

I. Ogólna charakterystyka Grupy (cd.)

g. W skład Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. na dzień 31 grudnia 2015 r. wchodziły następujące jednostki:

Nazwa jednostki	Charakterystyka powiązania kapitałowego (% własności pośrednio i bezpośrednio)	Metoda konsolidacji	Podmiot badający sprawozdanie finansowe	Rodzaj opinii	Dzień bilansowy, na który sporządzono sprawozdanie finansowe*
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	jednostka dominująca	Nie dotyczy	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	bez zastrzeżeń	31 grudnia 2015 r.
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	w trakcie badania	31 grudnia 2015 r.
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	w trakcie badania	31 grudnia 2015 r.
Handlowy Investments S.A.	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	Grant Thornton Lux Audit S.A.	w trakcie badania	29 lutego 2016 r.*
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	jednostka zależna (100,00%)	Pełna	Spółka nie podlegała badaniu	-	31 grudnia 2015 r.
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	jednostka zależna (100,00%)	Metoda praw własności	PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.	w trakcie badania	31 grudnia 2015 r.

* W przypadku Handlowy Investments S.A., spółki sporządzającej sprawozdanie finansowe na dzień bilansowy inny niż ten, na który sporządzone zostało skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy, uwzględniono odpowiednie wymogi Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonych przez Unię Europejską.

I. Ogólna charakterystyka Grupy (cd.)

h. W roku obrotowym członkami Zarządu Jednostki dominującej byli:

• Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu
• Witold Zieliński	Wiceprezes Zarządu
• Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu
• Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu
• David Mouillé	Wiceprezes Zarządu od 11 sierpnia 2015 r.
• Brendan Carney	Wiceprezes Zarządu do 30 czerwca 2015 r.
• Czesław Piasek	Członek Zarządu
• Iwona Dudzińska	Członek Zarządu do 31 lipca 2015 r.

W dniu 3 grudnia 2015 r. Pani Katarzyna Majewska została powołana do pełnienia funkcji Członka Zarządu na okres 3-letniej kadencji od dnia 11 stycznia 2016 r.

i. Jednostka dominująca jest emitentem papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i zgodnie z wymogami Ustawy o rachunkowości sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

II. Informacje dotyczące przeprowadzonego badania

- a. Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. zostało przeprowadzone przez PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, al. Armii Ludowej 14, wpisaną na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144. W imieniu podmiotu uprawnionego badanie przeprowadzone zostało pod nadzorem kluczowego biegłego rewidenta, biegłego rewidenta Grupy Anny Bączyk (numer w rejestrze 11810).
- b. PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. została wybrana na biegłego rewidenta Grupy Uchwałą nr 7/V/2015 Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. z dnia 20 marca 2015 r. na podstawie paragrafu 18 Statutu Jednostki dominującej.
- c. PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. oraz kluczowy biegły rewident przeprowadzający badanie są niezależni od jednostek wchodzących w skład Grupy w rozumieniu art. 56 ust. 2–4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1011).
- d. Badanie przeprowadzono na podstawie umowy zawartej w dniu 10 czerwca 2015 r. w okresie:
 - badanie wstępne od 1 października 2015 r. do 31 grudnia 2015 r.;
 - badanie końcowe od 4 stycznia 2016 r. do 7 marca 2016 r.

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ na 31 grudnia 2015 r. (wybrane pozycje)

	31.12.2015 r. tys. zł	31.12.2014 r. tys. zł	Zmiana		Struktura	
			tys. zł	(%)	31.12.2015 r. (%)	31.12.2014 r. (%)
AKTYWA						
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	2 170 237	1 522 949	647 288	42,5	4,4	3,1
Należności od banków	757 103	2 065 685	(1 308 582)	(63,3)	1,5	4,1
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	6 987 284	12 721 573	(5 734 289)	(45,1)	14,1	25,5
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 795	-	1 795	-	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 351 259	14 435 099	3 916 160	27,1	37,1	29,0
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	7 768	7 765	3	-	-	-
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	67 744	8 211	59 533	725,0	0,1	-
Należności od klientów	18 975 471	16 770 482	2 204 989	13,1	38,4	33,7
Rzeczowe aktywa trwałe	354 080	366 857	(12 777)	(3,5)	0,7	0,7
Wartości niematerialne	1 371 879	1 387 745	(15 866)	(1,1)	2,8	2,8
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	20 673	13 255	7 418	56,0	-	-
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	161 586	157 319	4 267	2,7	0,3	0,3
Inne aktywa	277 985	384 612	(106 627)	(27,7)	0,6	0,8
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	1 928	2 113	(185)	(8,8)	-	-
AKTYWA RAZEM	49 506 792	49 843 665	(336 873)	(0,7)	100,0	100,0

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ na 31 grudnia 2015 r. (wybrane pozycje) – cd.

	31.12.2015 r. tys. zł	31.12.2014 r. tys. zł	Zmiana		Struktura	
			tys. zł	(%)	31.12.2015 r. (%)	31.12.2014 r. (%)
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków	6 963 561	5 122 576	1 840 985	35,9	14,1	10,3
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	3 247 523	6 770 922	(3 523 399)	(52,0)	6,6	13,5
Pochodne instrumenty zabezpieczające	112 383	-	112 383	-	0,2	-
Zobowiązania wobec Klientów	31 586 303	29 632 598	1 953 705	6,6	63,8	59,4
Rezerwy	23 494	26 409	(2 915)	(11,0)	-	0,1
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	186	(186)	(100,0)	-	-
Inne zobowiązania	722 872	880 214	(157 342)	(17,9)	1,5	1,8
SUMA ZOBOWIĄZAŃ	42 656 136	42 432 905	223 231	0,5	86,2	85,1
KAPITAŁ WŁASNY	6 850 656	7 410 760	(560 104)	(7,6)	13,8	14,9
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	49 506 792	49 843 665	(336 873)	(0,7)	100,0	100,0

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. (wybrane pozycje)

	2015 r.		2014 r.		Zmiana		Struktura	
	tys. zł	(%)	tys. zł	(%)	tys. zł	(%)	2015 r.	2014 r.
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	1 232 413		1 489 071		(256 658)	(17,2)	51,0	51,8
Koszty odsetek i podobne koszty	(255 813)		(325 128)		69 315	(21,3)	15,8	19,1
Wynik z tytułu odsetek	976 600		1 163 943		(187 343)	(16,1)		
Przychody z tytułu opłat i prowizji	709 435		726 196		(16 761)	(2,3)	29,4	25,3
Koszty z tytułu opłat i prowizji	(78 085)		(107 265)		29 180	(27,2)	4,8	6,3
Wynik z tytułu opłat i prowizji	631 350		618 931		12 419	2,0		
Przychody z tytułu dywidend	7 382		5 783		1 599	27,7	0,3	0,2
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	293 118		382 160		(89 042)	(23,3)	12,2	13,3
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	145 246		229 922		(84 676)	(36,8)	6,0	8,0
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	2 232		6 429		(4 197)	(65,3)	0,1	0,2
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	7 949		(379)		8 328	(2.197,4)	0,3	-
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	(12 170)		10 585		(22 755)	(215,0)	0,7	0,4
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(1 207 875)		(1 202 516)		(5 359)	0,4	74,4	70,4
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(70 422)		(71 364)		942	(1,3)	4,3	4,2
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	102		6 384		(6 282)	(98,4)	-	0,2
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	17 202		17 804		(602)	(3,4)	0,7	0,6
Zysk operacyjny	790 714		1 167 682		(376 968)	(32,3)		
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	61		28		33	117,9	-	-
Zysk brutto	790 775		1 167 710		(376 935)	(32,3)		
Podatek dochodowy	(164 356)		(220 398)		56 042	(25,4)		
Zysk netto	626 419		947 312		(320 893)	(33,9)		
Przychody ogółem	2 415 140		2 874 362		(459 222)	(16,0)	100,0	100,0
Koszty ogółem	(1 624 365)		(1 706 652)		82 287	(4,8)	100,0	100,0
Zysk brutto	790 775		1 167 710		(376 935)	(32,3)		

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r.

	2015 r. tys. zł	2014 r. tys. zł	Zmiana	
			tys. zł	(%)
Zysk netto	626 419	947 312	(320 893)	(33,9)
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:				
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	(216 486)	95 836	(312 322)	(325,9)
Różnice kursowe	(6)	844	(850)	(100,7)
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:				
Zyski/straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	886	(5 898)	6 784	(115,0)
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu	(215 606)	90 782	(306 388)	(337,5)
Całkowite dochody ogółem	410 813	1 038 094	(627 281)	(60,4)

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Wybrane wskaźniki charakteryzujące sytuację majątkową i finansową oraz wyniki finansowe Grupy

Działalność gospodarczą Grupy, jej wynik finansowy za rok obrotowy oraz sytuację majątkową i finansową na dzień bilansowy w porównaniu do okresu poprzedzającego charakteryzują następujące wskaźniki:

	2015 r.	2014 r.
Wskaźniki rentowności		
Wskaźnik zwrotu z kapitału (zysk netto / średnie aktywa netto) (1)	8,8%	12,9%
Wskaźnik zwrotu z aktywów (zysk netto / średni stan aktywów) (1)	1,3%	2,0%
Marża odsetkowa (przychody z tytułu odsetek / średni stan aktywów pracujących) – (koszty z tytułu odsetek / średni stan zobowiązań odsetkowych) (1) (3)	2,0%	2,5%
Stopa przychodu odsetkowego z aktywów pracujących (przychody z tytułu odsetek / średnie aktywa pracujące) (1) (3)	2,6%	3,3%
Wskaźnik kosztów do przychodów (suma kosztów działania i kosztów ogólnego zarządu oraz amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych / wynik na działalności bankowej) (2)	62,3%	52,6%
Cena środków obcych (koszty z tytułu odsetek / średnie zobowiązania odsetkowe) (1)	0,6%	0,8%
	31.12.2015 r.	31.12.2014 r.
Wskaźniki jakości aktywów		
Udział należności od klientów z rozpoznaną utratą wartości w portfelu należności od klientów brutto	3,6%	5,3%
Pokrycie kredytów i pożyczek bez utraty wartości odpisami	0,3%	0,4%
Pokrycie kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości odpisami	74,4%	77,5%
Inne wskaźniki		
Współczynnik kapitałowy (TCR) (4)	17,1%	17,5%
Kapitał podstawowy Tier I (tys. zł)	4 781 008	4 944 496
Całkowity regulacyjny wymóg kapitałowy (tys. zł)	2 238 956	2 256 721

- (1) Stany średnie pozycji bilansowych obliczono na podstawie stanu poszczególnych pozycji na początku i końcu bieżącego okresu oraz poprzedniego roku obrotowego.
- (2) Wynik na działalności bankowej rozumiany jako zysk brutto pomniejszony o koszty działania i koszty ogólnego zarządu, amortyzację rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych oraz wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne.
- (3) Aktywa pracujące definiowane są jako środki w banku centralnym (bez kasy), należności od banków i klientów oraz papiery wartościowe i instrumenty pochodne.
- (4) Współczynnik obliczony według zasad obowiązujących w danym okresie sprawozdawczym na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz 31 grudnia 2014 r. według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Przedstawione powyżej wskaźniki wyliczono na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Celem badania nie było przedstawienie Grupy w kontekście wyników działalności i osiągniętych wskaźników. Szczegółowa interpretacja wskaźników wymaga pogłębionej analizy działalności Grupy i jej uwarunkowań.

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

Poniższe komentarze przedstawiono w oparciu o wiedzę uzyskaną podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W badanym okresie niżej opisane zjawiska miały istotny wpływ na wynik finansowy oraz sytuację majątkową i finansową Grupy:

- Na koniec roku obrotowego aktywa Grupy wyniosły 49 506 792 tys. zł. W ciągu roku suma bilansowa zmniejszyła się o 336 873 tys. zł, tj. o 0,7%.
- Podstawowym źródłem finansowania aktywów na koniec 2015 r. były zobowiązania wobec klientów. Na dzień 31 grudnia 2015 r. zobowiązania wobec klientów wyniosły 31 586 303 tys. zł i stanowiły 63,8% sumy bilansowej – udział ten był wyższy o 4,4 p.p. w porównaniu do stanu na 31 grudnia 2014 r. Wzrost salda zobowiązań wobec klientów w porównaniu do roku poprzedniego o 1 953 705 tys. zł (tj. o 6,6%) wynikał głównie ze zwiększenia stanu depozytów podmiotów sektora niefinansowego o kwotę 1 509 896 tys. zł.
- Na dzień bilansowy wartość zobowiązań wobec banków wyniosła 6 963 561 tys. zł, co stanowiło wzrost o 1 840 985 tys. zł, tj. o 35,9% w porównaniu do roku poprzedniego. Był on spowodowany przede wszystkim zwiększeniem salda depozytów terminowych (o kwotę 2 090 481 tys. zł, tj. o 88,2%). Jednocześnie zmniejszeniu uległy salda zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu oraz kredytów i pożyczek otrzymanych (o łączną kwotę 255 923 tys. zł, tj. o 12,3%).
- Kapitał własny na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosił 6 850 656 tys. zł. Zmniejszenie salda kapitału własnego o 560 104 tys. zł, tj. o 7,6% w porównaniu do roku poprzedniego było spowodowane głównie:
 - wypłaceniem przez Jednostkę dominującą dywidendy z zysku w kwocie 970 801 tys. zł
 - wygenerowaniem przez Grupę zysku netto w kwocie 626 419 tys. zł w badanym roku obrotowym;
 - zmniejszeniem salda kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto) o kwotę 216 486 tys. zł.
- Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu na dzień 31 grudnia 2015 r. wyniosły 6 987 284 tys. zł i obejmowały głównie obligacje wyemitowane przez rządy centralne w kwocie 4 279 640 tys. zł oraz instrumenty pochodne w kwocie 2 267 132 tys. zł. Saldo obligacji wyemitowanych przez rządy centralne zmniejszyło się o 2 664 666 tys. zł, tj. o 38,4%, a wycena instrumentów pochodnych zmniejszyła się o 3 357 328 tys. zł, tj. o 59,7%.

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- Saldo wyceny instrumentów pochodnych na dzień 31 grudnia 2015 r. zarówno po stronie aktywów (aktywa finansowe przeznaczone do obrotu), jak i zobowiązań (zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu) spadło przede wszystkim na skutek zmniejszenia się wartości oraz ilości otwartych na dzień bilansowy swapów odsetkowych (spadek o 3 266 152 tys. zł, tj. o 68,1% po stronie aktywów oraz o 3 275 087 tys. zł, tj. o 66,7% po stronie zobowiązań). Spadek wartości oraz ilości kontraktów wynikał w szczególności z faktu, iż Bank okresowo przeprowadza kompresję portfeli transakcji na instrumentach pochodnych, zgodnie z zaleceniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (Rozporządzenie EMIR).
- Saldo należności od banków na koniec badanego okresu wyniosło 757 103 tys. zł i zmniejszyło się o 1 308 582 tys. zł, tj. o 63,3% głównie w rezultacie spadku należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu (spadek o 466 528 tys. zł) oraz zmniejszenia salda lokat (spadek o 378 837 tys. zł).
- Na dzień 31 grudnia 2015 r. saldo należności od klientów netto wyniosło 18 975 471 tys. zł, co stanowiło wzrost o 2 204 989 tys. zł, tj. o 13,1% w porównaniu do roku poprzedniego. W saldzie należności od klientów netto 99,3% wartości stanowiły należności Banku. Wartość brutto portfela kredytowego wyniosła na koniec 2015 r. 19 560 877 tys. zł i obejmowała głównie kredyty i pożyczki udzielone podmiotom sektora niefinansowego w kwocie brutto 15 254 953 tys. zł, należności od podmiotów sektora finansowego z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu w kwocie brutto 1 356 247 tys. zł, skupione wierzytelności w ramach należności od podmiotów sektora niefinansowego w kwocie brutto 1 102 720 tys. zł oraz nienotowane dłużne papiery wartościowe od podmiotów sektora niefinansowego w kwocie brutto 1 075 891 tys. zł. Wzrost salda należności od klientów spowodowany był głównie zwiększeniem się salda kredytów i pożyczek dla podmiotów sektora niefinansowego o kwotę 1 112 038 tys. zł brutto, a także wzrostem salda należności od podmiotów sektora finansowego z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu o kwotę 756 348 tys. zł brutto.
- Wartość odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności od klientów zmniejszyła się o 213 490 tys. zł, tj. o 26,7% i na dzień 31 grudnia 2015 r. wyniosła 585 406 tys. zł (odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności Banku stanowiły 98,6% wartości całego salda). Spadek ten wynikał przede wszystkim ze zmniejszenia się odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności ocenianych portfelowo (spadek o 163 582 tys. zł, tj. o 42,2%), co związane było ze sprzedażą części ekspozycji detalicznych oraz poprawą jakości portfela kredytowego. Na dzień 31 grudnia 2015 r. udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości w całości salda kredytów i pożyczek spadł o 1,7 p.p. i wyniósł 3,6%. Wskaźnik pokrycia odpisami aktualizującymi należności kredytowych ze stwierdzoną utratą wartości wyniósł 74,4% i spadł w porównaniu do końca 2014 r. o 3,1 p.p.

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- Saldo dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na dzień 31 grudnia 2015 r. wyniosło 18 351 259 tys. zł i stanowiło 37,1% sumy bilansowej. Wzrost salda o 3 916 160 tys. zł, tj. o 27,1% wynikał ze zwiększenia portfela obligacji wyemitowanych przez rządy centralne, a także portfela obligacji emitowanych przez banki, które na koniec badanego okresu wzrosły odpowiednio o 8 088 942 tys. zł oraz 326 968 tys. zł. Jednocześnie zmniejszeniu uległ portfel bonów pieniężnych wyemitowanych przez banki centralne o kwotę 4 499 750 tys. zł.
- Na dzień 31 grudnia 2015 r. Bank dokonał oszacowania wartości godziwej instrumentów kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży VISA Europe Ltd. na poziomie 63 323 tys. zł. Różnica w wycenie została odniesiona na pozostałe dochody całkowite.
- Kapitał z aktualizacji wyceny na dzień 31 grudnia 2015 r. miał wartość ujemną i wyniósł 163 613 tys. zł (na koniec 2014 r. kapitał z aktualizacji wyceny miał wartość dodatnią w wysokości 52 873 tys. zł). Zmiana wartości kapitału z aktualizacji wyceny była spowodowana przede wszystkim zmianą wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. W trakcie 2015 roku Bank ustanowił relacje zabezpieczające w ramach rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, w celu zabezpieczenia ryzyka zmiany stóp procentowych, na jakie narażony był portfel papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o stałej stopie procentowej. Zmiany w wycenie wartości godziwej instrumentów zabezpieczanych w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka odnoszone były do rachunku zysków i strat.
- Zysk brutto w badanym roku wyniósł 790 775 tys. zł i był niższy od zysku brutto w 2014 r. o 376 935 tys. zł, tj. 32,3%. W kwocie zysku Grupy, 98,6% jego wartości, tj. 780 041 tys. zł, stanowił zysk brutto Banku. Na wartość tego wyniku złożyły się przede wszystkim: wynik z tytułu odsetek w kwocie 976 600 tys. zł, wynik z tytułu opłat i prowizji w kwocie 631 350 tys. zł, wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w kwocie 293 118 tys. zł oraz wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych w kwocie 145 246 tys. zł, pomniejszone głównie o koszty działania i koszty ogólnego zarządu w kwocie 1 207 875 tys. zł.
- Wynik z tytułu odsetek wyniósł 976 600 tys. zł i uległ zmniejszeniu o 187 343 tys. zł, tj. o 16,1% w porównaniu do roku poprzedniego. Zmniejszenie wyniku z tytułu odsetek spowodowane było spadkiem przychodów z tytułu odsetek o 256 658 tys. zł przy jednoczesnym zmniejszeniu się kosztów odsetek o 69 315 tys. zł w porównaniu do poprzedniego roku. Największy spadek przychodów z tytułu odsetek wystąpił na przychodach z tytułu odsetek od należności od klientów oraz dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, odpowiednio w kwocie 168 612 tys. zł oraz 65 758 tys. zł. Zmniejszenie się przychodów oraz kosztów z tytułu odsetek wynikało głównie z obniżenia rynkowych stóp procentowych.

III. Charakterystyka wyników, sytuacji finansowej Grupy oraz istotnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania finansowego (cd.)

- Wynik z tytułu opłat i prowizji wyniósł w badanym roku 631 350 tys. zł i był wyższy o 12 419 tys. zł, tj. o 2,0% w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrost ten wynikał głównie ze zmniejszenia kosztów z tytułu opłat i prowizji o 29 180 tys. zł, głównie na skutek spadku kosztów z tytułu kart płatniczych i kredytowych o kwotę 25 271 tys. zł. Jednocześnie przychody z tytułu opłat i prowizji zmniejszyły się o 16 761 tys. zł. Wynik z tytułu opłat i prowizji Domu Maklerskiego Banku Handlowego stanowił 5,9% tegorocznego wyniku Grupy.
- Koszty działania i koszty ogólnego zarządu w badanym roku wyniosły 1 207 875 tys. zł (w tym koszty ogólnoadministracyjne 642 112 tys. zł i koszty pracownicze 565 763 tys. zł) i wzrosły o 5.359 tys. zł, tj. o 0,4% w porównaniu do roku poprzedniego. Wzrost salda omawianej pozycji wynikał przede wszystkim ze zwiększenia kosztów na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego o kwotę 93 452 tys. zł. Pozostałe koszty wykazywały tendencję malejącą. Koszty pracownicze spadły o 14 231 tys. zł (tj. o 2,5%), natomiast koszty usług zewnętrznych dotyczących dystrybucji produktów bankowych, koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości oraz koszty reklamy i marketingu zmalały łącznie o 80 593 tys. zł (tj. o 42,6%).
- Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne był w badanym roku dodatni i wyniósł 17 202 tys. zł (w 2014 r. wynik był dodatni i wyniósł 17 804 tys. zł). Na wynik wpłynęło w szczególności odwrócenie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych z tytułu odzysków od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych z portfela detalicznego w kwocie 27 929 tys. zł.
- W rezultacie Grupa osiągnęła zysk netto w badanym roku w kwocie 626 419 tys. zł, który był niższy o 320 893 tys. zł, tj. o 33,9% w porównaniu do roku poprzedniego.

IV. Stwierdzenia niezależnego biegłego rewidenta

- a. Zarząd Jednostki dominującej przedstawił w toku badania żądane informacje, wyjaśnienia i oświadczenia oraz przedłożył oświadczenie o kompletnym ujęciu danych w dokumentacji konsolidacyjnej oraz wykazaniu wszelkich zobowiązań warunkowych, a także poinformował o istotnych zdarzeniach, które nastąpiły po dniu bilansowym do dnia złożenia oświadczenia.
- b. Zakres badania nie był ograniczony.
- c. We wszystkich istotnych aspektach konsolidacja kapitałów została przeprowadzona prawidłowo.
- d. Wyłączenia wzajemnych rozrachunków (należności i zobowiązań) oraz obrotów wewnętrznych (przychodów i kosztów) jednostek objętych konsolidacją zostały dokonane we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską.
- e. Wyłączenia wyników niezrealizowanych przez jednostki objęte konsolidacją, zawartych w wartości aktywów oraz z tytułu dywidend zostały dokonane we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską.
- f. Dokumentacja konsolidacyjna była kompletna i poprawna, a sposób jej przechowywania zapewnia właściwą ochronę.
- g. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r. zostało zatwierdzone Uchwałą nr 5 Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Jednostki dominującej z dnia 22 czerwca 2015 r. oraz złożone w Krajowym Rejestrze Sądowym w Warszawie w dniu 26 czerwca 2015 r.
- h. Podczas przeprowadzonego badania nie stwierdziliśmy przypadków niestosowania się przez Bank w okresie od dnia 1 stycznia 2015 roku do dnia niniejszego raportu do obowiązujących zasad w zakresie ostrożności. Na dzień 31 grudnia 2015 roku przewidziane były przepisami Prawa Bankowego, uchwałami Zarządu Narodowego Banku Polskiego, uchwałami Komisji Nadzoru Finansowego oraz Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”) i wydanych na podstawie tego rozporządzenia rozporządzeń Komisji (UE) zasady ostrożności dotyczące:
 - koncentracji ryzyka kredytowego,
 - koncentracji udziałów kapitałowych,
 - kwalifikacji kredytów oraz udzielonych gwarancji i poręczeń do grup ryzyka i tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,
 - płynności,
 - wysokości rezerwy obowiązkowej,
 - adekwatności kapitałowej.

IV. Stwierdzenia niezależnego biegłego rewidenta (cd.)

- i. Łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wynoszący na dzień bilansowy 17,08% został ustalony prawidłowo zgodnie z CRR. Stwierdzenie to opieramy na przeliczeniu ilorazu funduszy własnych wynoszących 4 781 008 tys. zł i aktywów ważonych ryzykiem wynoszących 27 986 950 tys. zł wykazanych w formularzu COREP sporządzonym przez Bank na datę bilansową.
- j. Informacja dodatkowa przedstawia wszystkie istotne informacje określone przez MSSF zatwierdzone przez Unię Europejską.
- k. Informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności Grupy za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. uwzględniają postanowienia Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133) i są zgodne z informacjami przedstawionymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

V. Informacje i uwagi końcowe

Niniejszy raport został sporządzony w związku z badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A., w której jednostką dominującą jest Bank Handlowy w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie przy ulicy Senatorskiej 16. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało podpisane przez Zarząd Jednostki dominującej dnia 7 marca 2016 r.

Raport powinien być czytany wraz z opinią bez zastrzeżeń niezależnego biegłego rewidenta dla Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. z dnia 7 marca 2016 r. dotyczącą wyżej opisanego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wyraża ogólny wniosek wynikający z przeprowadzonego badania. Wniosek ten nie stanowi sumy ocen wyników badania poszczególnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania bądź zagadnień, ale zakłada nadanie poszczególnym ustaleniom odpowiedniej wagi (istotności), uwzględniającej wpływ stwierdzonych faktów na rzetelność i prawidłowość skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Przeprowadzający badanie w imieniu PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o., spółki wpisanej na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144:

Anna Bączyk

Biegły Rewident Grupy, Kluczowy Biegły Rewident
Numer ewidencyjny 11810

Warszawa, 7 marca 2016 r.

Wybrane dane finansowe

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. euro**	
	2015	2014	2015	2014
Przychody z tytułu odsetek	1 232 413	1 489 071	294 497	355 446
Przychody z tytułu opłat i prowizji	709 435	726 196	169 527	173 345
Zysk brutto	790 775	1 167 710	188 964	278 736
Zysk netto	626 419	947 312	149 689	226 127
Całkowite dochody	410 813	1 038 094	98 168	247 797
Zmiana stanu środków pieniężnych	621 437	612 753	148 499	146 266
Aktywa razem	49 506 792	49 843 665	11 617 222	11 694 077
Zobowiązania wobec banków	6 963 561	5 122 576	1 634 063	1 201 834
Zobowiązania wobec klientów	31 586 303	29 632 598	7 412 015	6 952 255
Kapitał własny	6 850 656	7 410 760	1 607 569	1 738 676
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	122 642	122 619
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/euro)	52,43	56,72	12,30	13,31
Współczynnik wypłacalności (w %)	17,1	17,5	17,1	17,5
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/euro)	4,79	7,25	1,15	1,73
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł/euro)	4,79	7,25	1,15	1,73
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/euro)*	4,68	7,43	1,10	1,74

* Przedstawione wskaźniki dotyczą odpowiednio: zadeklarowanej dywidendy z podziału zysku za 2015 rok oraz wypłaconej w 2015 roku dywidendy z podziału zysku za 2014 rok.

** Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wg średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2015 roku – 4,2615 zł (na dzień 31 grudnia 2014 roku: 4,2623 zł); pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych wg kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca 2015 roku – 4,1848 zł (2014 roku: 4,1893 zł).

**Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie
Finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2015 roku**

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	32
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	33
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	34
Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	35
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	36
Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	37
1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)	37
2. Znaczące zasady rachunkowości	39
3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	51
4. Wynik z tytułu odsetek	52
5. Wynik z tytułu opłat i prowizji	53
6. Przychody z tytułu dywidend	54
7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	54
8. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	54
9. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	54
10. Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	55
11. Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	56
12. Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	56
13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	56
14. Podatek dochodowy	57
15. Zysk przypadający na jedną akcję	58
16. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach	58
17. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	58
18. Należności od banków	59
19. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	59
20. Pochodne instrumenty zabezpieczające	61
21. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	61
22. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	62
23. Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	62
24. Należności od klientów	63
25. Rzeczowe aktywa trwałe	65
26. Wartości niematerialne	66
27. Test utraty wartości dla wartości firmy	67
28. Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	67
29. Inne aktywa	70
30. Zobowiązania wobec banków	70
31. Zobowiązania wobec klientów	70
32. Rezerwy	71
33. Inne zobowiązania	72
34. Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności	72
35. Kapitały	73
36. Transakcje repo oraz reverse repo	74
37. Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych	76
38. Rachunkowość zabezpieczeń	76
39. Wartość godziwa	77
40. Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne	80
41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie	82
42. Działalność powiernicza	82
43. Leasing operacyjny	83
44. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	83
45. Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym	84
46. Jednostki powiązane	84
47. Świadczenia na rzecz pracowników	85
48. Zarządzanie ryzykiem	91
49. Zdarzenia po dacie bilansowej	114

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Za okres	2015	2014
w tys. zł	Nota		
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	4	1 232 413	1 489 071
Koszty odsetek i podobne koszty	4	(255 813)	(325 128)
Wynik z tytułu odsetek	4	976 600	1 163 943
Przychody z tytułu opłat i prowizji	5	709 435	726 196
Koszty z tytułu opłat i prowizji	5	(78 085)	(107 265)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	5	631 350	618 931
Przychody z tytułu dywidend	6	7 382	5 783
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7	293 118	382 160
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży		145 246	229 922
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży		2 232	6 429
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	8	7 949	(379)
Pozostałe przychody operacyjne	9	40 139	52 266
Pozostałe koszty operacyjne	9	(52 309)	(41 681)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	9	(12 170)	10 585
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	10	(1 207 875)	(1 202 516)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	11	(70 422)	(71 364)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	12	102	6 384
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	13	17 202	17 804
Zysk operacyjny		790 714	1 167 682
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		61	28
Zysk brutto		790 775	1 167 710
Podatek dochodowy	14	(164 356)	(220 398)
Zysk netto		626 419	947 312
W tym:			
Zysk netto należny udziałowcom Jednostki dominującej		626 419	947 312
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	15	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,79	7,25
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,79	7,25

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 37–114 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Za okres	2015	2014
<i>w tys. zł</i>	Nota		
Zysk netto		626 419	947 312
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:			
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	16	(216 486)	95 836
Różnice kursowe		(6)	844
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:			
Zyski (straty) aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	16	886	(5 898)
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu		(215 606)	90 782
Całkowite dochody ogółem		410 813	1 038 094
W tym:			
Całkowite dochody należne udziałowcom jednostki dominującej		410 813	1 038 094

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 37–114 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Stan na dzień	31.12.2015	31.12.2014
<i>w tys. zł</i>	<i>Nota</i>		
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	2 170 237	1 522 949
Należności od banków	18	757 103	2 065 685
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	6 987 284	12 721 573
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	1 795	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	18 351 259	14 435 099
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	7 768	7 765
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	67 744	8 211
Należności od klientów	24	18 975 471	16 770 482
Rzeczowe aktywa trwałe	25	354 080	366 857
Wartości niematerialne	26	1 371 879	1 387 745
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		20 673	13 255
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	28	161 586	157 319
Inne aktywa	29	277 985	384 612
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia		1 928	2 113
Aktywa razem		49 506 792	49 843 665
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	30	6 963 561	5 122 576
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 247 523	6 770 922
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	112 383	-
Zobowiązania wobec klientów	31	31 586 303	29 632 598
Rezerwy	32	23 494	26 409
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		-	186
Inne zobowiązania	33	722 872	880 214
Zobowiązania razem		42 656 136	42 432 905
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał zakładowy	35	522 638	522 638
Kapitał zapasowy	35	3 001 525	3 000 298
Kapitał z aktualizacji wyceny	35	(163 613)	52 873
Pozostałe kapitały rezerwowe	35	2 869 509	2 893 523
Zyski zatrzymane		620 597	941 428
Kapitał własny razem		6 850 656	7 410 760
Zobowiązania i kapitał własny razem		49 506 792	49 843 665

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 37–114 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie- sprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2015 roku	522 638	3 000 298	52 873	2 893 523	941 428	-	7 410 760
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	(216 486)	880	626 419	-	410 813
zysk netto	-	-	-	-	626 419	-	626 419
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	(6)	-	-	(6)
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	(216 486)	-	-	-	(216 486)
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	886	-	-	886
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(970 917)	-	(970 917)
Transfer na kapitały	-	1 227	-	(24 894)	23 667	-	-
Stan na 31 grudnia 2015 roku	522 638	3 001 525	(163 613)	2 869 509	620 597	-	6 850 656

Nota: 16, 35

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie- sprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2014 roku	522 638	2 997 759	(42 963)	2 859 388	970 442	-	7 307 264
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	95 836	(5 054)	947 312	-	1 038 094
zysk netto	-	-	-	-	947 312	-	947 312
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	844	-	-	844
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	95 836	-	-	-	95 836
straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	(5 898)	-	-	(5 898)
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(934 598)	-	(934 598)
Transfer na kapitały	-	2 539	-	39 189	(41 728)	-	-
Stan na 31 grudnia 2014 roku	522 638	3 000 298	52 873	2 893 523	941 428	-	7 410 760

Nota: 16, 35

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 37–114 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	Za okres	2015	2014
<i>w tys. zł</i>			
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Zysk netto		626 419	947 312
II. Korekty do uzgodnienia zysku netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:		228 647	(342 970)
Bieżący i odroczony podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym		164 356	220 398
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		(61)	(28)
Amortyzacja		70 422	71 364
Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych		(14 416)	(17 893)
Zmiana stanu rezerw		13 911	(3 792)
Wynik z tytułu odsetek		(976 600)	(1 163 943)
Wynik ze sprzedaży inwestycji		(77)	(6 497)
Wynik z tytułu niezrealizowanych różnic kursowych		(14 533)	(18 657)
Inne korekty		7 110	4 975
Przepływy wynikające z zysków z działalności operacyjnej przed uwzględnieniem zmian aktywów i zobowiązań z działalności operacyjnej		(749 888)	(914 073)
Zmiana stanu aktywów operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)		614 873	(3 796 967)
Zmiana stanu należności od banków		1 279 141	1 342 186
Zmiana stanu należności od klientów		(2 187 882)	(1 526 081)
Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		(4 285 478)	3 346 747
Zmiana stanu inwestycji kapitałowych dostępnych do sprzedaży		3 502	7 264
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		5 696 941	(6 950 635)
Zmiana stanu aktywów przeznaczonych do zbycia		(1 795)	(1 174)
Zmiana stanu innych aktywów		110 444	(15 274)
Zmiana stanu zobowiązań operacyjnych (wyluczając środki pieniężne)		363 662	4 368 070
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		1 992 079	(1 235 446)
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		1 956 310	3 073 878
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu		(3 523 399)	2 574 026
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających		112 383	(24 710)
Zmiana stanu innych zobowiązań		(173 711)	(19 678)
Odsetki otrzymane		1 308 427	1 433 535
Odsetki zapłacone		(255 530)	(328 650)
Podatek dochodowy zapłacony		(128 577)	(136 088)
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		1 779 386	1 573 139
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych		(34 502)	(47 144)
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		6 259	22 632
Nabycie wartości niematerialnych		(20 873)	(6 995)
Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia		250	16 452
Inne wpływy związane z działalnością inwestycyjną		58	-
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną		(48 808)	(15 055)
C. Przepływy pieniężne z działalności finansowej			
Dywidendy wypłacone		(970 917)	(934 598)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego		56 461	197 577
Wydatki z tytułu spłaty długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego		(202 379)	(221 230)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		(1 116 835)	(958 251)
D. Różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych		7 694	12 920
E. Zwiększenie środków pieniężnych netto		621 437	612 753
F. Środki pieniężne na początek okresu		1 732 915	1 120 162
G. Środki pieniężne na koniec okresu (patrz nota 44)		2 354 352	1 732 915

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 37–114 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation z siedzibą w New Castle, USA. Citibank Overseas Investment Corporation jest podmiotem zależnym od Citibank N.A. z siedzibą w Nowym Jorku, USA, który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

Bank jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym, dla osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi:

- działalność maklerską,
- usługi leasingowe,
- działalność inwestycyjną.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku – jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale / w głosach na WZ w %	
		31.12.2015	31.12.2014
Jednostki konsolidowane metodą pełną			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	100,00
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100,00	100,00
Jednostki wyceniane metodą praw własności			
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2015

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %*	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/Strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	184 631	45 504	139 127	14 528	3 928
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	44 397	25 764	18 633	1 792	(1 578)
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	348 412	234 009	114 403	75 938	19 453
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00		Jednostka postawiona w stan likwidacji			

* Udział bezpośredni.

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %*	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	7 768	10 930	37	10 893	221	57

* Udział bezpośredni.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	184 631	45 504	139 127	14 528	3 928

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania, pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 29 lutego 2016 roku będący dniem bilansowym jednostki.

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2014**Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną**

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %*	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	264 580	124 815	139 765	23 662	4 566
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	43 644	238	43 406	640	271
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100,00	424 698	318 187	106 511	76 093	15 340
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00	Jednostka postawiona w stan likwidacji				

* Udział bezpośredni.

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %)*	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00	7 765	10 930	37	10 893	537	57

* Udział bezpośredni.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale w %	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	3 125	264 580	124 815	139 765	23 662	4 566

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze zbadanego sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2015 roku będący dniem bilansowym jednostki.

Dane finansowe jednostki zależnej nieobjętej konsolidacją metodą pełną są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Na dzień 31 grudnia 2015 roku stanowią one 0,02% aktywów Grupy (31 grudnia 2014 roku: 0,02%) oraz 0,01% zysku netto Grupy (31 grudnia 2014 roku: 0,01%) bez uwzględnienia eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

2. Znaczące zasady rachunkowości**Oświadczenie o zgodności**

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330, z późniejszymi zmianami) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 7 marca 2016 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 7 marca 2016 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało przygotowane za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku. Porównawcze dane finansowe zostały zaprezentowane za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich (waluta prezentacji) w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, z wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu (kredyty i pożyczki, zobowiązania finansowe inne niż wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Główne zasady rachunkowości zastosowane przy sporządzeniu niniejszego sprawozdania finansowego przedstawione zostały poniżej. Zasady te stosowane były w prezentowanych latach w sposób ciągły.

Standardy i interpretacje zatwierdzone lub oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy to:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, oczekujący na zatwierdzenie przez Unię Europejską, został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 24 lipca 2014 r. i stanowi ostateczną wersję standardu zastępując wcześniej publikowane wersje MSSF 9. Nowy standard wprowadza zmiany w stosunku do MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, metodologii utraty wartości, która oparta będzie o model oczekiwanych strat kredytowych oraz rachunkowości zabezpieczeń. MSSF 9 nie obejmuje rachunkowości zabezpieczeń portfela aktywów lub zobowiązań finansowych. Standard będzie obowiązywał od 1 stycznia 2018 roku. Grupa jest w trakcie prac związanych z analizą wymagań nowego standardu, szacowania jego wpływu na sprawozdanie finansowe oraz wdrożeniem MSSF 9 w zasadach rachunkowości i procesach operacyjnych w Grupie. Na obecnym etapie projektu Grupa uważa, że zastosowanie standardu będzie miało wpływ na prezentację i wycenę niektórych instrumentów w sprawozdaniu finansowym oraz na kalkulację utraty wartości aktywów finansowych.

- MSSF 15 „Umowy z klientami” oczekujący na zatwierdzenie przez Unię Europejską, został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 28 maja 2014 r. Istotą nowego standardu jest rozpoznawanie przychodów tak, aby wskazać świadczenie usług na rzecz klientów w kwocie odpowiadającej wysokości wynagrodzenia, którego podmiot oczekuje w zamian. Przychód powstaje w momencie, gdy kontrola nad usługami przechodzi na rzecz klienta. Grupa jest w trakcie szacowania wpływu zastosowania standardu na sprawozdanie finansowe.
- MSSF 16 „Leasing”, oczekujący na zatwierdzenie przez Unię Europejską, został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 r. Standard ten zastąpi dotychczasowy MSR 17 „Leasing”. Nowy standard wymaga od podmiotu ujmowania umów leasingu w bilansie. Konieczne będzie więc wykazywanie w aktywach prawa do użytkowania składnika aktywów, a w pasywach zobowiązania leasingowego. Grupa jest w trakcie szacowania wpływu zastosowania standardu na sprawozdanie finansowe.
- Zmiana MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” obowiązująca od 1 stycznia 2016 r została opublikowana przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 18 grudnia 2014 r. Zmiany dotyczą sposobu przedstawiania użytecznych informacji tak, by ich agregacja lub forma ujawnienia nie utrudniała ich oceny. Grupa uważa, że zastosowanie zmienionego standardu nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego początkowego zastosowania.

Inne standardy, zmiany do obowiązujących standardów oraz interpretacje Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej ostatnio przyjęte, w tym oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, nie mają związku z działalnością Grupy albo ich wpływ na sprawozdanie finansowe nie byłby istotny.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

Podstawy konsolidacji

Jednostki zależne – definicja

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Grupę. Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką wówczas, gdy posiada władzę nad tą jednostką, jest narażona lub ma prawo do zmiennych zwrotów ze swojego zaangażowania w tę jednostkę oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów niekontrolujących. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy.

Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione tam, gdzie było to konieczne, dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Waluty obce

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej i zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przy początkowym ujęciu przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji walutowych pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany, w ramach wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego są następujące:

w zł	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1 USD	3,9011	3,5072
1 CHF	3,9394	3,5447
1 EUR	4,2615	4,2623

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W okresie objętym sprawozdaniem Grupa nie klasyfikowała aktywów do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności.

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia.

- (a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmuje (i) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu oraz (ii) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim terminie, jest częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków lub, w przypadku aktywów finansowych, jeżeli został zaliczony do tej kategorii na podstawie decyzji kierownictwa jednostki, pod warunkiem spełnienia kryteriów MSR 39. Do kategorii „Przeznaczone do obrotu” Grupa zalicza instrumenty pochodne niebędące instrumentami zabezpieczającymi oraz wybrane dłużne papiery wartościowe.

- (b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Powstają wówczas, gdy Grupa udziela klientowi finansowania w celu innym niż wygenerowanie przez Grupę krótkoterminowych zysków z tytułu obrotu tymi pożyczkami lub należnościami. Do kategorii tej zaliczane są w szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, a także lokaty zdeponowane na rynku międzybankowym. Skupione wierzytelności obejmują nabywane przez Bank krótkoterminowe wierzytelności handlowe pochodzące z obrotu krajowego lub zagranicznego udokumentowanych fakturami lub weksłami.

- (c) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategoria „Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe, które (i) zostały zaklasyfikowane przez jednostkę do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia lub (ii) nie zostały zakwalifikowane do żadnej z pozostałych kategorii aktywów. Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne i kapitałowe papiery wartościowe.

- (d) Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientowskie, a także zobowiązania handlowe.

Środki pieniężne

Na środki pieniężne składają się środki w kasie oraz należności z tytułu rachunków bieżących w bankach, opisane szczegółowo w nocie 44 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”.

Ujmowanie i wyłączenie z ksiąg

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie uruchomienia środków na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji, natomiast wyłączone są z ksiąg w dacie rozliczenia.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

Zobowiązania finansowe po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego niestanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmują się w następujący sposób:

- w przypadku składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmują się odpowiednio w przychodach lub kosztach;
- zyski lub straty wynikające z wyceny składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, ujmują się w pozostałych całkowitych dochodach. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz różnice kursowe dotyczące pieniężnych aktywów i zobowiązań, ujmują się w rachunku zysków i strat. W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu, skumulowane zyski i straty uprzednio ujęte w kapitale własnym, ujmują się w rachunku zysków i strat.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmują się w rachunku zysków i strat.

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmują się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Wartość godziwa akcji i udziałów w jednostkach innych niż zależne i stowarzyszone notowanych na aktywnym rynku wynika z ich bieżącej ceny zakupu. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), inwestycje takie wykazuje się w cenie nabycia skorygowanej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa jest stroną umów leasingu, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków składniki aktywów przez uzgodniony okres.

W przypadku umów, na mocy których Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania składników aktywów będących przedmiotem umowy leasingu, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Grupa ujmuje natomiast należność z tytułu leasingu finansowego w wartości równej inwestycji leasingowej netto.

Przychody odsetkowe od umów leasingu finansowego rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej w celu odzwierciedlenia stałej w danym okresie stopy zwrotu na inwestycji leasingowej netto.

Inwestycje kapitałowe – akcje i udziały w pozostałych jednostkach

Akcje i udziały w innych jednostkach niż jednostki podporządkowane co do zasady zaliczane są do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

Instrumenty pochodne

Wartość godziwą instrumentów pochodnych ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów jest w danym przypadku właściwy. Instrumenty pochodne, które nie zostały desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako aktywa lub zobowiązania przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

Wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako oddzielne instrumenty pochodne, jeśli ryzyka z nimi związane oraz ich charakterystyka nie są ściśle powiązane z ryzykami i charakterystyką zasadniczego kontraktu oraz kontrakt zasadniczy nie jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa wyznacza niektóre instrumenty pochodne jako pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge), pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”.

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed wpływem zmian wartości godziwej ujętego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat. Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są – w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka – do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych.

Konsolidacja sald rachunków

Grupa oferuje swoim klientom usługi zarządzania środkami finansowymi polegające na konsolidacji sald rachunków bankowych w ramach struktury rachunków powiązanych (tzw. cash-pooling). Operacje tego typu polegają na konsolidacji (netowaniu) sald dodatnich i ujemnych rachunków bieżących uczestników produktu na wyznaczonym rachunku podmiotu zarządzającego rozliczeniami. Operacja konsolidacji przeprowadzana jest na koniec dnia roboczego, natomiast następnego dnia roboczego dokonywane są przelewy zwrotne przywracające stan rachunków do sytuacji sprzed konsolidacji. Transakcje konsolidacyjne prezentowane są w ujęciu netto, tylko jeśli spełniają warunki MSR 39 dotyczące wyłączania składników aktywów i zobowiązań finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Salda należności transakcji prezentowanych w ujęciu brutto, wykazywane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji „Należności od klientów”, zaś salda zobowiązań jako depozyty.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży

Grupa dokonuje transakcji sprzedaży/zakupu aktywów finansowych z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek tzw. transakcje typu repo i reverse repo na papierach wartościowych. Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu nie są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Jednocześnie ujmowane są zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. W przypadku transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży nabyte papiery wartościowe prezentowane są jako pożyczki i należności. Różnicę między ceną sprzedaży/zakupu a ceną odkupu/odsprzedaży ujmuje się odpowiednio jako koszty lub przychody odsetkowe z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. W przypadku sprzedaży papierów wartościowych zakupionych uprzednio w transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży Grupa wykazuje zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych. Zobowiązania te są wyceniane w wartości godziwej.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy). Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, wyłącznie gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymania warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłacaniem odsetek lub należności głównej;
- przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- obserwacji danych wskazujących na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
 - negatywnych zmian dotyczących statusu płatności pożyczkobiorców w grupie, lub
 - krajowej lub lokalnej sytuacji gospodarczej, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie.

Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty przychody z tego tytułu prezentowane są w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne”.

Forbearance

W przypadku przyznania przez Grupę pożyczkobiorcy udogodnienia, jeśli nie zmienia ono w znaczący sposób istotnych warunków oraz oczekiwanych przepływów pieniężnych z aktywa finansowego, wówczas oczekiwane przyszłe przepływy z aktywa finansowego, którego dotyczy udogodnienie, Grupa ujmuje w wycenie tego aktywa, stosując pierwotną efektywną stopą procentową dla danego instrumentu.

Jeśli udzielone udogodnienie w znaczący sposób zmienia istotne warunki lub oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wówczas takie aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie w wartości godziwej na dzień początkowego ujęcia.

Odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe

Grupa tworzy odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe (IBNR ang. incurred but not reported). Procesem wyliczania odpisu z tytułu utraty wartości IBNR objęte są wszystkie należności, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości lub mimo stwierdzenia przesłanek, indywidualna ocena pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR odzwierciedlają poziom strat kredytowych poniesionych lecz niezareportowanych, które zostaną zidentyfikowane na poziomie ekspozycji w przyjętym przez Grupę okresie rozpoznania straty. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR liczone są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupa koryguje wartość ekspozycji kredytowych o wartość odpisów z tytułu utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty kredytowe.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywaną do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od banków i klientów, odpisy z tytułu utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów. Natomiast rezerwy na zobowiązania warunkowo wykazywane są w zobowiązaniach w pozycji „Rezerwy”.

Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte w kapitale własnym w wysokości różnicy między ceną nabycia skorygowaną o późniejsze spłaty i amortyzację a wartością godziwą, uwzględniając poprzednie odpisy z tytułu utraty wartości, przenosi się do rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży nie podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat, jeśli w późniejszych okresach wartość godziwa instrumentu dłużnego wzrośnie i wzrost ten może być obiektywnie łączy z zdarzeniem następującym po ujęciu straty.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

Na kategorię aktywów finansowych wycenianych według kosztu w sprawozdaniu finansowym Grupy składają się akcje i udziały w jednostkach innych niż zależne, sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej (np. ze względu na brak notowań na aktywnym rynku). Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości takich inwestycji kapitałowych, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Straty z tytułu utraty wartości akcji i udziałów sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej, nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Utrata wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wartości bilansowe aktywów Grupy innych niż aktywa z tytułu podatku odroczonego, w tym w szczególności składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, przeglądane są na dzień bilansowy w celu określenia, czy zaistniały przesłanki wskazujące na utratę wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalna w przypadku aktywów innych niż aktywa finansowe jest wartością większą z: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa. Dla aktywów niegenerujących niezależnych przepływów środków pieniężnych, wartość odzyskiwalna jest wyznaczana dla danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego te aktywa należą.

Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, z wyłączeniem wartości firmy, podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości innych aktywów może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałaby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Wartość firmy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Wartość firmy ujmuje się w ramach wartości niematerialnych. Wartość firmy jest wykazywana w wysokości ceny nabycia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizacyjne wynikające z tytułu utraty wartości. Wartość firmy jest alokowana na ośrodki wypracowujące środki pieniężne i nie jest amortyzowana, a jedynie corocznie testowana pod kątem utraty wartości niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu.

Wartość firmy powstała w wyniku przejęć sprzed 31 marca 2004 roku, to jest dnia wejścia w życie MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”, została obliczona zgodnie z poprzednio stosowanymi standardami rachunkowości jako różnica między kosztem przejęcia jednostki a wartością aktywów netto przejmowanej jednostki na dzień przejęcia.

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne (z wyłączeniem wartości firmy)

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o naliczone umorzenie, a także o odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednie związane z nabyciem danych aktywów oraz ich przygotowaniem do użytkowania.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki, na przykład na naprawę i konserwację, odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Umorzenie naliczane jest metodą liniową przez przewidywany okres użytkowania przy zastosowaniu stawek określonych w zatwierdzonym planie amortyzacji na 2015 rok.

Przykładowe stosowane roczne stawki amortyzacji są następujące:

Budynki i budowle	1,5%–4,5%
Środki transportu	14,0%–20,0%
Komputery	34,0%
Wyposażenie biurowe	20,0%
Inne środki trwałe	7,0%–20,0%
Oprogramowanie komputerowe i prawa autorskie (z wyjątkiem podstawowych systemów operacyjnych, do których stosuje się stawki 10% i 20%)	34,0%
Pozostałe wartości niematerialne	20,0%
Inwestycje w obcych środkach trwałych – zgodnie z okresem trwania umowy najmu	

Na każdy dzień bilansowy dokonuje się weryfikacji wartości końcowej aktywów trwałych oraz okresów ich użytkowania i w razie potrzeby dokonuje stosownych korekt planu amortyzacji.

Składniki majątku o jednostkowej wartości początkowej nie przekraczającej 3500 zł podlegają jednorazowemu odpisaniu w koszty z datą wydania ich do używania. Suma wartości środków trwałych jednorazowo odpisanych w koszty nie jest istotna z punktu widzenia sprawozdania finansowego.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wysokości ogółu poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub ulepszeniem istniejącego środka trwałego z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe obejmują także prawa użytkowania wieczystego gruntów.

Środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości, zawsze gdy występują zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego lub wartości niematerialnej jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeśli wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy obejmują wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pracownicy, w zależności od ich indywidualnego poziomu zaszerogowania, mogą otrzymać nagrodę z funduszu motywacyjnego, premię w ramach planu premiowego obowiązującego w danym obszarze lub uznaniową nagrodę roczną na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach o wynagradzaniu pracowników. Premie i nagrody

przyznawane są po zakończeniu okresu, za który oceniane są wyniki.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze są ujmowane jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Płatności w formie akcji

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybrani pracownicy otrzymują nagrody w formie opcji na zakup akcji Citigroup (program opcji pracowniczych SOP), nagrody w formie „akcji odroczonej” Citigroup (program akumulacji kapitału – CAP), a także nagrody w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie SA. W 2015 roku program SOP został zakończony. Wszystkie opcje, które nie zostały zrealizowane do dnia 29 października 2015 roku wygasły.

Zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji własnych”, wszystkie programy funkcjonujące w Grupie traktowane są jako programy rozliczane w środkach pieniężnych. Na przyszłe wypłaty tworzona jest rezerwa wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat. Koszty programu określone są przy użyciu modelu wyceny dla programu opcyjnego oraz na podstawie ceny akcji Banku lub ceny akcji Citigroup dla programów na bazie akcji. Zgodnie z wymogami standardu wartość godziwa jest początkowo ustalana na dzień przyznania nagrody, a następnie na każdy dzień sprawozdawczy, aż do całkowitego rozliczenia. Łączną wartość kosztów ujętych na dany dzień sprawozdawczy stanowi iloczyn wartości godziwej opcji lub akcji odroczonej na dzień sprawozdawczy i części uprawnienia uznanego za nabyte w tym okresie.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

W ramach systemu wynagrodzeń Grupa gwarantuje pracownikom odprawy emerytalne i rentowe, stanowiące programy określonych świadczeń. Ich wysokość uzależniona jest od liczby lat pracy w Banku, przypadających bezpośrednio przed nabyciem prawa do wypłaty świadczenia. Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych i rentowych tworzona jest rezerwa, która jest wykazana w zobowiązaniach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat w części wynikającej z kosztów bieżącego zatrudnienia i upływu czasu. Część rezerwy wynikająca ze zmiany założeń aktuarialnych (ekonomicznych i demograficznych) przyjętych do wyceny ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach.

Elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznanego Zarządowi Banku oraz osobom zajmującym stanowiska kierownicze, mającym istotny wpływ na profil ryzyka Banku, jest także odroczone nagroda pieniężna opisana szczegółowo w nocie 47 „Świadczenia na rzecz pracowników”.

Programy określonych składek

Grupa stwarza możliwość uczestnictwa pracowników w programie emerytalnym, opisanym szczegółowo w nocie 47. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia Grupa nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności, zatem zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze” jest to program określonych składek. Składki ujmują się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Rezerwy

Rezerwy są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub zwyczajowo oczekiwany wynikający ze zdarzeń przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz kwota rezerwy może być w wiarygodny sposób oszacowana.

Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona po spełnieniu następujących warunków: (i) Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji; (ii) restrukturyzacja już się rozpoczęła albo została publicznie ogłoszona; (iii) kwota rezerwy może być wiarygodnie oszacowana. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

Kapitały

Kapitały wykazywane są według wartości nominalnej, z wyjątkiem kapitału z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, który wykazywany jest z uwzględnieniem wpływu odroczonego podatku dochodowego.

Dywidendy są ujmowane jako zobowiązania w momencie, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Banku.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

W celu przypisania kosztów do okresów sprawozdawczych, których one dotyczą, Grupa dokonuje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Dotyczy to w szczególności kosztów działania Grupy.

Ustalanie wyniku finansowego

Wynik finansowy ustala się z zachowaniem zasady memoriału i współmierności przychodów i kosztów. Do wyniku finansowego zaliczane są wszystkie osiągnięte przychody i koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych, desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń, prezentowane są w wyniku odsetkowym.

Odsetki karne wynikające z ekspozycji z tytułu podatku dochodowego ujmowane są w „Pozostałych przychodach operacyjnych” lub w „Pozostałych kosztach operacyjnych” w rachunku zysków i strat.

Przychody i koszty z tytułu prowizji, opłaty bankowe

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

Prowizje za wykonanie usługi i znaczącej czynności zaliczane są do rachunku zysków i strat proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi lub jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart kredytowych, prowizje rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Grupa pośredniczy w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Przychody z tytułu wynagrodzenia za dystrybucję produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z instrumentami finansowymi ujmowane są w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy, z wyjątkiem części wynagrodzenia dotyczącego usług świadczonych po dokonaniu sprzedaży, które jest ujmowane w przychodach prowizyjnych liniowo, przez okres życia produktu.

W przypadku produktów powiązanych z instrumentem finansowym, gdzie wynagrodzenie otrzymywane jest z góry za okres dłuższy niż miesięczny, w celu ustalenia sposobu ujmowania wynagrodzenia z tytułu dystrybucji tego ubezpieczenia stosowany jest model względnej wartości godziwej. Na podstawie proporcji wartości godziwej usługi dystrybucji produktu ubezpieczeniowego oraz wartości godziwej pożyczki w stosunku do sumy tych wartości ustalana jest alokacja łącznego wynagrodzenia. Wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego dzielone jest na następujące komponenty:

- część stanowiąca wynagrodzenie za usługę pośrednictwa, ujmowana w wyniku z tytułu prowizji oraz

- część stanowiąca element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego rozliczanego z użyciem efektywnej stopy procentowej będącą elementem wyniku odsetkowego.

Wynagrodzenie opisane powyżej ujmowane jest z uwzględnieniem szacowanych przyszłych zwrotów z tytułu odstąpienia klientów od ubezpieczenia w określonych przypadkach.

Z części odpowiadających wynagrodzeniu za usługę pośrednictwa wydzielana jest część wynagrodzenia dotyczącego świadczenia dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego i ta część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych liniowo przez okres życia produktu. Pozostała część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy.

Koszty bezpośrednio powiązane z akwizycją pożyczki gotówkowej Grupa rozlicza w czasie jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego stanowiącego część wyniku odsetkowego.

Jeśli Grupa ponosi koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego, koszty takie rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów. Koszty niepowiązane bezpośrednio ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych ujmowane są w rachunku wyników jednorazowo, w momencie ich poniesienia.

Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Jest to w szczególności wynik z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia, przychody związane z przetwarzaniem danych na rzecz podmiotów powiązanych, a także koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywnien.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego oraz odroczonego. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat z wyjątkiem sytuacji, gdy podatek dotyczy kwot ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach.

Rezerwa i aktywo na podatek odroczony są kalkulowane przy użyciu metody bilansowej, poprzez wyliczenie przejściowych różnic pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań oraz ich wartością podatkową. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po dokonaniu kompensaty, wtedy gdy istnieje tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz rezerwa i aktywo dotyczą tego samego podatnika.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmuje się w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej oraz bankowości detalicznej. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w nocie 3.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy.

Aktywa trwale przeznaczone do zbycia

Do aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia klasyfikuje się składniki aktywów lub grupy aktywów wraz z bezpośrednio powiązanymi z nimi zobowiązaniami, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do zbycia klasyfikowane są jedynie składniki aktywów lub grupy dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży i aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto, taki składnik aktywów (lub grupa) jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy) do tej kategorii.

Aktywa trwale przeznaczone do zbycia ujmuje się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Aktywa te nie podlegają amortyzacji.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich, zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się, stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji opcyjnych wykorzystywane są rynkowe modele wyceny opcji,
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Grupa do wyceny ryzyka kredytowego wykorzystuje kwotowania instrumentu wymiany ryzyka upadłości dłużnika (Credit Default Swap).

Grupa różnicuje wycenę ryzyka kontrahenta ze względu na dostępność kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS):

- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których istnieje aktywny rynek CDS: Uznaje się, że kwotowania CDS odzwierciedlają rynkową wycenę ryzyka kredytowego;
- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których nie istnieje aktywny rynek CDS: Na podstawie ratingu kredytowego (zewnętrznego lub wewnętrznego, jeżeli zewnętrzny nie jest dostępny) oraz sektora gospodarki, w którym klient działa, kontrahentowi przypisywana jest wartość indeksu CDS, która odzwierciedla rynkową wycenę ryzyka.

W przypadku wyceny własnego ryzyka kredytowego, Grupa stosuje metodę zdefiniowaną dla klientów, dla których nie ma aktywnego rynku CDS.

Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane między innymi z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS) (iii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów (zmiana ratingów).

Utrata wartości kredytów

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Jeśli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z danej ekspozycji kredytowej. Aktywa finansowe, dla których albo nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek, indywidualna ocena składnika aktywów pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego, Grupa objęła analizą grupową. Dla celów grupowej oceny utraty wartości aktywa finansowe są podzielone według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego w ramach danego portfela. W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe analizowane grupowo Grupa wykorzystuje, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia niewykonania zobowiązania (parametr PD) oraz wartość straty w momencie niewykonania zobowiązania (parametr LGD).

Określenie przesłanek utraty wartości, wyliczenie bieżącej wartości szacowanych przepływów pieniężnych oraz oszacowanie odpisu metodą grupową wymaga zastosowania przez Grupę szacunków. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji makroekonomicznej. Jeżeli zaistnieje taka konieczność, historyczne parametry mogą być korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby. Dodatkowo Grupa dokonuje testowania wstecznego (w oparciu o dane historyczne) w celu porównania wartości rzeczywiście poniesionych strat z szacunkami w zakresie utraty wartości kredytów, co również może mieć wpływ na zmianę metodologii.

Utrata wartości firmy

Bank corocznie przeprowadza obligatoryjne testy na utratę wartości firmy zgodnie z modelem opracowanym na podstawie wytycznych zawartych w MSR 36. Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których przyporządkowano wartość firmy, jest ich wartość użytkowa, którą kierownictwo Banku szacuje w oparciu o plan finansowy, odzwierciedlający przyjęte założenia odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku, stopę dyskontową wykorzystaną w prognozach przepływów pieniężnych oraz stopę wzrostu zastosowaną do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne i rentowe, podlegają okresowemu oszacowaniu aktuarialnemu przez niezależnego aktuarusza. Wysokość rezerw odpowiada wartości obecnej przyszłych długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień sprawozdawczy i bazuje na szeregu założeń w obszarze statystyki kadrowej, w tym prawdopodobieństwa dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego jako pracownika Grupy, obejmującego rotację pracowników, ryzyko śmierci oraz ryzyko całkowitej niezdolności do pracy.

3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jednostki dominującej jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości instytucjonalnej i bankowości detalicznej. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego segmentu dokonywane jest zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę dla potrzeb sporządzenia sprawozdań finansowych, z uwzględnieniem transakcji pomiędzy segmentami w ramach Grupy.

Przyporządkowania aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów Grupy do segmentów dokonano na podstawie wewnętrznych informacji przygotowywanych dla potrzeb zarządczych. Transfer finansowania pomiędzy segmentami Grupy oparty jest na stawkach bazujących na stopach rynkowych. Stawki transferowe są ustalane według tych samych zasad dla obu segmentów, a ich zróżnicowanie wynika jedynie ze struktury terminowej i walutowej aktywów i zobowiązań. Podstawą oceny wyników działalności segmentu jest zysk lub strata brutto.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski.

Bankowość Instytucjonalna

W ramach segmentu Bankowości Instytucjonalnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej segment świadczy usługi zarządzania gotówką, finansowania handlu, leasingu, usług maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach finansowych i towarowych. Ponadto segment oferuje usługi bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usługi doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych.

Bankowość Detaliczna

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produktów i usług finansowych klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikroprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Za okres	2015			2014		
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
<i>w tys. zł</i>						
Wynik z tytułu odsetek	420 852	555 748	976 600	516 149	647 794	1 163 943
Wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, w tym:	(53 265)	53 265	-	(53 302)	53 302	-
przychody wewnętrzne	-	53 265	53 265	-	53 302	53 302
koszty wewnętrzne	(53 265)	-	(53 265)	(53 302)	-	(53 302)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	279 948	351 402	631 350	279 785	339 146	618 931
Przychody z tytułu dywidend	1 667	5 715	7 382	2 215	3 568	5 783
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	265 928	27 190	293 118	350 697	31 463	382 160
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	145 246	-	145 246	229 922	-	229 922
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	2 232	-	2 232	6 429	-	6 429
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	7 949	-	7 949	(379)	-	(379)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	17 570	(29 740)	(12 170)	31 646	(21 061)	10 585
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(544 279)	(663 596)	(1 207 875)	(515 892)	(686 624)	(1 202 516)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(23 298)	(47 124)	(70 422)	(23 937)	(47 427)	(71 364)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	47	55	102	892	5 492	6 384
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	3 489	13 713	17 202	(1 621)	19 425	17 804
Zysk operacyjny	577 351	213 363	790 714	875 906	291 776	1 167 682
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	61	-	61	28	-	28
Zysk brutto	577 412	213 363	790 775	875 934	291 776	1 167 710
Podatek dochodowy			(164 356)			(220 398)
Zysk netto			626 419			947 312

Stan na dzień	31.12.2015			31.12.2014		
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
<i>w tys. zł</i>						
Aktywa, w tym:	43 034 095	6 472 697	49 506 792	43 663 564	6 180 101	49 843 665
aktywa wyceniane metodą praw własności	7 768	-	7 768	7 765	-	7 765
aktywa trwale przeznaczone do zbycia	-	1 928	1 928	-	2 113	2 113
Zobowiązania i kapitał własny, w tym:	38 188 084	11 318 708	49 506 792	40 417 857	9 425 808	49 843 665
zobowiązania	32 930 579	9 725 557	42 656 136	34 672 382	7 760 523	42 432 905

4. Wynik z tytułu odsetek

<i>w tys. zł</i>	2015	2014
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:		
operacji z Bankiem Centralnym	16 726	25 017
należności od banków	38 185	60 334

w tys. zł	2015	2014
należności od klientów, z tego:	778 316	946 928
podmiotów sektora finansowego	21 362	20 333
podmiotów sektora niefinansowego	756 954	926 595
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	297 497	363 255
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	73 416	93 537
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	28 273	-
	1 232 413	1 489 071
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:		
zobowiązań wobec banków	(40 967)	(39 223)
zobowiązań wobec podmiotów sektora finansowego	(48 985)	(84 999)
zobowiązań wobec podmiotów sektora niefinansowego	(115 952)	(194 997)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(1 648)	(3 267)
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	(48 261)	(2 642)
	(255 813)	(325 128)
Wynik z tytułu odsetek	976 600	1 163 943

Przychody odsetkowe za 2015 rok zawierają odsetki od kredytów, dla których rozpoznano utratę wartości w kwocie 16 921 tys. zł (za 2014 rok: 27 633 tys. zł).

5. Wynik z tytułu opłat i prowizji

w tys. zł	2015	2014
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	119 656	145 495
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	188 001	205 391
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	110 993	114 167
z tytułu usług powierniczych	123 637	111 433
z tytułu opłat od pożyczek gotówkowych	2 606	3 228
z tytułu działalności maklerskiej	53 999	64 038
z tytułu świadczenia usług zarządzania środkami na rachunkach klientów	26 454	27 617
z tytułu udzielonych gwarancji	16 343	14 991
z tytułu udzielonych zobowiązań o charakterze finansowym	5 420	6 226
inne	62 326	33 610
	709 435	726 196
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(24 977)	(50 248)
z tytułu działalności maklerskiej	(16 679)	(21 680)
z tytułu opłat KDPW	(19 367)	(20 473)
z tytułu opłat brokerskich	(4 512)	(4 073)
inne	(12 550)	(10 791)
	(78 085)	(107 265)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	631 350	618 931

Wynik z tytułu opłat i prowizji za 2015 rok zawiera przychody prowizyjne (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy w kwocie 194 649 tys. zł (za 2014 rok: 211 693 tys. zł) oraz koszty prowizyjne w kwocie 24 977 tys. zł (za 2014 rok: 50 248 tys. zł).

6. Przychody z tytułu dywidend

w tys. zł	2015	2014
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	7 018	4 966
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	364	817
Przychody z tytułu dywidend razem	7 382	5 783

7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji

w tys. zł	2015	2014
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy		
z instrumentów dłużnych	(29 914)	112 538
z instrumentów kapitałowych	(8 035)	(1 429)
z instrumentów pochodnych, w tym:	64 559	(20 258)
na stopę procentową	53 614	(22 964)
	26 610	90 851
Wynik z pozycji wymiany		
z tytułu operacji wymiany na walutowych instrumentach pochodnych	361 841	292 999
z tytułu różnic kursowych (rewaluacja)	(95 333)	(1 690)
	266 508	291 309
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	293 118	382 160

Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji za 2015 rok zawiera zmianę netto wartości korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej ryzyko kredytowe kontrahenta oraz korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej własne ryzyko kredytowe w wysokości (11 170) tys. zł (za 2014 rok: 10 935 tys. zł).

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego przeznaczonymi do obrotu.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto z tytułu transakcji związanymi z swapami na stopy procentowe, opcjami, futuresami i innymi instrumentami pochodnymi.

Wynik z pozycji wymiany walutowej zawiera zyski i straty z wyceny aktywów i zobowiązań denominowanych w walucie obcej oraz na walutowych instrumentach pochodnych takich jak forward, CIRS i opcje. Wynik z pozycji wymiany zawiera również marżę zrealizowaną na bieżących i terminowych transakcjach walutowych.

8. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

w tys. zł	2015	2014
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych		
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczanej	94 294	25 987
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczającej	(86 345)	(26 366)
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	7 949	(379)

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 38.

9. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

w tys. zł	2015	2014
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody z tytułu świadczonych usług na rzecz jednostek powiązanych	8 968	8 894
Przychody z wynajmu powierzchni biurowych	9 539	9 362
Rozwiązanie rezerw na sprawy sporne (netto)	-	5 679

w tys. zł	2015	2014
Inne	21 632	28 331
	40 139	52 266
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty postępowania ugodowego i windykacji	(19 509)	(20 480)
Koszty dotyczące wyceny aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	-	(1 152)
Koszty dotyczące utrzymania aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	(173)	(592)
Utworzenie rezerw na sprawy sporne (netto)	(15 568)	-
Inne	(17 059)	(19 457)
	(52 309)	(41 681)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	(12 170)	10 585

10. Koszty działania i koszty ogólnego zarządu

w tys. zł	2015	2014
Koszty pracownicze		
Koszty związane z wynagrodzeniami, w tym:	(404 501)	(403 994)
koszty związane ze świadczeniami emerytalnymi	(25 130)	(23 842)
Premie i nagrody, w tym:	(94 351)	(109 084)
pracownicze świadczenia kapitałowe	(10 254)	(17 124)
nagrody za wieloletnią pracę	(45)	(847)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(66 911)	(66 916)
	(565 763)	(579 994)
Koszty ogólnoadministracyjne		
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(200 464)	(174 244)
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	(66 253)	(71 405)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(82 157)	(100 037)
Reklama i marketing	(10 666)	(25 163)
Koszty usług zarządzania gotówką, koszty usług KIR i inne koszty transakcyjne	(42 580)	(50 831)
Koszty usług zewnętrznych dotyczące dystrybucji produktów bankowych	(15 717)	(63 933)
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(10 262)	(13 991)
Koszty szkoleń i edukacji	(2 742)	(4 003)
Koszty nadzoru bankowego	(3 744)	(3 201)
Koszty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	(130 934)	(37 482)
Pozostałe koszty	(76 593)	(78 232)
	(642 112)	(622 522)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu razem	(1 207 875)	(1 202 516)

Koszty pracownicze zawierają koszty następujących świadczeń dla obecnych i byłych członków Zarządu Banku:

w tys. zł	2015	2014
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	12 536	13 156
Długoterminowe świadczenia pracownicze	4 397	2 965
Nagrody kapitałowe	3 705	7 512
	20 638	23 633

11. Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych

w tys. zł	2015	2014
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(35 853)	(35 837)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(34 569)	(35 527)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych razem	(70 422)	(71 364)

12. Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów

w tys. zł	2015	2014
Zyski		
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	60	745
z tytułu zbycia aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	43	5 803
	103	6 548
Straty		
z tytułu zbycia aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	-	(164)
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	(1)	-
	(1)	(164)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	102	6 384

13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne

w tys. zł	2015			
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Banki	Razem
Utworzenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	(63 544)	(110 977)	(3 900)	(178 421)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(766)	-	-	(766)
	(64 310)	(110 977)	(3 900)	(179 187)
Odwrocenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	63 486	91 436	4 972	159 894
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	1 871	-	-	1 871
odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	(224)	27 929	-	27 705
inne	(2 745)	6 877	-	4 132
	62 388	126 242	4 972	193 602
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(1 922)	15 265	1 072	14 415
Utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(25 950)	(6)	-	(25 956)
Rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	28 062	681	-	28 743
Wynik rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	2 112	675	-	2 787
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	190	15 940	1 072	17 202

w tys. zł	2014			
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Banki	Razem
Utworzenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	(98 339)	(115 753)	(4 503)	(218 595)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(302)	-	-	(302)
inne	(5 663)	1 537	-	(4 126)
	(104 304)	(114 216)	(4 503)	(223 023)
Odwrocenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	98 201	118 613	2 803	219 617
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	690	-	-	690
odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	792	19 816	-	20 608
	99 683	138 429	2 803	240 915
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(4 621)	24 213	(1 700)	17 892
Utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(30 666)	(435)	-	(31 101)
Rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	30 977	36	-	31 013
Wynik rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	311	(399)	-	(88)
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(4 310)	23 814	(1 700)	17 804

14. Podatek dochodowy

Ujęty w rachunku zysków i strat

w tys. zł	2015	2014
Bieżący podatek		
Bieżący rok	(117 857)	(204 581)
Korekty z lat ubiegłych	(194)	8 922
	(118 051)	(195 659)
Podatek odroczony		
Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	(46 305)	(24 716)
Spisanie aktywa z tytułu podatku odroczonego	-	(23)
	(46 305)	(24 739)
Razem podatek dochodowy w rachunku zysków i strat	(164 356)	(220 398)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

w tys. zł	2015	2014
Zysk brutto	790 775	1 167 710
Podatek dochodowy według krajowej stawki podatku (19%)	(150 247)	(221 865)
Odpisy z tytułu utraty wartości niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(11 592)	(10 227)
Przychody podlegające opodatkowaniu nieujęte w wyniku finansowym	(642)	(397)
Koszty stanowiące koszty uzyskania przychodu nieujęte w wyniku finansowym	(3 083)	(337)
Przychody niepodlegające opodatkowaniu	5 414	2 306
Ulga technologiczna	-	9 637

w tys. zł	2015	2014
Pozostałe różnice trwale, w tym pozostałe koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(4 206)	485
Ogółem obciążenie wyniku	(164 356)	(220 398)
Efektywna stawka podatkowa	20,78%	18,87%

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach na dzień 31 grudnia 2015 roku związany jest z dłużnymi i kapitałowymi instrumentami dostępnymi do sprzedaży oraz z wyceną programu określonych świadczeń i wynosił 39 554 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: (11 019) tys. zł).

15. Zysk przypadający na jedną akcję

Na dzień 31 grudnia 2015 roku zysk przypadający na jedną akcję wynosił 4,79 zł (31 grudnia 2014 roku: 7,25 zł).

Wyliczenie zysku przypadającego na jedną akcję na dzień 31 grudnia 2015 roku oparte było na zysku przypadającym na akcjonariuszy w kwocie 626 419 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 947 312 tys. zł) oraz średniej ważonej liczby akcji zwykłych występujących w roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku w liczbie 130 659 600 (31 grudnia 2014 roku: 130 659 600).

Bank nie posiada rozważających, potencjalnych akcji zwykłych ani innych instrumentów rozważających.

16. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach

Odroczony podatek dochodowy i reklasyfikacje ujęte w pozostałych całkowitych dochodach dotyczą wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (AFS) odnoszonej na kapitał z aktualizacji wyceny oraz wyceny programu określonych świadczeń odnoszonej na pozostałe kapitały rezerwowe.

w tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2015 roku	57 994	(11 019)	46 975
Zmiana wyceny AFS	(122 019)	23 182	(98 837)
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(145 246)	27 597	(117 649)
Zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	1 093	(207)	886
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku	(208 178)	39 553	(168 625)

w tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2014 roku	(53 041)	10 078	(42 963)
Zmiana wyceny AFS	348 238	(66 165)	282 073
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(229 922)	43 685	(186 237)
Straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(7 281)	1 383	(5 898)
Stan na dzień 31 grudnia 2014 roku	57 994	(11 019)	46 975

17. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Środki pieniężne w kasie	477 105	495 408
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	1 693 132	1 027 541
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym razem	2 170 237	1 522 949

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, która może być wykorzystywana przez Bank pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza od poziomu deklarowanego.

Deklarowana wysokość rezerwy obowiązkowej na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 1 277 754 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 1 105 461 tys. zł).

18. Należności od banków

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	184 445	210 424
Lokaty	28 111	406 948
Kredyty i pożyczki	4 461	359 072
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	28 455	28 456
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	215 166	681 694
Lokaty stanowiące zabezpieczenie operacji instrumentami pochodnymi i transakcji giełdowych	286 641	381 971
Inne należności	11 574	-
Łączna wartość brutto	758 853	2 068 565
Odpisy z tytułu utraty wartości	(1 750)	(2 880)
Należności od banków netto razem	757 103	2 065 685

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków przedstawia się następująco:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Stan na dzień 1 stycznia	(2 880)	(1 173)
Zwiększenia (z tytułu):		
utworzenie odpisów	(3 900)	(4 503)
inne	-	(7)
Zmniejszenia (z tytułu):		
rozwiązanie odpisów	4 972	2 803
inne	58	-
Stan na dzień 31 grudnia	(1 750)	(2 880)

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku utrata wartości rozpoznana na należności od banków dotyczyła odpisów na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR).

19. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu		
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
Banki*	379 866	137 770
Inne podmioty finansowe	33 054	-
Podmioty niefinansowe	-	14 799
Rządy centralne	4 279 640	6 944 306
	4 692 560	7 096 875
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	4 297 762	6 284 719
nienotowane na aktywnym rynku	394 798	812 156
Instrumenty kapitałowe przeznaczone do obrotu	27 592	238
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	27 592	238
Instrumenty pochodne	2 267 132	5 624 460
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu razem	6 987 284	12 721 573

* Na dzień 31 grudnia 2015 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez banki w kwocie 406 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2014 roku: 2 tys. zł).

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	988 102	1 005 545
Instrumenty pochodne	2 259 421	5 765 377
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu razem	3 247 523	6 770 922

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa nie posiadała aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych w momencie początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku aktywa z tytułu transakcji instrumentami pochodnymi nie zawierają odpisów, które wymagałyby dokonania korekty wyceny z tytułu podwyższonego ryzyka kredytowego kontrahenta. Na dzień 31 grudnia 2014 roku kwota odpisów dotycząca korekty wyceny tych aktywów wynosiła 4 526 tys. zł.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	29 606 742	25 704 772	65 253 560	17 039 073	137 604 147	1 833 332	1 910 807
FRA	14 448 907	5 482 363	2 360 000	-	22 291 270	8 191	6 617
swapy odsetkowe (IRS)	11 139 647	15 847 092	52 692 575	12 731 037	92 410 351	1 533 367	1 636 670
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	3 103 899	4 375 317	9 855 708	4 308 036	21 642 960	289 872	265 389
opcje na stopę procentową	-	-	345 277	-	345 277	1 748	1 748
kontrakty futures*	914 289	-	-	-	914 289	154	383
Instrumenty walutowe	22 998 714	7 398 703	2 842 795	49 994	33 290 206	337 491	249 663
FX forward	1 798 010	1 300 349	923 125	49 994	4 071 478	53 699	34 668
FX swap	19 188 781	2 359 480	-	-	21 548 261	231 367	162 205
opcje walutowe	2 011 923	3 738 874	1 919 670	-	7 670 467	52 425	52 790
Transakcje na papierach wartościowych	1 807 542	11 051	-	-	1 818 593	1 575	4 252
kontrakty futures*	17 262	11 051	-	-	28 313	-	-
papiery wartościowe zakupione do otrzymania/sprzedane do wydania	1 790 280	-	-	-	1 790 280	1 575	4 252
Transakcje związane z towarami	175 897	446 005	260 071	-	881 973	94 734	94 699
swap	122 107	430 807	260 071	-	812 985	94 720	94 685
opcje	53 790	15 198	-	-	68 988	14	14
Instrumenty pochodne ogółem	54 588 895	33 560 531	68 356 426	17 089 067	173 594 919	2 267 132	2 259 421

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2014 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	40 543 483	72 737 320	137 373 801	26 354 969	277 009 573	5 225 862	5 298 847
FRA	24 750 000	16 070 000	8 750 000	-	49 570 000	33 155	24 400
swapy odsetkowe (IRS)	11 814 453	51 697 423	114 835 056	21 507 411	199 854 343	4 799 519	4 911 757
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	3 911 001	4 969 897	13 179 080	4 847 558	26 907 536	388 329	357 596
opcje na stopę procentową	-	-	609 665	-	609 665	4 859	4 902
kontrakty futures*	68 029	-	-	-	68 029	-	192
Instrumenty walutowe	17 589 669	8 563 334	3 827 361	62 766	30 043 130	367 745	434 964
FX forward	1 930 755	1 185 365	179 438	62 766	3 358 324	45 669	82 794
FX swap	14 311 477	5 419 599	1 923 420	-	21 654 496	273 103	303 479
opcje walutowe	1 347 437	1 958 370	1 724 503	-	5 030 310	48 973	48 691
Transakcje na papierach	889 035	-	-	-	889 035	1 234	1 978

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
wartościowych							
papiery wartościowe zakupione do otrzymania/sprzedane do wydania	889 035	-	-	-	889 035	1 234	1 978
Transakcje związane z towarami	259 056	227 009	-	-	486 065	29 619	29 588
swap	192 385	227 009	-	-	419 394	29 619	29 588
opcje	66 671	-	-	-	66 671	-	-
Instrumenty pochodne ogółem	59 281 243	81 527 663	141 201 162	26 417 735	308 427 803	5 624 460	5 765 377

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

20. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Aktywa – Wycena dodatnia

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych		
Transakcje IRS	1 795	-

Zobowiązania – Wycena ujemna

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych		
Transakcje IRS	112 383	-

Instrumenty pochodne zabezpieczające na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Instrumenty stopy procentowej					
swapy odsetkowe (IRS)	-	-	3 058 015	1 373 000	4 431 015

21. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
Banki centralne	-	4 499 750
Pozostałe banki*	1 509 007	1 182 039
Rządy centralne, w tym:	16 842 252	8 753 310
obligacje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	4 657 996	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży razem	18 351 259	14 435 099
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	17 730 251	7 606 151
nienotowane na aktywnym rynku	621 008	6 828 948

Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2015	2014
Stan na dzień 1 stycznia	14 435 099	17 616 041
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	172 338 701	319 403 242
aktualizacji wyceny	-	102 367
różnic kursowych	213 522	177 579
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	241 808	58 522
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(168 634 720)	(322 922 652)
aktualizacji wyceny	(243 151)	-
Stan na dzień 31 grudnia	18 351 259	14 435 099

* Na dzień 31 grudnia 2015 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez pozostałe banki w kwocie 556 274 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2014 roku: 266 542 tys. zł).

22. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Akcje i udziały w jednostkach zależnych	7 768	7 765
z tego:		
nienotowane na giełdzie	7 768	7 765

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych wycenianych metodą praw własności przedstawia się następująco:

w tys. zł	2015	2014
Stan na dzień 1 stycznia	7 765	7 814
Zwiększenia (z tytułu)		
aktualizacji wyceny	3	-
Zmniejszenia (z tytułu)		
aktualizacji wyceny	-	(49)
	7 768	7 765

23. Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Akcje i udziały w pozostałych jednostkach	77 229	19 651
Utrata wartości	(9 485)	(11 440)
Pozostałe inwestycje kapitałowe dostępnych do sprzedaży razem	67 744	8 211
z tego:		
notowane na aktywnym rynku	1 006	1 280
nienotowane na aktywnym rynku	66 738	6 931

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2015	2014
Stan na dzień 1 stycznia	8 211	15 280
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	63 050	116
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaż	(3 517)	(7 185)
Stan na dzień 31 grudnia	67 744	8 211

W 2015 roku miały miejsce następujące zdarzenia:

- dokonano dodatniej wyceny do wartości godziwej udziałów w spółce Visa Europe Ltd., według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. na kwotę 63 323 tys. zł, będącej wynikiem transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc. oraz otrzymanych przez Bank warunków transakcji sprzedaży udziału w Visa Europe Ltd. Różnica pomiędzy wcześniejszą wartością udziału wynoszącą 45 zł, a ustaloną wartością godziwą została odniesiona na pozostałe dochody całkowite. Dodatkowe informacje zawiera nota 39;
- nastąpiła sprzedaż udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. stanowiących 2,81% udziału w kapitale zakładowym i 2,81% udziału w głosach na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. wynosiła 3 517 tys. zł.

W 2014 roku nastąpiła sprzedaż:

- udziałów w spółce Kuźnia Polska S.A. stanowiących 5,20% udziału w kapitale zakładowym i 5,20% udziału w głosach na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Kuźnia Polska S.A. wynosiła 1 536 tys. zł;
- części udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. stanowiących 4,52% udziału w kapitale zakładowym i 4,52% udziału w głosach na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. wynosiła 5 649 tys. zł.

24. Należności od klientów

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Należności od podmiotów sektora finansowego		
Kredyty i pożyczki	307 402	340 841
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	199 724	-
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1 356 247	599 899
Fundusze gwarancyjne i lokaty stanowiące zabezpieczenie	186 007	98 011
Inne należności	1 605	1 695
Łączna wartość brutto	2 050 985	1 040 446
Odpisy z tytułu utraty wartości	(17 270)	(19 082)
Łączna wartość netto	2 033 715	1 021 364
Należności od podmiotów sektora niefinansowego		
Kredyty i pożyczki	15 254 953	14 142 915
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	1 075 891	1 118 225
Skupione wierzytelności	1 102 720	1 006 797
Zrealizowane gwarancje i poręczenia	1 577	1 824
Inne należności*	74 751	259 171
Łączna wartość brutto	17 509 892	16 528 932
Odpisy z tytułu utraty wartości	(568 136)	(779 814)
Łączna wartość netto	16 941 756	15 749 118
Należności od klientów netto razem	18 975 471	16 770 482

* Kwota „Inne należności” zawiera należności z tytułu leasingu w kwocie 66 895 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 231 591 tys. zł).

Na saldo zamknięcia odpisów z tytułu utraty wartości rozpoznanej na należności od klientów składały się następujące kategorie:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane portfelowo	(224 106)	(387 688)
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane indywidualnie	(296 332)	(339 901)
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	(64 968)	(71 307)
Odpisy z tytułu utraty wartości razem	(585 406)	(798 896)

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od klientów przedstawia się następująco:

w tys. zł	2015			2014		
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Razem	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Razem
Stan na dzień 1 stycznia	(403 578)	(395 318)	(798 896)	(448 225)	(535 808)	(984 033)
Zwiększenia (z tytułu):						
utworzenie odpisów	(63 544)	(110 977)	(174 521)	(98 339)	(115 753)	(214 092)
inne	(3 253)	433	(2 820)	(2 201)	-	(2 201)
Zmniejszenia (z tytułu):						
spisane należności w ciężar odpisów	41 530	58 338	99 868	43 993	136 264	180 257
odwrócenie odpisów (netto) na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	1 105	-	1 105	388	-	388
rozwiązanie odpisów	63 486	91 436	154 922	98 201	118 613	216 814
sprzedaż wierzytelności	42 764	92 172	134 936	-	-	-
inne	-	-	-	2 605	1 366	3 971
Stan na dzień 31 grudnia	(321 490)	(263 916)	(585 406)	(403 578)	(395 318)	(798 896)

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa prowadzi działalność leasingową poprzez spółkę zależną Handlowy-Leasing Sp. z o.o. Grupa zawiera jako leasingodawca transakcje leasingu finansowego, których głównym przedmiotem są środki transportu, maszyny i urządzenia techniczne.

Pozycja aktywów „Należności od klientów” zawiera następujące pozycje dotyczące należności od podmiotów sektora niefinansowego z tytułu leasingu finansowego:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	68 127	238 625
Niezrealizowane przychody finansowe	(1 232)	(7 034)
Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego	66 895	231 591

Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Poniżej 1 roku	57 957	164 789
Od 1 do 5 lat	10 170	73 836
	68 127	238 625

Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Poniżej 1 roku	56 933	159 888
Od 1 do 5 lat	9 962	71 703
	66 895	231 591

Na dzień 31 grudnia 2015 roku odpisy z tytułu utraty wartości na należności z tytułu umów leasingu finansowego wynosiły 8 010 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 62 258 tys. zł).

Przychody z tytułu umów leasingu finansowego prezentowane są w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

25. Rzeczowe aktywa trwałe

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2015 roku

<i>w tys. zł</i>	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2015	601 749	101	16 896	307 290	10 149	936 185
Zwiększenia:						
Zakupy	806	-	188	6 206	27 302	34 502
Inne zwiększenia	-	-	-	854	-	854
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	(5)	(14 093)	(194)	-	(14 292)
Likwidacje	(1 381)	-	-	(32 702)	-	(34 083)
Inne zmniejszenia	-	-	(9)	(73)	-	(82)
Transfery	12 497	-	-	10 653	(27 994)	(4 844)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	613 671	96	2 982	292 034	9 457	918 240
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2014	289 412	99	7 393	272 424	-	569 328
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	17 452	2	1 750	16 649	-	35 853
Inne zwiększenia	-	-	40	827	-	867
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	(5)	(7 706)	(326)	(7)	(8 044)
Likwidacje	(1 381)	-	-	(32 390)	-	(33 771)
Inne zmniejszenia	-	-	(10)	(63)	-	(73)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	305 483	96	1 467	257 121	(7)	564 160
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2015	312 337	2	9 503	34 866	10 149	366 857
Na dzień 31 grudnia 2015	308 188	-	1 515	34 913	9 464	354 080

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2014 roku

<i>w tys. zł</i>	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2014	645 773	169	48 517	320 440	4 327	1 019 226
Zwiększenia:						
Zakupy	617	-	-	8 315	38 212	47 144
Inne zwiększenia	-	-	-	1 642	-	1 642
Zmniejszenia:						
Zbycia	(27 255)	(68)	(31 621)	(1 207)	-	(60 151)
Likwidacje	(33 117)	-	-	(31 817)	-	(64 934)
Zaklasyfikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(2 036)	-	-	(302)	-	(2 338)
Inne zmniejszenia	-	-	-	(18)	-	(18)
Transfery	17 767	-	-	10 237	(32 390)	(4 386)
Stan na dzień 31 grudnia 2014	601 749	101	16 896	307 290	10 149	936 185
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2014	316 128	156	29 139	289 222	-	634 645
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	16 560	11	4 208	15 058	-	35 837
Inne zwiększenia	-	-	-	683	-	683
Zmniejszenia:						
Zbycia	(11 097)	(68)	(25 954)	(1 093)	-	(38 212)
Likwidacje	(31 286)	-	-	(31 164)	-	(62 450)
Zaklasyfikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(893)	-	-	(271)	-	(1 164)

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwale	W budowie	Razem
Inne zmniejszenia	-	-	-	(11)	-	(11)
Stan na dzień 31 grudnia 2014	289 412	99	7 393	272 424	-	569 328
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2014	329 645	13	19 378	31 218	4 327	384 581
Na dzień 31 grudnia 2014	312 337	2	9 503	34 866	10 149	366 857

26. Wartości niematerialne

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2015 roku

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramo- wanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2015	1 245 976	2 444	401 614	18 519	5 789	1 674 342
Zwiększenia:						
Zakupy	-	116	865	-	19 892	20 873
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(10 251)	-	-	(10 251)
Transfery	-	-	13 775	-	(15 350)	(1 575)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	1 245 976	2 560	406 003	18 519	10 331	1 683 389
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2015	-	2 289	265 803	18 505	-	286 597
Zwiększenia:						
Koszty amortyzacji za okres	-	31	34 531	7	-	34 569
Inne zwiększenia	-	-	405	-	-	405
Zmniejszenia:						
Likwidacje	-	-	(10 061)	-	-	(10 061)
Stan na dzień 31 grudnia 2015	-	2 320	290 678	18 512	-	311 510
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2015	1 245 976	155	135 811	14	5 789	1 387 745
Na dzień 31 grudnia 2015	1 245 976	240	115 325	7	10 331	1 371 879

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2014 roku

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramo- wanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2014	1 245 976	2 249	401 546	18 845	6 027	1 674 643
Zwiększenia:						
Zakupy	-	9	1 237	-	5 749	6 995
Inne zwiększenia	-	-	50	-	-	50
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	-	(80)	(326)	-	(406)
Likwidacje	-	-	(6 433)	-	-	(6 433)
Transfery	-	186	5 294	-	(5 987)	(507)
Stan na dzień 31 grudnia 2014	1 245 976	2 444	401 614	18 519	5 789	1 674 342
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2014	-	2 121	236 332	18 827	-	257 280
Zwiększenia:						

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Koszty amortyzacji za okres	-	168	35 352	7	-	35 527
Inne zwiększenia	-	-	393	-	-	393
Zmniejszenia:						
Zbycia	-	-	(77)	(329)	-	(406)
Likwidacje	-	-	(6 166)	-	-	(6 166)
Inne zmniejszenia	-	-	(31)	-	-	(31)
Stan na dzień 31 grudnia 2014	-	2 289	265 803	18 505	-	286 597
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2014	1 245 976	128	165 214	18	6 027	1 417 363
Na dzień 31 grudnia 2014	1 245 976	155	135 811	14	5 789	1 387 745

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość firmy obejmuje kwotę 1 243 645 tys. zł powstałą w wyniku połączenia Banku Handlowego w Warszawie SA z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku, oraz kwotę 2 331 tys. zł powstałą w wyniku nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa bankowego ABN Amro Bank (Polska) S.A., które nastąpiło z dniem 1 marca 2005 roku.

27. Test utraty wartości dla wartości firmy

Dla potrzeb przeprowadzenia testów na utratę wartości wartość firmy została przyporządkowana do dwóch ośrodków wypracowujących środki pieniężne: sektora Bankowości Instytucjonalnej oraz sektora Bankowości Detalicznej. Przyporządkowanie zostało dokonane na podstawie modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych na bazie strategii sprzed połączenia. Po fuzji realokacja wartości firmy została przeprowadzona w oparciu o wartości względne aktywów przeniesionych do innego ośrodka w porównaniu z aktywami zatrzymanymi w danym ośrodku. Dla obu ośrodków wartość użytkowa przewyższa wartość bilansową, dlatego też nie rozpoznano utraty wartości firmy.

Poniższa tabela prezentuje przyporządkowanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

Wartość bilansowa wartości firmy przypisanej do ośrodka

w tys. zł	31.12.2015
Sektor Bankowości Instytucjonalnej	851 944
Sektor Bankowości Detalicznej	394 032
	1 245 976

Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków jest ich wartość użytkowa oszacowana w oparciu o plan finansowy. Plan opiera się na racjonalnych i mających poparcie faktograficzne założeniach, odzwierciedlających ocenę kierownictwa Banku odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku. Plan podlega okresowej aktualizacji i zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą Banku.

W wycenie wykorzystano stopę dyskontową oszacowaną na bazie modelu wyceny aktywów kapitałowych (CAPM) przy zastosowaniu wartości wskaźnika beta dla sektora bankowego, premii za ryzyko oraz krzywych rentowności obligacji skarbowych. Tak wyliczona stopa dyskontowa na koniec 2015 roku wyniosła 9,10% (na koniec 2014 roku: 8,45%).

Ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym została oparta o stopy wzrostu odzwierciedlające długoterminowy cel inflacyjny NBP, który na dzień 1 grudnia 2015 roku wynosi 2,5 p.p.

Zarząd Banku uważa, że uzasadnione i prawdopodobne zmiany kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej wyodrębnionych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie spowodują, iż wartości bilansowe tych ośrodków przewyższą ich wartości odzyskiwalne.

28. Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	568 132	1 155 827
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	(406 546)	(998 508)
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	161 586	157 319

Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu.

Dodatnie i ujemne różnice przejściowe przyjęte do wyliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego

Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane są z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Odsetki naliczone i inne koszty	14 652	23 217
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	25 767	51 768
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	8 273	10 531
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	374 132	956 637
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	2 892	3 866
Przychody pobrane z góry	19 023	8 469
Wycena udziałów	2 545	2 916
Prowizje	8 526	7 511
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	38 378	-
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	56 744	65 189
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	(4 768)	790
Pozostałe	21 968	24 933
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	568 132	1 155 827

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego związana jest z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Odsetki naliczone (przychód)	21 587	28 936
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	318 957	929 863
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	1 105	789
Przychody do otrzymania	4 131	4 864
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	1 950	1 533
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 602	14 430
Ulga inwestycyjna	13 236	14 351
Wycena udziałów	1 875	1 863
Pozostałe	25 103	1 879
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	406 546	998 508
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	161 586	157 319

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2015 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2015	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2015
Odsetki naliczone i inne koszty	23 217	(8 565)	-	14 652
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	51 768	(26 001)	-	25 767
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	10 531	(2 258)	-	8 273
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	956 637	(582 505)	-	374 132
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	3 866	(974)	-	2 892
Przychody pobrane z góry	8 469	10 554	-	19 023
Wycena udziałów	2 916	(371)	-	2 545
Prowizje	7 511	1 015	-	8 526
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	-	38 378	38 378
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	65 189	(8 238)	(207)	56 744
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	790	(5 558)	-	(4 768)
Pozostałe	24 933	(2 965)	-	21 968
	1 155 827	(625 866)	38 171	568 132

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2015	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2015
Odsetki naliczone (przychód)	28 936	(7 349)	-	21 587
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	929 863	(610 906)	-	318 957
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	789	316	-	1 105
Przychody do otrzymania	4 864	(733)	-	4 131
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	1 533	417	-	1 950
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	14 430	16 574	(12 402)	18 602
Ulga inwestycyjna	14 351	(1 115)	-	13 236
Wycena udziałów	1 863	12	-	1 875
Pozostałe	1 879	23 224	-	25 103
	998 508	(579 560)	(12 402)	406 546
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	157 319	(46 305)	50 572	161 586

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2014 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2014	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2014
Odsetki naliczone i inne koszty	25 615	(2 398)	-	23 217
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	86 678	(34 910)	-	51 768
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	3 445	7 086	-	10 531
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	583 798	372 839	-	956 637
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	2 514	1 352	-	3 866
Przychody pobrane z góry	11 213	(2 744)	-	8 469
Wycena udziałów	4 662	(1 746)	-	2 916
Prowizje	9 599	(2 088)	-	7 511
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	10 078	-	(10 078)	-
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zapłacenia	75 132	(11 326)	1 383	65 189
Różnica pomiędzy bilansową a podatkową wartością portfela leasingowego	790	-	-	790
Pozostałe	16 596	8 337	-	24 933
	830 120	334 402	(8 695)	1 155 827

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

<i>w tys. zł</i>	Saldo na 1 stycznia 2014	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2014
Odsetki naliczone (przychód)	20 893	8 043	-	28 936
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	561 273	368 590	-	929 863
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	1 332	(543)	-	789
Przychody do otrzymania	6 085	(1 221)	-	4 864
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	1 370	163	-	1 533
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	5 030	(3 002)	12 402	14 430

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2014	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2014
Ulga inwestycyjna	15 853	(1 502)	-	14 351
Wycena udziałów	1 858	5	-	1 863
Pozostałe	13 294	(11 415)	-	1 879
	626 988	359 118	12 402	998 508
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	203 132	(24 716)	(21 097)	157 319

29. Inne aktywa

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Rozrachunki międzybankowe	4 357	1 128
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	114 456	215 786
Przychody do otrzymania	66 509	47 311
Pożyczki dla pracowników z Funduszu Świadczeń Socjalnych	17 722	18 989
Dłużnicy różni	67 192	91 773
Rozliczenia międzyokresowe	7 046	9 625
Pozostałe	703	-
Inne aktywa razem	277 985	384 612
w tym aktywa finansowe*	204 430	327 676

* Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych aktywów” z wyjątkiem pozycji „Przychody do otrzymania” oraz „Rozliczenia międzyokresowe”.

30. Zobowiązania wobec banków

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	681 202	663 831
Depozyty terminowe	4 460 693	2 370 212
Kredyty i pożyczki otrzymane	198 203	351 533
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 623 456	1 726 049
Inne zobowiązania	7	10 951
Zobowiązania wobec banków razem	6 963 561	5 122 576

31. Zobowiązania wobec klientów

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Depozyty podmiotów sektora finansowego		
Rachunki bieżące	226 438	238 351
Depozyty terminowe	3 154 694	2 877 084
	3 381 132	3 115 435
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego		
Rachunki bieżące, z tego:	20 194 711	19 299 093
klientów instytucjonalnych	10 454 683	8 594 113
klientów indywidualnych	7 074 422	6 372 762
jednostek budżetowych	2 665 606	4 332 218
Depozyty terminowe, z tego:	7 699 698	7 085 420
klientów instytucjonalnych	5 972 704	5 668 835
klientów indywidualnych	1 667 610	1 289 231
jednostek budżetowych	59 384	127 354
	27 894 409	26 384 513

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Depozyty razem	31 275 541	29 499 948
Pozostałe zobowiązania		
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	188 505	-
Inne zobowiązania, w tym:	122 257	132 650
zobowiązania z tytułu kaucji	99 207	78 153
Pozostałe zobowiązania razem	310 762	132 650
Zobowiązania wobec klientów razem	31 586 303	29 632 598

32. Rezerwy

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Na sprawy sporne	10 522	9 634
Na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	10 451	13 238
Na restrukturyzację zatrudnienia	680	158
Na restrukturyzację sieci placówek	1 841	3 379
Rezerwy razem	23 494	26 409

Zmiana stanu rezerw przedstawia się następująco:

w tys. zł	2015	2014
Stan na dzień 1 stycznia	26 409	89 284
Z czego dotyczy:		
Rezerw na sprawy sporne	9 634	15 313
Rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	13 238	13 150
Rezerw na restrukturyzację zatrudnienia	158	53 787
Rezerw na restrukturyzację sieci placówek	3 379	7 034
Zwiększenia:		
Utworzenie odpisów na rezerwy w okresie, z tego	44 720	42 725
na sprawy sporne	16 775	4 693
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	25 956	31 101
na restrukturyzację zatrudnienia	680	158
na restrukturyzację sieci placówek	1 309	6 773
Inne zwiększenia rezerw, z tego:	-	1
na sprawy sporne	-	1
Zmniejszenia:		
Rozwiązanie rezerw w okresie, z tego:	(30 808)	(46 517)
na sprawy sporne	(1 207)	(10 373)
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(28 743)	(31 013)
na restrukturyzację zatrudnienia	(158)	(4 496)
na restrukturyzację sieci placówek	(700)	(635)
Wykorzystanie rezerw w okresie, z tego:	(16 827)	(59 084)
na sprawy sporne	(14 680)	-
na restrukturyzację zatrudnienia	-	(49 291)
na restrukturyzację sieci placówek	(2 147)	(9 793)
Stan na dzień 31 grudnia	23 494	26 409

33. Inne zobowiązania

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Fundusz Świadczeń Socjalnych	48 212	51 177
Rozrachunki międzybankowe	95 534	70 089
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	118 405	214 167
Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS	20 120	23 297
Wierzyciele różni	115 900	134 470
Rozliczenia międzyokresowe kosztów:	298 774	363 723
koszty do zapłacenia z tytułu zobowiązań wobec pracowników	107 759	123 882
rezerwa na odprawy emerytalne	38 084	40 677
rezerwa na nagrody za wieloletnią pracę	-	268
koszty usług IT i wsparcia operacji bankowych	78 939	113 059
koszty usług doradczych i wsparcia biznesu	21 942	26 248
inne koszty do zapłacenia	52 050	59 589
Przychody przyszłych okresów	25 927	20 328
Pozostałe	-	2 963
Inne zobowiązania razem	722 872	880 214
w tym zobowiązania finansowe*	676 825	836 589

* Do zobowiązań finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych zobowiązań” z wyjątkiem pozycji „Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS” oraz „Przychody przyszłych okresów”.

34. Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	758 853	519 475	4 408	38 000	196 970	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	4 692 560	163 238	-	1 822 346	1 198 152	1 508 824
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	18 351 259	-	-	131 604	11 781 131	6 438 524
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	2 050 985	1 527 285	70 135	213 565	240 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	17 509 892	7 456 761	1 357 325	2 328 206	4 904 883	1 462 717
Zobowiązania wobec banków	30	6 963 561	5 986 214	750 000	69 848	157 468	31
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	31	3 569 648	3 451 621	112 616	4 755	639	17
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	31	28 016 655	27 237 673	519 395	247 844	11 690	53

Na dzień 31 grudnia 2014 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	2 068 565	1 508 644	216	354 470	205 235	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	7 096 875	162	179 636	759 557	4 611 917	1 545 603
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	14 435 099	4 499 750	111 492	-	6 598 749	3 225 108
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	1 040 446	689 652	70 000	240 794	40 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	16 528 932	7 712 220	1 433 757	1 533 266	4 498 125	1 351 564
Zobowiązania wobec banków	30	5 122 576	2 821 022	72 758	1 967 676	228 679	32 441

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	31	3 115 435	3 068 882	42 988	2 912	639	14
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	31	26 517 163	25 756 115	445 186	303 973	11 826	63

35. Kapitały

Kapitał zakładowy

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w tys. zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	akcje zwykłe	-	65 000 000	260 000	w całości opłacony	27.03.97 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 120 000	4 480	w całości opłacony	27.10.98 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 557 500	6 230	w całości opłacony	25.06.99 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	2 240 000	8 960	w całości opłacony	16.11.99 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	17 648 500	70 594	w całości opłacony	24.05.02 r.	01.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	5 434 000	21 736	w całości opłacony	16.06.03 r.	01.01.97 r.
C	na okaziciela	akcje zwykłe	-	37 659 600	150 638	przeniesienie majątku Citibank (Poland) S.A. na Bank	28.02.01 r.	01.01.00 r.
				130 659 600	522 638			

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 4,00 zł

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Banku wynosił 522 638 400 zł i podzielony był na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 4 zł każda i w okresie od 31 grudnia 2014 roku nie uległ zmianie.

Bank nie emitował akcji uprzywilejowanych.

Zarówno w 2015 roku, jak również w 2014 roku, nie miało miejsca podwyższenie kapitału zakładowego w drodze emisji akcji.

Lista akcjonariuszy

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Banku:

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje %	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ %
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W ciągu 2015 roku oraz w okresie od przekazania poprzedniego okresowego raportu kwartalnego za III kwartał 2015 roku do dnia przekazania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2015 rok struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

Kapitał zapasowy

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał zapasowy wynosił 3 001 525 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 3 000 298 tys. zł). Kapitał zapasowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału zapasowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kwota kapitału zapasowego obejmuje kwotę 2 485 534 tys. zł stanowiącą nadwyżkę wartości godziwej wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną w związku z połączeniem Banku z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku.

Kapitał z aktualizacji wyceny

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(163 613)	52 873

Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji. Na dzień wyłączenia ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej całości lub części składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w pozostałych dochodach całkowitych i zakumulowane w kapitale z aktualizacji wyceny ujmują się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe kapitały rezerwowe

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Kapitał rezerwowy	2 349 602	2 374 496
Fundusz ogólnego ryzyka	521 000	521 000
Straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(5 012)	(5 898)
Kapitał z przewalutowania	3 919	3 925
Pozostałe kapitały rezerwowe razem	2 869 509	2 893 523

W dniu 22 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2014 rok, w tym postanowiło przeznaczyć na kapitał rezerwowy kwotę 622 tys. zł.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzy się z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego.

Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku.

Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Dywidendy

Dywidendy wypłacone za 2014 rok

W dniu 22 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. (dalej jako **WZ**) podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2014 rok, w tym postanowiło przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 970 800 828,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Kwota dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 7 złotych 43 grosze. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk.

Jednocześnie WZ postanowiło określić termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 6 lipca 2015 roku (dzień dywidendy) oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 24 lipca 2015 roku (termin wypłaty dywidendy) i w tym dniu dywidenda została wypłacona.

Dywidendy zadeklarowane

W dniu 3 marca 2016 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku za 2015 rok. Zarząd Banku zaproponował przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 611 486 928,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Powyższa propozycja oznacza, że dywidenda przypadająca na jedną akcję wynosi 4 złote 68 groszy. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk. Zarząd Banku zaproponował termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 4 lipca 2016 roku oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 21 lipca 2016 roku. Powyższa propozycja Zarządu Banku zostanie przedłożona Radzie Nadzorczej do zaopiniowania, a następnie Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

36. Transakcje repo oraz reverse repo

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (repo)

Grupa pozyskuje płynne środki poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	374 878	374 869	do tygodnia	374 901
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	1 460 086	1 437 092	do tygodnia	1 437 254

* z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2014 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	1 724 270	1 726 049	do tygodnia	1 726 140

* z uwzględnieniem odsetek

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów pozostają po stronie Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku aktywa sprzedane w ramach transakcji repo nie mogły być przedmiotem dalszego obrotu.

W 2015 roku łączne koszty odsetek z transakcji repo wyniosły 7 158 tys. zł (w 2014 roku: 14 086 tys. zł).

Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse repo)

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo). Sprzedawca zobowiązuje się do odkupienia tych samych lub podobnych instrumentów w uzgodnionym przyszłym terminie. Transakcje reverse repo służą jako narzędzie pozyskiwania finansowania dla klientów.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	18 142	18 169	do tygodnia	18 144
	196 965	182 177	do 2 lat	178 886
Należności od klientów:				
należności od podmiotów sektora finansowego	1 356 247	1 360 227	do tygodnia	1 356 441

* z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2014 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	504 195	504 367	do miesiąca	504 260
	177 446	182 760	do 3 lat	178 886
Należności od klientów:				
należności od podmiotów sektora finansowego	599 899	599 610	do miesiąca	600 048

* z uwzględnieniem odsetek

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku Grupa miała możliwość zastawu lub zbycia papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji reverse repo.

W 2015 roku łączne przychody z tytułu odsetek z transakcji reverse repo wyniosły 36 175 tys. zł (w 2014 roku: 42 230 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych zakupionych w transakcjach reverse repo wyniosły 988 102 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2014 roku: 1 005 545 tys. zł).

37. Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych

Zgodnie z informacją w notcie 2, obecnie Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych. W związku z tym, zgodnie z wymogami MSSF 7, poniższe informacje dotyczą tylko aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z transakcji terminowych i pochodnych, zawieranych na podstawie umów ramowych typu ISDA Master Agreement, Umowy Ramowej stanowiącej Rekomendację Związku Banków Polskich oraz innych umów ramowych przewidujących w sytuacji wystąpienia określonego przypadku naruszenia możliwość rozwiązania transakcji i rozliczenia z kontrahentem na podstawie skompensowanej kwoty wzajemnych należności i zobowiązań.

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych (zarówno zaklasyfikowanych do portfela przeznaczone do obrotu, jak i desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń) oraz zabezpieczeń pieniężnych objętych umowami ramowymi umożliwiającymi kompensowanie w określonych okolicznościach.

w tys. zł	31.12.2015		31.12.2014	
	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Wycena instrumentów pochodnych	2 172 436	2 184 726	5 476 854	5 597 147
Wartość przyjętych/złożonych zabezpieczeń	(94 442)	(220 020)	(180 008)	(359 622)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową	2 077 994	1 964 706	5 296 846	5 237 525
Maksymalna kwota ewentualnej kompensaty	(1 913 847)	(1 913 847)	(5 225 136)	(5 225 136)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową przy uwzględnieniu maksymalnej kwoty ewentualnej kompensaty	164 147	50 859	71 710	12 389

38. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

Instrumentami zabezpieczającymi są transakcje Interest Rate Swap, denominowane w tej samej walucie co instrumenty zabezpieczane, w których Grupa otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.

Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Pozostała część zmiany wyceny do wartości godziwej instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach. Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Zmiana wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w wyniku na rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Wartość godziwa instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych

w tys. zł	31.12.2015		31.12.2014	
	Wartość nominalna	Wartość godziwa	Wartość nominalna	Wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczane				
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Obligacje skarbowe	4 431 015	4 657 996	-	-
Instrumenty zabezpieczające				
Pochodne instrumenty				
Swapy odsetkowe (IRS) – wycena dodatnia	780 220	1 795	-	-
Swapy odsetkowe (IRS) – wycena ujemna	3 650 795	112 383	-	-

39. Wartość godziwa

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to cena, którą otrzymanoby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaconoby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych (w podziale na kategorie) i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	2 170 237	-	-	2 170 237	2 170 237
Należności od banków	18	-	757 103	-	-	757 103	757 105
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	6 987 284	-	-	-	6 987 284	6 987 284
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	1 795	-	-	-	1 795	1 795
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	18 351 259	-	18 351 259	18 351 259
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	-	-	-	7 768	7 768	7 768
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	-	-	67 744	-	67 744	67 744
Należności od klientów	24	-	18 975 471	-	-	18 975 471	19 051 525
		6 989 079	21 902 811	18 419 003	7 768	47 318 661	47 394 717
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	30	-	-	-	6 963 561	6 963 561	6 963 525
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 247 523	-	-	-	3 247 523	3 247 523
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	112 383	-	-	-	112 383	112 383
Zobowiązania wobec klientów	31	-	-	-	31 586 303	31 586 303	31 585 503
		3 359 906	-	-	38 549 864	41 909 770	41 908 934

Na dzień 31 grudnia 2014 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	1 522 949	-	-	1 522 949	1 522 949
Należności od banków	18	-	2 065 685	-	-	2 065 685	2 070 670
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	12 721 573	-	-	-	12 721 573	12 721 573
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	14 435 099	-	14 435 099	14 435 099
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	-	-	-	7 765	7 765	7 765
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	-	-	8 211	-	8 211	8 211
Należności od klientów	24	-	16 770 482	-	-	16 770 482	16 770 482
		12 721 573	20 359 116	14 443 310	7 765	47 531 764	47 536 749
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	30	-	-	-	5 122 576	5 122 576	5 120 810

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	6 770 922	-	-	-	6 770 922	6 769 403
Zobowiązania wobec klientów	31	-	-	-	29 632 598	29 632 598	29 632 598
		6 770 922	-	-	34 755 174	41 526 096	41 522 811

W zależności od stosowanej metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny pochodzące z aktywnego rynku, na którym dostępne są regularne kwotowania i obroty.
Do rynku aktywnego możemy zaliczyć notowania giełdowe, brokerskie oraz notowania w systemach typu serwisy cenowe takie jak Reuters i Bloomberg, które reprezentują faktyczne transakcje rynkowe zawierane na warunkach rynkowych. Do poziomu pierwszego zaliczamy przede wszystkim papiery wartościowe przeznaczone do obrotu lub dostępne do sprzedaży.
- poziom II: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o modele oparte na danych wejściowych pochodzących z aktywnego rynku i prezentowane w systemach Reuters lub Bloomberg i w zależności od instrumentów finansowych stosowane są następujące szczegółowe techniki wycen:
 - notowane ceny rynkowe dla danego instrumentu lub notowane ceny rynkowe dla instrumentu alternatywnego;
 - wartość godziwą swapów na stopę procentową oraz terminowych kontraktów walutowych oblicza się jako wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o rynkowe krzywe dochodowości oraz aktualne kursy fixing NBP w przypadku instrumentów walutowych;
 - inne techniki, takie jak krzywe dochodowości oparte na cenach alternatywnych dla danego instrumentu finansowego.
- poziom III: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry niepochodzące z rynku.

W 2015 roku Grupa nie dokonywała zmian w zasadach klasyfikacji instrumentów finansowych (prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej) do poszczególnych kategorii odzwierciedlających stosowaną metodę ustalania wartości godziwej (poziom I, poziomy II i poziomy III).

Poniższe tabele przedstawiają wartości bilansowe instrumentów finansowych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej usystematyzowane według powyższych kategorii:

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe					
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	4 307 386	2 679 898	-	6 987 284
instrumenty pochodne		154	2 266 978	-	2 267 132
dłużne papiery wartościowe		4 279 640	412 920	-	4 692 560
instrumenty kapitałowe		27 592	-	-	27 592
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	-	1 795	-	1 795
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	16 842 252	1 509 007	-	18 351 259
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	1 006	-	63 323	64 329
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	988 485	2 259 038	-	3 247 523
krótka sprzedaż papierów wartościowych		988 102	-	-	988 102
instrumenty pochodne		383	2 259 038	-	2 259 421
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	-	112 383	-	112 383

Na dzień 31 grudnia 2014 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Razem
Aktywa finansowe				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	6 944 544	5 777 029	12 721 573
instrumenty pochodne		-	5 624 460	5 624 460
dłużne papiery wartościowe		6 944 306	152 569	7 096 875

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Razem
instrumenty kapitałowe		238	-	238
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	8 753 310	5 681 789	14 435 099
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 005 737	5 765 185	6 770 922
krótka sprzedaż papierów wartościowych		1 005 545	-	1 005 545
instrumenty pochodne		192	5 765 185	5 765 377

Zmiany w 2015 roku aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	Inwestycje kapitałowe
Stan na 1 stycznia 2015 roku	-
Suma wzrostów i spadków	
w rachunku zysków i strat	-
w pozostałych całkowitych dochodach	63 323
Stan na 31 grudnia 2015 roku	63 323

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III obejmuje wartość udziału w spółce Visa Europe Ltd w wysokości 63 323 tys. zł, który został wyceniony do wartości godziwej na podstawie informacji posiadanych przez Bank w związku z transakcją przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc.

Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A. otrzymał informację dotyczącą proponowanej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. Udział Banku w cenie nabycia obejmuje:

(a) 14 859 232,00 EUR w gotówce, co stanowi równowartość 63 322 617,17 zł według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2015 roku;

(b) 5 098 891,00 EUR w akcjach Visa Inc., co stanowi równowartość 21 728 924 zł według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2015 r.

Powyższe kwoty mogą zostać skorygowane o koszty transakcji oraz w wyniku ewentualnych uznanych wniosków o korektę przyznanych kwot złożonych przez członków Visa Europe. Członkowie Visa Europe mają prawo do odwołania się; proces rozpatrywania odwołań będzie trwał do dnia 1 marca 2016 roku. Ostateczna wysokość kwot alokowanych na poszczególnych uczestników transakcji będzie znana w dniu jej finalizacji (closing date), która jest przewidywana na drugi kwartał 2016 roku. Przeprowadzenie transakcji jest zależne od otrzymania wymaganych zgód regulatorów.

Transakcja pomiędzy Visa Inc. i Visa Europe przewiduje warunkową płatność typu „earn out” płatną w gotówce po 16 kwartałach od rozliczenia transakcji. Wpływ odroczonej płatności typu „earn-out” na wynik Banku nie jest znany.

W związku z powyższym, na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank ustalił wartość godziwą posiadanego udziału w Visa Europe Limited w wysokości 14 859 232,00 EUR, co stanowi równowartość 63 322 617,17 zł (według średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2015 roku), a różnica pomiędzy pierwotną wartością udziału w kwocie 45 zł a ustaloną wartością godziwą została odniesiona w pozostałe dochody całkowite.

Bank nie uwzględnił w wycenie części akcyjnej, gdyż nie był w stanie na dzień 31 grudnia 2015 roku wiarygodnie wycenić jej wartości.

W 2015 roku i w 2014 roku Grupa nie dokonywała transferu pomiędzy poziomami wartości godziwej instrumentów finansowych ze względu na stosowaną metodę ustalania wartości godziwej.

Określanie wartości godziwej

W przypadku krótkoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych zakłada się, że wartość bilansowa tych instrumentów jest zasadniczo równa ich wartości godziwej. W przypadku instrumentów innych niż krótkoterminowe zastosowano następujące metody i założenia.

Inwestycje kapitałowe w pozostałych jednostkach

W przypadku inwestycji kapitałowych w pozostałych jednostkach w pozycji wartość godziwa zaprezentowano cenę nabycia skorygowaną o odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości zarówno dla inwestycji nienotowanych, jak i dla inwestycji notowanych, ze względu na umowne czasowe ograniczenia możliwości ich zbycia.

Według założeń strategicznych Grupy zakłada się stopniową redukcję przedstawionych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

W 2015 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa, Grupa dokonała zbycia udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. stanowiących 2,81% udziału w kapitale zakładowym i 2,81% udziału w głosach na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. wynosiła 3517 tys. zł.

W 2014 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa, Grupa dokonała zbycia:

- udziałów w spółce Kuźnia Polska S.A. stanowiących 5,20% udziału w kapitale zakładowym i 5,20% udziału w głosach na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Kuźnia Polska S.A. wynosiła 1536 tys. zł;
- części udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. stanowiących 4,52% udziału w kapitale zakładowym i 4,52% udziału w głosach na Walnym Zgromadzeniu. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Polski Koncern Mięśny DUDA S.A. wynosiła 5649 tys. zł.

Należności od banków i klientów

W kolumnie „wartość bilansowa” zaprezentowano wartość kredytów według zamortyzowanego kosztu pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek jest wyliczana jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i uwzględnia zmiany rynkowych stóp procentowych, jak i zmiany marż dla danego okresu sprawozdawczego. Zmiany marż dla kredytów wyliczane są w oparciu o faktyczne transakcje. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. Wyjątkiem są kredyty gotówkowe detaliczne oparte na stopie zarządzanej przez Bank, dla tych kredytów jako wartość godziwą przyjęto wartość bilansową tych kredytów. W przypadku kredytów, dla których terminy spłat nie są określone (np. kredyty w rachunku bieżącym), jako wartość godziwą zaprezentowano kwotę konieczną do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym.

Wartością godziwą lokat overnight jest ich wartość bilansowa. Wartość godziwa lokat oprocentowanych według stałej stopy procentowej jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego dla należności o podobnym ryzyku kredytowym, pozostającym terminie do wykupu oraz walucie.

Powyższe techniki wyceny są kwalifikowane do poziomu III hierarchii wartości godziwej, czyli aktywów finansowych wycenianych w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry nie pochodzące z rynku.

Zobowiązania wobec banków i klientów

W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacona na żądanie na dzień bilansowy. Wartość godziwą depozytów o ustalonym terminie zapadalności oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi z uwzględnieniem bieżących marż, w sposób analogiczny jak w przypadku kredytów.

Jak opisano powyżej, modele zastosowane do ustalenia wartości godziwej należności i zobowiązań wobec banków i klientów, wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według zamortyzowanego kosztu, wykorzystują techniki wyceny oparte na parametrach nie pochodzących z rynku. Grupa kwalifikuje zatem wycenę tych instrumentów finansowych dla potrzeb ujawnień do poziomu trzeciego hierarchii wartości godziwej. Dla pozostałych instrumentów finansowych niewycenianych w wartości godziwej Grupa uważa, że ich wartość godziwa jest zasadniczo zbliżona do wartości bilansowej.

40. Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne

Informacja o toczących się postępowaniach sądowych

W 2015 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wierzytelności i zobowiązań Banku lub jednostki zależnej od Banku, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i jednostek zależnych od Banku dotyczących wierzytelności w 2015 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość zobowiązań Banku i spółek zależnych z tytułu postępowań sądowych w zakresie zobowiązań w 2015 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Na wierzytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązania przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank był między innymi stroną 17 postępowań sądowych, które nie zostały

prawomocnie zakończone, związanych z terminowymi operacjami finansowymi, przy czym w 10 sprawach Bank występował jako pozwany, zaś w 7 jako powód. Żądania i zarzuty w poszczególnych sprawach przeciwko Bankowi oparte są na różnych podstawach prawnych. Przedmiot sporu dotyczy w szczególności ważności zawartych terminowych operacji finansowych oraz wymagalności zobowiązań klienta z nich wynikających wobec Banku, a także potencjalnych roszczeń związanych z ich ewentualnym unieważnieniem przez sąd. Klienci starają się uniemożliwić Bankowi dochodzenie należności wynikających z terminowych operacji finansowych, kwestionują zobowiązania wobec Banku, podważają ważność zawartych umów, a także w niektórych przypadkach żądają zapłaty od Banku. W 2015 roku w sprawach związanych z terminowymi operacjami finansowymi, w których Bank występował jako strona pozwana lub powodowa, prawomocnie zakończyło się łącznie 8 spraw, w tym 4 korzystnie dla Banku, a w 4 sprawach Bank zawarł ugody.

Bank był stroną postępowania wszczętego przez Prezesa UOKiK przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard i jednym z adresatów decyzji Prezesa UOKiK w tej sprawie. Postępowanie to dotyczyło praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu rynku przedsiębiorcom nie należącym do związków emitentów kart płatniczych, przeciw którym wszczęte zostało przedmiotowe postępowanie. Decyzja Prezesa UOKiK była przedmiotem rozważań w postępowaniach odwoławczych. W dniu 22 kwietnia 2010 roku Sąd Apelacyjny uchylił w całości wyrok SOKiK, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. W dniu 21 listopada 2013 roku SOKiK wydał wyrok, na podstawie którego zmodyfikował karę nałożoną na Bank i ustalił jej wysokość na kwotę 1 775 720 zł. W dniu 6 października 2015 roku Sąd Apelacyjny ponownie zmienił zaskarżony wyrok SOKiK, oddalając wszystkie odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, również w zakresie modyfikacji nałożonych na banki kar, na skutek czego została przywrócona pierwotnie nałożona na Bank kara w kwocie 10 228 470 zł. Wyrok jest prawomocny. Bank analizuje uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego, by ocenić czy istnieją podstawy do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego.

W 2015 roku Bank dokonał istotnego rozliczenia z tytułu spraw sądowych. W wyniku prawomocnego rozstrzygnięcia sporów Bank dokonał wypłaty istotnych kwot zasądzonych na rzecz dwóch powodów w łącznej wysokości 16 291 tys. zł, na które w większości utworzone były wcześniej rezerwy.

Zobowiązania z tytułu udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych

Wartości udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych według poszczególnych kategorii produktów prezentowały się następująco:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone		
Akredytywy	160 400	208 126
Gwarancje i poręczenia udzielone	2 101 477	1 779 425
Linie kredytowe udzielone	14 618 126	13 161 336
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	1 138 000	1 264 450
Pozostałe zobowiązania o charakterze gwarancyjnym	29 531	33 583
Transakcje reverse repo z przyszłą datą waluty	-	189 650
	18 047 534	16 636 570

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Akredytywy według kategorii		
Akredytywy importowe wystawione	160 065	207 208
Akredytywy eksportowe potwierdzone	335	918
	160 400	208 126

Na zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone przez Grupę tworzone są rezerwy. Na dzień 31 grudnia 2015 roku kwota utworzonych rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne wynosiła 10 451 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 13 238 tys. zł).

Gwarancje udzielone obejmują gwarancje spłaty kredytu za zleceniodawcę, inne gwarancje zapłaty, gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe oraz poręczenia wekslowe.

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne otrzymane		
Finansowe	-	708 148
Gwarancyjne	15 470 264	6 199 449
	15 470 264	6 907 597

41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie

Aktywa stanowią zabezpieczenie następujących zobowiązań:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania podlegające zabezpieczeniu		
Zobowiązania wobec banków		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 623 456	1 726 049
zobowiązania z tytułu otrzymanego kredytu	143 903	208 341
Zobowiązania wobec klientów		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	188 505	-
	1 955 864	1 934 390

Wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie są przedstawione poniżej:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Aktywa stanowiące zabezpieczenie		
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	186 373	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	1 943 149	2 194 933
Należności od banków		
lokata zabezpieczająca operacje instrumentami pochodnymi i transakcje giełdowe	286 641	381 971
Należności od klientów		
fundusze gwarancyjne i lokaty zabezpieczające transakcje giełdowe	186 007	98 011
	2 602 170	2 674 915

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawione w tabeli dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży stanowią zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w kwocie 208 791 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 176 088 tys. zł), zabezpieczenie otrzymanego kredytu w kwocie 274 272 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 294 575 tys. zł) oraz zabezpieczenie sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu w kwocie 1 460 086 tys. zł. (31 grudnia 2014 roku: 1 724 270 tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku stanowią zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Dodatkowo zabezpieczeniem jednej z transakcji repo jest należność bilansowa z tytułu transakcji reverse repo w kwocie 188 505 tys. zł.

Więcej informacji o aktywach stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu transakcji repo znajduje się w nocie 36.

Pozostałe aktywa wykazane powyżej stanowią zabezpieczenie rozliczenia innych transakcji, w tym instrumentami pochodnymi oraz transakcji giełdowych. Warunki i zasady dokonanych transakcji nie odbiegają od tych powszechnie przyjętych i obowiązujących dla tego typu umów.

42. Działalność powiernicza

Bank oferuje usługi powiernicze związane z prowadzeniem rachunków papierów wartościowych dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy ubezpieczeniowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank prowadził ponad 10,8 tys. rachunków papierów wartościowych (31 grudnia 2014 rok: około 10 tys. rachunków).

43. Leasing operacyjny

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Poniżej 1 roku	31 629	34 411
Od 1 do 5 lat	65 787	80 799
Powyżej 5 lat	11 748	2 876
	109 164	118 086
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	2 522	2 884

Grupa leasinguje powierzchnie biurową oraz samochody, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawierana jest na okres 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata, niektóre umowy jednak zawarte są na okres do 1 roku lub na okresy dłuższe niż 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2015 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 34 709 tys. zł (w 2014 roku: 36 129 tys. zł).

Umowy leasingowe samochodów zawarte są na okres 4 lat. Płatności leasingowe ustalone są według stałej stopy odsetkowej przez cały okres leasingu. W 2015 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 4 253 tys. zł (w 2014 roku: 1 169 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty działania”.

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Poniżej 1 roku	1 864	2 223
Od 1 do 5 lat	1 926	2 416
	3 790	4 639
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	8 502	8 712

Grupa wynajmuje część powierzchni biurowych na podstawie umów najmu, które spełniają ekonomiczne znamiona leasingu operacyjnego.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawarta jest na czas nieokreślony. Pozostałe umowy zawarte są na okres od 2 do 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2015 roku łączna kwota otrzymanych opłat z tego tytułu wyniosła 9 199 tys. zł (w 2014 roku: 7 593 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

44. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Stan środków pieniężnych:		
Środki pieniężne w kasie	477 105	495 408
Rachunek bieżący nostro w Banku Centralnym	1 693 132	1 027 541
Rachunki bieżące w innych bankach (nostro, przekroczenia sald na rachunkach loro)	184 115	209 966
	2 354 352	1 732 915

45. Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym

w tys. zł	31.12.2015		31.12.2014	
	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku
Kredyty udzielone	1 103	-	2 771	-
Depozyty				
Rachunki bieżące	4 000	4 481	3 344	6 143
Depozyty terminowe	10 989	8 062	2 632	123
	14 989	12 543	5 976	6 266

Na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku nie zawierano transakcji gwarancji i poręczeń z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Wszystkie transakcje Grupy z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku zawierane są na warunkach rynkowych.

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalnością konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

46. Jednostki powiązane

Bank jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation, podmiot zależny od Citibank N.A., który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

W ramach prowadzonej działalności biznesowej podmioty Grupy zawierają transakcje z jednostkami powiązanymi, a w szczególności z jednostkami wchodzącymi w skład Citigroup Inc.

Transakcje z jednostkami powiązanymi wynikają z bieżącej działalności Grupy i obejmują głównie kredyty, depozyty, gwarancje oraz transakcje pochodnymi instrumentami finansowymi.

Poza transakcjami opisanymi w niniejszym rozdziale, we wskazanym okresie ani Bank, ani jednostki zależne od Banku nie dokonały innych transakcji z podmiotami powiązanymi, które pojedynczo lub łącznie były istotne. Żadna z transakcji z podmiotami powiązanymi nie została zawarta na innych warunkach niż warunki rynkowe.

Transakcje z jednostkami Citigroup Inc.

Należności i zobowiązania wobec jednostek Citigroup Inc. przedstawiają się następująco:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Należności, w tym:	174 358	277 201
Lokaty	-	104 914
Zobowiązania, w tym:	4 338 922	2 695 589
Depozyty	3 801 172	2 081 553
Kredyty otrzymane	41 337	118 285
Wycena bilansowa transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi:		
Aktywa przeznaczone do obrotu	1 337 826	4 632 733
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	1 795	-
Zobowiązania przeznaczone do obrotu	1 307 730	4 514 920
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	90 464	-
Zobowiązania warunkowe udzielone	287 814	235 286
Zobowiązania warunkowe otrzymane	103 458	869 933
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych (wartość nominalna instrumentów), z tego:	96 302 028	235 984 565
Instrumenty stopy procentowej	79 711 721	214 744 922

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
FRA	12 641 270	33 970 000
swapy odsetkowe (IRS)	45 355 519	155 007 205
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	20 628 005	25 394 856
opcje na stopę procentową	172 638	304 832
kontrakty futures	914 289	68 029
Instrumenty walutowe	15 964 479	20 708 532
FX forward/spot	1 229 628	879 675
FX swap	10 916 585	17 254 092
opcje walutowe	3 818 266	2 574 765
Transakcje na papierach wartościowych	184 842	288 079
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	93 569	89 933
papiery wartościowe sprzedane do wydania	91 273	198 146
Transakcje związane z towarami	440 986	243 032
swap	406 492	209 697
opcje	34 494	33 335

w tys. zł	2015	2014
Przychody z tytułu odsetek i prowizji	65 996	51 562
Koszty z tytułu odsetek i prowizji	61 563	10 923

Grupa osiąga dochody oraz ponosi koszty z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z jednostkami Citigroup Inc. w celu zabezpieczenia ryzyka rynkowego. Są to transakcje przeciwstawne (back to back) do transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z pozostałymi klientami Grupy oraz domykające pozycję własną Grupy. Na dzień 31 grudnia 2015 roku wycena bilansowa netto transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi wynosiła (58 573) tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 117 813 tys. zł). Okresowo Bank przeprowadza kompresję portfeli transakcji na instrumentach pochodnych, będącą jedną z technik ograniczania ryzyka takich transakcji, zalecanych przez Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji oraz rozporządzenia wykonawcze (Rozporządzenie EMIR). Dotyczy to w szczególności portfeli przekraczających 500 transakcji na instrumentach pochodnych, zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia EMIR.

Ponadto Grupa ponosi koszty i uzyskuje przychody z tytułu zawartych pomiędzy jednostkami Citigroup Inc. i Grupą umów dotyczących wzajemnie świadczonych usług.

Koszty poniesione i naliczone (uwzględniające odzwierciedlony w kosztach Grupy podatek VAT) w 2015 roku oraz w 2014 roku z tytułu zawartych umów dotyczyły w szczególności kosztów z tytułu świadczenia na rzecz Grupy usług związanych z utrzymaniem i wsparciem bankowych systemów informatycznych oraz wsparciem doradczym i ujmowane są w kosztach działania i kosztach ogólnego zarządu; przychody dotyczyły w szczególności świadczenia przez Grupę na rzecz tych jednostek usług związanych z przetwarzaniem danych i prezentowane są w pozostałych przychodach operacyjnych.

w tys. zł	2015	2014
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	183 754	173 003
Pozostałe przychody operacyjne	8 968	8 000

W 2015 roku miała miejsce kapitalizacja nakładów inwestycyjnych związanych z pracami nad modyfikacją funkcjonalności systemów informatycznych Grupy. Łączna kwota płatności na rzecz podmiotów Citigroup Inc. z tego tytułu wyniosła 11 301 tys. zł (w 2014 roku: 1 070 tys. zł).

47. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze dzielą się na następujące kategorie:

- świadczenia krótkoterminowe, które obejmują wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne, płatne nieobecności i świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, mieszkania służbowe, samochody i inne nieodpłatnie przekazywane lub subsydiowane świadczenia). Koszty świadczeń krótkoterminowych ujmowane są w rachunku zysków i strat na bieżąco w okresie, którego dotyczą. Na koniec okresu sprawozdawczego pozostałą do wypłaty przewidywaną niezdyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń za dany okres obrotowy Grupa ujmuje jako element biernych międzyokresowych rozliczeń kosztów,

- świadczenia po okresie zatrudnienia – w ramach tego typu świadczeń Grupa oferuje pracownikom odprawy, opisane w nocie 2, oraz przedstawiony poniżej program emerytalny.

Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania”. Rezerwa ta jest okresowo weryfikowana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem przepisów MSSF.

Program emerytalny oferowany przez Grupę stanowi program określonych składek zgodnie z MSR 19. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Opis Pracowniczego Programu Emerytalnego

Grupa prowadzi dla swoich pracowników pracowniczy program emerytalny („PPE”, „Program”) zarejestrowany przez Organ Nadzoru pod numerem RPPE 178/02. Umowa zakładowa oparta jest na zapisach o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego. Program jest prowadzony i zarządzany przez Legg Mason TFI S.A.

Składka podstawowa finansowana przez pracodawcę określona jest jako procent wynagrodzenia uczestnika Programu. Stawka składki podstawowej wynosi 7%. Składka dodatkowa – dobrowolna, finansowana jest przez pracownika – uczestnika Programu. Minimalna wysokość miesięcznej składki dodatkowej wynosi 10,00 zł, a maksymalna wysokość składki dodatkowej jest ograniczona do wysokości wynagrodzenia pracownika wolnego od potrąceń w rozumieniu art. 87 Kodeksu pracy. Składka podstawowa stanowi przychód uczestnika Programu, od którego obowiązany jest on zapłacić podatek dochodowy od osób fizycznych (art. 12 i 13 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych Dz. U. z 2000 r. Nr 90, poz. 416, z późn. zm.).

Wypłata środków z Programu następuje na wniosek uczestnika Programu lub osoby uprawnionej w trybie i na zasadach ściśle określonych w programie.

Uczestnik Programu może zrezygnować z udziału w Programie. Pracodawca zaprzestaje naliczania i odprowadzania na rzecz uczestnika Programu składek podstawowych i składek dodatkowych, a środki dotychczas zgromadzone na rejestrach Uczestnika Programu pozostają na tych rejestrach do czasu wypłaty, wypłaty transferowej, przeniesienia lub zwrotu.

- inne długoterminowe świadczenia pracownicze – nagrody za wieloletnią pracę i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy oraz odroczone nagrody pieniężne. Informację o nagrodach za wieloletnią pracę wypłacanych pracownikom przedstawia nota 2. Stanowią one program określonych świadczeń i wyceniane są przez niezależnego aktuarium zgodnie z zapisami MSR 19. Od 1 stycznia 2015 roku pracownicy o długoletnim stażu pracy (10, 20, 30 itd.) są uprawnieni do nagrody w formie rzeczowej,
- kapitałowe świadczenia pracownicze – w formie programu opcji na akcje Citigroup, programu tzw. „akcji odroczonej” Citigroup, a także w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. Zasady wyceny oraz prezentacji tych programów w sprawozdaniu finansowym przedstawione zostały w nocie 2 w punkcie „Płatności w formie akcji”. Szczegółowe informacje dotyczące zasad funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych opisane są w dalszej części niniejszej noty.

Stan rezerw na opisane powyżej świadczenia przedstawiał się następująco:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Rezerwa na wynagrodzenia i koszty pochodne od wynagrodzeń	66 424	70 941
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	19 789	20 693
Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	38 084	40 677
Rezerwa na nagrody za wieloletnią pracę	-	268
Rezerwa na pracownicze świadczenia kapitałowe	21 546	32 249
Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	680	158
	146 523	164 986

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Bank dokonał aktualizacji szacunków na dzień 31 grudnia 2015 roku, wykorzystując kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego, niezależnego aktuarium. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia kończącego okres sprawozdawczy. Istotnym elementem wpływającym na wysokość rezerwy jest przyjęta stopa dyskonta finansowego, która została przyjęta przez Bank na poziomie 3,25%. W 2014 roku przyjęta stopa dyskonta finansowego wynosiła 2,75%.

Zmiana stanu rezerw na odprawy emerytalne i nagrody za wieloletnią pracę

w tys. zł	2015		2014	
	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na nagrody za wieloletnią pracę	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na nagrody za wieloletnią pracę
Stan na dzień 1 stycznia	40 677	268	31 465	3 533
Zwiększenia (z tytułu):	3 478	-	10 758	1 717
zyski/straty aktuarialne z wyceny	(1 093)	-	7 281	-
w tym wynikające ze:				
zmiany założeń ekonomicznych	(1 088)	-	3 912	-
zmiany założeń demograficznych	-	-	3 369	-
korekty założeń aktuarialnych ex post	(5)	-	-	-
koszt wynagrodzenia	3 450	-	1 706	1 649
koszt odsetek	1 172	-	1 422	-
koszt przeszłego zatrudnienia	-	-	122	-
utworzenie odpisów na rezerwy	-	-	24	-
inne zwiększenia	(51)	-	203	68
Zmniejszenia (z tytułu):	(6 071)	(268)	(1 546)	(4 982)
koszt przeszłego zatrudnienia	(3 680)	-	(1 175)	-
wykorzystanie rezerw	(2 391)	(268)	(275)	(4 100)
rozwiązanie rezerw	-	-	(96)	(882)
Stan na dzień 31 grudnia	38 084	-	40 677	268

Analiza wrażliwości dla istotnych założeń aktuarialnych

w tys. zł	2015	2014
	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe
Wartość centralna	38 084	40 677
Zmniejszenie stopy wzrostu płac do 0,5%	35 340	35 122
Zwiększenie stopy wzrostu płac do 2,5%	41 116	47 452
Zmniejszenie rotacji o 10%	39 866	42 648
Zwiększenie rotacji o 10%	36 471	38 900
Zmniejszenie stopy dyskonta o 0,5%, w tym:	41 086	43 885
przypadająca na świadczenia płatne w ciągu 1 roku	2 706	4 030
Zwiększenie stopy dyskonta o 0,5%, w tym:	35 390	37 806
przypadająca na świadczenia płatne w ciągu 1 roku	2 702	4 029

Więcej informacji o programie określonych świadczeń i ich szacowaniu znajduje się w notce 2.

Koszty poniesione przez Grupę w 2015 roku z tytułu składek na pracowniczy program emerytalny wynosiły 25 286 tys. zł (w 2014 roku: 22 218 tys. zł).

Zatrudnienie w Grupie:

w etatach	2015	2014
Średnie zatrudnienie w roku	4 146	4 355
Stan zatrudnienia na koniec roku	3 986	4 170

Charakter i zasady funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybranym pracownikom oferowane są w formie nagrody akcje Citigroup (tzw. program akumulacji kapitału lub CAP), opcje na akcje Citigroup (tzw. program opcji pracowniczych lub SOP) oraz akcje fantomowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.

W ramach programu SOP uprawnieni pracownicy otrzymali opcje na zakup akcji, które są przyznawane po cenie zamknięcia z giełdy NYSE z dnia poprzedzającego przyznanie nagrody. Pracownicy nabywają prawa do części przyznanych opcji co roku od dnia przyznania nagrody SOP. Opcje przyznane w roku 2009 są przekazywane w częściach po 33% rocznie w ciągu trzech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania opcji. Opcje przyznane w poprzednich latach 2005–2008 były przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat, począwszy od pierwszej rocznicy przyznania opcji. Pracownik traci prawo do przyznanych opcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup. Opcje mogą być zrealizowane poprzez zakup akcji w terminie między nabyciem prawa do opcji a datą wygaśnięcia opcji. W 2015 roku program SOP został zakończony. Wszystkie opcje, które nie zostały zrealizowane do dnia 29 października 2015 roku, wygasły.

W ramach programu CAP uprawnieni pracownicy otrzymują tzw. „akcje odroczone” Citigroup. „Akcje odroczone” w ramach programu CAP przyznawane są po średniej cenie zamknięcia z giełdy NYSE z ostatnich 5 dni poprzedzających przyznanie nagrody. „Akcje odroczone” pozwalają uczestniczyć w ekwiwalencie dywidendy, nie dają jednak prawa głosu i nie mogą zostać sprzedane do dnia przekazania. „Akcje odroczone” przekształcają się w akcje zwykłe po upływie okresu określonego w regulaminie programu CAP. Co do zasady, pracownik traci prawo do przyznanych akcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup, chyba że rozwiązanie umowy o pracę następuje w trybie gwarantującym zachowanie prawa do przyznanych akcji. Szczegółowe warunki opisane są w dokumencie „Capital Accumulation Program – Prospectus”. Akcje przyznane w latach 2011–2014 będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu czterech lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania akcji.

Program akcji pracowniczych podlega wewnętrznej kontroli w Biurze Polityki Wynagradzania.

W 2012 roku Bank wdrożył „Politykę zmiennych składników wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.” (Polityka), zgodnie z wymogami opisanymi w Uchwale Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku. Zgodnie z tą Polityką, Zarząd Banku oraz osoby zajmujące stanowiska kierownicze, mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku, otrzymują zmienne wynagrodzenia na podstawie wyników indywidualnych oraz całego Banku.

Część zmiennych wynagrodzeń osób objętych Polityką będzie wypłacana w transzach przez kolejne 3,5 roku.

Zmienne wynagrodzenia – Akcje Fantomowe

Rodzaj transakcji w świetle MSSF	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych zgodnie z MSSF 2
Data przyznania nagrody w postaci akcji fantomowych	21 stycznia 2013 roku 20 stycznia 2014 roku 20 stycznia 2015 roku 18 stycznia 2016 roku
Liczba instrumentów przyznanych	Została ustalona w dacie przyznania nagrody akcji fantomowych
Data zapadalności	6, 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania akcji fantomowych
Data nabycia uprawnień	6, 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania akcji fantomowych
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w latach 2013–2016 w odniesieniu do nagrody z 2013 roku oraz w latach 2014–2017 w odniesieniu do nagrody z 2014 roku oraz w latach 2015–2018 w odniesieniu do nagrody z 2015 roku oraz w latach 2016–2019 w odniesieniu do nagrody z 2016 roku.
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej najniższej i najwyższej ceny akcji Banku na GPW w dniu nabycia uprawnienia do nagrody. Nabycie uprawnienia będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz.

Innym elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznawanego w oparciu o Politykę jest Odroczone Nagroda Pieniężna.

Zmienne wynagrodzenia – Odroczone Nagroda Pieniężna

Rodzaj transakcji w świetle MSSF	Inne długoterminowe świadczenia pracownicze zgodnie z MSR 19
Data przyznania nagrody w postaci Odroczonej Nagrody Pieniężnej	21 stycznia 2013 roku 20 stycznia 2014 roku 20 stycznia 2015 roku 18 stycznia 2016 roku
Przyznana kwota	Została ustalona w dacie przyznania Odroczonej Nagrody Pieniężnej
Data zapadalności	18, 30, 42 miesiące od daty przyznania nagrody
Data nabycia uprawnień	12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania nagrody
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w latach 2013–2016 w odniesieniu do nagrody z 2013 roku oraz w latach 2014–2017 w odniesieniu do nagrody z 2014 roku oraz w latach 2015–2018 w odniesieniu do nagrody z 2015 roku oraz w latach 2016–2019 w odniesieniu do nagrody z 2016 roku.
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca transzę Odroczonej Nagrody Pieniężnej powiększona o kwotę odsetek za okres odroczenia aż do dnia wypłaty. Wysokość odsetek została ustalona w styczniu 2013, 2014, 2015 i 2016 roku Uchwałą Rady Nadzorczej Banku. Nabycie uprawnienia do nagrody będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz.

W 2015 Bank przyjął Politykę Wynagrodzeń Osób Kluczowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A. określającą zasady wynagradzania członków Zarządu i innych osób pełniących kluczowe funkcje, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku Handlowego w Warszawie S.A. Polityka ta wdraża postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagrodzenia w bankach zawartych w przepisach prawa, Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych przyjętych przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych 2016.

Założenia przyjęte do wyceny programów pracowniczych świadczeń kapitałowych

Wartość godziwa poszczególnych nagród oraz założenia przyjęte do wyceny przedstawione są poniżej:

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wszystkie opcje przyznane w programie SOP zostały wykonane lub wygasły.

Program CAP	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w USD)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	17.01.2012	30,54	22	12 762
2	19.02.2013	43,93	11	4 485
3	18.02.2014	49,66	10	6 666
4	16.02.2015	50,07	3	2 113

Program Akcje Fantomowe	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w PLN)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	21.01.2013	96,03	27	34 768
2	20.01.2014	104,86	24	42 227
3	20.01.2015	103,98	33	59 616

	Program SOP	Program CAP	Program Akcje Fantomowe
Okres nabywania uprawnień (lata)	33,33% po każdym kolejnym roku	25% po każdym kolejnym roku	40% po 0,5 roku i 20% po każdym kolejnym roku lub 60% po 0,5 roku i 13,33% po każdym kolejnym roku
Średni oczekiwany okres trwania instrumentu (życia)	1 rok od momentu nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień
Prawdopodobieństwo zakończenia zatrudnienia przed terminem (roczny wskaźnik rotacji nagrodzonych pracowników)	8,16%	8,16%	8,16%
Oczekiwana zmienność	23,56%	-	-
Stopa procentowa wolna od ryzyka (dla USD)	1,00%	-	-
Oczekiwana dywidenda w USD na 1 akcję	0,04	-	-
Wartość godziwa jednego instrumentu*	0,00–8,23 (USD)	51,75 (USD)	71,90 (PLN)

* różni się w zależności od daty wykonania

Liczba oraz średnie ważone ceny wykonania opcji na akcje (program SOP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2015		31.12.2014	
	Liczba	Średnia ważona cena wykonania (w USD)	Liczba	Średnia ważona cena wykonania (w USD)
Występujące na początek okresu	73 465	40,80	93 699	45,36
Przyznane w danym okresie	-	-	-	-
Transfery	-	-	-	-
Wykonane w danym okresie	51 220	52,94	18 138	52,66
Umorzone/wygasłe w danym okresie	22 245	-	2 096	-
Występujące na koniec okresu	-	-	73 465	40,80
Możliwe do wykonania na koniec okresu	-	-	73 465	40,80

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji (program CAP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2015		31.12.2014	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)
Występujące na początek okresu	53 658	33,11	82 120	39,21
Przyznane w danym okresie	1 000	50,07	7 943	49,66
Transfery	3 250	43,89	4 336	40,20
Wykonane/umorzone/wygasłe w danym okresie	31 882	-	40 741	-
Występujące na koniec okresu	26 026	39,33	53 658	33,11

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji fantomowych przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2015		31.12.2014	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)
Występujące na początek okresu	132 876	100,24	104 302	96,03
Przyznane w danym okresie	116 484	103,98	122 566	104,86
Wykonane w danym okresie	112 749	91,86	93 992	109,10
Umorzone/wygasłe w danym okresie	-	-	-	-
Występujące na koniec okresu	136 611	102,23	132 876	100,24

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych oraz programów SOP i CAP wyniosła 30 686 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 40 473 tys. zł). Koszty ujęte z tego tytułu wyniosły w 2015 roku 9 816 tys. zł (w 2014 roku: 16 696 tys. zł).

48. Zarządzanie ryzykiem

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa dokonuje analizy, oceny, aprobaty oraz zarządza wszystkimi rodzajami ryzyka związanymi z jej działalnością. Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany we wszystkich jednostkach i na wszystkich poziomach organizacji i pokrywa między innymi: ryzyko kredytowe (włączając ryzyko kontrahenta, ryzyko rezydualne związane z przyjmowanymi zabezpieczeniami i ryzyko koncentracji ekspozycji), ryzyko płynności, ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzania strategii działalności Grupy oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem;
- zatwierdzania ogólnego akceptowalnego poziomu ryzyka w Grupie („apetytu na ryzyko”) w ramach dokumentu podsumowującego proces szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego w kolejnych latach (ICAAP);
- zatwierdzania podstawowej struktury organizacyjnej Grupy ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- strukturę organizacyjną Grupy dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka oraz definiuje role i obowiązki w obszarze zarządzania ryzykiem, zapewniając oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od jednostek prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka,
- Profil Ryzyka Banku poprzez określenie istotnych rodzajów ryzyka, jednocześnie zapewniając wdrożenie procesów zarządzania nimi i/lub alokację kapitału wewnętrznego,
- Strategię działalności Banku, zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem stanowiące strategię zarządzania ryzykiem w Banku, w tym ryzykiem operacyjnym,
- ogólny akceptowalny poziom ryzyka w Banku („apetyt na ryzyko”), w ramach dokumentu podsumowującego proces szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego na dany rok.

Zarząd Banku powołał niezależnego Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem (ang. *Chief Risk Officer*), podlegającego bezpośrednio Prezesowi Zarządu i odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego, a w szczególności za:

- wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem w Grupie, metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka,
- kształtowanie polityki zarządzania ryzykiem i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka,
- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Grupy,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego,
- zarządzanie portfelem kredytów trudnych (włączając windykację i restrukturyzację wierzytelności).

Procesy zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym są wdrażane w Grupie na podstawie pisemnych strategii i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, monitorowania, raportowania i kontroli ryzyka zatwierdzonych przez Zarząd lub odpowiednio powołane Komitety, w tym Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) oraz Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Szef Sektora Zarządzania Ryzykiem przedstawia Zarządowi Banku do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględnia specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione jednostki organizacyjne odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Przedsiębiorstw,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej,
- zarządzanie należnościami z utratą wartości,
- zarządzanie ryzykiem rynkowym,
- zarządzanie ryzykiem płynności,
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym,
- zarządzanie procesem kapitałowym i ryzykiem modeli,
- wsparcie zarządzania ryzykiem w wyżej wymienionych obszarach, w tym w ramach funkcji kontrolnych,
- proces całościowej i ciągłej oceny ryzyka kredytowego (Fundamentalna Ocena Ryzyka Kredytowego).

Menedżerowie z Sektora Zarządzania Ryzykiem i jednostek biznesowych są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w odpowiednich jednostkach biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy w nich występujące.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji;

- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego;
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń;
- kalkulacji i raportowania odpisów z tytułu utraty wartości;
- wsparcia realizacji wymagań Nowej Umowy Kapitałowej.

Istotne rodzaje ryzyka

Ryzyko kredytowe, obejmujące również ryzyko kredytowe kontrahenta, wynika z zaangażowania kredytowego lub związanego z zawieraniem i rozliczaniem niżej wymienionych transakcji, i jest to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Grupy, zwanych dalej produktami, takich jak:

- kredyty i pożyczki;
- transakcje walutowe oraz na instrumentach pochodnych;
- transakcje na papierach wartościowych;
- finansowanie i obsługa rozliczeń, w tym handlowych (krajowych i zagranicznych);
- transakcje, w których Grupa występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Zasady opisane w sekcji „Ryzyko kredytowe” niniejszego dokumentu dotyczą różnych rodzajów ekspozycji, które zostały zdefiniowane w odpowiednich Politykach Kredytowych Grupy.

Dodatkowo w ramach systemu zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa stosuje zasady ograniczania ryzyka kredytowego (w tym poprzez przyjmowanie zabezpieczeń, ograniczając związane z tym **ryzyko rezydualne**) oraz zarządza **ryzykiem koncentracji zaangażowań**.

Ryzyko płynności to ryzyko, że Grupa może być niezdolna do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora. Pomiar ryzyka płynności prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności z ustawą Prawo bankowe, opiera się o standardy wyznaczone przez regulatora (regulacyjne miary płynności) oraz o wewnętrzne miary ułatwiające zarządzanie tym ryzykiem.

Ryzyko rynkowe to ryzyko utraty zysków wskutek zmian stóp procentowych, kursów wymiany walut i cen towarów oraz ich wahań. Ryzyko rynkowe jest związane z portfelem bankowym oraz handlowym. Pomiar ryzyka rynkowego jest prowadzony zgodnie z ustalonymi standardami w celu zapewnienia spójności pomiarów we wszystkich jednostkach oraz możliwości agregacji ryzyka.

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, jak również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności (zdefiniowane dalej). Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

RYZIKO KREDYTOWE

Głównym celem w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie długoterminowego planu stabilnego rozwoju portfela kredytowego przy zachowaniu jego odpowiedniej jakości. Służą temu obowiązujące w Grupie regulacje i wdrożone procesy kontrolne.

Zasady polityki zarządzania ryzykiem kredytowym

Za ustalanie zasad Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej i Polityki Kredytowej Bankowości Przedsiębiorstw, jak również pozostałych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie indywidualnie znaczących limitów ryzyka kredytowego odpowiedzialne są jednostki zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka są dostosowywane do strategii Banku, ogólnego akceptowanego poziomu ryzyka, wyników portfela kredytowego oraz wyników kontroli wewnętrznej.

W przypadku klientów Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw oraz działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej w skali całej organizacji, proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych jednostek zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe;
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu zapewnienia jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem;
- wprowadzenie systemu kompetencji kredytowych, który zakłada, iż kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom jednostek zarządzania ryzykiem na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności i zdolności oceny ryzyka;
- wymóg podejmowania decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników Banku posiadających stosowne limity kompetencyjne dla wszystkich istotnych ekspozycji;

- uzależnienie szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka – ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i ocenę ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym;
- stosowanie zróżnicowanych i adekwatnych standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, w tym w ramach działań naprawczych;
- określenie ratingu ryzyka dla każdego dłużnika i ekspozycji w spójnym procesie ratingowym w oparciu m.in. o wyniki modeli ratingowych lub scoringowych;
- okresowe monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w ich sytuacji, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych;
- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad Polityki Kredytowej na wyższych szczeblach organizacyjnych, w celu zapewnienia kontroli realizacji jej zasad przez kierownictwo wyższego szczebla, z zachowaniem zgodności z wewnętrznymi aktami normatywnymi obowiązującymi w Banku, przepisami prawa powszechnie obowiązującymi oraz regulacjami wydawanymi przez właściwych regulatorów.

W Sektorze Bankowości Detalicznej (SBD) Grupa posiada zatwierdzone przez Zarząd polityki kredytowe dla poszczególnych produktów kredytowych oferowanych przez SBD.

Ryzyko kredytowe w tym obszarze zarządzane jest przy pomocy:

- szczegółowych polityk kredytowych określających zasady badania zdolności kredytowej i wiarygodności kredytowej;
- systemu przyznawania kompetencji kredytowych oraz niezależnego nadzorowania jakości pracy analityków kredytowych;
- systemu monitorowania jakości narzędzi informatycznych wspomagających analizę zdolności i wiarygodności kredytowej;
- systemu pomiaru i kontroli ryzyka w portfelach kredytowych, na które składają się m.in.: szczegółowy system informacji zarządczej o jakości portfela kredytowego oraz czynności windykacyjnych, identyfikacja ekspozycji z utratą wartości, monitorowanie przeterminowań, monitorowanie benchmarków itp., zatwierdzonych przez Zarząd limitów wewnętrznych określających parametry portfela kredytowego;
- zatwierdzonych przez Zarząd zasad polityki windykacyjnej oraz politykę ochrony przed nadużyciami oraz politykę autoryzacji transakcji dokonanych na kartach kredytowych i debetowych;
- sprawozdań, informacji na temat jakości portfela kredytowego na Komitecie ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej, Komitecie Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitecie ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej;
- zasad przeprowadzania testów warunków skrajnych;
- monitoringu działania modeli scoringowych oraz pomiaru i identyfikacji ekspozycji z utratą wartości;
- monitoringu zachowań klientów Banku w Biurze Informacji Kredytowej (BIK);
- polityki wyceny zabezpieczeń kredytów zabezpieczonych hipotecznie oferowanych przez SBD.

Każdy portfel jest poddawany minimum raz w roku testom warunków skrajnych.

Ocena i pomiar ryzyka kredytowego

Grupa stosuje spójną metodykę ratingową w stosunku do całego portfela kredytów w Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw, co ułatwia porównanie zaangażowania kredytowego w ramach wszystkich sektorów działalności, regionów geograficznych i produktów.

Rating ryzyka dłużnika i rating limitu dłużnika są elementami oceny ryzyka kredytowego związanego z udzielonymi produktami. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika ze zobowiązań w ciągu 1 roku i jest obliczany zazwyczaj przy wykorzystaniu modeli statystycznych, ocen zewnętrznych agencji ratingowych lub modeli scoringowych.

Rating limitu dłużnika, jako miara oceny ryzyka w horyzoncie średnio i długoterminowym, uwzględnia również w ocenie szczegółowe parametry jakościowe, uwzględniające między innymi: cykliczność branży, jakość zarządu, strategię, ryzyko niekorzystnych zmian regulacyjnych, jawność i jakość procesów kontroli.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka limitu, który uwzględnia rating ryzyka dłużnika i parametry transakcji, np. zabezpieczenie prawne, pomniejszające straty poniesione w wyniku niewykonania zobowiązania bądź rodzaj produktu. W ten sposób rating ryzyka limitu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu transakcji.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- na poziomie limitu, który może obejmować jeden lub więcej kontraktów, dyspozycji lub transakcji;
- na poziomie dłużnika, w przypadku przyznania dłużnikowi kilku limitów gdy można ocenić ryzyko braku spłaty zobowiązań przez dłużnika;
- na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie;
- na poziomie portfela, przy czym rating ryzyka portfela jest obliczany jako średnia indywidualnych ratingów ekspozycji ważonych wielkością ekspozycji.

W przypadku kwoty zaangażowania metody pomiaru rozpoczynają się od tych najprostszych, takich jak wartość

aktywów, a kończą na skomplikowanych, takich jak ocena potencjalnych kosztów zastąpienia aktywa przy transakcji na instrumentach pochodnych. Procesy zastosowane do pomiarów także są różne, poczynając od prostego obliczania sald, a skończywszy na złożonej wielokrotnej symulacji. Na przykład w odniesieniu do zaangażowań wynikających z ryzyka kredytowego kontrahenta (przedroczliczeniowego) Bank na potrzeby zarządzania ryzykiem stosuje miarę PSE (*Pre-Settlement Exposure* – Zaangażowanie Przedroczliczeniowe), odzwierciedlającą przyszłą potencjalną ekspozycję danego kontrahenta. PSE odzwierciedla maksymalne oczekiwane zaangażowanie kontrahenta w trakcie trwania transakcji (lub portfela transakcji) przy określonym poziomie ufności w zależności od rozkładów czynników rynkowych decydujących o wartości poszczególnych transakcji w portfelu klienta. Przy braku wystarczającej ilości danych dla symulacji wartości portfela transakcji stosowane są bardziej uproszczone metody, podobnie jak w przypadku pomiaru zaangażowania dla celów rachunku kapitałowego.

W zakresie detalicznych ekspozycji kredytowych Grupa wykorzystuje modele oceny punktowej, opracowane na podstawie historii zachowania własnych klientów. Modele te analizują zachowanie klienta w Biurze Informacji Kredytowej oraz cechy demograficzne klientów. Jakość działania modeli scoringowych podlega ocenie bieżącej oraz monitorowaniu rocznemu. W jej wyniku wprowadzane są zmiany w modelu lub polityce kredytowej.

Pomiar ryzyka kredytowego portfela detalicznego opiera się o dedykowane modele scoringowe oraz techniki raportowania obejmujące analizę wskaźników dotyczących nowych klientów oraz istniejących portfeli bez utraty wartości i z utratą wartości.

Skuteczność modeli scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilności populacji, raportów KS (Kolmogorowa-Smirnowa) i sprawozdań dotyczących jakości portfela (wskaźniki przeterminowań i strat). Każdy model scoringowy podlega corocznej walidacji.

Monitoring ryzyka kredytowego

Za monitorowanie prawdopodobieństwa niewywiązania się z zobowiązań przez dłużnika odpowiedzialne są jednostki zarządzania ryzykiem, przy wsparciu jednostek biznesowych odpowiedzialnych za współpracę z klientem.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na poziomie klienta odbywa się m.in. poprzez okresowe raporty kontrolne, proces wczesnego ostrzegania, okresowe analizy sytuacji klienta.

Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy regularnej informacji zarządczej i raportów kontrolnych, które umożliwiają także aktywne reagowanie w przypadku niepokojących sygnałów lub trendów.

Oprócz analizy raportów informacji zarządczej menedżerowie ryzyka prowadzą regularne spotkania dotyczące portfela z udziałem przedstawicieli jednostek biznesowych, w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych.

W Sektorze Bankowości Detalicznej monitoringowi podlegają modele ocen scoringowych, pomiaru utraty wartości, poziom przeterminowań, efektywność działań windykacyjnych, limity wewnętrzne, zachowania klientów w BIK, benchmarki itp.

Ograniczanie ryzyka

Ograniczanie ryzyka kredytowego w ramach określonego apetytu na ryzyko jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie. Jest ono prowadzone poprzez:

- selekcję klientów i zatwierdzanie kredytów:
 - wyznaczanie rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów,
 - wyznaczanie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka,
 - ustanowienie i monitorowanie odpowiednich limitów w celu ograniczania ryzyka koncentracji zaangażowań,
 - wyznaczanie i utrzymywanie wysokich standardów analizy informacji o kredytobiorcy (due diligence),
 - ustanawianie standardów w zakresie procesu kredytowego, w celu zapewnienia spójnego podejścia do danych segmentów,
 - stosowanie standardów dokumentacji,
- stosowanie zabezpieczeń w celu ograniczenia ryzyka i zarządzanie ryzykiem rezydualnym:
 - określanie akceptowalnych zabezpieczeń oraz ich klasyfikacja ze względu na możliwość odzysku w przypadku egzekucji,
 - ustanawianie zabezpieczeń w odpowiedniej formie prawnej (standardy dokumentacji),
 - określanie oczekiwanej struktury zabezpieczeń lub relacji wartości kredytu do wartości zabezpieczenia,
 - wycena rzeczowych zabezpieczeń przez dedykowane i wyspecjalizowane służby w Banku z wykorzystaniem wycen zewnętrznych, tam gdzie zachodzi taka potrzeba,
- monitorowanie ekspozycji kredytowych i system wczesnego ostrzegania:
 - monitorowanie ekspozycji kredytowych i stosowanie systemu wczesnego ostrzegania,

- regularne przeglądy portfela zapewniające identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji,
- aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przeglądy portfela lub testy warunków skrajnych.

Polityka stosowania zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka kredytowego Grupa posiada zdefiniowane zasady, specyficzne dla obszaru korporacyjnego i detalicznego, przyjmowania, oceny, ustanawiania i monitorowania różnych rodzajów zabezpieczeń, w tym gwarancji, poręczeń i podobnych instrumentów wsparcia (zwanym dalej łącznie: zabezpieczeniami). Zasady te służą minimalizowaniu ryzyka rezydualnego związanego z przyjmowaniem zabezpieczeń.

Dodatkowym czynnikiem ograniczającym to ryzyko jest fakt, że w odniesieniu do finansowania przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność gospodarczą podstawowym źródłem spłaty wierzytelności Grupy są przychody z bieżącej działalności klientów, będące kluczowym elementem oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

W celu zdywersyfikowania ryzyka związanego z zabezpieczeniami Grupa przyjmuje różne rodzaje zabezpieczeń:

- w obszarze Bankowości Detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne,
- w obszarze Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw przyjmowane są przede wszystkim:
 - gwarancje i poręczenia,
 - zabezpieczenia gotówkowe,
 - papiery wartościowe,
 - należności,
 - zapasy,
 - nieruchomości,
 - maszyny i urządzenia (w tym pojazdy mechaniczne).

Szczegółowe procedury określające rodzaje akceptowanych przez Grupę zabezpieczeń, zasady ich ustanowienia i określania ich wartości oraz wydzielenie specjalistycznej jednostki ryzyka odpowiedzialnej za proces zarządzania zabezpieczeniami pozwoliło na wypracowanie odpowiednich standardów dla tego procesu, obejmujących m.in.:

- kryteria akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady oraz częstotliwość monitoringu i aktualizacji wartości zabezpieczeń (w tym inspekcji),

Ponadto w regulacjach kredytowych Bankowości Przedsiębiorstw określone są takie parametry jak:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzytelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w portfelu wierzytelności kredytowych.

Grupa okresowo kontroluje, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń w Bankowości Przedsiębiorstw jest zgodna z założeniami oraz czy wartość zabezpieczeń jest wystarczająca.

W ramach Bankowości Korporacyjnej oczekiwane wartości kredytu do wartości zabezpieczenia określana jest każdorazowo w decyzji kredytowej. Relacja ta jest również przedmiotem okresowej kontroli/monitorowania.

Podstawowym zabezpieczeniem w przypadku Sektora Bankowości Detalicznej jest wpis w księdze wieczystej uzyskiwany dla kredytów zabezpieczonych hipotecznie. Grupa stosuje również ubezpieczenie pomostowe chroniące od ryzyka zaprzestania obsługi zadłużenia przez dłużnika w okresie od wypłaty kredytu do ustanowienia zabezpieczenia w postaci wpisu w księdze wieczystej.

Ocena wartości zabezpieczenia dokonywana jest każdorazowo na podstawie operatu szacunkowego nieruchomości, zleconego przez Grupę. Operaty szacunkowe są weryfikowane przez niezależny zespół wycen, zgodnie z wytycznymi w zakresie wycen nieruchomości stanowiących zabezpieczenie kredytów na nieruchomości dla Klientów Indywidualnych Sektora Bankowości Detalicznej. Jakość pracy zespołu wycen podlega monitorowaniu.

W Grupie na dzień 31 grudnia 2015 roku finansowy efekt uwzględnienia odzysku z przyjętych zabezpieczeń dla należności od klientów z rozpoznaną utratą wartości w analizie indywidualnej wyniósł 42 387 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 56 317 tys. zł). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości przypisanych do tego portfela byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu nie zostały uwzględnione przepływy z tych zabezpieczeń.

Koncentracja zaangażowania

Grupa ustanawia limity i zarządza wielkością ekspozycji tak, aby zapewnić odpowiednie rozproszenie ryzyka w portfelu. W ramach zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa określa limity koncentracji zaangażowań w odniesieniu do maksymalnej sumy ekspozycji (według wewnętrznej sprawozdawczości):

- wobec jednego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie (dłużnika),
- w ramach branż według wewnętrznej klasyfikacji Grupy,
- w walutach obcych,

- z tytułu transakcji generujących ryzyko kredytowe kontrahenta (przedroczliczeniowe),
- wobec grupy kapitałowej podmiotu dominującego dla Grupy,
- z tytułu zaangażowań zabezpieczonych,
- z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych Pionu Ryzyka Bankowości Detalicznej.

Pierwsze dwie koncentracje (wobec dłużników i branż) dotyczące w szczególności portfeli Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw są koncentracjami uznanymi za najistotniejsze z punktu widzenia zarządzania tym ryzykiem w Grupie.

W ramach zarządzania ekspozycjami wobec dłużników Grupa monitoruje również limity określone ustawą Prawo bankowe i innymi Uchwałami nadzorczymi oraz zapewnia ich przestrzeganie, w tym wyznaczenie dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu tych ekspozycji w razie potrzeby.

W obszarze koncentracji zabezpieczeń, zgodnie z Rekomendacją S, są ustanowione i kontrolowane odpowiednie limity zaangażowań zabezpieczonych hipotecznie.

Poza monitorowaniem aktualnych poziomów koncentracji w odniesieniu do ustanowionych limitów, Bank okresowo monitoruje również potencjalną koncentrację geograficzną oraz koncentrację wynikającą z zaangażowań pośrednich – jednak ze względu na charakterystykę portfela Banku nie zostały wyznaczone limity dla tego rodzaju koncentracji.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec dłużnika

Grupa dąży do ograniczenia koncentracji zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie. Według danych z dnia 31 grudnia 2015 roku zaangażowanie Grupy w transakcje z grupami klientów, dotyczące portfela bankowego, wobec których łączne zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Grupy (zdefiniowanych w dalszej części sprawozdania), wynosi 6 199 373 tys. zł, czyli 130% tych funduszy (31 grudnia 2014 roku: 5 733 506 tys. zł, tj. 116%). W 2015 roku jak i w 2014 roku Grupa spełniała przepisy dotyczące limitów koncentracji zaangażowań.

Koncentracja zaangażowań wobec poszczególnych największych niebankowych kredytobiorców Grupy:

w tys. zł	31.12.2015			31.12.2014		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
KLIENT 1	360 285	700 722	1 061 007	85 160	916 365	1 001 525
GRUPA 2	120 987	791 637	912 624	2	756 906	756 908
KLIENT 3	500 000	250 000	750 000	575 100	341 450	916 550
KLIENT 4	700 000	-	700 000	550 000	-	550 000
GRUPA 5	125 146	502 862	628 008	184 949	442 417	627 366
GRUPA 6	3	601 358	601 361	1	203 730	203 731
GRUPA 7	447 882	84 545	532 427	660 806	107 837	768 643
GRUPA 8	419 442	94 426	513 868	93 464	44 768	138 232
KLIENT 9	-	500 078	500 078	-	500 051	500 051
KLIENT 10	450 000	-	450 000	463 200	-	463 200
GRUPA 11	-	-	-	467 864	144 599	612 463
GRUPA 12	-	-	-	220 486	176 527	397 013
Razem	3 123 745	3 525 628	6 649 373	3 301 032	3 634 650	6 935 682

* Nie obejmuje zaangażowania z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Limity maksymalnego zaangażowania Grupy określa Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („Rozporządzenia nr 575/2013”). Przy zachowaniu warunków określonych przepisami Rozporządzenia nr 575/2013 dopuszcza się utrzymywanie przez Bank przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności ponad limity określone w art. 71 ustawy – Prawo bankowe wyłącznie w zakresie wierzytelności wynikających z operacji zaliczanych do portfela handlowego. Fundusze własne dla celów wyznaczania limitów zaangażowania określonych w ustawie Prawo bankowe ustalone zostały zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa posiadała zaangażowanie wobec jednego podmiotu przekraczające ustawowe limity koncentracji zaangażowań. Przekroczenie limitu dotyczyło zaangażowania wynikającego z transakcji zaliczanych do portfela handlowego. Z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań wyznaczony został dodatkowy wymóg kapitałowy, który włączony został do rachunku całkowitego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec branży*

Ze względu na duże zróżnicowanie klientów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki w poniższej tabeli przedstawiono zagregowane dane dotyczące zaangażowań (brutto) Banku w branży gospodarki.

Branża gospodarki według PKD	31.12.2015		31.12.2014	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 416 137	17,8%	3 806 391	16,8%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 661 946	10,7%	2 191 652	9,7%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1 842 100	7,4%	2 198 632	9,7%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 413 278	5,7%	1 561 013	6,9%
Produkcja artykułów spożywczych	1 290 045	5,2%	1 376 794	6,1%
Górnictwo rud metali	1 061 007	4,3%	1 001 440	4,4%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	848 866	3,4%	831 430	3,7%
Produkcja urządzeń elektrycznych	842 923	3,4%	393 911	1,7%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	689 814	2,8%	565 328	2,5%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	640 294	2,6%	624 132	2,7%
„10” branż gospodarki	15 706 410	63,4%	14 550 723	64,1%
Pozostałe branże	9 084 398	36,6%	8 160 387	35,9%
Razem	24 790 808	100,0%	22 711 110	100,0%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków).

Należności brutto od klientów i banków w podziale na typ prowadzonej działalności

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Należności brutto od podmiotów gospodarczych i banków		
finansowa	2 713 279	3 379 035
produkcyjna	4 323 731	4 288 366
usługowa	1 034 349	930 776
pozostała	5 811 927	4 759 600
	13 883 286	13 357 777
Należności brutto od klientów indywidualnych	6 436 445	6 280 166
(patrz nota 18, 24)	20 319 730	19 637 943

Zarządzanie ekspozycjami z rozpoznaną utratą wartości

Proces aktywnego zarządzania jakością portfela obejmuje nadawanie ekspozycjom nie tylko odpowiedniego ratingu, ale również nadawanie ekspozycjom właściwej wewnętrznej klasyfikacji rozpoznawania utraty ich wartości oraz zastosowanie odpowiednich działań naprawczych bądź windykacyjnych. Grupa posiada jednolity wewnętrzny system klasyfikacji należności na podstawie ustalonych kryteriów.

Ekspozycje kredytowe, dla których rozpoznaną została utrata wartości, są podzielone na dwie grupy. Wyodrębnia się portfel ekspozycji zarządzanych na podstawie indywidualnej klasyfikacji (klienci oceniani indywidualnie) oraz portfel ekspozycji zarządzanych na bazie dni zaległości w spłacie (klienci oceniani portfelowo). Przypisanie do określonego portfela zależy od całkowitej kwoty zaangażowania danego klienta i stosowanego procesu zarządzania zaangażowaniem.

Niezależnie od dnia przeterminowania, za ekspozycje z utratą wartości uznawane są ekspozycje, w przypadku których Grupa, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych klienta, zgodziła się na udogodnienie w spłacie (restrukturyzację należności), którego w innym wypadku by nie udzieliła, przy czym Grupa nie otrzymuje w zamian odpowiedniej rekompensaty. Przez odpowiednią rekompensatę rozumie się otrzymanie dodatkowych przychodów, w wyniku których wartość bieżąca przepływów pieniężnych nie spada poniżej wartości księgowej sprzed restrukturyzacji.

Dla klientów ocenianych indywidualnie ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości to te, w przypadku których wystąpił obiektywny dowód utraty wartości, który może być następstwem m.in. następujących wydarzeń:

- pojawienie się istotnych trudności finansowych dłużnika,

- niedotrzymywanie warunków umowy, np. opóźnienia w spłacie rat kapitałowych lub odsetkowych,
- pojawienie się przyczyn ekonomicznych lub prawnych związanych z trudnościami finansowymi kredytobiorcy wraz z wyrażeniem zgody przez Bank na warunki finansowe wobec kredytobiorcy, których kredytodawca nie brałby pod uwagę w innym przypadku,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości klienta lub uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego,
- krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która może mieć związek z niespłaceniem ekspozycji,
- opóźnienie w spłacie powyżej 60 dni,
- znaczące pogorszenie oceny ratingowej klienta,
- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta,
- obniżenie ratingu kontrahenta przez uznaną i akceptowaną przez Bank zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej.

Dla klientów ocenianych na podstawie zaległości obiektywnym dowodem utraty wartości ekspozycji kredytowych jest przede wszystkim przekroczenie określonych progów dni zaległości.

Kadra zarządzająca ryzykiem regularnie ocenia adekwatność ustanowionych odpisów na ekspozycjach z rozpoznaną utratą wartości.

Klienci zarządzani na bazie klasyfikacji (oceniani indywidualnie)

Utrata wartości jest określana przez szacowanie straty na ekspozycji, odrębnie dla każdej ekspozycji, uwzględniając:

- łączne zaangażowanie klienta,
- szanse do utrzymania się na rynku modelu biznesowego klienta i zdolność do pomyślnego rozwiązania problemów finansowych,
- generowanie przepływów pieniężnych wystarczających do obsługi zobowiązań,
- kwoty i terminy oczekiwanych spłat należności,
- prawdopodobieństwo realizacji udzielonych zobowiązań warunkowych,
- możliwa do odzyskania wartość zabezpieczenia i prawdopodobieństwo udanego przejęcia zabezpieczenia (z uwzględnieniem wszystkich ryzyk prawnych oraz kosztów utrzymywania zabezpieczenia do momentu zbycia),
- oczekiwane wpływy środków z tytułu prowadzonego postępowania egzekucyjnego, upadłościowego lub likwidacji,
- oszacowane prawdopodobne koszty związane z dochodzeniem zaległych płatności,
- w niektórych przypadkach również cena rynkowa wierzytelności.

Wymagane jest, aby poziom odpisów na znaczących zaangażowaniach zarządzanych na bazie klasyfikacji był przeglądany co najmniej raz na kwartał. Przegląd obejmuje posiadane zabezpieczenia oraz weryfikację dokonanych i oczekiwanych spłat.

Klienci zarządzani na bazie dni zaległości (oceniani portfelowo)

Dla ekspozycji, które nie są uznane za znaczące, utrata wartości jest obliczana na bazie portfelowej, zasadniczo w oparciu o zaległości w spłacie. Stosowane jest podejście sformalizowane, które przypisuje progresywnie tym wyższy odpis, im dłużej klient zalega ze spłatą kredytu.

Poniżej został zaprezentowany portfel Grupy, pogrupowany na należności klientów ze stwierdzoną utratą wartości oraz należności bez utraty wartości. Zaprezentowano również szczegóły odpisów z tytułu utraty wartości. W ramach należności ze stwierdzoną utratą wartości wyodrębnia się portfel zarządzany na podstawie indywidualnej klasyfikacji (należności oceniane indywidualnie) oraz portfel zarządzany na bazie dni zaległości w spłacie (należności oceniane portfelowo). Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości klasyfikowane są na podstawie wewnętrznych ratingów ryzyka przyjmujących wartości od 1 do 7, przy czym kategoria ryzyka 1 jest ratingiem najlepszym.

Wewnętrzne ratingi ryzyka są otrzymywane w kompleksowym procesie oceny kredytowej, na który składają się modele i metodyki ratingowe, dodatkowe korekty wynikające m.in. z posiadanego wsparcia i z zabezpieczenia oraz wszelkie inne zdefiniowane procesy stosowane, w celu uzyskania ratingów ryzyka.

Rating ryzyka określa prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika z zobowiązań w okresie jednego roku. Ratingi od 1 do 4- włącznie są traktowane jako odpowiednik ratingów z poziomu inwestycyjnego zewnętrznych agencji oceny wiarygodności kredytowej, co oznacza, że świadczą o niskim bądź średnim poziomie ryzyka kredytowego. Ratingi poniżej 4- świadczą o podwyższonym poziomie ryzyka kredytowego, przy czym rating 7 oznacza wysokie ryzyko kredytowe i niską zdolność do obsługi zobowiązań nawet przy sprzyjających warunkach makroekonomicznych.

W przypadku klientów Sektora Bankowości Detalicznej podstawowym kryterium rozpoznania utraty wartości jest wystąpienie opóźnień w spłacie rat kapitałowo-odsetkowych, minimalnej kwoty do zapłaty, prowizji lub przekroczenia dozwolonego salda. Na potrzeby wyliczenia odpisów z tytułu utraty wartości przyjmuje się, że kryterium to spełnione jest w przypadku wystąpienia opóźnienia w spłacie równego lub przekraczającego 90 dni w momencie wyliczania utraty wartości.

Za dodatkowe przesłanki utraty wartości uznawane są:

- śmierć, trwałe kalectwo lub poważna choroba,
- nadużycie finansowe,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego klienta lub ogłoszenie przez klienta upadłości,
- utrata wartości lub zagrożenie utraty wartości zabezpieczenia,
- pobyt klienta w areszcie lub więzieniu,
- częściowe umorzenie kapitału,
- wypowiedzenie umowy,
- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta.

Poniżej zaprezentowano zestawienie określające maksymalną ekspozycję Grupy na ryzyko kredytowe

w tys. zł	Nota	31.12.2015	31.12.2014
Należności od Banku Centralnego	17	1 693 132	1 027 541
Należności od banków (brutto)	18	758 853	2 068 565
Należności od klientów instytucjonalnych (brutto)	24	13 124 432	11 289 212
Należności od klientów indywidualnych (brutto)	24	6 436 445	6 280 166
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	4 692 560	7 096 875
Instrumenty pochodne	19	2 267 132	5 624 460
Instrumenty pochodne zabezpieczające	20	1 795	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	18 351 259	14 435 099
Inne aktywa finansowe	29	204 430	327 676
Zobowiązania warunkowe udzielone	40	18 047 534	16 636 570
		65 577 572	64 786 164

Struktura portfela zaangażowań wobec klientów z punktu widzenia ryzyka kredytowego

w tys. zł	31.12.2015			31.12.2014		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności z rozpoznaną utratą wartości						
Należności oceniane indywidualnie						
Wartość brutto	337 170	11 349	-	399 482	10 822	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	290 809	5 523	-	336 205	3 696	-
Wartość netto	46 361	5 826	-	63 277	7 126	-
Należności oceniane portfelowo						
Wartość brutto	23 889	327 216	-	57 087	471 158	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	11 203	212 903	-	45 383	342 305	-
Wartość netto	12 686	114 313	-	11 704	128 853	-
Należności bez utraty wartości						
wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	9 640 258	-	591 378	7 696 261	-	1 877 441
rating ryzyka +5-6-	2 915 852	-	167 475	2 902 248	-	191 124
rating ryzyka +7 i powyżej	207 263	-	-	234 134	-	-
wg przeterminowania należności						
bez opóźnień w spłacie	-	5 847 336	-	-	5 546 235	-
1-30 dni	-	202 475	-	-	198 755	-
31-90 dni	-	48 069	-	-	53 196	-
Wartość brutto	12 763 373	6 097 880	758 853	10 832 643	5 798 186	2 068 565
Odpisy z tytułu utraty wartości	19 478	45 490	1 750	21 990	49 317	2 880
Wartość netto	12 743 895	6 052 390	757 103	10 810 653	5 748 869	2 065 685
Łączna wartość netto	12 802 942	6 172 529	757 103	10 885 634	5 884 848	2 065 685

w tys. zł	31.12.2015			31.12.2014		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności z rozpoznaną utratą wartości						
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane indywidualnie	290 809	5 523	-	336 205	3 696	-
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane portfelowo	11 203	212 903	-	45 383	342 305	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	2 716	-	131	2 274	-	347
rating ryzyka +5-6-	10 124	-	1 619	10 692	-	2 533
rating ryzyka +7 i powyżej	6 638	-	-	9 024	-	-
wg przeterminowania należności						
bez opóźnień w spłacie	-	16 993	-	-	18 545	-
1-30 dni	-	11 083	-	-	12 245	-
31-90 dni	-	17 414	-	-	18 527	-
	19 478	45 490	1 750	21 990	49 317	2 880
Łączne odpisy z tytułu utraty wartości	321 490	263 916	1 750	403 578	395 318	2 880

Należności od klientów indywidualnych bez utraty wartości i opóźnień w spłacie według historii przeterminowania

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Należności od klientów indywidualnych bez utraty wartości i opóźnień w spłacie, w tym:	5 847 335	5 546 235
należności, które przynajmniej raz przekroczyły 30 dni opóźnienia w spłacie (lecz nie przekroczyły 90)	344 435	288 910
należności, które przynajmniej raz przekroczyły 90 dni opóźnienia w spłacie	5 824	6 694

Należności bez utraty wartości według przeterminowania

w tys. zł	31.12.2015			31.12.2014		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności objęte odpisem na poniesione niezidentyfikowane straty						
Należności nieprzeterminowane	12 716 875	5 847 335	758 853	10 782 601	5 546 235	2 068 565
Należności przeterminowane, w tym:	46 498	250 545	-	50 042	251 951	-
1-30 dni	44 897	202 475	-	45 468	198 755	-
Wartość brutto	12 763 373	6 097 880	758 853	10 832 643	5 798 186	2 068 565

Struktura instrumentów pochodnych z punktu widzenia ryzyka kredytowego

w tys. zł	31.12.2015			31.12.2014		
	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami
Instrumenty pochodne wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	157 940	2 176	2 071 473	108 828	2 287	5 462 464
rating ryzyka +5-6-	14 696	-	21 581	25 521	-	22 906
rating ryzyka +7 i powyżej	1 061	-	-	2 451	-	3
Razem	173 697	2 176	2 093 054	136 800	2 287	5 485 373

Poniżej zaprezentowano podział ekspozycji w portfelu dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz w portfelu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży według ratingów agencji Fitch.

w tys. zł	31.12.2015		31.12.2014	
	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
Rating emitenta agencji Fitch				
A (w tym: od A do AAA)	4 330 816	18 351 259	5 651 492	14 435 099
BBB-	-	-	1 310 546	-
BBB	-	-	14 799	-
BBB+	361 744	-	-	-
Brak ratingu	-	-	120 038	-
Razem	4 692 560	18 351 259	7 096 875	14 435 099

Inne aktywa finansowe w kwocie 204 430 tys. zł na koniec 2015 roku (327 676 tys. zł na koniec 2014 roku) obejmują należności z opóźnieniem w spłacie przekraczającym 90 dni w wysokości 1 824 tys. zł (1 278 tys. zł na koniec 2014 roku).

Struktura zobowiązań warunkowych udzielonych z punktu widzenia ryzyka kredytowego

w tys. zł	31.12.2015		31.12.2014	
	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec banków	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec banków
Zobowiązania warunkowe udzielone wg ratingu ryzyka				
rating ryzyka 1-4-	9 737 033	260 594	8 875 154	360 793
rating ryzyka +5-6-	2 342 319	5 531	1 977 844	41 370
rating ryzyka +7 i powyżej	117 362	-	110 261	-
Razem	12 196 714	266 125	10 963 259	402 163

Zobowiązania warunkowe udzielone klientom indywidualnym według przeterminowania

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania warunkowe udzielone klientom indywidualnym, w tym:	5 584 695	5 271 148
zobowiązania warunkowe, które przynajmniej raz przekroczyły 30 dni opóźnienia w spłacie (lecz nie przekroczyły 90)	307 782	264 365
zobowiązania warunkowe, które przynajmniej raz przekroczyły 90 dni opóźnienia w spłacie	1 748	1 571

Poziom pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności Grupy przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Wartość brutto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	699 624	938 549
Należności oceniane indywidualnie	348 519	410 304
Należności oceniane portfelowo	351 105	528 245

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	19 620 106	18 699 394
Łączna wartość brutto	20 319 730	19 637 943
Odpisy z tytułu utraty wartości		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	520 438	727 589
Należności oceniane indywidualnie	296 332	339 901
Należności oceniane portfelowo	224 106	387 688
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	66 718	74 187
Łączne odpisy z tytułu utraty wartości	587 156	801 776
Wartość netto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, z tego:	179 186	210 960
Należności oceniane indywidualnie	52 187	70 403
Należności oceniane portfelowo	126 999	140 557
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	19 553 388	18 625 207
Łączna wartość netto	19 732 574	18 836 167
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości	74,4%	77,5%

Praktyki „forbearance”

W Grupie w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym identyfikuje się ekspozycje „forborne”. Grupa uwzględnia ekspozycje „forborne” zgodnie z wymaganiami sprawozdawczymi wynikającymi ze Standardów Technicznych EBA/ITS/2013/03 oraz z dokumentu 2012/852, wydanym przez ESMA.

Grupa jako „forborne” traktuje ekspozycje, które są w procesie restrukturyzacji wymuszonej. Jest to sytuacja, w której dłużnikowi doświadczającemu trudności finansowych Grupa udziela preferencyjnych warunków finansowania (np. na warunkach nierynkowych), które w innej sytuacji nie byłyby rozważane. Grupa poprzez preferencyjne warunki finansowania rozumie sytuację, w której np. zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż umowna wartość oprocentowania sprzed restrukturyzacji i/lub zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż oprocentowanie rynkowe dla danego okresu finansowania i ryzyka kredytowego.

Zakres, w którym zmieniane są warunki finansowania, ustalany jest indywidualnie dla każdego dłużnika, którego dotyczy przedmiotowa sytuacja. W szczególności działania takie obejmują:

- przejęcie aktywów,
- udzielenia nowego, zrestrukturyzowanego zaangażowania w celu częściowej lub całkowitej spłaty istniejącego zaangażowania,
- modyfikację warunków istniejącego zaangażowania, w tym zmiany harmonogramu spłat (np. wydłużenie okresu kredytowania), zmiany oprocentowania należności lub sposobu spłaty, lub redukcji kwoty do spłaty (kwoty głównej lub narosłych odsetek).

Proces nadawania ekspozycjom statusu „forborne” jest ściśle związany z procesem zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym również z procesem rozpoznawania utraty wartości dla ekspozycji. Zgodnie z definicją wynikiem przejścia ekspozycji do statusu „forborne” jest taka zmiana warunków finansowania, która zmienia strumień wpływów Grupy z tytułu spłaty zaangażowania, w szczególności przejście ekspozycji do stanu „forborne” wiąże się z koniecznością dokonania odpisu w straty części należności. Zgodnie z wdrożonym procesem rozpoznawania utraty wartości, zmiana statusu ekspozycji na „forborne” stanowi dowód utraty wartości i taka ekspozycja znajduje się w portfelu z utratą wartości.

Grupa przyjmuje, że ekspozycje pozostają w statusie „forborne” aż do ich całkowitej spłaty.

Ekspozycje „forborne” są obsługiwane przez wyspecjalizowaną jednostkę, w której funkcjonują udokumentowane procesy zapewniające poprawną identyfikację (ekspozycje „forborne” są oznaczane w systemach księgowych Grupy), księgowanie, wycenę, raportowanie oraz monitorowanie tych ekspozycji. Wartość ekspozycji w statusie „forborne” nie jest istotna, w związku z tym Grupa monitoruje te wielkości zbiorczo, bez uwzględnienia różnych podziałów portfela.

w tys. zł	Wg stanu na dzień	
	31.12.2015	31.12.2014
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	18 861 253	16 630 827
podmiotów sektora niefinansowego	16 827 402	15 609 377
klientów instytucjonalnych	10 729 522	9 811 190
klientów indywidualnych	6 097 880	5 798 187
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	699 624	938 551
podmiotów sektora niefinansowego	682 490	919 555

w tys. zł	Wg stanu na dzień	
	31.12.2015	31.12.2014
klientów instytucjonalnych, w tym:	343 925	437 575
„forborne”	74 991	63 529
klientów indywidualnych, w tym:	338 565	481 980
„forborne”	31 979	61 722
Należności od klientów brutto razem, w tym:	19 560 877	17 569 378
podmiotów sektora niefinansowego	17 509 892	16 528 932
klientów instytucjonalnych, w tym:	11 073 447	10 248 765
„forborne”	74 991	63 529
klientów indywidualnych, w tym:	6 436 445	6 280 167
„forborne”	31 979	61 722
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(585 406)	(798 896)
na należności „forborne”	(62 073)	(76 273)
Należności od klientów netto, razem, w tym:	18 975 471	16 770 482
należności „forborne”	44 897	48 978

Ekspozycje „forborne” (brutto) według długości przeterminowania

w tys. zł	Wg stanu na dzień	
	31.12.2015	31.12.2014
Nieprzeterminowane	54 634	51 697
Przeterminowane, z tego:	52 336	73 554
1–30 dni	2 635	4 907
31–90 dni	4 565	6 450
powyżej 90 dni	45 136	62 197
Łączna wartość brutto	106 970	125 251

RYZIKO PŁYNNOŚCI

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem płynności

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Grupy z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i kontrahentów.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest terminowe wywiązanie się Grupy z wszystkich zobowiązań wobec swoich klientów oraz zabezpieczenie środków w celu terminowego rozliczenia wszystkich transakcji na rynku pieniężnym.

Zarządzanie ryzykiem płynności opiera się na:

- obowiązujących przepisach prawa w szczególności ustawie Prawo bankowe,
- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu – Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie płynnością

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych, w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych.

Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko-, średnio- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka.

W 2015 roku w Banku wprowadzono monitoring sytuacji płynnościowej wraz z ograniczającymi limitami oparty o dzienny raport luki, który wykorzystuje założenia testu warunków skrajnych (S2). Zmiana ta miała na celu dopasowanie podejścia do oceny urealnionej luki płynnościowej w bieżącym procesie zarządzania ryzykiem płynności z ujęciem stosowanym w metodologii wyliczania bazylejskich wskaźników płynności LCR i NFSR. Poza przedstawioną zmianą nie wprowadzono istotnych zmian w procesach, procedurach, systemach oraz politykach dotyczących zarządzania ryzykiem płynności.

Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań ALCO i jest określone w strategii Grupy. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności.

Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań ALCO i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Grupy plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Pionu Skarbu i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Grupa analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując jako warunek konieczny brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy.

Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Pionu Skarbu i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Grupy, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.

Zarządzanie płynnością w podmiotach Grupy leży w zakresie zadań zarządów tych spółek przy uwzględnieniu „Zasad zarządzania ryzykiem”. Nadzór nad płynnością podmiotów Grupy sprawuje ALCO.

Plan finansowania i zabezpieczania płynności

Roczny Plan Finansowania i Płynności (Plan) jest przygotowywany dla Grupy przez Szefa Pionu Skarbu. Odpowiada on również za uzyskanie aprobaty ALCO dla tego Planu. Plan powinien obejmować wszystkie istotne elementy dotyczące finansowania i płynności wynikające z planów biznesowych, a w szczególności w obszarze depozytów i kredytów dla klientów, tak jak to zostało określone w budżetach rocznych poszczególnych jednostek biznesowych, a także istotnych zmian otoczenia regulacyjnego oraz sytuacji rynkowej.

Narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

Bank dokonuje pomiaru i zarządza ryzykiem płynności poprzez zastosowanie zarówno zewnętrznych miar nadzorczych, jak i miar dodatkowych wypracowanych wewnętrznie.

Wewnętrzne narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

W uzupełnieniu do nadzorczych miar płynności Grupa Banku stosuje zestaw narzędzi zarządzania ryzykiem płynności obejmujący:

- analizę luk – Raport Dostępu do Rynku (MAR),
- scenariusze kryzysowe,
- strukturalne wskaźniki płynności,
- rynkowe czynniki ostrzegawcze,
- znaczące źródła finansowania,
- awaryjny plan finansowania.

Scenariusze kryzysowe

Testy warunków kryzysowych są przeprowadzane w celu zbadania potencjalnego wpływu określonego zdarzenia na bilans Grupy oraz skumulowaną lukę w horyzoncie 12 miesięcy, a także określenia, jakie dodatkowe finansowanie działalności jest konieczne w każdym z określonych scenariuszy. Scenariusze te są przygotowywane przez Pion Skarbu i Ryzyko Rynkowe Banku oraz zatwierdzane przez ALCO.

Grupa przeprowadza testy warunków kryzysowych w cyklu miesięcznym. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania, takie jak:

- koncentracja bazy funduszowej,
- Highly Stressed Market Disruption („S2”) – poważne zakłócenia na rynkach światowych,
- kryzys finansowy na rynku krajowym.

Awaryjny plan finansowania

Pion Skarbu przygotowuje oraz aktualizuje w cyklu rocznym „Plan pozyskania funduszy i utrzymania płynności w sytuacji zagrożenia płynności” (Plan awaryjny), który określa sposób działania Banku w sytuacji kryzysowej, w tym szczególnie w przypadkach zakładanych w scenariuszach kryzysowych i opisanych w „Rocznym planie finansowania i zabezpieczenia płynności”. Awaryjny plan finansowania jest zatwierdzany przez ALCO.

Plan awaryjny określa:

- warunki/symptomy wskazujące na wystąpienie sytuacji kryzysowej,
- kompetencje do podejmowania działań w ramach realizacji planu,
- źródła pozyskania funduszy, a w szczególności zasady utrzymywania portfela aktywów płynnych do użycia w przypadku wystąpienia problemów płynnościowych,
- zasady przeprowadzania sprzedaży aktywów i zmiany struktury bilansu,
- zasady postępowania w celu przywrócenia zaufania klientów do instytucji.

Poniżej przedstawione zostały wielkości skumulowanej urealnionej luki płynności oraz poziom aktywów płynnych na dzień 31 grudnia 2015 roku według metodologii S2 i 31 grudnia 2014 roku według poprzedniej metodologii opartej na badaniu dostępności finansowania na rynku hurtowym (MAR).

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2015 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	20 838 740	313 024	410 630	196 967	27 747 431
Zobowiązania i kapitał własny	12 603 752	2 682 201	87 424	59 609	34 073 806
Luka bilansowa w danym okresie	8 234 988	(2 369 177)	323 206	137 358	(6 326 375)
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych – wpływy	17 752 619	6 507 815	8 138 631	4 750 096	10 799 649
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych – wypływy	17 618 109	6 565 980	8 125 367	4 761 800	10 976 369
Luka pozabilansowa w danym okresie	134 510	(58 165)	13 264	(11 704)	(176 720)
Luka skumulowana	8 369 498	5 942 156	6 278 626	6 404 280	(98 815)

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2014 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	1 866 988	-	-	-	47 976 677
Zobowiązania i kapitał własny	8 447 582	137 026	1 853 836	177 219	39 228 002
Luka bilansowa w danym okresie	(6 580 594)	(137 026)	(1 853 836)	(177 219)	8 748 675
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych – wpływy	15 659 087	3 803 944	11 738 178	9 589 527	11 602 589
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych – wypływy	16 115 268	3 987 651	11 488 710	9 730 060	11 421 057
Luka pozabilansowa w danym okresie	(456 181)	(183 707)	249 468	(140 533)	181 532
Luka skumulowana	(7 036 775)	(7 357 508)	(8 961 876)	(9 279 628)	(349 421)

Aktywa płynne i skumulowana luka płynności do 1 roku:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014	Zmiana
Aktywa płynne, w tym:	24 951 511	22 752 411	2 199 100
rachunek nostro w NBP i stabilna część gotówki	1 907 692	1 220 437	687 255
dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	4 692 560	7 096 875	(2 404 315)
dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 351 259	14 435 099	3 916 160
Skumulowana luka płynności do 1 roku	6 278 626	(8 961 876)	na
Wskaźnik pokrycia luki przez aktywa płynne	Pozytywna luka	254%	na

Poniżej przedstawione zostały zobowiązania finansowe Grupy według umownych terminów wymagalności. Prezentowane kwoty nie uwzględniają wpływu stopy efektywnej na wartości zobowiązań z tytułu odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków	30	6 963 564	5 986 217	750 000	69 848	157 468	31
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	988 102	988 102	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów, z tego:	31	31 586 315	30 689 306	632 011	252 599	12 329	70
Depozyty podmiotów sektora finansowego	31	3 381 143	3 263 116	112 616	4 755	639	17
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	31	27 894 398	27 191 129	483 580	208 016	11 620	53
Pozostałe zobowiązania	31	310 774	235 061	35 815	39 828	70	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	1 797 159	63 520	102 212	208 112	955 916	467 399
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	112 383	-	-	-	53 684	58 699
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	40	14 618 126	12 272 291	175 606	376 411	1 089 615	704 203
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	40	2 131 008	2 131 008	-	-	-	-
		58 196 657	52 130 444	1 659 829	906 970	2 269 012	1 230 402
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		47 262 699	17 657 248	6 433 442	8 035 146	10 778 834	4 358 029
Wypływy		47 181 855	17 544 078	6 418 020	8 076 504	10 768 844	4 374 409
		80 844	113 170	15 422	(41 358)	9 990	(16 380)

Na dzień 31 grudnia 2014 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków		5 122 583	2 821 029	72 758	1 967 676	228 679	32 441
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	1 005 545	1 005 545	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów, z tego:	31	29 632 599	28 824 998	488 174	306 885	12 465	77
Depozyty podmiotów sektora finansowego	31	3 115 436	3 068 883	42 988	2 912	639	14
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	31	26 384 512	25 673 498	429 838	269 667	11 446	63
Pozostałe zobowiązania	31	132 651	82 617	15 348	34 306	380	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	5 021 507	60 576	105 369	451 135	2 929 929	1 474 498
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	40	13 161 336	11 757 667	76 320	141 646	974 907	210 796
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	40	1 813 008	1 813 008	-	-	-	-
		55 756 578	46 282 823	742 621	2 867 342	4 145 980	1 717 812
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		51 920 356	16 351 513	3 801 719	11 574 861	15 281 939	4 910 324
Wypływy		52 075 612	16 415 101	3 848 204	11 598 305	15 287 830	4 926 172
		(155 256)	(63 588)	(46 485)	(23 444)	(5 891)	(15 848)

RYZYKO RYNKOWE

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Ryzyko rynkowe określone jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Grupy zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji, cen towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, jak również zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosownych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Banku spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu – Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- Szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby odelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym

Zakres ryzyka

Zarządzanie ryzykiem rynkowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem rynkowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowe i bankowe.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe, takie jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym – tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (*economic hedge*). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Departament Skarbu Banku w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne, opcje na stopy procentowe oraz struktury opcyjne, będące odzwierciedleniem ekonomicznej natury oraz ryzyka wynikającego z produktów oferowanych klientom Banku. Działalność Grupy w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednocześnie (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym portfel transakcji opcyjnych nie generuje otwartej ekspozycji ryzyka rynkowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka rynkowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe, niezaliczone do portfeli handlowych, pozycje bilansowe oraz pozabilansowe. Celem zawierania tych transakcji jest realizacja wyniku w całym, kontraktowym okresie transakcji. Departament Skarbu Banku przejmuje pozycje ryzyka stóp procentowych z portfeli bankowych z wszystkich innych jednostek organizacyjnych Grupy. Mechanizm przekazywania pozycji ryzyka stóp procentowych opiera się na systemie transferowej ceny funduszy.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (*Value-at-Close*) / całkowitego zwrotu z portfela (*Total Return*),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (*Interest Rate Exposure*, IRE),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne, w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy.

Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych wg kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji.

Przyjmuje się, że:

- transakcje ze stałą stopą oprocentowania (takie jak: depozyty terminowe, lokaty międzybankowe, portfel dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o oprocentowaniu stałym, kredyty udzielone zarówno spłacane w całości w dniu zapadalności, jak i spłacane w ratach) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty zapadalności lub wymagalności,
- transakcje ze stopą zmienną, aktualizowaną w cyklicznych stałych okresach (głównie kredyty udzielone z oprocentowaniem ustalonym w oparciu o stopę rynkową/bazową np. WIBOR 1M) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty najbliższej aktualizacji oprocentowania,
- transakcje o oprocentowaniu zmiennym administrowanym (tzn. zmiana wysokości oprocentowania oraz jej termin zastrzeżona jest do wyłącznej decyzji Banku) bądź o niezdefiniowanym terminie zapadalności lub aktualizacji oprocentowania klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie historycznie zaobserwowanych lub ekspercko przyjętych przesunięć momentu i wielkości zmiany oprocentowania danej pozycji w stosunku do zmiany rynkowych stóp procentowych (model minimalizacji zmienności marży na produkcie). W Grupie do tych transakcji/pozycji bilansu zalicza się m.in: rachunki bieżące, kredyty kartowe, kredyty w rachunku bieżącym. Dodatkowo uwzględnia się wcześniejsze spłaty kredytów w oparciu o analizę faktycznych spłat dokonywanych przez klientów przed terminem i na tej podstawie ustalany jest profil aktualizacji oprocentowania produktu, dotyczy to w szczególności kredytów ratalnych,
- transakcje niewrażliwe na zmiany stóp procentowych, do których zalicza się gotówkę, majątek trwały, kapitał, pozostałe aktywa/zobowiązania, kwalifikuje się do najdłuższego pasma przeszacowania,
- transakcje bezpośrednio zawierane przez Departament Skarbu na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych oraz płynności (portfel własny Departamentu Skarbu) klasyfikowane są do odpowiednich pasm przeszacowania zawsze na podstawie dat zawartych w kontrakcie.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (*Value-at-Close*) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara prospektywna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie jednego roku i pięciu lat.

Poniżej przedstawione są miary IRE dla Grupy na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku. Zestawienie prezentowane jest odrębnie dla głównych walut PLN, USD i EUR, stanowiących łącznie ponad 90% bilansu Grupy.

w tys. zł	31.12.2015		31.12.2014	
	IRE 12M	IRE 5L	IRE 12M	IRE 5L
PLN	27 809	60 086	50 057	144 859
USD	(14 093)	(70 011)	2 180	(16 129)
EUR	14 002	18 278	19 461	(1 521)

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Grupa dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (*large move*) i kryzysowe (*stress move*) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Grupy.

Biuro Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Skarbu prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

- zarządzanie płynnością finansową,
- zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Pion Skarbu z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,
- otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Grupy przez Pion Skarbu.

Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy kapitałowych Banku, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DV01 (*Dollar Value of 1 basis point*), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie

węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym), spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę dla tego typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.

Program stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka rynkowego, w szczególności, ryzyka stop procentowych, Grupa posiada zdefiniowane zasady stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Podstawowym rodzajem ryzyka zabezpieczanym w ramach rachunkowości zabezpieczeń jest ryzyko zmiany stóp procentowych, na jakie narażony jest portfel papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (AFS) o stałej stopie procentowej. Na koniec każdego miesiąca, w którym występowała relacja zabezpieczająca, Grupa dokonywała oceny efektywności stosowanego zabezpieczenia, analizując zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego oraz instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczanego ryzyka.

Pozycją zabezpieczaną była część portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na stałą stopę procentową, denominowaną w PLN i EUR. We wszystkich przypadkach instrumentem zabezpieczającym był swap stopy procentowej (IRS), zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Zyski i straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz zmiany w wycenie do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych odzwierciedlone są – w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka – w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”.

Poziom ryzyka określonego miarą DV01 dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem zabezpieczeń ekonomicznych, w podziale na portfele w poszczególnych walutach przedstawiony jest w tabeli poniżej:

w tys. zł	31.12.2015			31.12.2014			Ogółem w okresie 01.01.2015 – 31.12.2015		
	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	(2 730)	(4 123)	1 393	(2 434)	(2 434)	-	(2 007)	(531)	(3 783)
USD	(933)	(1 365)	432	(447)	(447)	-	(524)	(25)	(1 455)
EUR	(208)	(208)	-	(556)	(556)	-	(191)	(89)	(562)

Działalność Grupy w zakresie inwestycji w dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży była głównym czynnikiem wpływającym także na zmiany poziomu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania wyrażonych miarą IRE.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli handlowych

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- metoda czynników wrażliwości (*Factor Sensitivity*),
- metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR),
- testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DV01.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Miarą zintegrowaną ryzyka rynkowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Grupy wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

Zarówno wskaźnik DV01, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (*stress test*), przy założeniu większych niż

przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej, zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Grupa notuje ekspozycje ryzyka rynkowego portfeli handlowych w ponad dwudziestu walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych, jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko rynkowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.

Wartości znaczących ekspozycji na ryzyko stóp procentowych portfeli handlowych w ujęciu miary DV01 w 2015 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014	w okresie 01.01.2015 – 31.12.2015		
			Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	(66)	(27)	(108)	625	(875)
EUR	(63)	(250)	(24)	145	(411)
USD	96	(36)	(44)	347	(273)

W 2015 roku średnia wielkość ekspozycji na ryzyko stóp procentowych w walucie krajowej była wyższa w porównaniu z poziomem z roku ubiegłego i wyniosła 205 tys. zł. Średnie ekspozycje na ryzyko stóp procentowych w EUR były niższe w porównaniu z rokiem 2014 (DV01 wyniosło 82 tys. zł, podczas gdy rok wcześniej 186 tys. zł). Średnia ekspozycja w USD była na poziomie podobnym do roku 2014. Jeśli chodzi o największe wielkości ekspozycji przyjmowanych przez Departament Skarbu to maksymalna ekspozycja w PLN wyniosła 875 tys. zł w porównaniu z 650 tys. zł w roku 2014, zaś maksymalna pozycja w EUR osiągnęła wielkość 411 tys. zł w porównaniu z 565 tys. zł w roku ubiegłym.

Pion Skarbu, prowadzący w ramach Grupy działalność handlową na instrumentach finansowych, kontynuował strategię bardzo aktywnego zarządzania ekspozycjami narażonymi na ryzyko walutowe i stopy procentowej, dostosowując wielkość i kierunek tych ekspozycji w zależności od zmieniających się warunków rynkowych, co obrazuje przedział wahań tych ekspozycji (wartości minimum i maksimum w powyższej tabeli).

Poziom ryzyka określonego miarą VaR (bez uwzględnienia zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży) w podziale na pozycje ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej w 2015 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014	w okresie 01.01.2015 – 31.12.2015		
			Średnia	Maksimum	Minimum
Ryzyko walutowe	96	471	1 259	5 143	72
Ryzyko stóp procentowych	4 147	5 962	6 626	16 962	1 390
Ryzyko spreadu	4 576	8 910	4 780	10 042	1 548
Ryzyko ogółem	6 061	10 763	8 724	18 375	3 700

Ogólny średni poziom ryzyka rynkowego portfeli handlowych w roku 2015 był o 20% niższy od średniego poziomu zanotowanego w roku 2014, w ujęciu kwotowym to ponad 2 186 tys. zł, głównie jako wynik zwiększonych poziomów ekspozycji na zmianę spreadów w transakcjach dwuwalutowych (*basis spreads*). Maksymalny poziom ryzyka cenowego osiągnął wartość 18 375 tys. zł, podczas gdy w 2014 roku był na poziomie 15 513 tys. mln zł.

Ryzyko instrumentów kapitałowych

Podstawowym podmiotem Grupy prowadzącym działalność w zakresie instrumentów kapitałowych jest Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH). Stosownie do swojego podstawowego zakresu działalności, DMBH jest uprawniony do podejmowania ryzyka cenowego portfela handlowego akcji, praw do akcji, znajdujących się lub mających się znaleźć w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) lub BondSpot, kontraktów Futures na index WIG20 i Indeksowanych Jednostek Udziałowych, a także akcji na giełdach zagranicznych tych spółek, które są notowane jednocześnie na GPW. Ryzyko cenowe portfela instrumentów DMBH ograniczane jest limitami wolumenowymi dla poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz progami ostrzegawczymi dla koncentracji dla poszczególnych emitentów. Dla DMBH stosowane są również progi ostrzegawcze potencjalnej straty dla scenariuszy warunków skrajnych oraz skumulowanej zrealizowanej straty na portfelu handlowym.

Ekspozycja walutowa Grupy

Ekspozycję walutową Grupy według podstawowych walut przedstawia poniższa tabela:

31.12.2015

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	3 116 186	4 241 177	16 721 542	15 477 990	118 561
USD	5 456 076	3 469 607	9 206 843	11 198 528	(5 216)
GBP	28 907	380 021	437 048	46 580	39 354
CHF	310 154	123 080	656 060	845 258	(2 124)
Pozostałe waluty	106 768	251 291	2 970 751	2 839 821	(13 593)
	9 018 091	8 465 176	29 992 244	30 408 177	136 982

* według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych

31.12.2014

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	3 949 647	6 057 309	8 849 494	6 632 396	109 436
USD	2 573 782	2 096 467	2 660 851	3 188 933	(50 767)
GBP	130 366	155 204	28 289	3 907	(456)
CHF	664 911	86 988	22 648	599 256	1 315
Pozostałe waluty	1 082 488	71 961	1 002 056	2 014 879	(2 296)
	8 401 194	8 467 929	12 563 338	12 439 371	57 232

* według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych

RYZIKO OPERACYJNE

Założenia systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, jak również efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcję ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych).

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych (tzn. strategia biznesowa będzie wspierana oceną ryzyka operacyjnego, a biznes będzie oceniany na podstawie wcześniej ustalonych wskaźników kontroli i ryzyka operacyjnego).

Organizując proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, Grupa bierze pod uwagę strategię biznesową, Profil ryzyka Grupy, otoczenie makroekonomiczne, dostępne zasoby kapitału i płynności oraz wymogi regulacyjne stanowiące ramy dla przygotowania systemu kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie.

Zarząd Banku i Zarządy spółek zależnych odpowiadają za opracowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym poprzez wprowadzanie odpowiednich regulacji wewnętrznych, zapewnienie spójności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym ze Strategią Grupy oraz jego właściwe funkcjonowanie w organizacji poprzez analizę informacji umożliwiających ocenę, czy system jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego. W przypadku zaistnienia konieczności system zarządzania ryzykiem operacyjnym jest usprawniany poprzez wprowadzenie niezbędnych korekt.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie jest zbudowany w sposób, który zapewnia prawidłowe zarządzanie ryzykiem na każdym etapie, tj.: identyfikacji, oceny, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania.

Realizacja założeń strategii przez Zarząd Banku oceniana jest przez Radę Nadzorczą, wspieraną przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej raz w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak też wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne. Rada Nadzorcza, po dokonaniu oceny, w razie konieczności może zlecić poddanie jej rewizji.

Definicja ryzyka operacyjnego

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub zawodnych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, jak również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności (zdefiniowane dalej). Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Definicja ryzyka operacyjnego w Grupie obejmuje: ryzyko technologiczne i techniczne, ryzyko outsourcingu, ryzyko nadużyć/defraudacji, ryzyko prania pieniędzy, ryzyko bezpieczeństwa informacji, ryzyko zdarzeń zewnętrznych (ciągłości działania), ryzyko podatkowe i rachunkowe, ryzyko produktu, ryzyko braku zgodności, ryzyko prawne, ryzyko modeli oraz ryzyko kadrowe.

Zasady identyfikacji ryzyka operacyjnego

Każda jednostka organizacyjna Grupy identyfikuje wszystkie istotne rodzaje ryzyka operacyjnego, związane z działalnością jednostki. W procesie identyfikacji ryzyka Kierownictwo uwzględnia ryzyko związane ze wszystkimi istotnymi procesami, produktami, czynnikiem ludzkim, systemami informatycznymi, zgodnością z obowiązującym prawem, regulacjami i zaleceniami instytucji nadzorczych, regulacjami wewnętrznymi oraz strategią Grupy, uwzględniając również ryzyko związane z zależnością od innych podmiotów w Grupie.

Profil ryzyka operacyjnego

Profil ryzyka operacyjnego rozumiany jest jako skala i struktura ekspozycji na ryzyko operacyjne, określająca stopień narażenia na ryzyko operacyjne. Wyrażany jest on w wybranych wymiarach strukturalnych (takich jak m.in. rodzaje zdarzeń operacyjnych, rodzaje linii biznesowych, istotne procesy) oraz w wymiarach skali (takich jak m.in. oszacowana potencjalna wielkość straty). Do ustalenia profilu ryzyka operacyjnego Grupa wykorzystuje posiadane informacje na temat zdarzeń operacyjnych oraz informacje pochodzące z wykorzystywanych narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Docelowy profil ryzyka operacyjnego ustalany jest z uwzględnieniem skali i struktury ryzyka operacyjnego, zaakceptowanego apetytu/tolerancji na ryzyko operacyjne, analiz danych historycznych i wykorzystuje wdrożone narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym. Dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego oraz głównych obszarów działalności Grupy monitorowane są wyznaczone wskaźniki.

Ocena dla poszczególnych kategorii ryzyka w głównych obszarach Grupy, dla głównych obszarów Grupy oraz dla całej Grupy bazuje na powyższych wskaźnikach ryzyka i ocenie eksperckiej wyników regularnego monitorowania czynników środowiska biznesowego, rynkowego i kontrolnego. Profil jest ustalany i badany na bazie skonsolidowanej.

Ocena głównych obszarów Grupy i ocena całej Grupy monitorowane są z uwzględnieniem docelowego Profilu.

Pomiar i ocena

Grupa zarządza ryzykiem operacyjnym przy użyciu różnych narzędzi i technik, w tym m.in. polityk, procedur, list kontrolnych, procesów zatwierdzania, niezależnych kontroli, monitorowania trendów, limitów, procesu samooceny, wskaźników ryzyka operacyjnego, narzędzi kontrolowania bezpieczeństwa informacji, planów kontynuacji procesów, ubezpieczeń, audytów.

Ramy akceptacji ryzyka, kontrola ryzyka, ograniczanie ryzyka

Grupa wyznacza poziomy tolerancji dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego w ramach ustalonego apetytu na ryzyko. Przekroczenie przyjętych progów tolerancji dla poszczególnych kategorii zdarzeń wymaga podjęcia działań naprawczych, zgodnie z decyzją Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem i/lub Zarząd Banku / Zarządy spółek zależnych mogą podjąć decyzje w zakresie traktowania zidentyfikowanego ryzyka poprzez:

- akceptowanie (świadome niepodejmowanie działań mających na celu ograniczenie prawdopodobieństwa lub skutków zmaterializowania się danego zagrożenia, wraz z ewentualnym zapewnieniem środków na pokrycie potencjalnie związanych z nim strat),
- ograniczanie (przede wszystkim poprzez odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów, ich opis/procedury oraz wprowadzenie mechanizmów kontrolnych),
- transferowanie (przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, w szczególności poprzez zlecanie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń),
- unikanie (niepodejmowanie działań, z którymi wiąże się dane zagrożenie).

Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny, pomiaru, monitorowania oraz raportowania w zasadniczych aspektach są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych Grupy. Procesy ograniczania ryzyka są określone dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek.

Stosowane procesy kontrolne służą ograniczaniu przyczyn występowania negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków. Mechanizmy ograniczania ryzyka obejmują również transfer ryzyka, czyli przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, w szczególności poprzez zlecenie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń, z zastrzeżeniem, że transfer nie może być traktowany jako alternatywa dla właściwego zarządzania ryzykiem. Grupa ocenia i monitoruje prawidłowość funkcjonowania mechanizmów transferu ryzyka.

Monitorowanie i Raportowanie

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz wspierające go Komisje. Jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy są przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

W ramach nadzoru skonsolidowanego, dane o ryzyku operacyjnym BHW i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza jest wspierana przez Komitety Rady Nadzorczej - Komitet ds. Audytu, Komitet ds. Ryzyka i Kapitału oraz Komitet ds. Wynagrodzeń.

Na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej raz w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak też wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne, Rada Nadzorcza, wspierana przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, dokonuje oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii (w tym, w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym) i w razie konieczności zleca poddanie jej rewizji.

Założenia dotyczące systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.

W ramach Zarządu Banku jeden z jego członków – pełniący funkcję Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem - sprawuje nadzór nad Departamentem Niezależnej Kontroli i Ryzyka Operacyjnego.

Zarząd jest wspierany przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz podległe mu Komisje.

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, współmiernego do poziomowi ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek identyfikacji ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może zaakceptować, i zaproponowania odpowiednich działań w celu jego ograniczenia lub transferu.

Ustalanie standardów kontrolnych oraz monitorowanie ryzyka dla istotnych kategorii ryzyka wspierane są przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych, polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych kontroli, z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny) oraz badaniu dokonywanym przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowalnego ryzyka kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych. Realizacja planów naprawczych podlega niezależnemu monitorowaniu i kontroli.

Za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku odpowiadają ich Zarządy. Zapewniają one odpowiednie struktury organizacyjne oraz wdrożenie procedur i procesów adekwatnych do podejmowanego ryzyka operacyjnego. Rady Nadzorcze spółek sprawują nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz oceniają jego skuteczność i adekwatność. Spójność podejścia do standardów zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewniana przez powołane do tego celu odpowiednie jednostki kontrolne w spółkach, przy wsparciu jednostek zarządzania ryzykiem w Banku. Skuteczność zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku i w Banku jest audytowana i oceniana wg spójnych standardów.

Departament Audytu odpowiada za niezależną ocenę efektywności procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym i ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym za jego regularne przeglądy. Rezultaty badań audytu wewnętrznego oraz zewnętrznego są uwzględniane w systemie informacji zarządczej i w procesie podejmowania decyzji związanych z zarządzaniem ryzykiem i zarządzaniem Bankiem.

ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM

Zgodnie z obowiązującym w Polsce Prawem bankowym banki są zobligowane do utrzymywania kapitałów własnych w wielkości adekwatnej do poziomu ponoszonego ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał własny Grupy wynosił 6 850 656 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 7 410 760 tys. zł), zaś kapitał regulacyjny uwzględniający pozycje i pomniejszenia określone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) wynosił 4 781 008 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 4 944 496 tys. zł). Taki poziom kapitałów uznawany jest za wystarczający do prowadzenia działalności biznesowej. Poziom kapitału jest regularnie monitorowany przy wykorzystaniu do tego celu współczynnika adekwatności kapitałowej.

Od 2008 roku Grupa rozpoczęła proces szacowania kapitału wewnętrznego. Dokonano klasyfikacji ryzyk ze względu na kryterium istotności, dla ryzyk zidentyfikowanych jako istotne oszacowano kapitał wymagany do ich pokrycia.

W procesie zarządzania kapitałem Bank określa politykę wypłat przyszłych dywidend dla akcjonariuszy. W procesie tym uwzględnia się szereg czynników, takich jak: zyski Banku, oczekiwania Banku w zakresie przyszłych wyników finansowych, poziom wymogów kapitałowych, jak również uwarunkowania podatkowe, regulacyjne i prawne.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

Współczynnik wypłacalności*

w tys. zł		31.12.2015	31.12.2014
I	Kapitał podstawowy Tier I	4 781 008	4 944 496
II	Całkowity wymóg kapitałowy, z tego:	2 238 956	2 256 721
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 685 320	1 581 701
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	78 682	87 247
	wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	34 059	54 648
	wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	16 418	64 549
	suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	86 544	108 215
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	337 933	350 484
	inne wymogi kapitałowe	-	9 877
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I		17,1%	17,5%

* Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

W 2015 roku, jak i w 2014 roku Grupa spełniała wszystkie regulacyjne normy ostrożnościowe dotyczące adekwatności kapitałowej.

49. Zdarzenia po dacie bilansowej

Z dniem 1 lutego 2016 r. weszła w życie Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 68). W przypadku Banku podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów na ostatni dzień miesiąca ponad kwotę 4 mld złotych. Ustawa przewiduje ponadto możliwość obniżenia podstawy opodatkowania o wartość funduszy własnych oraz o wartość polskich skarbowych papierów wartościowych ustalone na ostatni dzień miesiąca. Stawka podatku wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie. Pierwszym okresem rozliczeniowym, za który Bank dokona obliczenia i wpłaty podatku jest luty 2016 roku. Bank wstępnie szacuje, iż roczne pomniejszenie zysku brutto Banku z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych wyniesie około 100 milionów złotych. Obciążenie nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w kalkulacji podatku dochodowego od osób prawnych.

podpisy Członków Zarządu

07.03.2016 roku

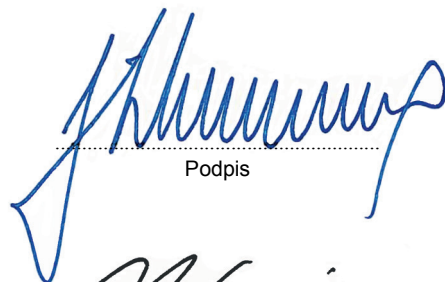
Data

Sławomir S. Sikora

Imię i nazwisko

Prezes Zarządu

Stanowisko/funkcja

Podpis

07.03.2016 roku

Data

Maciej Kropidłowski

Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

Stanowisko/funkcja

Podpis

07.03.2016 roku

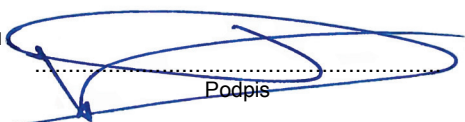
Data

David Mouillé

Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

Stanowisko/funkcja

Podpis

07.03.2016 roku

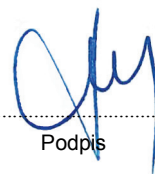
Data

Barbara Sobala

Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

Stanowisko/funkcja

Podpis

07.03.2016 roku

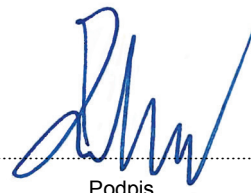
Data

Witold Zieliński

Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu
Dyrektor Finansowy

Stanowisko/funkcja

Podpis

07.03.2016 roku

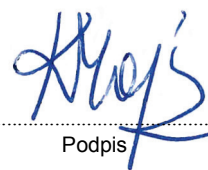
Data

Katarzyna Majewska

Imię i nazwisko

Członek Zarządu

Stanowisko/funkcja

Podpis

07.03.2016 roku

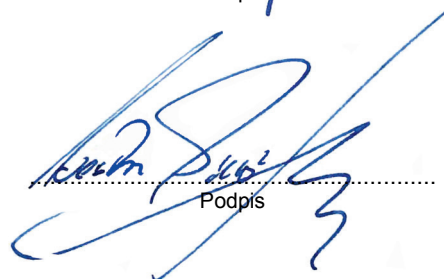
Data

Czesław Piasek

Imię i nazwisko

Członek Zarządu

Stanowisko/funkcja

Podpis

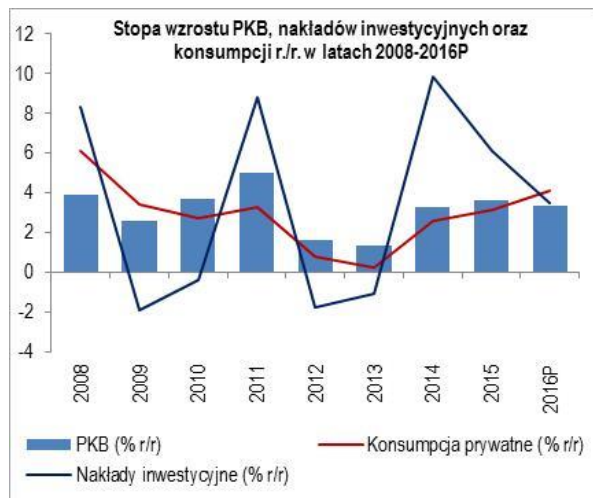
**Sprawozdanie z działalności
Grupy Kapitałowej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.
w 2015 roku**

Spis treści

I.	Gospodarka polska w 2015 roku	120			
1.	Główne tendencje makroekonomiczne	120			
2.	Rynek pieniężny i walutowy	120			
3.	Rynek kapitałowy	121			
4.	Sektor bankowy	122			
II.	Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	123			
III.	Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	125			
IV.	Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	125			
1.	Istotne zdarzenia w 2015 roku	125			
2.	Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Grupy	126			
3.	Wyniki finansowe Grupy w 2015 roku	127			
V.	Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2015 roku	134			
1.	Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem	134			
2.	Fundusze zewnętrzne	137			
3.	Stopy procentowe	138			
4.	Segment Bankowości Instytucjonalnej	139			
5.	Segment Bankowości Detalicznej	148			
6.	Rozwój kanałów dystrybucji	150			
7.	Zmiany w zakresie technologii informatycznych	151			
8.	Zaangażowania kapitałowe Grupy	152			
9.	Nagrody i wyróżnienia	153			
VI.	Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	154			
1.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem Grupy	154			
2.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z Grupą i jej działalnością	159			
VII.	Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	160			
1.	Ogólne cele rozwoju Grupy	160			
VIII.	Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku	161			
1.	Spółeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)	161			
2.	Mecenas kulturalny i sponsoring	167			
IX.	Informacje inwestorskie	168			
1.	Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW	168			
2.	Dywidenda	170			
3.	Rating	170			
4.	Relacje inwestorskie w Banku	171			
X.	Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2015 roku	171			
1.	Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.	171			
2.	Zasady ładu korporacyjnego zawarte w DPSN, które nie były przez Bank stosowane w 2014 roku	171			
3.	Informacja o stosowaniu Zasad ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych	172			
4.	System kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych Banku	172			
5.	Znaczne pakiety akcji	173			
6.	Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień	173			
7.	Zmiany statutu Spółki	175			
8.	Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania	175			
9.	Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2015 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów	178			
10.	Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. i Handlowy-Leasing Spółka z o.o. – spółkach z Grupy Kapitałowej Banku	190			
XI.	Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania	190			
1.	Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń	190			
2.	Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym	191			
3.	Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej	193			
4.	Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie	194			
5.	Zasady zarządzania	194			
XII.	Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych	195			
XIII.	Oświadczenia Zarządu Banku	195			

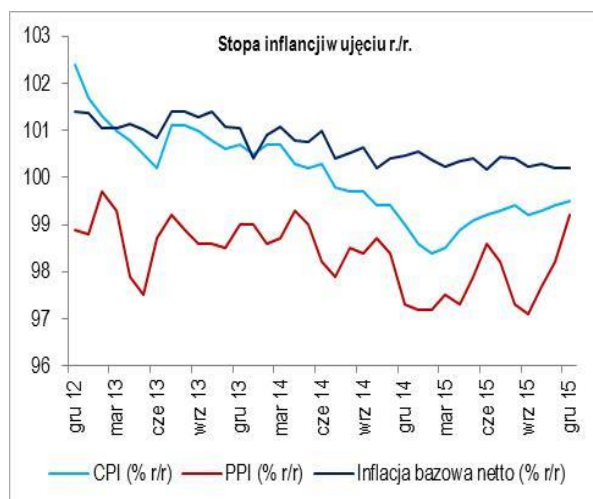
I. Gospodarka polska w 2015 roku

1. Główne tendencje makroekonomiczne

Według danych przygotowanych przez Główny Urząd Statystyczny produkt krajowy brutto wzrósł w 2015 roku o 3,6%, wobec 3,4% w 2014 roku. Tempo wzrostu gospodarczego w poszczególnych kwartałach było relatywnie stabilne i jednocześnie wyraźnie wyższe niż w trzech poprzednich latach. Popyt krajowy był kluczowym czynnikiem przyczyniającym się do wzrostu polskiej gospodarki, podczas gdy handel zagraniczny miał lekki pozytywny wpływ na PKB. Głębokie spowolnienie w niektórych gospodarkach wschodzących oraz obawy o stabilność strefy euro nie miały silnego wpływu na sytuację w kraju, a polska gospodarka korzystała z bardzo niskich cen ropy naftowej na światowych rynkach.

Sytuacja na rynku pracy uległa dalszej poprawie, a stopa bezrobocia obniżyła się na koniec 2015 roku do 9,8%. Utrzymało się umiarkowane tempo wzrostu zatrudnienia, podczas gdy liczba nowych ofert pracy wzrosła do historycznie wysokich poziomów. Przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się o 3,5% r./r. w 2015 roku, pomimo bardzo niskiej dynamiki cen konsumpcyjnych. Poprawie na rynku pracy sprzyjało wysokie tempo wzrostu gospodarczego oraz relatywnie słaby złoty, który sprzyjał wzrostowi zamówień eksportowych.

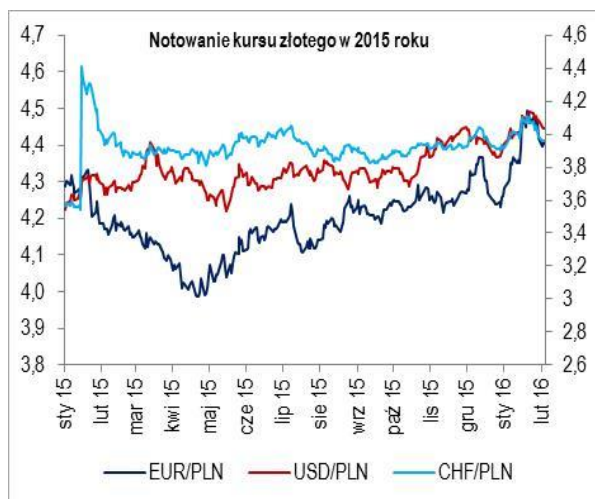
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2015 roku spadły przeciętnie o 0,9% r./r., wobec stabilizacji w 2014 roku. Głównym czynnikiem stojącym za przedłużającą się deflacją w Polsce był spadek cen żywności o 1,8% r./r. oraz spadek cen paliw o 13,5%. Pomimo ożywienia gospodarczego, silnego popytu krajowego oraz poprawiającej się sytuacji na rynku pracy, popytowa presja na wzrost cen była bardzo ograniczona. Tym samym inflacja utrzymywała się znacznie poniżej celu inflacyjnego Rady Polityki Pieniężnej.

W reakcji na spadek inflacji Rada Polityki Pieniężnej postanowiła w marcu 2015 roku obniżyć referencyjną stopę procentową o 0,5 punktu procentowego, do rekordowo niskiego poziomu 1,5%. W kolejnych miesiącach władze monetarne utrzymywały stopy procentowe bez zmian, nie podejmując interwencji na rynku walutowym.

2. Rynek pieniężny i walutowy

W 2015 roku złoty pozostał relatywnie stabilny wobec euro oraz wyraźnie osłabił się wobec dolara. Trend w kierunku osłabienia złotego oraz innych walut rynków wschodzących wobec dolara uwidocznił się po kwietniu 2015 roku w miarę narastania oczekiwań rynkowych na podwyżki stóp procentowych w Stanach Zjednoczonych. Perspektywa podwyżek stóp przez Amerykański Federalny Bank Rezerw (Fed) przyczyniała się do odpływu kapitału z rynków wschodzących, prowadząc do okresowo podwyższonej zmienności na rynkach finansowych. Rok 2015 przyniósł również wyraźne umocnienie franka szwajcarskiego wobec złotego w związku z decyzją szwajcarskiego banku centralnego, który w styczniu zdecydował się ograniczyć skalę interwencji walutowych.

W rezultacie tych zmian w ciągu roku kurs EUR/PLN praktycznie pozostał bez zmian i na koniec 2015 roku wyniósł 4,26, podczas gdy kurs USD/PLN wzrósł o 11% do 3,90, a kurs CHF/PLN wzrósł o 11% do poziomu 3,94.

W związku z obniżkami stóp procentowych stawki rynku pieniężnego spadły w 2015 roku. Stopa WIBOR 3M wyniosła na koniec roku 1,72% i była o 34 p.b. niższa niż rok wcześniej. Działania banku centralnego doprowadziły również do spadku rentowności obligacji 2-letnich o 16 p.b. do poziomu 1,62%. Obligacje 10-letnie pozostawały pod wpływem czynników globalnych i wzrosły w trakcie roku o 42 p.b. do poziomu 2,94%.

3. Rynek kapitałowy

Rok 2015 nie należał do udanych dla inwestorów z ekspozycją na krajowy rynek akcyjny. Dzięki rekordowo niskim stopom procentowym oraz programowi skupu obligacji rządowych przez Europejski Bank Centralny pozytywny sentyment utrzymał się tylko w I kwartale 2015 roku. Kolejne miesiące przyniosły wyraźne pogorszenie nastrojów, m.in. ze względu na widmo opuszczenia strefy Euro przez Grecję, spowolnienie gospodarki chińskiej czy też niepewność związaną z podwyżkami stóp procentowych w USA. Nie bez znaczenia były również czynniki o charakterze lokalnym, takie jak: zmiany regulacyjne w sektorze bankowym (wprowadzenie podatku bankowego, niewyjaśniona kwestia kredytów walutowych), perspektywa zaangażowania spółek energetycznych w sektor węglowy, a także brak znaczącego napływu nowych środków do funduszy emerytalnych oraz inwestycyjnych.

W konsekwencji notowania najszerszego indeksu rynku WIG straciły na wartości 9,6% w porównaniu z końcem 2014 roku. Pod największą presją znajdowały się spółki o największej kapitalizacji, dla których indeks WIG20 zniżył się o 19,7% r./r. Z drugiej strony indeks najmniejszych spółek sWIG80 zanotował solidny wzrost o 9,1% r./r. Relatywnie dobrze poradził sobie indeks skupiający spółki średnie, który poprawił swoje notowania o 2,4% r./r.

Wśród subindeksów sektorowych w minionym roku najwyższą stopą zwrotu w porównaniu z końcem 2014 roku może się pochwalić indeks WIG-Chemia (+44,6%); bardzo mocno zwyżkowały też indeksy skupiające spółki spożywcze (+38,6%), budowlane (+36,5%) oraz paliwowe (+32,2%). Z drugiej strony, znacząca wyprzedaż dotknęła sektory, które mają dominujący udział w WIG20. Spółki surowcowe straciły na wartości 43,8% r./r., indeks spółek energetycznych zniżył się o 31,4% r./r., zaś notowania banków zmniejszyły się 23,5% w stosunku do poziomu z końca 2014 roku.

W ostatnich 12 miesiącach na głównym parkiecie GPW pojawiły się akcje 30 spółek (w tym 13 w ramach przeniesienia notowań z New Connect), co oznacza wzrost o 2 podmioty w stosunku do 2014 roku. Z kolei w ujęciu wartościowym rynek pierwotny zanotował solidną poprawę, łączna wartość ofert opiewała na ponad 1,94 mld zł (wobec 1,26 mld zł w poprzedzającym roku). Na koniec grudnia przedmiotem handlu były akcje 487 spółek (w tym 54 zagraniczne), w analogicznym okresie 2014 roku było to 471 (z czego 51 to zagraniczne podmioty). Łączna wartość rynkowa wszystkich spółek notowanych skurczyła się o 14% r./r. do 1 083 mld zł.

Indeksy rynku akcji według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku

Indeks	2015	Zmiana (%)	2014	Zmiana (%)	2013
WIG	46 467,38	(9,6%)	51 416,08	0,3%	51 284,25
WIG-PL	47 412,44	(10,2%)	52 805,46	0,8%	52 377,63
WIG-div	958,66	(16,8%)	1 151,73	1,8%	1 131,43
WIG20	1 859,15	(19,7%)	2 315,94	(3,5%)	2 400,98
WIG20TR	3 054,29	(17,0%)	3 680,89	0,5%	3 662,04
WIG30	2 075,51	(16,6%)	2 487,52	(2,0%)	2 537,53
mWIG40	3 567,05	2,4%	3 483,45	4,1%	3 345,28
sWIG80	13 211,23	9,1%	12 108,06	(15,5%)	14 336,82
Subindeksy sektorowe					
WIG-Banki	6 086,60	(23,5%)	7 960,97	(0,7%)	8 014,15
WIG-Budownictwo	2 926,28	36,5%	2 143,29	(5,0%)	2 257,09
WIG-Chemia	16 458,51	44,6%	11 383,76	(2,3%)	11 645,90
WIG-Deweloperzy	1 513,35	12,9%	1 340,47	(9,8%)	1 486,67
WIG-Energia	2 928,40	(31,4%)	4 268,12	23,6%	3 453,73
WIG-Informatyka	1 611,73	16,2%	1 386,48	1,7%	1 363,92

Indeks	2015	Zmiana (%)	2014	Zmiana (%)	2013
WIG-Media	3 942,07	2,6%	3 840,32	10,5%	3 476,78
WIG-Paliwa	4 468,32	32,2%	3 381,16	5,2%	3 215,11
WIG-Spożywczy	3 420,99	38,6%	2 468,65	(24,0%)	3 249,28
WIG-Surowce	1 956,85	(43,8%)	3 481,62	(15,5%)	4 118,45
WIG-Telekomunikacja	807,99	(12,6%)	924,52	(8,0%)	1 005,35

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)

Wartość obrotu akcjami i obligacjami oraz wolumeny obrotów instrumentami pochodnymi na GPW na dzień 31 grudnia 2015 roku

	2015	Zmiana (%)	2014	Zmiana (%)	2013
Akcje (mln zł)*	450 574	(3,3%)	465 730	(9,1%)	512 293
Obligacje (mln zł)	1 808	(8,8%)	1 983	(40,0%)	3 305
Kontrakty terminowe (tys. szt.)	15 334	(14,8%)	18 004	(23,8%)	23 612
Opcje (tys. szt.)	876	(8,6%)	958	(40,8%)	1 617

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”), * dane bez wahań

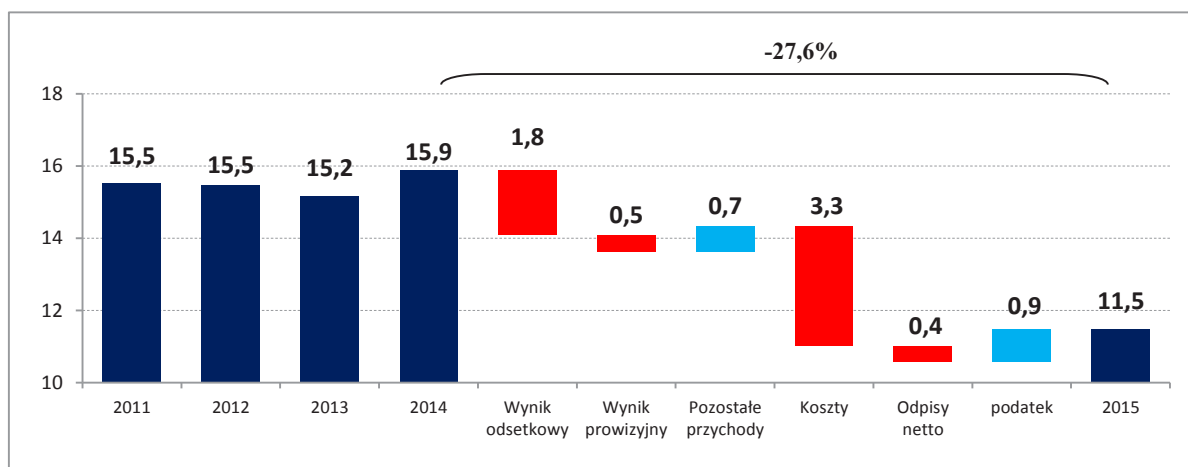
Rok 2015 przyniósł dalsze zmniejszenie aktywności inwestorów na Giełdzie Papierów Wartościowych.

W segmencie papierów udziałowych wartość obrotu przekroczyła 450 mld zł, co oznacza spadek o 3,3% względem analogicznego okresu 2014 roku.

Obroty w segmencie obligacji okazały się niższe o 8,8% r./r. osiągając wartość 1,8 mld zł. Wolumen obrotu kontraktami terminowymi skurczył się w ujęciu rocznym o 14,8% do poziomu 15,3 mln sztuk. Spadek zanotował również wolumen obrotu opcjami o 8,6% r./r., osiągając poziom 876 tys. sztuk.

4. Sektor bankowy

Wynik netto sektora bankowego (mld zł)

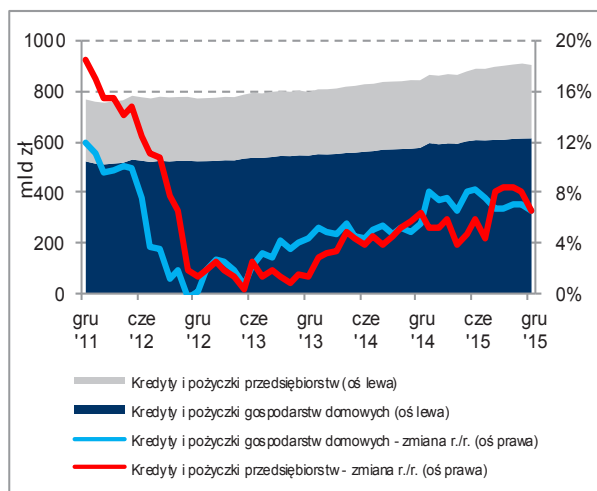

Źródło: KNF, obliczenia własne

Zgodnie z danymi KNF zysk netto sektora bankowego w 2015 roku spadł w porównaniu do ubiegłego roku o 27,6% (-4,4 mld zł) do poziomu 11,5 mld zł, co jest najgorszym wynikiem od 2010 roku. Jedną z najważniejszych przyczyn mniejszych zysków było pogorszenie wyniku odsetkowego o 4,8% r./r. (-1,8 mld zł). Również wynik z tytułu opłat i prowizji spadł poniżej zeszłorocznego poziomu o 3,3% r./r. (-456 mln zł), natomiast wynik z pozostałej działalności bankowej wzrósł o 9,3% r./r. (+704 mln zł). W rezultacie całkowite przychody sektora bankowego spadły o 1,6 mld zł do poziomu 57,0 mld zł. Negatywny wpływ na wynik netto sektora bankowego miał wysoki wzrost kosztów o 11,1% r./r. (+3,3 mld zł), wynikający z podniesienia składek na BFG i pokrycie depozytów gwarantowanych zdeponowanych na rachunkach jednego z banków spółdzielczych. W rezultacie, pogorszeniu uległa efektywność sektora mierzona wskaźnikiem kosztów do przychodów. Wskaźnik wzrósł z 51% w 2014 roku do 58% w 2015 roku. Odpisy netto na utratę wartości wzrosły o 4,9% r./r. (-429 mln zł), pomimo poprawy jakości portfela kredytowego określonej poprzez wskaźnik NPL (o 0,6 p.p. r./r. do poziomu 6,4%). Najistotniejszą poprawę jakości zanotowano dla portfela kredytów korporacyjnych, dla których wskaźnik kredytów zagrożonych utratą wartości (NPL) obniżył się w ciągu roku o -1,5 p.p. do poziomu 9,8% na koniec grudnia 2015 roku. Polepszenie wskaźnika dokonało się zarówno w obszarze kredytów udzielonych dużym przedsiębiorstwom (-1,7 p.p. r./r. do poziomu 7,6%), jak i kredytów dla przedsiębiorstw małych i średnich (-1,2 p.p. r./r. do poziomu 11,5%). W portfelu kredytów udzielonych gospodarstwom domowym wskaźnik NPL również uległ poprawie, w znacznie mniejszej skali jednak niż w wypadku przedsiębiorstw (-0,3 p.p. do poziomu 6,2%). Poprawę odnotowano zarówno w obszarze kredytów konsumpcyjnych (-0,6 p.p. do poziomu 12,2%) jak i kredytów hipotecznych (o 0,2 p.p. do poziomu 2,9%) Tylko kredyty na nieruchomości wyrażone w walutach obcych odnotowały

pogorszenie spłacalności, o 0,3 p.p. do poziomu 3,1%.

Kredyty i pożyczki udzielone przedsiębiorstwom oraz gospodarstw domowych

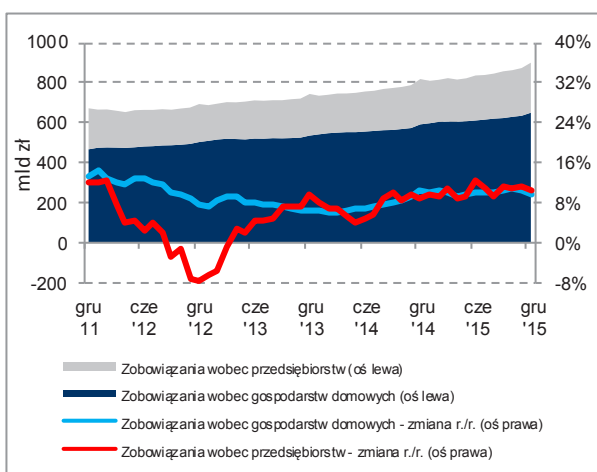

Źródło: NBP, obliczenia własne

Dynamika kredytów sektora niefinansowego notowała na przestrzeni roku stopniowe ożywienie, osiągając na koniec grudnia 2015 roku poziom 6,9% r./r. (+65,7 mld zł). Wartość kredytów udzielonych przedsiębiorstwom wzrosła o 8,5% r./r. i na koniec 2015 roku osiągnęła wartość 291,8 mld zł. Biorąc pod uwagę przeznaczenie kredytów zaciąganych przez przedsiębiorstwa, najwyższą dynamikę odnotowano dla kredytów inwestycyjnych (+10,1% r./r.), silny wzrost był też zauważalny dla kredytów bieżących (+8,1% r./r. na koniec 2015 roku). Natomiast w ujęciu według terminu pierwotnego najwyższą dynamikę miały kredyty długoterminowe, udzielone na okres powyżej pięciu lat (+8,6% r./r.), a wolumeny kredytów krótkoterminowych, udzielonych na okres poniżej roku i średnioterminowe na okres od roku do pięciu lat wzrosły odpowiednio o 7,9% r./r. i 7,4% r./r.

W kategorii kredytów udzielonych osobom prywatnym również odnotowano wzrosty wolumenów (5,6% r./r., +30,7 mld zł do poziomu 577,8 mld zł). Należy przy tym zaznaczyć, iż wzrost był spowodowany zarówno ożywieniem w kategorii kredytów na nieruchomości (6,0% r./r., +20,3 mld zł do poziomu 360,8 mld zł), jak i nieco słabszym wzrostem kredytów konsumpcyjnych (4,5% r./r., +5,9 mld zł do poziomu 137,4 mld zł). Uwzględniając wpływ osłabienia złotówki względem głównych walut, roczna dynamika kredytów na nieruchomości była nieco niższa i wyniosła 3,7% r./r. Szczególnie dynamicznie rósł rynek złotych kredytów na nieruchomości, których wartość wzrosła w o 13,5% r./r. (+23,5 mld zł).

Depozyty przedsiębiorstw i gospodarstw domowych

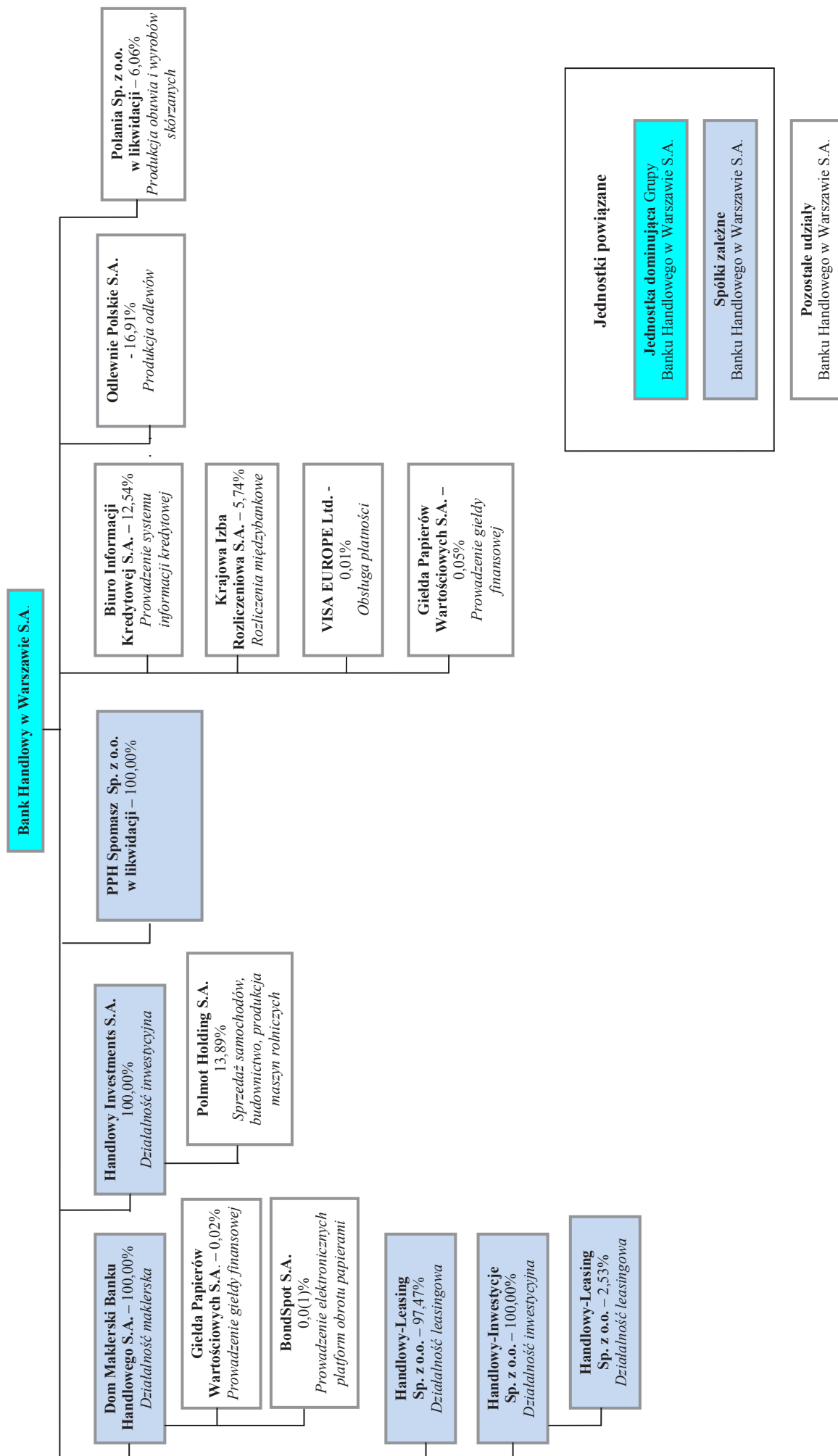

Źródło: NBP, obliczenia własne

Depozyty przedsiębiorstw wzrosły o 10,3% r./r. (+23,4 mld zł, do poziomu 250,1 mld zł). Wzrost ten dokonał się głównie za sprawą utrzymującej się na wysokim poziomie dynamiki depozytów bieżących (+17,5% r./r. do poziomu 146,0 mld zł). Depozyty terminowe wzrosły o 1,6% r./r. (wzrost wolumenu do poziomu 104,1 mld zł), na koniec grudnia. Depozyty osób prywatnych również odnotowały znaczny przyrost wolumenu. Ich saldo wzrosło o 9,7% r./r. (+53,5 mld zł, do poziomu 602,9 mld zł). Podobnie jak w przypadku depozytów od przedsiębiorstw za wzrost były odpowiedzialne głównie depozyty bieżące (wzrost o 13,4% r./r., +35,0 mld zł, do poziomu 295,6 mld zł) i w mniejszym stopniu depozyty terminowe, których wolumen wzrósł o 6,4% r./r. (+18,5 mld zł, do poziomu 307,2 mld zł).

II. Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę grupy jednostek powiązanych Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Bank”) według stanu na 31 grudnia 2015 roku według udziałów w kapitałach Spółek.

III. Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”) obejmuje jednostkę dominującą oraz jednostki zależne:

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. KONSOLIDOWANE METODĄ PEŁNĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji / wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Bank Handlowy w Warszawie S.A.*	bankowość	jednostka dominująca	-	-	6 782 466
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)**	działalność maklerska	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	114 403
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.**	działalność leasingowa	jednostka zależna	100,00%**	konsolidacja pełna	139 127
Handlowy Investments S.A.**	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	18 633
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji***	nie prowadzi działalności	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Kapitał własny Banku Handlowego w Warszawie S.A. zgodnie ze sprawozdaniem z sytuacji finansowej Banku za 2015 rok.

** Z uwzględnieniem udziałów pośrednich.

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. NIEOBJĘTE KONSOLIDACJĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji / wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.**	działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100,00%	wycena metodą praw własności	10 893

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

IV. Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Istotne zdarzenia w 2015 roku

W 2015 roku Bank musiał zmierzyć się z wymagającym otoczeniem rynkowym (historycznie niskie stopy procentowe), regulacyjnym (obniżka opłat interchange) oraz dużą zmiennością wycen aktywów finansowych na globalnych rynkach finansowych.

W minionym roku Grupa koncentrowała swoje działania na strategicznych obszarach, czego potwierdzeniem są następujące osiągnięcia i wydarzenia:

- Dynamiczny **wzrost akcji kredytowej** na poziomie +13% r./r. (klienci instytucjonalni +18% oraz klienci indywidualni +5%);
- **Wysoka efektywność** – kluczowe wskaźniki efektywności utrzymały się na wysokim, lepszym od sektora poziomie:
 - Zwrot na aktywach (ROA) na poziomie 1,3% (sektor: 0,7%);
 - Zwrot na kapitale trwałym / podstawowym (ROTE) na poziomie 12,5% (sektor: 6,9%);
- Konsekwentna **dyscyplina kosztowa** – spadek kosztów działania i amortyzacji w 2015 roku o 5% (po wyłączeniu jednorazowej opłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego na wypłatę środków gwarantowanych deponentom zbankrutowanego banku spółdzielczego);
- **Niskie koszty ryzyka**, głównie w wyniku dobrej jakości portfela kredytowego oraz sprzedaży portfela z utratą wartości kart kredytowych i pożyczek gotówkowych:
 - Koszty ryzyka kredytowego w 2015 roku (liczone jako relacja odpisów netto na utratę wartości do kredytów sektora niefinansowego) na poziomie zbliżonym do 2014 roku (tj. 0,11%);
 - Rekordowa poprawa wskaźnika kredytów nieobsługiwanych (NPL) z 4,9% w 2014 roku do 3,2% na koniec 2015 roku;
- **Bezpieczeństwo kapitałowe** Banku utrzymane na wysokim poziomie:
 - Stabilna płynność: wskaźnik kredyty / depozyty na poziomie 61% (sektor: 103%);

- Wysoka jakość aktywów i kapitałów, współczynnik Tier 1 na poziomie 17,1% (sektor 14,2%¹);
- **Dynamiczny rozwój bankowości detalicznej**
 - Uruchomienie **aplikacji sprzedażowej**, która pozwala na przeprocesowanie wniosku o kartę kredytową wraz z wydaniem wstępnej decyzji kredytowej i podpisaniem elektronicznej umowy w rekordowym czasie kilku minut. Aplikacja oddana została do dyspozycji ponad **70 mobilnych doradców** – niezwiązanych z konkretną placówką; a działających tam, gdzie przebywają aktualnie potencjalni klienci;
 - Bank konsekwentnie rozwija **Bankowy Ekosystem Smart**, w 2015 roku otworzył 5 nowych oddziałów (w sumie Bank posiada 16 oddziałów Smart). Wzrost sprzedaży kredytów niezabezpieczonych o 161% w stosunku do 2014 roku w oddziałach Smart potwierdza ich skuteczność w porównaniu do tradycyjnych oddziałów;
 - Bank wprowadził **nową aplikację bankowości mobilnej – Citi Mobile**. Aplikację wyróżnia na polskim rynku unikalna funkcjonalność Snapshot (sprawdzanie salda konta i karty oraz ostatnich transakcji widoczne bez logowania), z której korzysta już niemal 70% użytkowników bankowości mobilnej.
 - Budowa **bankowości relacyjnej** dla klientów indywidualnych: konsekwentny wzrost depozytów bieżących o 11% r./r., dzięki koncentracji na klientach aktywnych – wzrost liczby klientów CitiPriority o 8% r./r. i CitiGold o 2% r./r.;
 - Pod koniec 2015 roku Bank ruszył z **nową ofertą bankowości prywatnej – Citigold Private Client**. Głównym wyznacznikiem oferty pozostaje doradztwo na rynkach zagranicznych. Dzięki ofercie klient ma możliwość uzyskania „szytych na jego miarę” rekomendacji na akcje z 20 giełd na całym świecie. Oferta Citigold Private Client zdążyła już zyskać uznanie rynku i 5 gwiazdek w prestiżowym rankingu bankowości prywatnej magazynu Forbes;
- Wiodąca pozycja w obszarze **rynków finansowych**:
 - DMBH liderem na **rynku kapitałowym** pod względem udziału w obrotach akcjami na rynku wtórnym (udział 10,6%);
 - DMBH zanotował **wzrost liczby rachunków inwestycyjnych** o 8% r./r., który wynikał przede wszystkim z systematycznego wzrostu liczby zawieranych umów dla usług rynków zagranicznych oraz forex realizowanych na platformie CitiFX Pro;
 - Pierwsze miejsce w prestiżowym rankingu Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji **Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych** w 2016 roku (czwarty raz z rzędu);
 - Bank utrzymał pozycję lidera w **działalności powierniczej**, z udziałem wynoszącym 43%;
- Sukcesy **bankowości transakcyjnej**:
 - **Pierwsze miejsce** w Polsce w rankingu oceniającym bankowość transakcyjną **Euromoney Cash Management Survey 2015**;
 - Wzrost aktywów **programów finansowania dostawców** o 25% r./r.;
 - **Ekspancja w obszarze finansowania handlu**: wzrost o 7% r./r. średniego salda aktywów;
 - Wzrost wolumenów **przelewów zagranicznych** o 6% r./r.;
- Rozwój **oferty globalnej** dla klientów oraz wzrost wolumenów kredytowych:
 - **Konsekwentny wzrost** liczby przedsiębiorstw wspieranych przez Citi Handlowy w ramach **Programu Emerging Market Champions**: +39 r./r. globalnych firm inwestujących w Polsce, +10 r./r. polskich firm inwestujących na świecie;
 - Wg rankingu 100 największych firm w Polsce prowadzonego przez Forbes, **70% zagranicznych firm** znajdujących się na tej liście, są obsługiwane przez Citi Handlowy;
 - Bank był aktywny na rynku kredytów konsorcjalnych (udział w sześciu transakcjach w ramach konsorcjów bankowych) oraz na rynku nieskarbowych papierów dłużnych;
- **Budowanie wartości dla akcjonariuszy** – bezpieczeństwo i stabilna pozycja Banku potwierdzone konsekwentną polityką dywidendy. Bank zanotował najwyższą stopę dywidendy (na bazie dywidendy wypłaconej w 2015 roku) spośród banków notowanych na GPW.

W 2015 roku Bank utrzymał także notowanie w kolejnej edycji RESPECT Index, indeksu GPW, skupiającego najbardziej zaangażowane społecznie firmy. Citi Handlowy jest jednym z dwóch banków, które utrzymują się na liście od pierwszej edycji zestawienia.

2. Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Grupy

w mln zł	2015	2014
Suma bilansowa	49 506,8	49 843,7
Kapitał własny	6 850,7	7 410,8
Należności od klientów*	18 975,5	16 770,5
Depozyty klientów*	31 275,5	29 499,9
Wynik finansowy netto	626,4	947,3
Współczynnik wypłacalności	17,1%	17,5%

* Należności i depozyty podmiotów sektora finansowego niebędących bankami, podmiotów sektora niefinansowego, w tym sektora budżetowego.

¹ Wskaźnik Tier 1 dla sektora przedstawia wartość dla 3 kwartału 2015 roku, brak danych na koniec 4 kwartału 2015 roku na moment przygotowania raportu.

3. Wyniki finansowe Grupy w 2015 roku

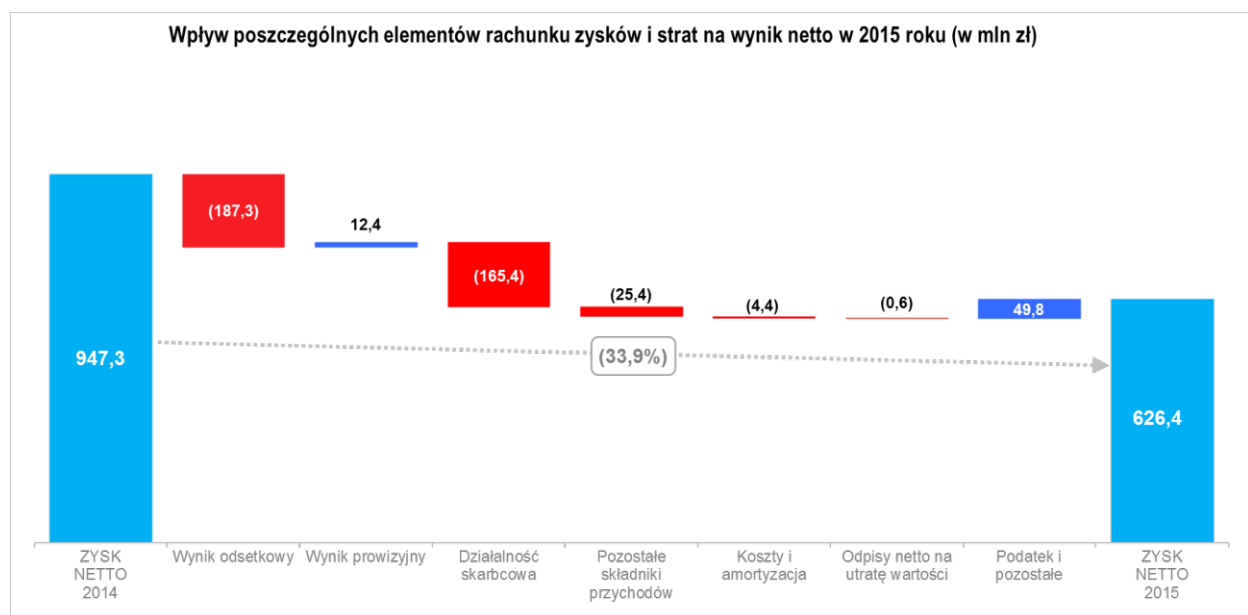
3.1 Rachunek zysków i strat

W 2015 roku Grupa wypracowała zysk netto w wysokości 626,4 mln zł, który był niższy o 320,9 mln zł (tj. 33,9%) w stosunku do zysku za 2014 rok. Skonsolidowany zysk brutto za 2015 rok wyniósł 790,8 mln zł i obniżył się o 376,9 mln zł (tj. 32,3%) w porównaniu do poprzedniego roku.

Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat

w tys. zł	2015	2014	Zmiana	
			tys. zł	%
Wynik z tytułu odsetek	976 600	1 163 943	(187 343)	(16,1%)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	631 350	618 931	12 419	2,0%
Przychody z tytułu dywidend	7 382	5 783	1 599	27,7%
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	293 118	382 160	(89 042)	(23,3%)
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych	145 246	229 922	(84 676)	(36,8%)
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych	2 232	6 429	(4 197)	(65,3%)
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	7 949	(379)	8 328	-
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	(12 170)	10 585	(22 755)	-
Razem przychody	2 051 707	2 417 374	(365 667)	(15,1%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja, w tym:	(1 278 297)	(1 273 880)	(4 417)	0,3%
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(1 207 875)	(1 202 516)	(5 359)	0,4%
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(70 422)	(71 364)	942	(1,3%)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	102	6 384	(6 282)	(98,4%)
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	17 202	17 804	(602)	(3,4%)
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	61	28	33	117,9%
Zysk brutto	790 775	1 167 710	(376 935)	(32,3%)
Podatek dochodowy	(164 356)	(220 398)	56 042	(25,4%)
Zysk netto	626 419	947 312	(320 893)	(33,9%)

Wpływ poszczególnych pozycji rachunku zysku i strat na wynik netto przedstawia poniższy wykres:

Na zmianę zysku netto w 2015 roku w porównaniu do 2014 roku miały wpływ następujące czynniki:

- Przychody operacyjne (obejmujące wynik z tytułu odsetek i prowizji, przychody z tytułu dywidend, wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji, wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych, wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych, wynik na rachunkowości zabezpieczeń oraz wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych) na poziomie 2 051,7 mln zł wobec 2 417,4 mln zł w 2014 roku – spadek o 365,7

mln zł (tj. 15,1%) od przychodów 2014 roku przede wszystkim za sprawą spadku wyniku odsetkowego w efekcie obniżenia stóp procentowych oraz niższego wyniku z działalności skarbcowej.

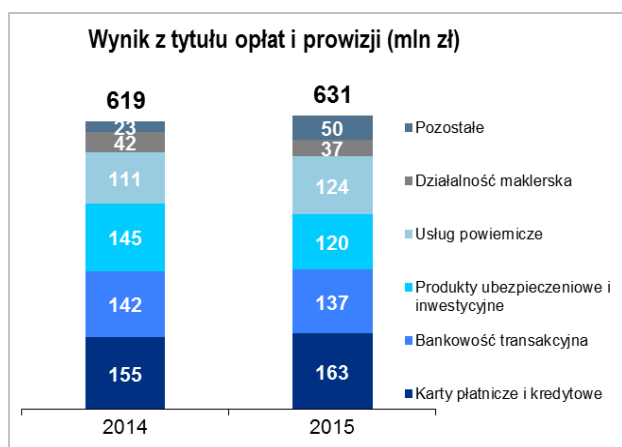
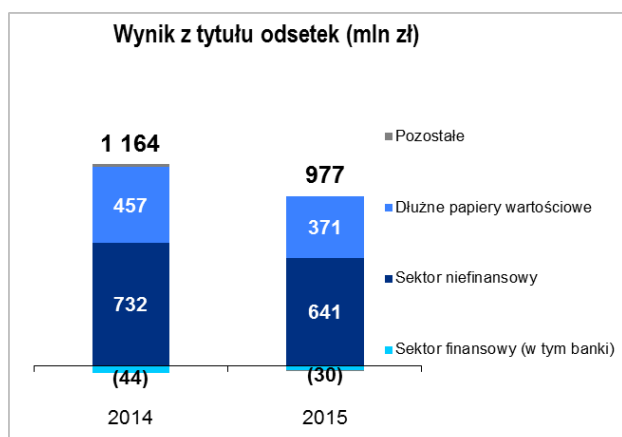
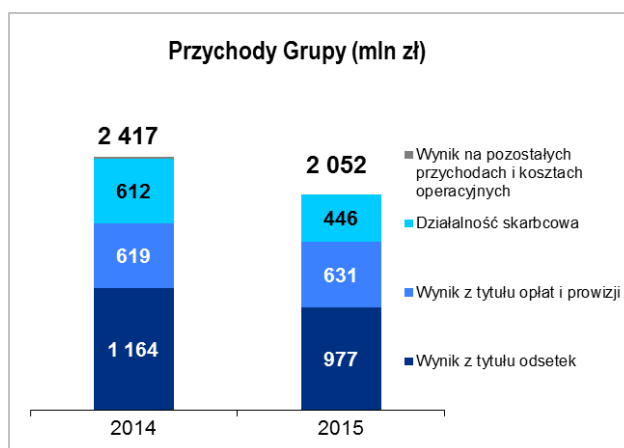
- Koszty działania i ogólnego zarządu wraz z amortyzacją w wysokości -1 278,3 mln zł wobec -1 273,9 mln zł w poprzednim roku – nieznaczny wzrost kosztów o 4,4 mln zł (tj. 0,3%). Jednocześnie w IV kwartale 2015 roku Bank dokonał dodatkowej opłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie w wysokości 63,6 mln zł. Po wyłączeniu wpływu tej opłaty, spadek kosztów w porównaniu do 2014 roku wyniósł 59,2 mln zł (tj. 4,6%).
- Odwroćenie odpisów netto na utratę wartości aktywów finansowych w wysokości 17,2 mln zł wobec 17,8 mln zł w 2014 roku dzięki dalszej stabilizacji jakości portfela kredytowego Banku.

3.1.1 Przychody

W 2015 roku przychody z działalności operacyjnej ukształtowały się na poziomie 2 051,7 mln zł wobec 2 417,4 mln zł w poprzednim roku, co oznacza spadek o 365,7 mln zł, tj. 15,1%.

Wpływ na przychody z działalności operacyjnej w 2015 roku miały:

- wynik z tytułu odsetek w wysokości 976,6 mln zł wobec 1 163,9 mln zł w 2014 roku – spadek o 187,3 mln zł (tj. 16,1%) w związku z redukcją podstawowych stóp procentowych do historycznie niskiego poziomu. W efekcie odnotowano spadek przychodów odsetkowych od klientów sektora niefinansowego w wysokości 169,6 mln zł (tj. 18,3%), co zostało częściowo skompensowane niższym poziomem kosztów odsetkowych od klientów tego sektora o 79,0 mln zł (tj. 40,5%). Istotny spadek przychodów odsetkowych odnotowano dla portfela dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o 65,8 mln zł (tj. 18,1%) oraz z tytułu dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu o 20,1 mln zł (tj. 21,5%);
- wynik z tytułu opłat i prowizji w kwocie 631,4 mln zł wobec 618,9 mln zł w 2014 roku – wzrost o 12,4 mln zł (tj. 2,0%) był głównie efektem niższych kosztów o 29,2 mln zł (tj. 27,2%) r./r., zwłaszcza z tytułu kart płatniczych i kredytowych w związku z racjonalizacją oferty produktowej. Przychody z tytułu opłat i prowizji spadły o 16,8 mln zł (tj. 2,3%) r./r., głównie z powodu niższych przychodów z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych;
- wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w wysokości 293,1 mln zł – spadek o 89,0 mln zł r./r. będący przede wszystkim efektem niższego wyniku z tytułu działalności na rynku międzybankowym;
- wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych w kwocie 145,2 mln zł – wynik niższy o 84,7 mln zł w stosunku do poprzedniego roku, głównie z powodu strategii ograniczania ryzyka w działalności opartej o instrumenty dłużne;
- wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych w wysokości (12,2) mln zł wobec 10,6 mln zł w 2014 roku, tj. spadek o 22,8 mln zł, między innymi w związku z zapłatą kary nałożonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w sprawie opłaty interchange.

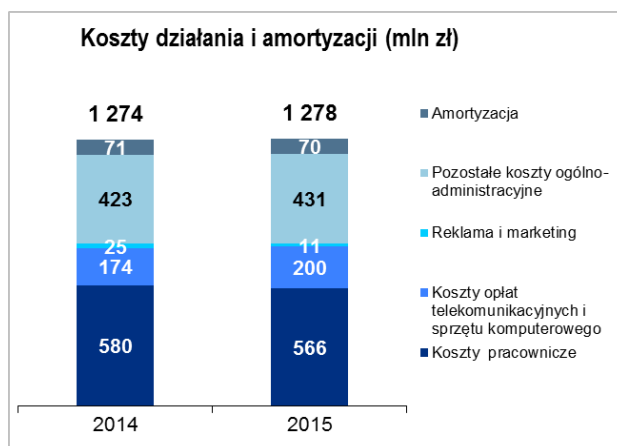

3.1.2 Koszty

Koszty działania i ogólnego zarządu oraz amortyzacja

w tys. zł	2015	2014	Zmiana	
			tys. zł	%
Koszty pracownicze	565 763	579 994	(14 231)	(2,5%)
Koszty ogólnego-administracyjne, w tym:	642 112	622 522	19 590	3,1%
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	200 464	174 244	26 220	15,0%
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	82 157	100 037	(17 880)	(17,9%)
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	66 253	71 405	(5 152)	(7,2%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	1 207 875	1 202 516	5 359	0,4%
Amortyzacja	70 422	71 364	(942)	(1,3%)
Koszty ogółem	1 278 297	1 273 880	4 417	0,3%

- Koszty działania i ogólnego zarządu wraz z amortyzacją w wysokości 1 278,3 mln zł wobec 1 273,9 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego – wzrost kosztów o 4,4 mln zł (tj. 0,3%) wynikający ze zwiększenia o 19,6 mln zł (tj. 3,1%) kosztów ogólnego-administracyjnych, przede wszystkim spowodowany dodatkową opłatą na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przeznaczoną na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie w wysokości 63,6 mln zł, częściowo skompensowane niższymi kosztami współpracy z wybranymi partnerami zewnętrznymi świadczącymi usługi na rzecz Banku w kwocie 48,2 mln zł (tj. 75,4%). Jednocześnie odnotowano obniżenie kosztów pracowniczych o 14,2 mln zł (tj. 2,5%) w efekcie zmniejszenia zatrudnienia.

3.1.3 Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne

Odpisy i rezerwy netto

w tys. zł	2015	2014	Zmiana	
			tys. zł	%
Wynik odpisów na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	6 727	17 932	(11 205)	(62,5%)
Wynik odpisów na należności oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	8 540	(2 336)	10 876	-
oceniane indywidualnie	(1 791)	(18 761)	16 970	(90,5%)
oceniane portfelowo	10 331	16 425	(6 094)	(37,1%)
Inne	1 935	2 208	(273)	(12,4%)
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	17 202	17 804	(602)	(3,4%)

Dodatni wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne w wysokości 17,2 mln zł w porównaniu do dodatniego wyniku odpisów w 2014 roku na poziomie 17,8 mln zł. W sektorze bankowości instytucjonalnej odnotowano odwrócenie odpisów netto w wysokości 3,5 mln zł wobec 1,6 mln zł utworzenia odpisów netto w 2014 roku. Był to efekt poprawy portfela kredytowego w stosunku do końca ubiegłego roku. Skutkowało to zmniejszeniem odpisów IBNR głównie dla podmiotów sektora niefinansowego. W sektorze bankowości detalicznej odnotowano odwrócenie odpisów netto w wysokości 13,7 mln zł w 2015 roku wobec 19,4 mln zł odwrócenia odpisów netto w 2014 roku. Zmniejszenie odwróceń odpisów o 5,7 mln zł wynika ze zmniejszenia rozwiązań rezerw IBNR w 2015 roku w stosunku do 2014 roku.

3.1.4 Analiza wskaźnikowa

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Grupy

	2015	2014
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	10,0%	14,6%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,3%	2,0%
Marża odsetkowa netto (NIM)***	2,0%	2,4%
Marża na aktywach odsetkowych	2,3%	2,8%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	4,79	7,25
Koszty/dochody****	62%	53%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego/Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	61%	60%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego/Aktywa ogółem	34%	32%
Wynik z tytułu odsetek/przychody ogółem	48%	48%
Wynik z tytułu prowizji/przychody ogółem	31%	26%

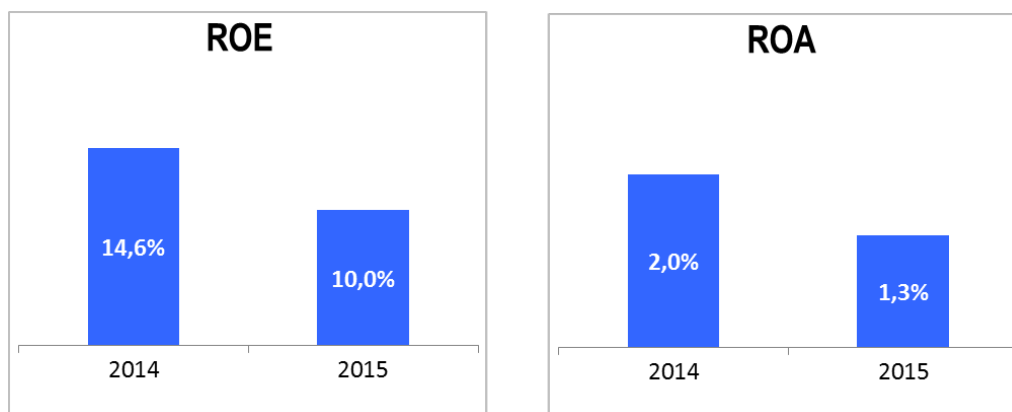
* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej.

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów działalności operacyjnej.

W 2015 roku wskaźniki rentowności kapitału i aktywów utrzymały się na poziomie wyższym niż w sektorze bankowym, wynoszącym odpowiednio 10,0% i 1,3%.

W obszarze efektywności kosztowej wskaźnik kosztów do dochodów wzrósł do poziomu 62% tj. pogorszył się o 9 p.p. w porównaniu do poprzedniego roku. Główny wpływ na wzrost wskaźnika kosztów do dochodów miały niższe przychody z działalności operacyjnej ze względu na niższe stopy procentowe oraz niższą stawkę interchange oraz wyższe koszty ze względu na jednorazową opłatę na rzecz BFG z tytułu upadku jednego z banków spółdzielczych.

W związku z redukcją podstawowych stóp procentowych w 2015 roku (stopa referencyjna o 50 p.b. i stopa lombardowa o 50 p.b.), pogorszeniu uległa marża odsetkowa, która obniżyła się do 2,0% na aktywach ogółem i 2,3% na aktywach odsetkowych.

Bank utrzymał bezpieczną pozycję pod względem płynności i adekwatności kapitałowej, co potwierdzają wskaźniki: kredytów do depozytów na poziomie 61% oraz współczynnik wypłacalności w wysokości 17,1%.

3.2 Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku suma bilansowa Grupy wyniosła 49 506,79 mln zł i była o 0,7% niższa niż na koniec 2014 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
AKTYWA				
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	2 170 237	1 522 949	647 288	42,5%
Należności od banków	757 103	2 065 685	(1 308 582)	(63,3%)
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	6 987 284	12 721 573	(5 734 289)	(45,1%)
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 795	-	1 795	-

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 351 259	14 435 099	3 916 160	27,1%
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	7 768	7 765	3	0,0%
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	67 744	8 211	59 533	725,0%
Należności od klientów	18 975 471	16 770 482	2 204 989	13,1%
Rzeczowe aktywa trwałe	354 080	366 857	(12 777)	(3,5%)
Wartości niematerialne	1 371 879	1 387 745	(15 866)	(1,1%)
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	20 673	13 255	7 418	56,0%
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	161 586	157 319	4 267	2,7%
Inne aktywa	277 985	384 612	(106 627)	(27,7%)
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	1 928	2 113	(185)	(8,8%)
Aktywa razem	49 506 792	49 843 665	(336 873)	(0,7%)
ZOBOWIĄZANIA				
Zobowiązania wobec banków	6 963 561	5 122 576	1 840 985	35,9%
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	3 247 523	6 770 922	(3 523 399)	(52,0%)
Pochodne instrumenty zabezpieczające	112 383	-	112 383	-
Zobowiązania wobec klientów	31 586 303	29 632 598	1 953 705	6,6%
Rezerwy	23 494	26 409	(2 915)	(11,0%)
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	186	(186)	(100,0%)
Inne zobowiązania	722 872	880 214	(157 342)	(17,9%)
Zobowiązania razem	42 656 136	42 432 905	223 231	0,5%
KAPITAŁ WŁASNY				
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	3 001 525	3 000 298	1 227	0,0%
Kapitał z aktualizacji wyceny	(163 613)	52 873	(216 486)	-
Pozostałe kapitały rezerwowe	2 869 509	2 893 523	(24 014)	(0,8%)
Zyski zatrzymane	620 597	941 428	(320 831)	(34,1%)
Kapitał własny razem	6 850 656	7 410 760	(560 104)	(7,6%)
Zobowiązania i kapitał własny razem	49 506 792	49 843 665	(336 873)	(0,7%)

3.2.1 Aktywa

Należności od klientów brutto

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Niebankowe instytucje finansowe	2 050 985	1 040 446	1 010 539	97,1%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	11 005 152	10 155 119	850 033	8,4%
Klienci indywidualni	6 436 445	6 280 166	156 279	2,5%
Jednostki budżetowe	68 291	93 643	(25 352)	(27,1%)
Instytucje niekomercyjne	4	4	-	-
Należności od klientów brutto razem	19 560 877	17 569 378	1 991 499	11,3%

W 2015 roku należności brutto od klientów wzrosły o 11,3% w stosunku do roku ubiegłego i osiągnęły poziom 19,6 mld zł. Wzrost odnotowano przede wszystkim w obszarze niefinansowych podmiotów gospodarczych (0,9 mld zł, tj. 8,4% w porównaniu do końca 2014 roku) oraz klientów indywidualnych (0,2 mld zł, tj. 2,5%). Jednocześnie należności netto od klientów indywidualnych były w 2015 roku wyższe o 13,1% r./r. i wynikały ze wzrostu salda kredytów od klientów instytucjonalnych (+9,2% r./r.) oraz pożyczek gotówkowych (+4,8% r./r.).

Należności od klientów netto

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Należności od podmiotów sektora finansowego	2 033 715	1 021 364	1 012 351	99,1%
Należności od podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	16 941 756	15 749 118	1 192 638	7,6%
Klientów instytucjonalnych*	10 769 227	9 864 270	904 957	9,2%
Klientów indywidualnych, z tego:	6 172 529	5 884 848	287 681	4,9%
należności niezabezpieczone	4 872 448	4 648 480	223 968	4,8%
kredyty hipoteczne	1 300 081	1 236 368	63 713	5,2%
Należności od klientów netto razem	18 975 471	16 770 482	2 204 989	13,1%

* Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

Saldo portfela dłużnych papierów wartościowych wzrosło na koniec 2015 roku o 1,5 mld zł (tj. o 7,0%). Wynikało to ze zwiększenia pozycji w obligacjach Skarbu Państwa.

Portfel dłużnych papierów wartościowych

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Obligacje skarbowe, w tym:	21 121 892	15 697 616	5 424 276	34,6%
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	4 657 996	-	4 657 996	-
Obligacje banków	1 888 873	1 319 809	569 064	43,1%
Obligacje emitowane przez podmioty niefinansowe	-	14 799	(14 799)	(100,0%)
Obligacje emitowane przez podmioty finansowe	33 054	-	33 054	-
Bony pieniężne NBP	-	4 499 750	(4 499 750)	(100,0%)
Razem	23 043 819	21 531 974	1 511 845	7,0%

3.2.2 Zobowiązania

Zobowiązania wobec klientów

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego	3 381 132	3 115 435	265 697	8,5%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	27 894 409	26 384 513	1 509 896	5,7%
niefinansowych podmiotów gospodarczych	15 967 016	13 841 863	2 125 153	15,4%
instytucji niekomercyjnych	460 371	421 085	39 286	9,3%
klientów indywidualnych	8 742 032	7 661 993	1 080 039	14,1%
jednostek budżetowych	2 724 990	4 459 572	(1 734 582)	(38,9%)
Pozostałe zobowiązania	310 762	132 650	178 112	134,3%
Zobowiązania wobec klientów, razem	31 586 303	29 632 598	1 953 705	6,6%
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego, z tego:				
złotowe	24 589 942	23 797 009	792 933	3,3%
walutowe	6 685 599	5 702 939	982 660	17,2%
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego razem	31 275 541	29 499 948	1 775 593	6,0%

Główną pozycję finansującą aktywa Banku stanowią depozyty klientów sektora niefinansowego, które w 2015 roku wzrosły o 1,5 mld zł, tj. 5,7%. Wzrost dotyczył środków na rachunkach bieżących klientów i był wynikiem konsekwentnej strategii koncentracji na rachunkach operacyjnych. Łączny wzrost depozytów bieżących klientów sektora niefinansowego wyniósł ponad 0,9 mld zł (tj. 4,6%), z czego o 0,7 mld zł wzrosły środki na rachunkach bieżących klientów indywidualnych a o 0,2 mld zł – depozyty bieżące klientów instytucjonalnych (w tym jednostek budżetowych).

3.2.3 Źródła pozyskiwania funduszy i ich wykorzystanie

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
Fundusze pozyskane		
Fundusze banków	6 963 561	5 122 576
Fundusze klientów	31 586 303	29 632 598
Fundusze własne łącznie z wynikiem finansowym	6 850 656	7 410 760
Pozostałe fundusze	4 106 272	7 677 731
Fundusze pozyskane razem	49 506 792	49 843 665
Wykorzystanie funduszy		
Należności od banków	757 103	2 065 685
Należności od klientów	18 975 471	16 770 482
Papiery wartościowe, udziały i inne aktywa finansowe	25 414 055	27 172 648
Pozostałe wykorzystanie	4 360 163	3 834 850
Wykorzystanie funduszy razem	49 506 792	49 843 665

3.3 Kapitały własne i współczynnik wypłacalności

Wartość kapitałów własnych na koniec 2015 roku nieznacznie spadła w stosunku do końca poprzedniego roku. Przy spadku kapitału z aktualizacji wyceny i rezerwowego (łącznie o 241,4 mln zł) oraz wzroście kapitału zapasowego i pozostałych kapitałów (o 2,2 mln zł), całkowita wartość kapitałów własnych na koniec 2015 roku była niższa niż rok wcześniej o 239,2 mln zł (tj. 3,7%).

Kapitały własne*

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	3 001 525	3 000 298	1 227	0,0%
Kapitał rezerwowy	2 349 602	2 374 496	(24 894)	(1,0%)
Kapitał z aktualizacji wyceny	(163 613)	52 873	(216 486)	-
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	521 000	521 000	-	-
Pozostałe kapitały	(6 915)	(7 857)	942	(12,0%)
Kapitały własne ogółem	6 224 237	6 463 448	(239 211)	(3,7%)

* Kapitały własne bez wyniku finansowego netto.

Poziom kapitałów jest w pełni wystarczający do zachowania bezpieczeństwa finansowego instytucji, zgromadzonych w niej depozytów, a także umożliwiający rozwój Grupy.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

Współczynnik wypłacalności*

w tys. zł	31.12.2015	31.12.2014
I Kapitał podstawowy Tier I	4 781 008	4 944 496
II Całkowity wymóg kapitałowy, z tego:	2 238 956	2 256 721
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 685 320	1 581 701
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	78 682	87 247
wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	34 059	54 648
wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	16 418	64 549
suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	86 544	108 215
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	337 933	350 484
inne wymogi kapitałowe	-	9 877
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	17,1%	17,5%

* Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku współczynnik wypłacalności Grupy wyniósł 17,1% i ukształtował się na poziomie nieznacznie niższym niż na koniec 31 grudnia 2014 roku (tj. 17,5%).

V. Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2015 roku

1. Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem

1.1 Akcja kredytowa

Polityka kredytowa w Grupie jest spójna i obejmuje Bank jako jednostkę dominującą wraz ze swoimi Spółkami zależnymi (DMBH, Handlowy-Leasing Sp. z o.o.), z wyłączeniem podmiotów specjalnego przeznaczenia (tzw. wehikułów inwestycyjnych), Spółek w likwidacji bądź w upadłości, a także jednostek nieprowadzących bieżącej, statutowej działalności. Polityka oparta jest o aktywne zarządzanie portfelem i precyzyjnie określone rynki docelowe, zaprojektowane w celu ułatwienia analizy ekspozycji oraz ryzyka kredytowego w ramach danej branży działalności klienta. Kredytobiorcy podlegają stałemu monitoringowi w celu możliwie wczesnego wykrycia symptomów pogarszania się zdolności kredytowej oraz wdrożenia działań naprawczych.

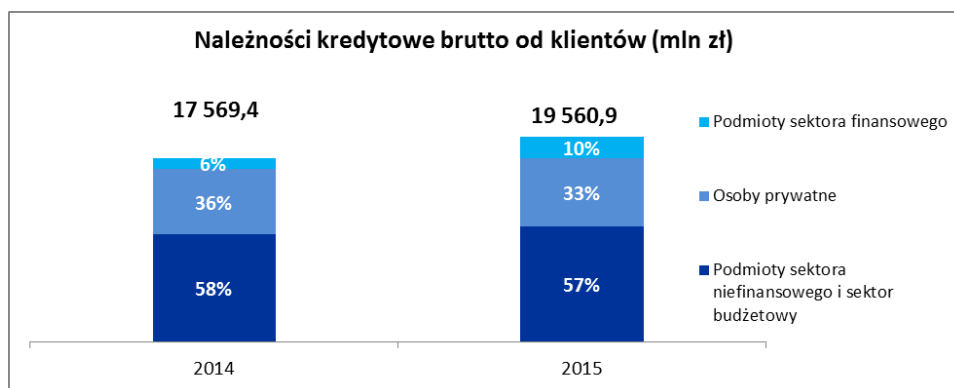
W 2015 roku Grupa w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym skupiła swoje działania na:

- wspieraniu wzrostu aktywów;
- optymalizacji procesu kredytowego oraz dostosowaniu oferty kredytowej Grupy do sytuacji rynkowej;
- utrzymaniu wysokiej jakości portfela kredytowego;
- zintensyfikowaniu działań windykacyjnych dla portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- efektywnej alokacji kapitału;
- doskonaleniu procesów zarządzania ryzykiem modeli stosowanych do pomiaru ryzyka kredytowego;
- kontynuacji rozwoju metod pomiaru ryzyka kredytowego.

Należności kredytowe od klientów brutto

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Należności złotowe	16 492 240	14 725 406	1 766 834	12,0%
Należności walutowe	3 068 637	2 843 972	224 665	7,9%
Razem	19 560 877	17 569 378	1 991 499	11,3%
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	17 509 892	16 528 932	980 960	5,9%
Należności od podmiotów sektora finansowego	2 050 985	1 040 446	1 010 539	97,1%
Razem	19 560 877	17 569 378	1 991 499	11,3%
Niebankowe instytucje finansowe	2 050 985	1 040 446	1 010 539	97,1%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	11 005 152	10 155 119	850 033	8,4%
Klienci indywidualni	6 436 445	6 280 166	156 279	2,5%
Jednostki budżetowe	68 291	93 643	(25 352)	(27,1%)
Instytucje niekomercyjne	4	4	-	-
Razem	19 560 877	17 569 378	1 991 499	11,3%

Na dzień 31 grudnia 2015 roku ekspozycja kredytowa brutto wobec klientów wyniosła 19 560,9 mln zł, co stanowiło wzrost o 11,3% w stosunku do 31 grudnia 2014 roku. Największą część portfela należności od klientów stanowią kredyty udzielone niefinansowym podmiotom gospodarczym (56,3%), które odnotowały w 2015 roku wzrost o 8,4%. Należności od klientów indywidualnych w porównaniu do 2014 roku wzrosły o 2,5%, a ich udział w strukturze należności kredytowych brutto ogółem wyniósł 32,9%.

Struktura walutowa kredytów na koniec grudnia 2015 roku uległa nieznacznej zmianie w porównaniu z końcem 2014 roku. Udział kredytów w walutach obcych, wynoszący w grudniu 2014 roku 16,2% spadł do 15,7% w grudniu 2015 roku. Należy podkreślić, iż Grupa nie udziela kredytów w walutach obcych klientom indywidualnym, a jedynie podmiotom gospodarczym, które dysponują strumieniem przychodów w walucie kredytu, lub podmiotom, które, zdaniem Grupy, są zdolne przewidzieć lub absorbować ryzyko walutowe bez znaczącego narażenia swojej kondycji finansowej.

W celu uniknięcia uzależnienia portfela od niewielkiej liczby klientów Grupa monitoruje na bieżąco koncentrację ekspozycji kredytowych.

Koncentracja zaangażowania wobec klientów

w tys. zł	31.12.2015			31.12.2014		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
KLIENT 1	360 285	700 722	1 061 007	85 160	916 365	1 001 525
GRUPA 2	120 987	791 637	912 624	2	756 906	756 908
KLIENT 3	500 000	250 000	750 000	575 100	341 450	916 550
KLIENT 4	700 000	-	700 000	550 000	-	550 000
GRUPA 5	125 146	502 862	628 008	184 949	442 417	627 366
GRUPA 6	3	601 358	601 361	1	203 730	203 731
GRUPA 7	447 882	84 545	532 427	660 806	107 837	768 643
GRUPA 8	419 442	94 426	513 868	93 464	44 768	138 232
KLIENT 9	-	500 078	500 078	-	500 051	500 051
KLIENT 10	450 000	-	450 000	463 200	-	463 200
GRUPA 11	-	-	-	467 864	144 599	612 463
GRUPA 12	-	-	-	220 486	176 527	397 013
Razem	3 123 745	3 525 628	6 649 373	3 301 032	3 634 650	6 935 682

* Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Koncentracja zaangażowania wobec branż*

Branża gospodarki według PKD	31.12.2015		31.12.2014	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 416 137	17,8%	3 806 391	16,8%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 661 946	10,7%	2 191 652	9,7%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1 842 100	7,4%	2 198 632	9,7%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 413 278	5,7%	1 561 013	6,9%
Produkcja artykułów spożywczych	1 290 045	5,2%	1 376 794	6,1%
Górnictwo rud metali	1 061 007	4,3%	1 001 440	4,4%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	848 866	3,4%	831 430	3,7%
Produkcja urządzeń elektrycznych	842 923	3,4%	393 911	1,7%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	689 814	2,8%	565 328	2,5%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	640 294	2,6%	624 132	2,7%
„10” branż gospodarki	15 706 410	63,4%	14 550 723	64,1%
Pozostałe branże	9 084 398	36,6%	8 160 387	35,9%
Razem	24 790 808	100,0%	22 711 110	100,0%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków).

1.2 Jakość portfela kredytowego

Należności Grupy przypisywane są do dwóch portfeli: portfela z rozpoznaną utratą wartości oraz portfela bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR). Ekspozycje z portfela z rozpoznaną utratą wartości, określone jako istotne podlegają ocenie indywidualnej, zaś dla ekspozycji, które nie są indywidualnie istotne ocena utraty wartości dokonywana jest na bazie analizy grupowej.

Należności od klientów w podziale na należności bez rozpoznanej utraty wartości oraz z rozpoznaną utratą wartości

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014		
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	18 861 253	16 630 827	2 230 426	13,4%
podmiotów sektora niefinansowego	16 827 402	15 609 377	1 218 025	7,8%
klientów instytucjonalnych*	10 729 522	9 811 191	918 331	9,4%
klientów indywidualnych	6 097 880	5 798 186	299 694	5,2%
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	625 591	847 540	(221 949)	(26,2%)
podmiotów sektora niefinansowego	608 457	828 544	(220 087)	(26,6%)
klientów instytucjonalnych*	269 892	346 564	(76 672)	(22,1%)
klientów indywidualnych	338 565	481 980	(143 415)	(29,8%)
Należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	74 033	91 011	(16 978)	(18,7%)
Należności od klientów brutto razem, w tym:	19 560 877	17 569 378	1 991 499	11,3%
podmiotów sektora niefinansowego	17 435 859	16 437 921	997 938	6,1%
klientów instytucjonalnych*	10 999 414	10 157 755	841 659	8,3%
klientów indywidualnych	6 436 445	6 280 166	156 279	2,5%
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(585 406)	(798 896)	213 490	(26,7%)
na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(67 678)	(81 134)	13 456	(16,6%)
Należności od klientów netto, razem	18 975 471	16 770 482	2 204 989	13,1%
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości**	82,8%	84,7%		
klientów instytucjonalnych*	87,6%	87,5%		
klientów indywidualnych	78,0%	82,0%		
Wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL)	3,2%	4,9%		

* Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

** Wskaźnik liczony z uwzględnieniem utraty wartości IBNR.

W porównaniu do 2014 roku wartość kredytów z rozpoznaną utratą wartości obniżyła się o 221,9 mln zł (tj. 26,2%), co było efektem poprawy zarówno jakości portfela klientów instytucjonalnych, jak i indywidualnych oraz regularnego spisywania z bilansu należności detalicznych. Jednocześnie w 2015 roku wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL) spadł z 4,9% do 3,2%.

Zdaniem Zarządu Banku poziom rezerw na należności kredytowe na dzień bilansowy jest najlepszym szacunkiem w zakresie utraty wartości portfela. W podejściu indywidualnym pod uwagę brana jest zdyskontowana prognoza przepływów związanych ze spłatą należności lub odzyskami z zabezpieczeń. Podejście grupowe bazuje na wskaźnikach strat wyliczanych w oparciu o wiarygodną, historyczną bazę danych o klientach mających problemy ze spłatą swoich zobowiązań wobec Banku. Natomiast w przypadku ekspozycji, dla których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości, odpisy z tytułu utraty wartości są kalkulowane, w zależności od profilu ryzyka, w oparciu o Rating Ryzyka Limitu, biorąc pod uwagę spodziewane stopy odzysku, bazując na otrzymanych zabezpieczeniach, prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania przez klienta oraz historycznych wartościach straty w momencie niewykonania zobowiązania.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku utrata wartości portfela wynosiła 585,4 mln zł, co stanowiło spadek o 26,7% w porównaniu do kwoty 798,9 mln zł na koniec grudnia 2014 roku. Spadek utraty wartości miał głównie miejsce w przypadku klientów, dla których Bank stosuje podejście grupowe (o 163,6 mln zł, tj. 42,2%). Odnotowano też spadek utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty IBNR (spadek o 6,3 mln zł tj. 8,9%). Wskaźnik pokrycia rezerwami spadł z 4,5% w grudniu 2014 roku do 3,0% w grudniu 2015.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności kredytowe od klientów

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	64 968	71 307	(6 339)	(8,9%)
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	520 438	727 589	(207 151)	(28,5%)
ocenianych indywidualnie	296 332	339 901	(43 569)	(12,8%)
ocenianych portfelowo	224 106	387 688	(163 582)	(42,2%)
Odpisy z tytułu utraty wartości, razem	585 406	798 896	(213 490)	(26,7%)
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności ogółem	3,0%	4,5%		

1.3 Zaangażowania z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych

Na dzień 31 grudnia 2015 roku zaangażowanie z tytułu zobowiązań warunkowych udzielonych przez Grupę wyniosło 18 047,5 mln zł, co oznacza wzrost o 8,5% w stosunku do 31 grudnia 2014 roku. Największy udział w udzielonych zobowiązaniach warunkowych ogółem mają wciąż kredyty przyręczone (tj. 81%), które wzrosły o 1 456,8 mln zł. Na kredyty przyręczone składają się przyręczone, ale niewykorzystane linie kredytowe oraz niewykorzystane linie kredytowe w rachunku bieżącym.

Zobowiązania warunkowe udzielone

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Gwarancje	2 101 477	1 779 425	322 052	18,1%
Akredytywy własne	160 065	207 208	(47 143)	(22,8%)
Akredytywy obce potwierdzone	335	918	(583)	(63,5%)
Kredyty przyręczone	14 618 126	13 161 336	1 456 790	11,1%
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	1 138 000	1 264 450	(126 450)	(10,0%)
Pozostałe	29 531	223 233	(193 702)	(86,8%)
Razem	18 047 534	16 636 570	1 410 964	8,5%
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe	10 451	13 238	(2 787)	(21,1%)
Wskaźnik pokrycia rezerwami	0,06%	0,08%		

Łączna kwota zabezpieczeń ustanowionych na rachunkach lub aktywach kredytobiorców Banku wyniosła na dzień 31 grudnia 2015 roku 3 430 mln zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2014 roku 3 428 mln zł.

W 2015 roku Bank wystawił 4 494 tytułów egzekucyjnych o łącznej wartości 96,8 mln zł, podczas gdy w 2014 roku Bank wystawił 7 783 tytułów egzekucyjnych o łącznej wartości 137,7 mln zł.

2. Fundusze zewnętrzne

Według stanu na koniec 2015 roku łączna wartość funduszy zewnętrznych Banku (pozyskanych od klientów i od banków) wyniosła 38,5 mld zł i była o 3,8 mld zł (tj. 10,9%) wyższa niż na koniec 2014 roku. Największy udział w zmianach źródeł finansowania zewnętrznego działalności Banku miały depozyty na rachunkach bieżących klientów sektora niefinansowego, które wzrosły o 0,9 mld zł, tj. 4,6% r./r., pomimo spadku salda rachunków bieżących dla jednostek publicznych związanego ze zmianami legislacyjnymi. Jednocześnie odnotowano wzrost depozytów terminowych dla banków o 2,1 mld zł (tj. 88,2%).

Fundusze pozyskane od banków

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Rachunki bieżące	681 202	663 831	17 371	2,6%
Depozyty terminowe	4 460 693	2 370 212	2 090 481	88,2%
Kredyty i pożyczki otrzymane	198 203	351 533	(153 330)	(43,6%)
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 623 456	1 726 049	(102 593)	(5,9%)
Inne zobowiązania	7	10 951	(10 944)	(99,9%)
Fundusze pozyskane od banków, razem	6 963 561	5 122 576	1 840 985	35,9%

Fundusze pozyskane od klientów

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego				
Rachunki bieżące	226 438	238 351	(11 913)	(5,0%)
Depozyty terminowe	3 154 694	2 877 084	277 610	9,6%
	3 381 132	3 115 435	265 697	8,5%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego				
Rachunki bieżące, z tego:	20 194 711	19 299 093	895 618	4,6%
klientów korporacyjnych	10 454 683	8 594 113	1 860 570	21,6%
klientów indywidualnych	7 074 422	6 372 762	701 660	11,0%
jednostek budżetowych	2 665 606	4 332 218	(1 666 612)	(38,5%)
Depozyty terminowe, z tego:	7 699 698	7 085 420	614 278	8,7%
klientów korporacyjnych	5 972 704	5 668 835	303 869	5,4%
klientów indywidualnych	1 667 610	1 289 231	378 379	29,3%

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2015	31.12.2014	tys. zł	%
jednostek budżetowych	59 384	127 354	(67 970)	(53,4%)
	27 894 409	26 384 513	1 509 896	5,7%
Depozyty razem	31 275 541	29 499 948	1 775 593	6,0%
Pozostałe zobowiązania				
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	188 505	-	188 505	-
Inne zobowiązania, w tym:	122 257	132 650	(10 393)	(7,8%)
zobowiązania z tytułu kaucji	99 207	78 153	21 054	26,9%
	310 762	132 650	178 112	134,3%
Fundusze pozyskane od klientów, razem	31 586 303	29 632 598	1 953 705	6,6%

3. Stopy procentowe

Poniższe zestawienie prezentuje średnie ważone efektywnych stóp procentowych wyliczonych dla należności i zobowiązań w podziale na segmenty działalności Grupy:

Na dzień 31 grudnia 2015 roku

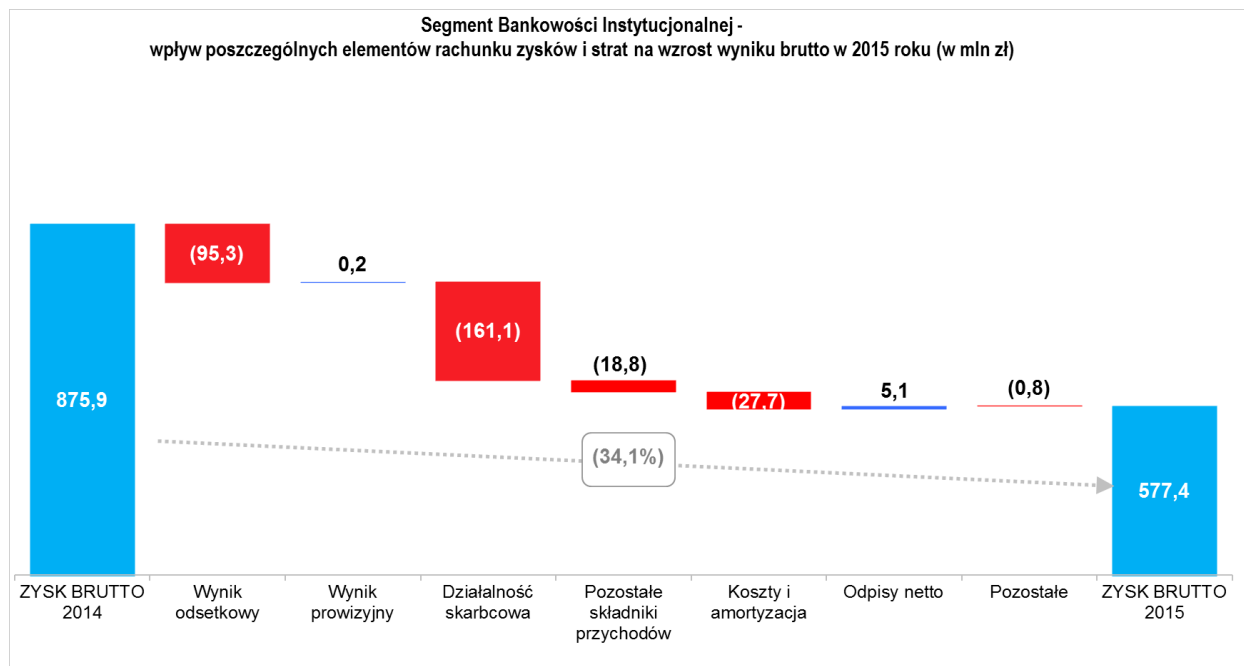
w %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	2,92	1,45	1,47	10,71	4,00	-
Dłużne papiery wartościowe	2,08	0,45	1,30	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	1,42	0,31	0,54	1,11	0,20	0,20

Na dzień 31 grudnia 2014 roku

w %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	2,66	1,39	1,20	12,12	3,60	-
Dłużne papiery wartościowe	2,35	1,28	2,54	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	1,78	0,35	0,13	1,64	0,15	0,22

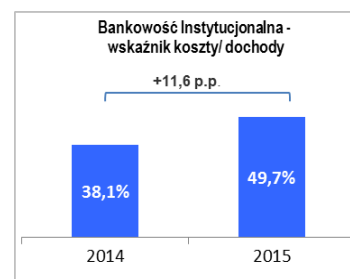
4. Segment Bankowości Instytucjonalnej

4.1 Podsumowanie wyników segmentu

W 2015 roku segment Bankowości Instytucjonalnej odnotował spadek zysku brutto o 298,5 mln zł, tj. 34,1%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Instytucjonalnej w 2015 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- Wynik odsetkowy na poziomie 420,9 mln zł wobec 516,1 mln zł w 2014 roku – spadek o 95,2 mln zł, będący przede wszystkim konsekwencją niższych przychodów od portfela dłużnych papierów wartościowych (-85,9 mln zł, tj. 18,8% r./r.). W przypadku działalności klientowskiej odnotowano nieznaczny wzrost wyniku odsetkowego, przede wszystkim dzięki obniżce kosztów depozytowych.
- Wynik z tytułu prowizji w wysokości 279,9 mln zł w porównaniu do 279,8 mln zł osiągniętych w 2014 roku.
- Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w wysokości 265,9 mln zł – spadek o 84,8 mln zł r./r. będący przede wszystkim efektem niższego wyniku z tytułu działalności na rynku międzybankowym.
- Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych w kwocie 145,2 mln zł – wynik niższy o 84,7 mln zł w stosunku do poprzedniego roku, głównie z powodu strategii ograniczania ryzyka w działalności opartej o instrumenty dłużne.
- Koszty działania i amortyzacja w wysokości -567,6 mln zł w porównaniu do -539,8 mln zł w 2014 roku – wzrost o 27,8 mln zł będący głównie wynikiem jednorazowej opłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego przeznaczoną na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie. Wskaźnik koszty do dochodów wzrósł o 11,6 p.p., ponieważ odnotowano znaczący spadek przychodów operacyjnych w związku ze spadkiem wyniku z działalności skarbcowej i wyniku odsetkowego oraz wzrostem kosztów ogólnoadministracyjnych.
- Odwrócenie odpisów netto w wysokości 3,5 mln zł wobec 1,6 mln zł utworzenia odpisów netto w 2014 roku. Był to efekt poprawy portfela kredytowego w stosunku do końca ubiegłego roku. Skutkowało to zmniejszeniem odpisów IBNR głównie dla podmiotów sektora niefinansowego.

4.2 Bankowość Instytucjonalna

W zakresie bankowości instytucjonalnej Bank świadczy kompleksowe usługi finansowe największym polskim przedsiębiorstwom oraz strategicznym przedsiębiorstwom z silnym potencjałem wzrostu, jak również dla największych instytucji finansowych oraz spółek z sektora publicznego.

Na koniec 2015 roku liczba klientów instytucjonalnych (obejmująca klientów strategicznych, globalnych i bankowości przedsiębiorstw) wyniosła 6,8 tys., co oznacza spadek o 6% w porównaniu do 2014 roku, w którym liczba klientów wyniosła 7,2 tys. W ramach bankowości przedsiębiorstw (małe i średnie firmy, duże przedsiębiorstwa i sektor publiczny) Bank

obsługiwał na koniec 2015 roku 4,5 tys. klientów (co oznacza spadek o 10% w porównaniu do 5,0 tys. klientów obsługiwanych na koniec 2014 roku).

Cechą wspólną klientów bankowości instytucjonalnej jest ich zapotrzebowanie na zaawansowane produkty finansowe oraz doradztwo w zakresie usług finansowych. Bank zapewnia w tym obszarze koordynację oferowanych produktów z zakresu bankowości inwestycyjnej, skarbu i zarządzania środkami finansowymi oraz przygotowuje oferty kredytowe różnorodnych form finansowania. Innowacyjność i konkurencyjność w zakresie oferowanych nowoczesnych struktur finansowania jest wynikiem połączenia wiedzy i doświadczenia Banku, a także współpracy w ramach globalnej struktury Citigroup.

Poniższa tabela przedstawia stany aktywów i zobowiązań w poszczególnych segmentach w ujęciu zarządczym.

Aktywa*

mln zł	31.12.2015	31.12.2014	Zmiana	
			mln. zł	%
Przedsiębiorstwa**, z tego:	4 433	4 357	76	2%
Małe i średnie firmy	1 797	1 769	28	2%
Duże przedsiębiorstwa	2 636	2 588	48	2%
Sektor Publiczny	95	126	(31)	(25%)
Klienci Globalni	3 370	3 531	(161)	(5%)
Klienci Korporacyjni	3 379	2 503	876	35%
Pozostałe***	12	68	(56)	(82%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	11 289	10 585	703	7%

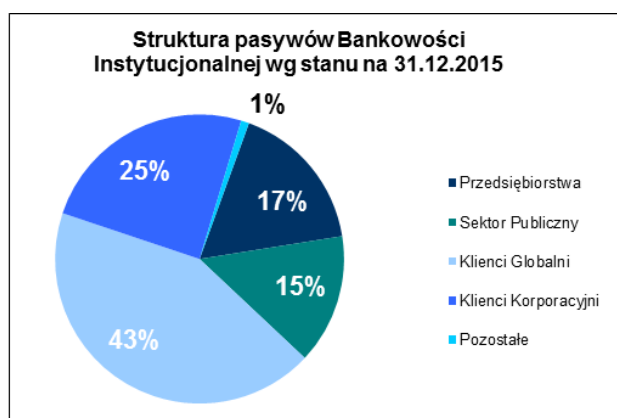
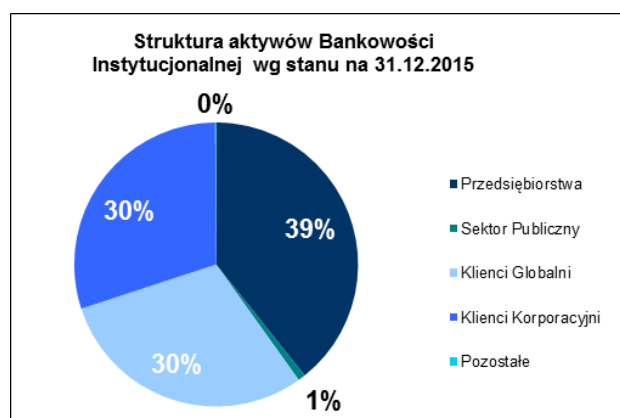
Zobowiązania*

mln zł	31.12.2015	31.12.2014	Zmiana	
			mln. zł	%
Przedsiębiorstwa**, z tego:	3 702	3 314	388	12%
Małe i średnie firmy	2 605	2 203	402	18%
Duże przedsiębiorstwa	1 097	1 111	(14)	(1%)
Sektor Publiczny	3 181	4 855	(1 674)	(34%)
Klienci Globalni	9 442	8 393	1 049	12%
Klienci Korporacyjni	5 368	4 624	744	16%
Pozostałe***	197	413	(216)	(52%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	21 891	21 600	291	1%

* W 2015 roku nastąpiła zmiana klasyfikacji klientów według segmentów. Dane dla 2014 roku zostało odpowiednio skorygowane.

** Do segmentu Przedsiębiorstw klasyfikowani są klienci, których obrót roczny wynosi od 8 mln zł do 150 mln zł (Małe i średnie przedsiębiorstwa) oraz od 150 mln zł do 1,5 mld zł (Duże przedsiębiorstwa).

*** Pozycja „Pozostałe” obejmuje m.in. klientów objętych restrukturyzacją oraz klientów spółki Handlowy-Leasing Sp. z o.o., którzy nie są klientami Banku.

Kluczowe transakcje i osiągnięcia w obszarze Bankowości Instytucjonalnej w 2015 roku:

- Bank był aktywny w zdobywaniu nowych relacji w zakresie programu Emerging Markets wśród klientów globalnych:
 - Spotkanie Prezesa Zarządu Banku Pana Sławomira S. Sikory z przedstawicielami spółek koreańskich w Korei Południowej;
 - Pozyskanie sześciu nowych klientów, w tym z branży chemicznej, motoryzacyjnej i elektronicznej;
 - Pozyskanie nowego klienta z branży motoryzacyjnej, mandat na obsługę bankową;
 - Pozyskanie nowego klienta z branży chemicznej, mandat na obsługę bankową;

- Pozyskanie nowego klienta z branży elektronicznej;
- Uzyskanie mandatu na prowadzenia rachunku bankowego, zarządzania gotówką oraz wymianę walutową dla producenta sprzętu gospodarstwa domowego;
- Udzielenie finansowania krótkoterminowego dla jednej z największych sieci drogerijnych.
- W ramach finansowania klientów korporacyjnych Bank:
 - Uczestniczył jako Agent kredytu, Organizator i Kredytodawca w kredycie konsorcjalnym w wysokości 5,5 mld zł dla jednej z polskich grup energetycznych. Udział Banku wynosił 600 mln zł;
 - Uczestniczył w projekcie refinansowania zadłużenia jako Mandated Lead Arranger w wysokości 12,5 mld zł dla klienta z branży telewizyjnej. Udział Banku wynosił 450 mln zł;
 - Był jednym z aranżerów kredytu konsorcjalnego w łącznej kwocie 1,6 mld zł udzielonego klientowi z branży chemicznej w celu refinansowania zadłużenia oraz zapewnienia finansowania ogólnych celów korporacyjnych spółki. Udział Banku wynosił 350 mln zł.
 - Podpisał umowę dla kredytu akwizycyjnego w łącznej kwocie 1,0 mld zł dla jednej z czołowych polskich spółek z branży FMCG. Udział Banku wynosił 330 mln zł;
 - Podpisał umowę o kredyt konsorcjalny z klientem z branży paliwowo-energetycznej na kwotę USD 400 mln. Udział Banku wynosił 40 mln USD;
 - Otworzył nową relację w zakresie prowadzenia rachunku bankowego i produktów zarządzania gotówką dla jednego z czołowych międzynarodowych ubezpieczycieli działających na rynku polskim;
 - Otworzył nową relację w zakresie prowadzenia rachunku bankowego, zarządzania gotówką, wymiany walutowej oraz finansowania dla jednej z międzynarodowych firm leasingowych.
- Bank zrealizował m.in. następujące transakcje z klientami z segmentu Klientów Globalnych:
 - Finansowanie konsorcjalne dla wiodącej międzynarodowej spółki energetycznej na 7 lat na kwotę 700 mln zł. Udział Banku wynosił 175 mln zł;
 - Podpisanie umowy programu finansowania dostawców na 70 mln zł dla wiodącej amerykańskiej spółki z branży FMCG;
 - Uruchomienie kredytu długoterminowego na 3 lata w wysokości 40 mln zł dla spółki z grupy Emerging Markets Champions;
 - Udzielenie kredytu na kwotę 30 mln zł jednej z największych firm w branży samochodowej;
 - Wydanie nowego kredytu na 25 mln zł dla wiodącego klienta z branży rolniczej;
 - Otwarcie linii kredytowej na kapitał obrotowy dla nowo pozyskanej spółki z branży transportowej na 12 mln zł;
 - Wygrany przetarg na wystawienie kompletu gwarancji na realizację drogi ekspresowej dla wiodącej firmy budowlanej w Polsce (przetarg DGGK na S7). Transakcja ma znaczenie ze względu na rozwój regionu w kontekście narodowego planu rozwoju dróg i autostrad;
 - Wydanie 800 kart visa business dla lidera w branży farmaceutycznej;
 - Zdobycie wstępnego mandatu na 3 produkty z obszaru finansowania handlu na kwotę 165 mln zł (finansowania dostawców, faktoring odwrócony oraz finansowanie odbiorców z regresem do sponsora) dla wiodącej międzynarodowej spółki energetycznej w Polsce. Formalny mandat jest uzależniony od zgody centrali spółki;

Ponadto Bank był aktywny pod względem zdobywania nowych klientów w zakresie obsługi bankowej (dla jednego z największych koncernów z branży samochodowej i jednej z największych spółek niemieckich produkującej sprzęt gospodarstwa domowego) oraz prowadzenia transakcji FX (jedna z firm branży farmaceutycznej i ze spółką zajmującą się energią odnawialną). Bank wygrał przetargi na prowadzenie rachunku, biznesu transakcyjnego i kredytowanie jednego z liderów branży FMCG, na obsługę 250 tys. transakcji SpeedCollect miesięcznie dla jednej z największych firm w branży telekomunikacyjnej oraz mandat na działalność operacyjną dotyczącą rozliczeń w walucie EUR dla wiodącej międzynarodowej grupy paliwowej. Bank zawarł też umowę na faktoring odwrócony z jednym z największych producentów szkła i materiałów izolacyjnych oraz umowę swapową w celu zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej (5 –Y Interest Rate Swap) z liderem branży spożywczej;

- Bank zrealizował m.in. następujące transakcje z klientami z pionu Bankowości Przedsiębiorstw:
 - Zwiększył linię wielozadaniową do 244 mln zł dla jednej z największych firmy odzieżowych w Polsce;
 - Udzielił kredytu handlowego w kwocie 116 mln zł dla drugiego największego producenta taboru szynowego oraz wagonów pasażerskich;
 - Udzielił finansowania w kwocie 58 mln zł dla jednego z wiodących producentów drobiu na okres 5 lat;
 - Uruchomił program emisji obligacji dla przedsiębiorstwa zajmującego się budową, modernizacją i remontami infrastruktury szynowej obecnego na wielu rynkach europejskich;
- W ramach pionu Bankowości Przedsiębiorstw odbyły się następujące konferencje w 2015 roku:
 - We współpracy ze Skandynawsko-Polską Izbą Gospodarczą (SPCC) Bank zorganizował w Sopocie spotkanie Nordic Day poświęcone biznesowi skandynawskiemu w Polsce. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli rynku skandynawskiego w Polsce, jego ekspertów po obu stronach Bałtyku oraz przedsiębiorców. Dzień Nordycki był okazją do rozmowy na temat polsko-nordyckiej współpracy biznesowej i praktycznych aspektów związanych z ekspansją zagraniczną. Gościem specjalnym wydarzenia był Roger Andersson, Prezes SPCC, który opowiedział o działalności SPCC oraz współpracy gospodarczej między Polską a krajami nordyckimi. Punktem kulminacyjnym wydarzenia była dyskusja panelowa na temat możliwości rozwoju biznesu w Polsce z perspektywy zagranicznego inwestora. W panelu udział wzięli: Witold Zieliński, Wiceprezes Zarządu Citi

Handlowy; Piotr Kalisz, Główny Ekonomista Citi Handlowy; Roger Andersson, Prezes SPCC, reprezentanci Norden Centrum i Rynku Nordyckiego, a także przedstawiciele dwóch klientów Banku;

- W ramach współpracy z Pionem Sprzedaży Bank zorganizował cykl interaktywnych szkoleń „Hedge Game” z zakresu rynków finansowych, zarządzania ryzykiem kursu walutowego, stóp procentowych oraz cen surowców. W szkoleniach, które miały miejsce w: Łodzi, Katowicach, Warszawie, Gdańsku i Krakowie, wzięli udział przedstawiciele firm (klienci i prospekci) reprezentujący różne segmenty korporacyjne w naszym Banku – korporacyjny wraz z dużymi przedsiębiorstwami oraz segment klientów globalnych. Celem było poznanie instrumentów rynków finansowych przez klientów w praktyczny sposób i podniesienie ich wiedzy w tym zakresie. Efektem przeprowadzonych szkoleń jest podniesienie poziomu satysfakcji u klientów (VOC, Euromoney 2015) i dalszy rozwój z nimi współpracy, co przekłada się na wzrost biznesu dla Banku.
- W ramach Departamentu Sektora Publicznego wygrał przetarg na obsługę województwa Warmińsko-Mazurskiego.
- Akwizycja klientów: w segmencie Bankowości Przedsiębiorstw Bank pozyskał 363 nowych klientów w 2015 roku, w tym 50 Dużych Przedsiębiorstw, 301 Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz 12 podmiotów Sektora Publicznego.

4.3 Działalność Pionu Skarbu

W lutym 2015 roku Citi Handlowy po raz kolejny otrzymał oficjalne wyróżnienie lidera Market Makingu za osiągnięcia na rynku Treasury BondSpot Poland, który jest hurtowym rynkiem obrotu obligacjami skarbowymi oraz bonami skarbowymi.

Bank zwyciężył w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW) w 2016 roku, czym potwierdził pozycję lidera w tym segmencie rynku. To już czwarte z rzędu zwycięstwo Banku w tym prestiżowym konkursie organizowanym od 2002 roku. O finalnym wyniku decydowały punkty przyznawane w trzech kategoriach w okresie od 1/10/2014 do 30/09/2015. Utrzymywanie pierwszego miejsca w tym zestawieniu to sukces dla Banku i uhonorowanie pracy całego zespołu Pionu Transakcji Rynku Międzybankowego.

Zgodnie z raportem „Rating&Rynek” przygotowywanym przez agencję Fitch Ratings, Bank posiadał na koniec 2015 roku 14,8% udziału w rynku, jako organizator obligacji i certyfikatów depozytowych dla banków, co daje mu drugą pozycję pośród innych uczestników rynku.

W 2015 roku Bank wykazał dużą aktywność na rynku nieskarbowych dłużnych papierów wartościowych poprzez udział w następujących transakcjach:

- Organizator emisji obligacji dla spółki Skarbu Państwa wraz z objęciem obligacji na rynku pierwotnym (450 mln zł);
- Emisja 3-letnich obligacji dla klienta bankowego (1,4 mld zł) oraz emisja kilku mniejszych serii obligacji dla klientów z sektora finansowego (łącznie kwota 180 mln zł);
- Ustanowienie programu emisji obligacji dla spółki giełdowej na kwotę 200 mln zł wraz z przeprowadzeniem pierwszej emisji obligacji w kwocie 40 mln zł;
- Emisja obligacji dla spółki giełdowej z branży finansowej w kwocie 125 mln zł;
- Zawarł wspólnie z innymi bankami, z klientem z branży energetycznej, umowę dotyczącą ustanowienia programu emisji obligacji, w ramach refinansowania istniejącego zadłużenia, do kwoty 6,3 mld zł z okresem trwania Programu do dnia 31 grudnia 2020 roku;
- Przeprowadził z Citigroup Global Markets Ltd. transakcję sekurytyzacji portfela leasingowego dla małych i średnich przedsiębiorstw dla jednej z czołowych firm leasingowych, w ramach której nastąpiła sprzedaż transzy „senior” do inwestorów w kwocie 1,2 mld zł. Bank i Citigroup Global Markets Ltd. pełniły funkcje Współorganizatorów transakcji. Jednym z inwestorów, którzy nabyli transzę senioralną, jest Europejski Bank Inwestycyjny (800 mln zł).

Rok 2015 wiązał się także z dużą aktywnością Banku po stronie kredytów konsorcjalnych, o czym świadczy udział aż w sześciu transakcjach w ramach konsorcjów bankowych.

4.4 Bankowość Transakcyjna

Oferta bankowości transakcyjnej Banku obejmuje produkty zarządzania środkami finansowymi (depozyty i rachunki bieżące, produkty zarządzania płynnością, bankowość elektroniczna), produkty kartowe, obsługę płatności i należności (Polecenie Zapłaty, Speedcollect), produkty gotówkowe, doradztwo unijne, produkty finansowania handlu.

Bogata historia obsługi kluczowych polskich i międzynarodowych klientów, a także nieustanna rozbudowa oferty zapewniają Bankowi pozycję lidera w wielu segmentach rynku. Liczba transakcji polecenia zapłaty przetwarzana przez Bank jest najwyższa w Polsce – udział w rynku sięga 40%. Bank jest pionierem rynku kart przedpłaconych. Ponadto, produkty zarządzania płynnością w ofercie Banku cechuje najwyższy poziom zaawansowania.

Silna pozycja Citi Handlowy na rynku bankowości transakcyjnej została wyróżniona przez klientów w Euromoney Cash Management Survey. W tym prestiżowym badaniu w 2015 roku Bank zajął pierwsze miejsce.

Priorytetami rozwoju bankowości transakcyjnej w 2015 roku były:

- Aktywizacja klientów i zwiększenie tzw. *share-of-wallet* (udziału w portfelu klienta);
- Rozbudowa i komercjalizacja aplikacji e-banking;
- Ekspansja w obszarze finansowania handlu.

Aktywizacja klientów i zwiększenie *share-of-wallet*

W 2015 roku Bank w dalszym ciągu prowadził działania akwizycyjne w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw. W trakcie spotkań eksperci Banku prezentowali klientom możliwości optymalizacji procesów, podniesienia efektywności oraz wzrostu oszczędności w wyniku wykorzystania rozwiązań zarządzania środkami finansowymi i finansowania handlu. Równolegle Bank dążył do pogłębienia relacji z obecnymi klientami instytucjonalnymi. Znajomość indywidualnych potrzeb klientów pozwala na zaoferowanie dodatkowych usług, które są spersonalizowane dla poszczególnego klienta i ściśle odpowiadają jego potrzebom.

Rozbudowa i komercjalizacja aplikacji e-banking

Celem Banku jest rozbudowa rozwiązań technologicznych, które umożliwiają klientom prowadzenie codziennych rozliczeń oraz zarządzanie środkami finansowymi z wykorzystaniem alternatywnych kanałów dostępu, jakimi są systemy bankowości elektronicznej. Kontynuowano rozwój zarówno platformy CitiDirect, jak i platformy finansowania i obsługi handlu – Citi Trade Portal. Bezpośrednim efektem realizowanych projektów było udostępnienie klientom funkcjonalności podnoszących wydajność oferowanych rozwiązań jak i poprawiających użyteczność obsługi dostępnych produktów.

W roku 2015 Bank konsekwentnie realizował plan dalszej komercjalizacji rozwiązań mobilnych oferowanych klientom instytucjonalnym. Rezultatem podejmowanych działań jest regularny wzrost liczby transakcji składanych z wykorzystaniem dedykowanych urządzeń mobilnych. W grudniu 2015 roku klienci tą drogą złożyli ponad 50% więcej dyspozycji w porównaniu z analogicznym okresem 2014 roku.

Ekspansja w obszarze finansowania handlu

Wysokiej klasy zaplecze technologiczne oraz bogata oferta produktowa pozwoliły Bankowi osiągnąć 7% wzrost rok do roku, w zakresie średniego salda finansowanych wierzytelności handlowych. Największą aktywność odnotowano w ramach klasycznych programów finansowania dostawców oraz w schemacie faktoringu odwrotnego.

Depozyty i rachunki bieżące

Rachunek bieżący umożliwia klientom dostęp do pełnej palety produktów z oferty Banku. Jednym z najważniejszych elementów realizacji strategii Banku jest koncentracja na pozyskiwaniu i obsłudze rachunków operacyjnych – rachunków bankowych, na które trafia kluczowa część przepływów operacyjnych ich właścicieli.

Środki pieniężne zgromadzone przez klienta na rachunku bieżącym, które nie są wykorzystywane do finansowania bieżącej działalności, mogą zostać ulokowane w depozytach terminowych, lub mogą pozostać na rachunku bieżącym o podwyższonym oprocentowaniu. W ofercie Banku oprócz depozytów terminowych znajdują się także m.in. depozyty negocjowane, depozyty automatyczne i depozyty zablokowane.

Produkty zarządzania płynnością

Struktury zarządzania płynnością są zaawansowanymi instrumentami optymalizującymi przepływ finansów w ramach jednego klienta lub jednej grupy kapitałowej. Bank w pakiecie produktów zarządzania płynnością oferuje możliwość optymalnego zarządzania kapitałem, pomiędzy spółkami i firmami nadpłynnymi, a tymi które mają niedobór kapitału. W swej ofercie Bank posiada następujące rozwiązania zarządzania płynnością:

- Rachunek skonsolidowany;
- Cash pool rzeczywisty;
- Saldo netto.

Wykorzystanie struktur zarządzania płynnością pozwala na redukcję zadłużenia i zmniejszenie kosztów jego obsługi przy utrzymaniu płynności finansowej, a także pozwala klientom usprawniać niektóre procesy operacyjne.

Bankowość elektroniczna

Bank oferuje klientom instytucjonalnym platformę bankowości elektronicznej CitiDirect. System jest udostępniany klientom jako narzędzie umożliwiające prowadzenie codziennych rozliczeń oraz zarządzanie środkami finansowymi. W roku 2015 liczba transakcji zrealizowanych za pośrednictwem systemu CitiDirect ukształtowała się na poziomie ponad 23 mln. Liczba aktywnych klientów systemu bankowości elektronicznej na koniec roku 2015 wyniosła blisko 4,6 tys. Udział wyciągów dostarczanych do klientów wyłącznie w postaci elektronicznej utrzymywał się na wysokim i stabilnym poziomie i podobnie jak w latach ubiegłych przekraczał 90%.

W roku 2015 Bank konsekwentnie realizował plan dalszej komercjalizacji rozwiązań mobilnych oferowanych klientom instytucjonalnym. Bezpośrednim efektem podejmowanych działań jest stały wzrost liczby transakcji składanych z wykorzystaniem dedykowanych urządzeń mobilnych. W grudniu 2015 roku klienci tą drogą złożyli ponad 50% więcej dyspozycji w porównaniu z analogicznym okresem 2014 roku.

W 2015 roku w systemie CitiDirect zostały wprowadzone kolejne zmiany funkcjonalne:

- Administratorom systemu po stronie klientów udostępniono nowy moduł zarządzania użytkownikami i uprawnieniami;
- Wydłużono czas prezentacji historii sald i transakcji na rachunkach z 3 do 24 miesięcy;
- Rozbudowano usługę automatycznego potwierdzenia realizacji przelewów wychodzących, która obejmuje obecnie generowanie potwierdzeń dla wszystkich typów transakcji wychodzących tj.:
 - przelewy krajowe, w tym ZUS/US, SORBNET;

- przelewy wewnętrzne;
- przelewy zagraniczne (w tym SEPA).
- W ramach modułu systemu CitiDirect – „Raporty i analizy” oraz „Zapytania i wyszukiwanie” wprowadzono modyfikacje w zakresie:
 - poprawy użyteczności interfejsu użytkownika;
 - zwiększenia ilości opcji wyszukiwania;
 - udostępnienia funkcjonalności bezpośrednio ze strony „po zalogowaniu”, co nie wymaga wykorzystywania do jego działania dodatkowego oprogramowania (Java).

W roku 2015 Bank kontynuował rozwój platformy finansowania i obsługi handlu – Citi Trade Portal, w której dokonano szeregu usprawnień, a w szczególności tych podnoszących wydajność systemu.

Dzięki wdrożonym zmianom skrócono czas generowania raportów. Dodatkowo, umożliwiono generowanie raportów zawierających większy wolumen danych niż dotychczas.

Obsługa należności: SpeedCollect, Polecenie Zapłaty, Produkty Gotówkowe

SpeedCollect to usługa pozwalająca na automatyczne księgowanie należności dla wierzycieli – odbiorców masowych płatności. W 2015 roku Bank utrzymał miejsce w ścisłej czołówce polskiego rynku pod względem liczby przetwarzanych wolumenów transakcji. Liczba transakcji jest na tym samym poziomie co w 2014 roku.

Polecenie zapłaty. Bank umożliwia swoim klientom kompleksową obsługę należności. Jednym z segmentów rynku usług tego typu jest rynek polecenia zapłaty. W 2015 roku Bank przetworzył porównywalną liczbę transakcji co w 2014 roku, rozliczając w ten sposób największą liczbę transakcji jako bank wierzyciela w Polsce – zachowując tym samym rekordowy poziom ponad 40% udziału w rynku. Ponadto w 2015 roku Bank rozpoczął prace nad wprowadzeniem rozwiązania umożliwiającego elektroniczną obsługę zgód od płatników polecenia zapłaty.

Produkty gotówkowe. Bank zapewnia swoim klientom kompleksową obsługę gotówkową. Znaczna większość wpłat dokonywana jest w formie zamkniętej, tj. dostarczana do Banku w zamkniętych opakowaniach i liczona pod nieobecność klienta.

Wpłaty gotówkowe mogą być dokonywane bezpośrednio na rachunki klientów prowadzone w Banku. Jednak z uwagi na potrzeby klientów dotyczące automatyzacji procesów zarządzania wpływami gotówkowymi i poprawnej identyfikacji wpłat pochodzących z różnych lokalizacji klientów lub od poszczególnych wpłacających, Bank oferuje klientom również możliwość dokonywania wpłat gotówkowych na rachunki wirtualne, dzięki czemu informacje niezbędne do prawidłowej identyfikacji wpłaty zawarte są bezpośrednio w numerze rachunku, co minimalizuje ryzyko błędnych (nieidentyfikowalnych) wpływów.

Obok wpłat gotówki klienci Banku korzystają również z wypłat – zarówno tradycyjnych wypłat w kasie, jak i odbioru zamkniętych pakietów z zasileniem gotówkowym.

Mając na celu lepsze dostosowanie się do potrzeb klientów oraz koncentrację na obsłudze w lokalizacjach kluczowych dla naszych klientów, Bank przeprowadził transformację sieci oddziałów. Dla zapewnienia ciągłości obsługi, powstały punkty kasowe oraz rozszerzono partnerstwo z Bankiem Pocztowym S.A. i Poczta Polska S.A. Zapewniło to możliwość bezpośredniego kontaktu z klientem.

Bank świadczy również usługi skierowane do węższej grupy odbiorców. Oferta Banku, oprócz standardowych wpłat i wypłat dokonywanych w formie zamkniętej, została poszerzona o:

- wpłaty gotówkowe otwarte;
- wypłaty gotówkowe, zlecane w systemie bankowości elektronicznej Banku.

Wymienione usługi są możliwe do zrealizowania w sieci ponad 4500 Placówek i Filii Poczty Polskiej S.A. na terenie całego kraju.

Płatności bezgotówkowe

W ramach przelewów zagranicznych Bank dysponuje kompleksową i bardzo szeroką ofertą rozliczeń w ponad 130 walutach na całym świecie. Zintegrowane usługi rozliczeniowe obejmują kompilację zdalnych kanałów dostępu i oferty produktowej w zakresie rozliczeń zagranicznych. Odpowiadając na potrzeby klientów, Bank wprowadził ofertę rachunku wielowalutowego, który umożliwia klientom realizację przelewów w walutach egzotycznych w prosty, wygodny i efektywny sposób, bez konieczności otwierania rachunków walutowych i utrzymywania rachunków lokalnych za granicą. Oferta Banku jest, ze względu na zakres dostępnych walut, rozwiązaniem unikalnym na rynku polskim.

W ramach rozliczeń krajowych Bank zapewnia kompleksowe usługi przy wykorzystaniu trzech systemów rozliczeniowych: Elixir obsługującego płatności standardowe, Sorbnet dla płatności wysokokwotowych oraz innowacyjnego systemu Express Elixir dla realizacji międzybankowych płatności natychmiastowych. Bank oferuje również dodatkowe funkcjonalności i kontrole wspierające klientów w realizacji płatności placowych, przelewów podatkowych oraz przelewów dotyczących systemu zabezpieczenia społecznego.

Elektroniczne Przekazy Pieniężne

Elektroniczne Przekazy Pieniężne to produkt skierowany do klientów instytucjonalnym, którzy przekazują środki pieniężne w formie gotówkowej osobom fizycznym. W 2015 roku Bank współpracował w tym zakresie z dwoma operatorami pocztowymi i przeprzetosował ok 230 tys. przekazów, odnotowując tym samym 10% wzrost wartości przekazów, w porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku.

Karty biznesowe

W obszarze Obciążeniowych i Gwarantowanych Kart Biznes Bank zanotował, w porównaniu do 2014 roku, wzrost liczby dokonywanych transakcji bezgotówkowych, a ich wartość zwiększyła się o 4%. Jest to efektem konsekwentnie prowadzonej polityki pozyskiwania wysokich wolumenów transakcji oraz aktywizacji portfela obecnych klientów.

Karty przedpłacone

W 2015 roku Bank zanotował znaczny wzrost wartości transakcji bezgotówkowych dokonywanych Kartami Przedpłaconymi, w porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku. Ilość transakcji bezgotówkowych wzrosła o 9%, przy równoczesnym wzroście wartości transakcji dokonywanych Kartami Przedpłaconymi o 4% rok do roku. Bank zwiększył również ilość wydanych kart w stosunku do roku 2015 o ponad 11%.

Doradztwo unijne

W 2015 roku Bank rozpoczął wdrażanie strategii działania Banku w Nowej Perspektywie Finansowej UE 2014–2020, w ramach której banki są istotnym partnerem w procesie dystrybucji środków europejskich oraz finansowania inwestycji współfinansowanych w systemie dotacji oraz instrumentów zwrotnych.

Ponadto, Bank przygotował i złożył do Komisji Europejskiej dwa projekty dotyczące nowego instrumentu finansowania inwestycji z zakresu efektywności energetycznej w ramach programu Horyzont 2020. Projekty przeznaczone są dla klientów z segmentu SME oraz sektora publicznego. W ramach Programu Horyzont 2020 Bank rozpoczął również działania przygotowawcze do wdrożenia inicjatywy ELENA. Program ELENA jest realizowany na podstawie umowy z Kreditanstalt für Wiederaufbau na dystrybucję środków w ramach programów efektywności energetycznej przeznaczonych dla jednostek samorządowych.

Dodatkowo, Citi Handlowy rozpoczął współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK) w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) dotyczącego udzielania Kredytu na innowacje technologiczne, który przeznaczony jest na przedsięwzięcia o charakterze innowacyjnym realizowane przez małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP).

Produkty finansowania handlu

Rok 2015 był kolejnym rokiem rozwoju obszaru finansowania handlu. Dzięki dywersyfikacji produktowej oraz portfela klientów możliwe było utrzymanie stabilnego poziomu aktywów. W przypadku Programów Finansowania Dostawców Bank zanotował wzrost aktywów o 25% na koniec roku w stosunku do poziomu aktywów na koniec 2014 roku.

Bank uczestniczył w konsorcjum dla jednej z największych na polskim rynku transakcji finansowania zapasów ropy naftowej. Ponadto, kontynuowano rozwój programów finansowania dostawców z Polski w ramach programów lokalnych jak i regionalnych. Dodatkowo, Bank uczestniczył w transakcjach udzielenia gwarancji bankowych oraz rozwijał kolejne programy finansowania, głównie klientów z obszaru małych i średnich przedsiębiorstw w schemacie kredytu handlowego.

Ważnym etapem rozwoju produktów w obszarze finansowania handlu było umożliwienie zgodnie z oczekiwaniami klientów dyskonta wierzytelności handlowych pod prawami obcych jurysdykcji.

Do najważniejszych transakcji w 2015 roku w obszarze finansowania handlu można zaliczyć:

- Wygranie w konsorcjum bankowym obsługi gwarancji bankowych dla jednej z największych firm w branży budowlanej na kwotę prawie 100 mln zł;
- Zwiększenie łącznej kwoty limitów kredytowych w ramach finansowania w schemacie Programów Finansowania Dostawców oraz Kredytu Handlowego o kwotę ponad 350 mln zł;
- Przedłużenie na cały rok 2016 naszego finansowania w ramach konsorcjum dla jednej z firm z branży paliwowej na kwotę 195 mln zł;
- Wdrożenie ponad 100 dostawców do Programów Finansowania Dostawców zarówno lokalnych jak i regionalnych.

4.4.1 Usługi powiernicze i depozytariusza

Bank prowadzi działalność powierniczą na podstawie przepisów prawa polskiego i zgodnie z międzynarodowymi standardami usług powierniczych, oferowanych inwestorom i pośrednikom działającym na międzynarodowych rynkach papierów wartościowych. Bank potrafi sprostać wymogom największych i najbardziej wymagających klientów instytucjonalnych.

Citi Handlowy utrzymał pozycję lidera na rynku banków depozytariuszy w Polsce. Bank świadczy usługi powiernicze dla krajowych i zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi banku depozytariusza dla krajowych funduszy emerytalnych i inwestycyjnych.

W ramach regulaminowej działalności, na podstawie zezwolenia Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (obecnie Komisja Nadzoru Finansowego), Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych, rozlicza transakcje w obrocie papierami wartościowymi, zapewnia obsługę wypłat dywidend i odsetek, wycenę portfela aktywów, indywidualne raporty, a także aranżuje reprezentowanie klientów w walnych zgromadzeniach akcjonariuszy spółek publicznych. Ponadto Bank świadczy usługi prowadzenia rejestru zagranicznych papierów wartościowych, w ramach których pośredniczy w rozliczaniu transakcji klientów krajowych na rynkach zagranicznych.

W okresie sprawozdawczym Bank utrzymał pozycję lidera rynku rozliczeń transakcji w obrocie papierami wartościowymi realizowanych na rzecz zdalnych członków Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i BondSpot S.A. Ponadto, Bank uczestniczył w rozliczaniu transakcji zawieranych przez klientów instytucjonalnych na elektronicznej platformie obrotu dłużnymi papierami wartościowymi, działającej pod nazwą Treasury BondSpot Poland, zorganizowanej przez spółkę BondSpot S.A.

Bank rozwijał ofertę rachunków zbiorczych dla uprawnionych podmiotów zagranicznych, pozyskując nowych klientów i utrwalając dominującą pozycję w segmencie obsługi zagranicznych pośredników finansowych.

W sierpniu Bank rozpoczął oferowanie klientom usługi rozrachunku transakcji w częściach oraz *nettingu* w papierach wartościowych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank prowadził ponad 10,8 tys. rachunków papierów wartościowych.

W tym samym czasie Bank pełnił obowiązki depozytariusza dla pięciu otwartych funduszy emerytalnych – MetLife OFE, Aviva OFE Aviva BZ WBK, Nationale – Nederlanden OFE, Pekao OFE, Nordea OFE; pięciu dobrowolnych funduszy emerytalnych – MetLife DFE, Nordea DFE, Nationale – Nederlanden DFE, DFE Pekao, Generali DFE; a także dla Pracowniczego Funduszu Emerytalnego Orange Polska.

Bank pełnił również obowiązki depozytariusza funduszy inwestycyjnych, zarządzanych przez następujące Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych: BZ WBK TFI S.A., PKO TFI S.A., Legg Mason TFI S.A. oraz Aviva Investors Poland TFI S.A.

W 2015 roku Bank kontynuował działania wspierające doskonalenie regulacji prawnych rynku papierów wartościowych. Przedstawiciel Banku pełnił funkcję Przewodniczącego Prezydium Rady Banków Depozytariuszy przy Związku Banków Polskich („Rada”) w czasie kolejnej, piątej z rzędu, kadencji. W okresie sprawozdawczym Rada brała aktywny udział w procesie konsultacji publicznych związanych z implementacją wymogów dyrektyw Unii Europejskiej AIFMD i UCITS V do polskiego porządku prawnego oraz prowadziła prace dotyczące ustalania standardów w związku z wykonywaniem, obowiązków depozytariusza funduszy inwestycyjnych w odniesieniu do planowanej implementacji wymogów dyrektyw Unii Europejskiej AIFMD i UCITS V.

Rada brała aktywny udział w opiniowaniu innych projektów aktów prawnych, mających wpływ na działalność krajowych banków powierniczych. Wykorzystując własne zasoby, doświadczenie i kompetencje, pracownicy Banku we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego, Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A., KDPW_CCP S.A. i Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. uczestniczyli w konsultacjach nad wprowadzaniem nowych rozwiązań na polskim rynku kapitałowym w ramach prac zespołów roboczych powołanych przy Związku Banków Polskich, a także w pracach rynkowych grup roboczych w zakresie tworzenia standardów odnośnie rozrachunku i *pre-matchingu* transakcji, w szczególności tzw. National Market Practice Group powołanej przy KDPW S.A. W efekcie prowadzonych prac Rada przyjęła standard rynkowy w sprawie automatyzacji procesów *pre-matchingu* i *matchingu* transakcji, określający zakres identyfikowania kontrahenta podczas zestawiania instrukcji rozrachunku w KDPW S.A.

4.5 Działalność maklerska

Grupa prowadzi działalność maklerską na rynku kapitałowym za pośrednictwem spółki Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”), w której Bank posiada 100-procentowy udział.

W 2015 roku DMBH pośredniczył w ramach transakcji sesyjnych w 10,6% obrotów akcjami na rynku wtórnym, zajmując pod tym względem po raz kolejny pierwszą pozycję na rynku. Wartość transakcji sesyjnych zawartych za pośrednictwem DMBH na rynku akcji na GPW wyniosła 43,0 mld zł i spadła o 21% w stosunku do roku poprzedniego przy jednoczesnym spadku obrotów na GPW o 0,9%. Główną przyczyną tak istotnych zmian w odnotowanej dynamice obrotów jest zmiana systemu Otwartych Funduszy Emerytalnych oraz ogólna dekonjunktura na rynku kapitałowym w Polsce. DMBH jako lider rynku, z największym udziałem rynkowym odczuł zmiany szczególnie dotkliwie z uwagi na duży udział klientów zagranicznych, których uwaga została w tej sytuacji skierowana na inne rynki. Rosnąca konkurencja na rynku krajowym jest również przyczyną dalszej redukcji stawek prowizji i sprzyja brokerom prowadzącym działalność na polskim rynku zdalnie. To ich działalność przyczyniła się do wyhamowania spadku obrotów na GPW, dzięki wykorzystaniu w coraz większym stopniu programów HFT (*high frequency trading*).

Na koniec 2015 roku DMBH pełnił funkcję Animatora dla akcji 32 spółek notowanych na giełdzie w Warszawie (w tym 20 z WIG20). Stanowi to 8,2% akcji notowanych na warszawskim parkiecie na rynku podstawowym.

W 2015 roku kontynuowany był wzrost aktywności klientów detalicznych korzystających z platformy transakcyjnej – CitiFX Pro, która umożliwia nabywania lub zbywania akcji oraz instrumentów typu ETF notowanych na największych giełdach zagranicznych oraz instrumentów rynku walutowego na rynku pozagiełdowym (OTC) z wykorzystaniem dźwigni finansowej. Funkcje, które cieszą się dużą popularnością wśród klientów, to możliwość przeniesienia posiadanych portfeli akcji zagranicznych i możliwość aktywnego zarządzania nimi. Ponadto klienci chętnie korzystają z rachunków w walutach obcych, co daje im możliwość inwestowania z wykorzystaniem środków posiadanych w walucie bez konieczności dokonywania przewalutowania.

W listopadzie uruchomiono dystrybucję certyfikatów inwestycyjnych Quercus MultiStrategy FIZ dystrybuowanego wyłącznie przez DMBH i Punkty Przyjmowania Zleceń (PPZ) Banku. W następstwie pozyskano aktywa o wartości 47 mln zł oraz otwarto 80 nowych rachunków inwestycyjnych dla klientów indywidualnych.

Od 1 grudnia DMBH rozpoczął świadczenie usługi doradztwa inwestycyjnego na rynki zagraniczne w formie portfela modelowego dla nowego segmentu klientów Citi Private Client.

Liczba rachunków inwestycyjnych prowadzonych przez DMBH na koniec 2015 roku wyniosła 10,5 tys. i zwiększyła się o 8,2% w stosunku do końca 2014 roku. Wzrost liczby rachunków wynikał przede wszystkim z systematycznego wzrostu liczby zawieranych umów dla usług rynków zagranicznych oraz forex realizowanych na platformie CitiFX Pro.

2015 rok był bardzo udany pod względem ilości i wartości transakcji zrealizowanych przez Biuro Operacji Kapitałowych. DMBH przeprowadził następujące transakcje na rynku kapitałowym:

- Alior Bank S.A. – DMBH pełnił funkcję Współprowadzącego Księgę Popytu w transakcji przyspieszonej sprzedaży pakietu akcji należącego do EBOR o wartości 163,8 mln zł (styczeń 2015 roku);
- BZ WBK S.A. – DMBH pełnił funkcję Współprowadzącego Księgę Popytu w transakcji przyspieszonej sprzedaży pakietu akcji należącego do EBOR o wartości 172,1 mln zł (maj 2015 roku);
- Philips Lighting Poland S.A – DMBH pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w transakcji niepublicznej (czerwiec 2015 roku);
- Alior Bank S.A. – DMBH pełnił funkcję Współprowadzącego Księgę Popytu w transakcji przyspieszonej sprzedaży pakietu akcji należącego do zarządu o wartości 78 mln zł (lipiec 2015 roku);
- Agnella S.A. – DMBH pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w transakcji niepublicznej (lipiec 2015 roku);
- TVN S.A./Southbank Media Limited – DMBH pełnił funkcję Podmiotu Pośredniczącego w wezwaniu na 100% akcji spółki TVN S.A. o wartości 3,1 mld PLN (sierpień 2015 roku);
- TVN S.A./Southbank Media Limited – DMBH pełnił funkcję Podmiotu Pośredniczącego w przymusowym wykupie akcji spółki TVN S.A. o wartości 85 mln PLN (wrzesień 2015 roku);
- Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. – DMBH pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w publicznym wezwaniu do sprzedaży akcji ogłoszonym przez Enea S.A. o wartości 1 480 mld zł (październik 2015 roku);
- Stalprodukt S.A. – DMBH pełnił funkcję podmiotu pośredniczącego w procesie zaproszenia do składania ofert sprzedaży akcji w ramach programu skupu akcji własnych przez Stalprodukt S.A., o wartości pierwszej transzy programu 89,6 mln zł (grudzień 2015 roku).

Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2015 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2015 rok
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	348 412	114 403	19 453

* dane w trakcie audytu

4.6 Działalność leasingowa

W związku z podjętą w marcu 2013 roku decyzją Zarządu Banku o ograniczeniu działalności leasingowej prowadzonej przez Grupę Banku, działalność spółki Handlowy-Leasing Sp. z o.o. („Handlowy-Leasing”, „HL”) została ograniczona wyłącznie do realizacji umów leasingowych zawartych do dnia 30 kwietnia 2013 roku. Po tej dacie Handlowy-Leasing nie zawierał nowych umów leasingu. Zadaniem Spółki jest kontynuowanie obsługi umów już istniejących z zachowaniem jakości świadczonych usług oraz zapewnienie ciągłości procesów i efektywności ekonomicznej w prowadzonej działalności.

Produkt leasingowy pozostał w ofercie Banku i jest oferowany w ramach tzw. „otwartej architektury”, czyli partnerskiej współpracy Banku z podmiotami spoza Grupy Banku. Obecnie usługi leasingowe świadczone są w ramach umowy o współpracy przez dwóch partnerów: Europejski Fundusz Leasingowy S.A. i CorpoFlota Sp z o.o.

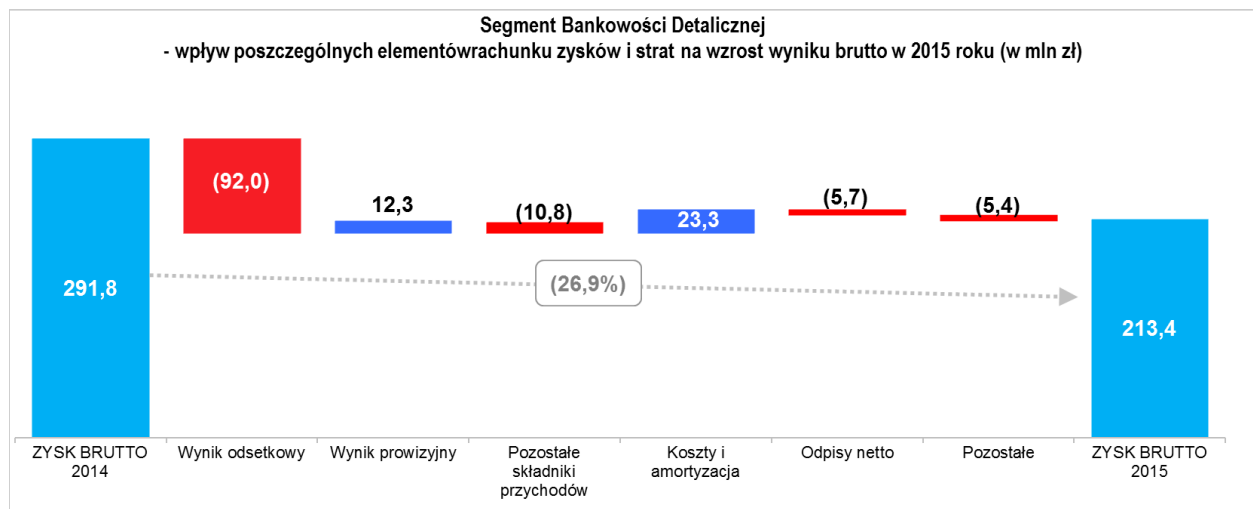
Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2015 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2015 rok
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	184 631	139 127	3 928

* dane w trakcie audytu

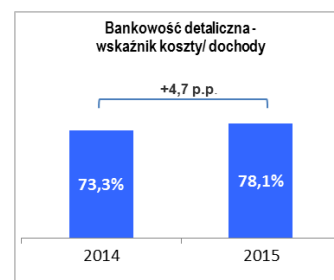
5. Segment Bankowości Detalicznej

5.1 Podsumowanie wyników segmentu

W 2015 roku segment Bankowości Detalicznej zanotował spadek zysku brutto o 78,4 mln zł tj. 26,9%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Detalicznej w 2015 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- Spadek przychodów odsetkowych spowodowany obniżeniem oprocentowania na produktach kredytowych (oprocentowanie w 2015 roku było niższe o 5 punktów procentowych w porównaniu do 2014 roku w następstwie zmian rynkowych stóp procentowych), który został częściowo skompensowany 5% wzrostem sald kredytowych w stosunku do 2014 roku oraz spadkiem kosztów odsetkowych, który został osiągnięty razem z 14% wzrostem sald depozytów w stosunku do 2014 roku, jako rezultat obniżenia oprocentowania i dostosowania go do rynkowych stóp procentowych (obniżenie oprocentowania dotyczyło głównie rachunków oszczędnościowych oraz lokat).
- Wzrost wyniku prowizyjnego pomimo kolejnej obniżki stawek interchange do 0,2% na karcie debetowej i 0,3% na karcie kredytowej. Wzrost zrealizowany został dzięki zmianie struktury sprzedaży produktów inwestycyjnych, optymalizacji kosztów programów lojalnościowych kart kredytowych oraz dostosowaniu tabeli opłat i prowizji do modelu segmentacji klientów zgodnie ze strategią Banku, tj. preferencyjne warunki wyłącznie dla klientów mających pogłębioną relację z Bankiem (bezpłatne prowadzenie konta, preferencyjny kurs dla przewalutowań oraz bezpłatne doradztwo inwestycyjne); Pozostałe składniki przychodów obejmują wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji (spadek o 1,9 mln zł), przychody z tytułu dywidend (wzrost o 0,6 mln zł) oraz wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych (wzrost o 6,3 mln zł).
- Spadek kosztów działania jako rezultat działań restrukturyzacyjnych w jednostkach obsługi operacyjnej, jak również dalszej transformacji sieci dystrybucji dotyczącej modelu sprzedaży bezpośredniej. Oszczędności zostały częściowo reinwestowane w technologię oraz rozwój sieci nowoczesnych oddziałów Smart (16 oddziałów na koniec 2015 względem 12 oddziałów na koniec 2014) i pokryły koszt gwarantowanych depozytów upadłego SK Banku z Wołomina. Wskaźnik koszty do dochodów wzrósł o 4,7 p.p., ponieważ wzrost przychodów operacyjnych w związku ze spadkiem wyniku odsetkowego.
- Odwrocenie odpisów netto w wysokości 13,7 mln zł w 2015 roku wobec 19,4 mln zł odwrócenia odpisów netto w 2014 roku. Zmniejszenie odwróceń odpisów o 5,7 mln zł wynika ze zmniejszenia rozwiązań rezerw IBNR w 2015 roku w stosunku do 2014 roku. Ponadto odnotowano wzrost rezerw dla portfela z utratą wartości w 2015 roku, spowodowany wzrostem średniego wieku portfela oraz związanych z tym obserwacji w zakresie odzysków.

5.2 Wybrane dane biznesowe

	2015	2014	Zmiana tys.	%
Liczba klientów indywidualnych	682,9	724,6	(41,7)	(5,8%)
Liczba rachunków bieżących, w tym:	464,5	477,7	(13,2)	(2,8%)
liczba rachunków operacyjnych	293,4	315,5	(22,1)	(7,0%)
Liczba rachunków operacyjnych pozyskanych w danym okresie	82,5	68,0	14,5	21,3%

	2015	2014	Zmiana tys.	%
Liczba rachunków oszczędnościowych	160,4	168,6	(8,2)	(4,9%)
Liczba kart kredytowych, w tym:	697,0	732,5	(35,5)	(4,8%)
karty co-brandowe	383,2	428,4	(45,2)	(10,6%)
Liczba aktywnych kart kredytowych	632,0	661,5	(29,5)	(4,5%)
Liczba kart debetowych, w tym:	276,7	305,6	(28,9)	(9,5%)
karty PayPass	264,6	286,8	(22,2)	(7,7%)

5.3 Opis kluczowych wydarzeń i osiągnięć biznesowych

Rachunki bankowe

Rachunki bieżące

Liczba rachunków osobistych na koniec 2015 roku spadła do poziomu 464 tys. (podczas gdy na koniec 2014 roku wynosiła 478 tys.). Z tego 278 tys. stanowiły rachunki złotowe, a 186 tys. rachunki prowadzone w walutach obcych. Łączne saldo na rachunkach przekraczało 4 mld zł, podczas gdy na koniec 2014 roku wynosiło blisko 3,1 mld zł.

Konta oszczędnościowe

Liczba kont oszczędnościowych na koniec 2015 roku wyniosła 160 tys. Łączne saldo zgromadzonych na nich środków wyniosło niemal 2,9 mld zł wobec 169 tys. kont oszczędnościowych o łącznym saldzie 3,2 mld zł w analogicznym okresie poprzedniego roku.

Zmiany w ofercie

W styczniu 2015 roku weszła w życie zmieniona Tabela Opłat i Prowizji wprowadzająca między innymi:

- Ujednolicenie warunków uprawniających do zwolnienia z opłaty za prowadzenie konta dla wszystkich klientów segmentu Citi Priority;
- Nowy wyższy próg średniego miesięcznego salda na wszystkich rachunkach w Banku na poziomie 300 tys. złotych dla klientów otwierających Konto Osobiste typu Citigold od 2 stycznia 2015 roku.

Wprowadzane zmiany są zgodne ze strategią Banku. Nowy model cennika zachęca klientów do korzystania z kanałów zdalnych oraz do pogłębienia relacji z Bankiem, tak aby spełniali kryteria klientów Citi Priority lub Citigold.

Od stycznia 2015 roku klienci segmentów Citi Priority, Citigold i Citigold Select są premiowani wyższym oprocentowaniem swoich środków zgromadzonych na Koncie Oszczędnościowym, jeśli pogłębiają swoją relację z Bankiem poprzez zwiększanie zaangażowania w produktach inwestycyjnych.

W marcu 2015 roku obniżeniu uległo w ślad za obniżkami stóp procentowych oprocentowanie lokat terminowych w polskich złotych, a w maju 2015 roku oprocentowanie środków zgromadzonych na rachunkach oszczędnościowych. Bank pozostawił wyższe oprocentowanie dla lokat otwieranych w serwisie bankowości internetowej Citibank Online, kontynuując strategię zachęcenia klientów do korzystania z kanałów zdalnych.

Bank kontynuował koncentrację wsparcia akwizycyjnego dla segmentów klientów Citigold oraz Citi Priority, poprzez działania takie jak oferty promocyjne dla lokat, i dla nowych klientów Citigold oraz Program Rekomendacji Citigold.

Pod koniec roku Bank wprowadził całkiem nową strategię bankowości prywatnej, wprowadzając ofertę Citigold Private Client. To oferta skierowana do najbardziej wymagającej grupy klientów, których aktywa wynoszą co najmniej 3 mln zł. Dzięki tej ofercie klienci zyskują dostęp do najbardziej doświadczonych zespołów ekspertów Banku oraz do szerokiego pakietu rozwiązań produktowych opartych na globalnych doświadczeniach i rozwiązaniach.

Karty kredytowe

Na koniec 2015 roku liczba kart kredytowych wyniosła 697 tys. Saldo zadłużenia na kartach kredytowych na koniec 2015 roku wyniosło 2,2 mld zł, tj. było wyższe o 3,2% w stosunku do tego samego okresu w roku poprzednim. W rezultacie Bank wzmocnił pozycję lidera na rynku kart kredytowych pod względem wartości kredytów udzielonych na kartach kredytowych z udziałem rynkowym według danych na koniec grudnia 2015 roku na poziomie 25%.

W 2015 roku akwizycja kart kredytowych była niższa niż w roku ubiegłym, jednak porównując II półrocze 2015 roku do analogicznego okresu w 2014 roku, możemy zaobserwować znaczący wzrost akwizycji aż o 20%. Tak duży wzrost spowodowany jest intensywnymi działaniami Banku mającymi na celu uatrakcyjnienie oferty akwizycyjnej we wszystkich kanałach sprzedaży oraz aktywną kampanią telewizyjną karty Simplicity.

Poprawiła się również jakość pozyskiwanych kart oraz udział kart pozyskiwanych na bazie udokumentowanych danych o dochodzie klienta, co przełożyło się na wyższy poziom aktywacji i większą transakcyjność pośród nowo pozyskanych klientów.

W 2015 roku Bank kontynuował strategię zbilansowanego udziału poszczególnych kanałów dystrybucji, co miało bezpośrednie przełożenie zarówno na wzrost sprzedaży, jak i jej jakość. W ślad za dalszymi krokami rozwoju

technologicznego Bank wprowadził zautomatyzowany proces sprzedaży kart – Sales Automation, który obsługuje już 65% sprzedaży bezpośredniej. Proces ten pozwala na natychmiastowe otrzymywanie wstępnej decyzji kredytowej i jest w pełni elektroniczny, co umożliwia aplikowanie o kartę również poza oddziałami Banku.

W strukturze akwizycji kart kredytowych w II półroczu 2015 liderem stała się karta Simplicity, która pojawiła się w ofercie Banku w maju br. i osiągnęła udział w akwizycji na poziomie 65%. Wśród kart partnerskich najwyższy udział w sprzedaży miała Karta Kredytowa Citibank World z udziałem w akwizycji na poziomie 23% oraz Karta Kredytowa Citibank PremierMiles z udziałem 5%.

Produkty kredytowe

Pożyczki gotówkowe i produkty ratalne do rachunku karty kredytowej

Saldo produktów gotówkowych na koniec 2015 roku wyniosło 2,6 mld zł i zanotowało wzrost o 6% w stosunku rocznym. Łączna sprzedaż produktów gotówkowych wyniosła w 2015 roku 1,5 mld zł.

W 2015 roku Bank kontynuował zmieniony w 2014 roku model sprzedaży produktów gotówkowych, koncentrując się na sprzedaży w procesach zdalnych, takich jak proces telefoniczny czy za pośrednictwem platformy internetowej Banku oraz prostych procesach sprzedaży bezpośredniej między innymi w nowoczesnych oddziałach Smart.

Produkty hipoteczne

Na koniec 2015 roku saldo portfela kredytów hipotecznych wyniosło 1,3 mld zł, tj. wzrosło o 5% w porównaniu do końca 2014 roku. Sprzedaż produktów hipotecznych w 2015 roku wyniosła 180 mln zł.

Akwizycja nowych kredytów w obszarze produktów hipotecznych skoncentrowana była na segmencie CitiGold. Udział tego segmentu w sprzedaży nowych produktów utrzymywał się na stabilnym poziomie przekraczającym 50%.

Produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowe

Produkty inwestycyjne

Na koniec 2015 roku łączna wartość środków zarządzanych w produktach o charakterze inwestycyjnym (w tym w ramach produktów ubezpieczeniowych o charakterze inwestycyjnym, bez inwestycji dwuwalutowych) nabytych przez klientów detalicznych za pośrednictwem Banku była o 4,5% wyższa od wartości na koniec analogicznego okresu w 2014 roku.

Wzrost ten dotyczył głównie funduszy inwestycyjnych i obligacji strukturyzowanych, a także środków w instrumentach zgromadzonych na rachunkach prowadzonych przez Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH).

W ramach współpracy z DMBH Bank umożliwił klientom dostęp do 26 emisji certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

W zakresie produktów strukturyzowanych Bank zrealizował w całym 2015 roku ofertę 115 subskrypcji obligacji strukturyzowanych denominowanych w PLN, USD oraz EUR.

6. Rozwój kanałów dystrybucji

6.1 Sieć oddziałów

Budowa Bankowego Ekosystemu Smart

W 2015 roku Bank rozszerzył Ekosystem Smart o kolejne 4 placówki. Poza otwartymi w pierwszym kwartale 2015 roku oddziałami w Katowicach – Centrum Handlowe Silesia, Poznaniu – Centrum Handlu Sztuki i Biznesu Stary Browar oraz w Krakowie – Centrum Handlowym Bonarka, w połowie czerwca został udostępniony klientom oddział w krakowskim Centrum Handlowym Kazimierz.

W styczniu br. do użytku klientów oddana została część Citigold HUB, otwartego pod koniec zeszłego roku oddziału typu Smart w Gdańsku, w Centrum Biurowym Neptun. Jest to pierwsza tego typu placówka w Polsce. To duża, prestiżowa przestrzeń przeznaczona do obsługi klientów z segmentów Citigold oraz Citigold Select wykończona w nowym, najwyższym standardzie.

Na koniec 2015 roku Bankowy Ekosystem Smart liczył już 16 oddziałów, różniących się formatem, oferujących jednak inteligentny model bankowania, stanowiący spójny, dynamiczny system dostosowany do obecnych i przyszłych zachowań klientów. Ponadto w oddziałach zastosowane są najnowsze rozwiązania technologiczne umożliwiające wygodne bankowanie z wykorzystaniem rozwiązań mobilnych i internetowych.

Zmiany sieci placówek

Na koniec 2015 roku sieć oddziałów Banku liczyła 45 placówek. W ramach optymalizacji, realizując koncepcje nowej bankowości, Bank zakończył działalność operacyjną 3 oddziałów w Gdańsku, Szczecinie i Warszawie.

W ramach zaś rozwoju Bankowego Ekosystemu Smart, otwarte zostały oddziały w Katowicach, Krakowie, Poznaniu i Gdańsku

Liczba oddziałów na koniec okresu

	31.12.2015	31.12.2014	Zmiana
Liczba placówek*:	45	43	2
- HUB Gold	8	8	-
- Smart Hub Gold**	2	1	1
- Blue	18	21	(3)
- Centrum Inwestycyjne	2	2	-
- Oddziały Smart	14	10	4
- Oddziały korporacyjne	1	1	-
Pozostałe punkty sprzedaży/obsługi klienta:			
Lotniska	4	1	3
Centra handlowe i kina	8	11	(3)
Inne (stacje BP, Aqua Park)	6	6	-
Punkty kasowe (Billbird i Impel)	12	33	(21)
Bankomaty własne	76	71	5

* Klasyfikacja oddziałów ze względu na rodzaj świadczonych usług. Zgodnie z nią oddziały podzielono na: HUB Gold (oddziały z wydzielonymi strefami do obsługi klientów Citigold), Blue (oddziały bez wydzielonej strefy Citigold), Centrum Inwestycyjne oraz nowoczesne placówki typu Smart.

** Nowy typ oddziałów detalicznych uwzględniony w raportowaniu od trzeciego kwartału 2014, w związku z pojawieniem się placówek typu HUB Gold z wyodrębnioną częścią Smart dedykowaną do obsługi klientów głównie z segmentu Citi Priority.

6.2 Bankowość Internetowa i Telefoniczna**Bankowość Mobilna**

Na koniec 2015 roku liczba aktywnych użytkowników bankowości mobilnej Citi Mobile, czyli takich którzy przynajmniej raz w miesiącu skorzystali z bankowości mobilnej, wyniosła 71 tys., co stanowi wzrost o 8% w stosunku do poziomu osiągniętego na koniec 2014 roku. Udział aktywnych użytkowników bankowości mobilnej względem całego portfela klientów Citi Handlowy sięgnął na koniec 2015 roku nieco ponad 11%, co stanowi wzrost o 2 p.p. względem analogicznego okresu 2014 roku.

Od udostępnienia bankowości mobilnej Citi Mobile w maju 2010 roku aplikację pobrało i dokonało przynajmniej jednego zalogowania 230 tys. użytkowników.

W listopadzie 2015 roku została wprowadzona nowa wersja aplikacji mobilnej, umożliwiająca m.in.: przelewy do niezdefiniowanych odbiorców, sprawdzenie salda i ostatnich transakcji bez konieczności logowania, identyfikację przy pomocy odcisku palca (dla telefonów Apple). Tylko w listopadzie liczba sesji (logowań do nowej platformy Citi Mobile) była bliska 680 tys., co oznacza wzrost o ok 250 tys. w porównaniu z październikiem i starą wersją aplikacji.

Bankowość Internetowa

W efekcie działań mających na celu rozpowszechnienie bankowości internetowej jako kanału kontaktu z Bankiem i dystrybucji produktów bankowych, procent aktywnych użytkowników bankowości online, czyli takich, którzy przynajmniej raz w miesiącu zalogowali się do serwisu transakcyjnego on-line/mobile na swoim komputerze lub telefonie, wyniosła na koniec 2015 roku 49,7%, co stanowi wzrost o prawie 3% w porównaniu z końcem 2014 roku.

Wraz z rosnącą popularnością bankowości elektronicznej jednym z priorytetów Banku jest stałe podnoszenie standardów obsługi on-line, co w roku 2015 zaowocowało wdrożeniem projektu aktywacji karty online i redesignu ekranów karty kredytowej. Przełożyło się to na najlepszy wynik NPS w historii dla kanału Citibank Online 25%.

Udział transakcji dokonanych za pomocą kanałów bankowości internetowej lub mobilnej względem ogółu transakcji bankowych na koniec 2015 roku wyniósł 95% i wzrósł o 1 p.p. względem analogicznego okresu 2014 roku.

W 2015 roku internetowe kanały akwizycji były głównym kanałem pozyskiwania kart kredytowych dla Banku. Liczba nowych kart kredytowych sprzedanych on-line wzrosła w 2015 roku o 75% co daje ok. 30% całej akwizycji w segmencie bankowości detalicznej. Łącznie sprzedaż on-line stanowiła 10% całościowego wyniku sprzedaży segmentu bankowości detalicznej.

Akwizycja w obszarze kredytów niezabezpieczonych wzrosła o 88%, a kontrybucja kanałów on-line w pozyskaniu rachunków CitiPriority wyniosła 10%.

Media społecznościowe

W 2015 roku Bank kontynuował działalność w mediach społecznościowych pozostających istotnym kanałem kontaktu z klientami. Bank koncentrował się na poprawie jakości obsługi klientów, co zaowocowało oznaczeniem przez aplikację Facebook jako najszybciej odpowiadający Bank w sektorze bankowym. Poprawieniu uległy wszystkie wskaźniki zaangażowania fanów (prawie dwukrotnie), dzienny zasięg średni wyniósł 22 tys. osób. Bank posiada ponad 145 tys. fanów.

7. Zmiany w zakresie technologii informatycznych

W 2015 roku w obszarze technologii realizowane były projekty zapewniające rozwój stabilnej platformy technologicznej w obszarze bankowości detalicznej i instytucjonalnej w ramach aktualnej strategii Banku oraz pozwalające uzyskać obniżenie kosztów w obszarze technologii przy jednoczesnej rozbudowie nowoczesnej oferty produktowej i poprawie jakości

oferowanych usług. Procesy IT Banku realizowane są zgodnie z międzynarodowymi standardami, co w I kwartale 2015 roku zostało potwierdzone pozytywnym wynikiem audytu nadzorczego zgodności ze standardami: ISO 20000 (zarządzanie usługami IT), ISO 27001 (zarządzanie bezpieczeństwem informacji) oraz ISO22301 (zapewnienie ciągłości pracy).

W 2015 roku wprowadzone zostały poniższe rozwiązania:

- wdrożenie nowoczesnej aplikacji mobilnej dla klientów detalicznych;
- wdrożenie mobilnej aplikacji sprzedażowej dla pracowników oddziałów;
- wdrożenie dodatkowych mechanizmów zabezpieczających strony internetowe Banku (anti-malware, nowe funkcjonalności AKAMAI);
- kontynuacja rozwoju sieci dystrybucji detalicznej w ramach modelu Bankowego Ekosystemu Smart, na koniec 2015 roku otwartych było 16 oddziałów. W oddziałach zastosowano najnowsze rozwiązania technologiczne i audiowizualne oraz usprawnione procesy sprzedażowe i operacyjne;
- rozwój funkcjonalności sieci bankomatów poprzez m.in. wprowadzenie depozytów walutowych;
- zmiany platformy internetowej Banku polepszające użyteczność i doświadczenia klientów;
- dostosowanie systemów Banku do wymagań regulacyjnych – eDeklaracje, EMIR, FATCA, zmiany dokumentacji dla produktów kredytowych i ubezpieczeniowych;
- implementacja nowej wersji systemu do lokalnego raportowania finansowego ARES;
- implementacja rozwiązania dla Pionu Skarbu do obsługi clearing OTC poprzez KDPW;
- implementacja rozwiązania Simpliciti dla Pionu Skarbu do obsługi modeli wyceny transakcji;
- wdrożenie platformy Quantum FX – nowej platformy back office dla transakcji FX;
- przystosowanie systemu Prime/Online do wymagań klienta Banku w zakresie obsługi kart VISA Business, co umożliwiło pozyskanie nowego portfela około 600 kart biznesowych;
- automatyzacja procesu badania transakcji podejrzanych dla zespołu Przeciwdziałania Praniu Brudnych Pieniędzy (AML);
- wdrożenie infrastruktury WiFi w kolejnych lokalizacjach Banku;
- implementacja Telefonii VOIP w kolejnych lokalizacjach Banku oraz modernizacja głównej centrali telefonicznej Banku.

Trwające inicjatywy i modyfikacje systemów, które będą miały wpływ na działalność Banku w najbliższych okresach:

- kontynuacja rozwoju elektronicznej platformy dla usług finansowania handlu zgodnie z potrzebami biznesowymi;
- wdrożenie nowej platformy ECS+ do obsługi kart komercyjnych dla klientów instytucjonalnych oraz nowej wersji platformy Prime/Online do obsługi kart przedpłaconych;
- projekt uruchomienia kart Mastercard w obszarze kart przedpłaconych;
- wymiana głównego systemu wspierającego prace Pionu Skarbu Kondor+ na system eDealer celem wdrożenia nowych funkcjonalności, obniżenia kosztów rozwoju i eksploatacji;
- wymiana i rozbudowa głównego systemu wspierającego prace Pionu Powiernictwa Papierów Wartościowych SMAC na system SCORE;
- wdrożenie platformy Know Your Customer w celu udoskonalenia procesu identyfikacji klientów;
- wdrożenie modelu Follow the Sun dla obsługi Banku w zakresie usług infrastruktury teleinformatycznej przez wyspecjalizowane podmioty;
- projekt modernizacji infrastruktury rejestracji głosowych połączeń telefonicznych (*voice recording*);
- projekty wprowadzające kolejne zabezpieczenia, jeśli chodzi o platformy informatyczne Banku;
- wdrożenie nowego rozwiązania do wyliczania podatku CIT, PIT i VAT w związku ze zmianami podatkowymi;
- projekt dostosowania obsługi płatności SEPA do wymogów regulacyjnych Europejskiego Banku Centralnego.

8. Zaangażowania kapitałowe Grupy

Zaangażowania kapitałowe Banku podzielone są na portfele zaangażowań strategicznych i zaangażowań do zbycia. W 2015 roku Bank kontynuował obraną wcześniej politykę inwestycji kapitałowych. Jej wytycznymi dla portfela zaangażowań strategicznych były: maksymalizacja zysku w długim okresie czasu, wzrost udziałów rynkowych, rozwój współpracy z Bankiem oraz rozszerzanie oferty Banku, a dla portfela zaangażowań do zbycia – optymalizacja wyniku finansowego transakcji kapitałowych oraz minimalizacja ryzyka w obszarach wynikających z tych transakcji.

8.1 Portfel zaangażowań strategicznych

Spółki strategiczne obejmują podmioty prowadzące działalność w sektorze finansowym, dzięki którym Bank poszerza swoją ofertę produktową, zwiększa prestiż i wzmacnia pozycję konkurencyjną na rynku usług finansowych w Polsce.

Do spółek strategicznych zaliczamy również spółki infrastrukturalne prowadzące działalność na rzecz sektora finansowego. Bank posiada w nich udział mniejszościowy, ale mają one strategiczne znaczenie dla Banku ze względu na prowadzone przez spółki operacje oraz współpracę z Bankiem.

W przypadku zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych Bank planuje zachować swój udział i aktywnie uczestniczyć w wyznaczaniu strategicznych kierunków ich rozwoju w ramach możliwości wynikających z posiadanego prawa głosu. Nadrzędnym celem Banku przy sprawowaniu nadzoru korporacyjnego nad tymi spółkami jest dążenie do rozwoju spółek z zachowaniem niezagrożonej kontynuacji ich aktualnej działalności wykorzystywanej przez uczestników rynków finansowych, w tym również przez Bank.

8.2 Portfel zaangażowań do zbycia

Spółki do zbycia to podmioty, w których zaangażowanie Banku nie ma charakteru strategicznego i obejmują one zarówno same spółki posiadane przez Bank bezpośrednio, jak i pośrednio, a także celowe spółki inwestycyjne, za pośrednictwem których Bank prowadzi operacje kapitałowe. Niektóre spośród spółek do zbycia stanowią zaangażowania restrukturyzacyjne, które to zaangażowania Bank objął w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe.

Założenia strategiczne Banku odnośnie spółek do zbycia przewidują stopniową redukcję zaangażowania Grupy w tych spółkach. Zakłada się, iż poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych. Portfel spółek do zbycia skupia zaangażowania kapitałowe bez określonej z góry stopy zwrotu. Bank nie planuje nowych inwestycji kapitałowych z przeznaczeniem do sprzedaży w późniejszym okresie. Portfel spółek do zbycia może powiększyć się o ewentualne zaangażowania objęte w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe oraz o zaangażowania, które Bank obejmie w związku z prowadzoną działalnością operacyjną.

8.3 Celowe spółki inwestycyjne

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku w skład Grupy wchodziły dwie spółki inwestycyjne, za pośrednictwem których Bank prowadził operacje kapitałowe. Działalność tych spółek była finansowana poprzez zwrotną dopłatę wspólnika do kapitału oraz z ich wyników finansowych.

W związku z kontynuowaniem przez Bank strategii ograniczenia działalności poprzez celowe spółki inwestycyjne przewiduje się, iż kolejne spółki inwestycyjne będą podlegały sukcesywnemu zbywaniu lub likwidacji.

Według informacji dostępnych w dniu sporządzania sprawozdania finansowego (wstępne niezaudytowane) podstawowe dane finansowe opisywanych podmiotów według stanu na 31 grudnia 2015 roku przedstawiały się następująco:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2015 rok
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	10 930	10 893	57
Handlowy Investments S.A.*	Luksemburg	100,00	44 397	18 633	(1 578)

* Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 29 lutego 2016 r. będącego dniem bilansowym jednostki.

9. Nagrody i wyróżnienia

W 2015 roku Bank, DMBH i Fundację Kronenberga uhonorowano prestiżowymi tytułami i nagrodami:

- Firmy głosujące w ankiecie **Euromoney Cash Management Survey 2015** wskazały zarządzanie środkami finansowymi w Citi Handlowy za najlepsze w Polsce. Tegoroczna edycja to powtórzenie zeszłorocznego sukcesu, jakim było zajęcie pierwszego miejsca w rankingu i tym samym potwierdzenie pozycji lidera w regionie Europy Środkowo-Wschodniej.
- Prestiżowy magazyn „**Euromoney Magazine**” uznał Citi Handlowy za najlepszy Bank w Polsce oferujący usługi bankowości prywatnej dla Klientów globalnych. W rankingu „**Private Banking and Wealth Management**” Bank zajął **pierwsze miejsce** w kategorii „International Clients”. Nagrody „Euromoney Private Banking and Wealth Management” są przyznawane od 2003 roku za jakość usług bankowości prywatnej i są jednymi z najważniejszych wyróżnień w branży bankowej na arenie światowej. Zwycięzcy wybierani są spośród najlepszych banków z 60 krajów. Laureaci nagród wybierani są przez osoby bezpośrednio związanych z sektorem bankowym.
- Spot promujący kartę **Citi Simplicity** został uznany za **najlepszą reklamę produktu kartowego** wyemitowaną w polskich mediach. Nagroda została wręczona podczas Polskiej Kartowej Gali organizowanej w ramach VIII Konferencji Central European Electronic Card – Warsaw 2015. Kampania reklamowa karty kredytowej Citi Simplicity

rozpoczęła się we wrześniu tego roku. Reklama wyemitowana została w ramach ogólnopolskich i lokalnych stacji radiowych i telewizyjnych, w kolejnej odsłonie objęła wiodące portale.

- Citi Handlowy otrzymał **trzecią nagrodę** w konkursie **Najlepszy Bank 2015** w kategorii banki komercyjne. Nagroda przyznawana przez Gazetę Bankową została wręczona podczas gali, która odbyła się 17 czerwca 2015 roku. W ramach XXIII edycji konkursu uhonorowane zostały banki, które osiągnęły najlepsze wyniki finansowe.
- **Amerykańska Izba Handlowa AmCham** z okazji swojego 25-lecia w Polsce przyznała nagrody **Impact Pioneers**. Citi Handlowy otrzymał zaszczytny tytuł dla jednej z najsilniejszych instytucji finansowych w Polsce oferujących nowoczesne produkty i usługi zarówno dla klientów korporacyjnych i indywidualnych. Podczas Gali, która odbyła się 14 lutego 2015 roku, AmCham przyznała statuetki Impact Pioneers trzem wyróżniającym się organizacjom w Polsce, w ich gronie znalazł się Citi Handlowy.
- 18 inicjatyw z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR) Citi Handlowy pojawiło się w tegorocznej, **13. edycji raportu Forum Odpowiedzialnego Biznesu**. „**Odpowiedzialny Biznes w Polsce. Dobre Praktyki**” to publikacja wydawana już od 2002 roku. Stanowi ona jedyne tego typu opracowanie, podsumowujące najważniejsze projekty z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu. Wśród wymienionych w raporcie praktyk znalazła się rekordowa liczba 18 inicjatyw Citi Handlowy. Wśród nowych praktyk (po raz pierwszy w raporcie) znalazły się: Nagroda im. prof. Aleksandra Gieysztora, Nagroda Banku Handlowego w Warszawie S.A., Program Korzenie, Klub Wolontariusza, Być Przedsiębiorczym, Biznes Start-up, Utrzymanie Systemu Zarządzania Środowiskowego i Wdrożenie Systemu Zarządzania Energią, a także program Żyj dobrze.
- **Ranking Odpowiedzialnych Firm Dziennika Gazety Prawnej** – 21 kwietnia ogłoszono wyniki IX edycji Rankingu. Citi Handlowy obecny w zestawieniu od pierwszej edycji zajął 1. miejsce w kategorii Bankowość, sektor finansowy i ubezpieczeniowy. Bank osiągnął najwyższy wynik, będący sumą punktów w pięciu audytowanych kategoriach – odpowiedzialne przywództwo, zaangażowanie społeczne, komunikacja z interesariuszami, innowacyjność społeczna oraz odpowiedzialne zarządzanie. Ranking Odpowiedzialnych Firm to zestawienie największych spółek w Polsce, ocenianych pod względem jakości zarządzania społeczną odpowiedzialnością biznesu. Za weryfikację wyników odpowiedzialni byli eksperci z firmy PwC.
- Citi Handlowy pozytywnie przeszedł audyt nadzorczy w zakresie normy **ISO 50001** oraz recertyfikacyjny w zakresie normy **ISO 14001**, co potwierdza prawidłowość procesu doskonalenia Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią.
- Citi Handlowy stanął na **podium** w rankingu „**Gwiazdy Bankowości**” w kategorii **dochodowość i efektywność**. Gala wręczenia nagród odbyła się 2 lipca 2015 roku w siedzibie Narodowego Banku Polskiego. Nagroda Dziennika Gazety Prawnej przyznawana wspólnie z firmą doradczą PwC wyłoniła najlepsze banki 2014 roku. Instytucje finansowe wyróżniono w pięciu kategoriach – tempo rozwoju; struktura biznesu; dochodowość i efektywność; innowacyjność oraz całokształt działalności. Ranking przygotowano na podstawie analizy danych pochodzących ze sprawozdań finansowych.
- Citi Handlowy po raz ósmy znalazł się w zestawieniu **RESPECT Index**, pierwszym w Europie Środkowo-Wschodniej indeksie spółek odpowiedzialnych, zainicjowanym przez **Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie**.
- Możliwości rozwoju zawodowego, globalne środowisko pracy oraz dodatkowe benefity dla pracowników to czynniki, które wyróżniają pracę w Citi Handlowy. Bank został wyróżniony przez **Instytut Corporate Research Foundation**, który już po raz piąty przyznał im tytuł **Top Employers Polska**. Instytut CRF – jedna z wiodących instytucji badających politykę personalną na świecie, badając przedsiębiorstwa, analizuje świadczenia podstawowe, świadczenia dodatkowe, warunki pracy, szkolenia i rozwój, a także rozwój kariery zawodowej oraz kulturę organizacyjną firmy. Badanie odbywa się w oparciu o obszerną listę pytań zadawanych menedżerom HR oraz audyt, przeprowadzany przez firmę Grant Thornton.
- **Citi** otrzymał prestiżową nagrodę miesięcznika Euromoney dla **Najlepszego Banku Globalnego 2015 roku**. Jak podkreśliła kapituła konkursu, przyznana nagroda to wyróżnienie dla tych instytucji finansowych, których praktyki są wzorcowe. Citi Handlowy konsekwentnie praktyki te realizuje zarówno w zakresie obsługi klientów instytucjonalnych, jak i klientów indywidualnych.

VI. Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem Grupy

1.1 Gospodarka

Spowolnienie w niektórych gospodarkach wschodzących może przyczynić się do osłabienia aktywności w strefie euro, co mogłoby doprowadzić do zmniejszenia popytu na polskie produkty. Zmiany te miałyby wpływ na sytuację finansową klientów Banku. Dodatkowo zagrożeniem dla wzrostu gospodarczego u głównych partnerów handlowych Polski może być niepewność odnośnie wyniku referendum w sprawie przyszłości Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej.

Planowane zmiany wydatkowe oraz podatkowe w Polsce mogą istotnie wpływać na sytuację gospodarczą. Z jednej strony zwiększone transfery do gospodarstw domowych przyczynią się do poprawy ich sytuacji dochodowej, stanowiąc potencjalny impuls dla konsumpcji. Z drugiej strony utrzymuje się bardzo istotna niepewność dotycząca wpływu zmian podatkowych na wyniki oraz stabilność instytucji finansowych oraz przedsiębiorstw w Polsce.

Gdyby główne agencje ratingowe zdecydowały się na dalsze obniżenie ratingu Polski, mogłoby to przyczynić się do ponownego wzrostu zmienności na rynkach finansowych. Dodatkowo mogłoby się to wiązać ze wzrostem kosztów finansowania dla polskich podmiotów na rynkach zagranicznych.

Powyższe czynniki mogą mieć wpływ na poziom wyników Grupy w kolejnych okresach.

1.2 Ryzyka związane z regulacjami prawnymi i nadzorczymi

Wszelkie zmiany w polityce gospodarczej i systemie prawnym mogą mieć znaczny wpływ na sytuację finansową Grupy. Z punktu widzenia regulacji działalności sektora bankowego, szczególne znaczenie mają ustawy, akty wykonawcze do nich, w tym rozporządzenia Ministra Finansów, uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego („NBP”), zarządzenia Prezesa NBP oraz uchwały Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”), a także rekomendacje nadzorcze.

Wśród wyżej wskazanych regulacji prawnych oraz nadzorczych jako najważniejsze należy wymienić:

- Dopuszczalny stopień koncentracji kredytów i sumy wierzytelności (ustawa Prawo bankowe);
- Maksymalny poziom kapitałów własnych, jakie mogą być przeznaczone na inwestycje na rynku kapitałowym (ustawa Prawo bankowe);
- Określenie standardów płynności, wypłacalności oraz standardów ryzyka kredytowego (uchwały KNF);
- Zarządzanie ryzykiem w banku (ustawa Prawo bankowe, uchwały KNF);
- Tworzenie i odprowadzanie rezerw obowiązkowych (ustawa o NBP, ustawa Prawo bankowe, uchwały KNF oraz uchwały Zarządu NBP);
- Przepisy dotyczące podatków i innych świadczeń o podobnym charakterze;
- Ustawa z dnia 7 lipca 2005 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw ograniczających maksymalne oprocentowanie od kredytu konsumenckiego i maksymalne kwoty opłat związanych z tym kredytem;
- Ograniczenia w udzielaniu kredytów walutowych zabezpieczanych hipotecznie wynikające z Rekomendacji S oraz Rekomendacji S(II) Komisji Nadzoru Bankowego;
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów;
- Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym;
- Ustawa z dnia 16 listopada 2000 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2001 roku o kredycie konsumenckim;
- Ustawa z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych;
- Ustawa z dnia 30 maja 2014 roku o prawach konsumenta;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi;
- Ustawa z dnia 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych;
- Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych;
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2013 roku o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych;
- Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (BFG);
- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe, również w zakresie tzw. upadłości konsumenckiej;
- Ustawa z dnia 15 maja 2015 roku Prawo restrukturyzacyjne;
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym;
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 roku o obligacjach;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku oraz rozporządzenia wykonawcze do ww. rozporządzenia wydane przez Komisję Europejską (tzw. „EMIR”);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 wraz z aktami wykonawczymi;

- Rekomendacja A Komisji Nadzoru Finansowego dotycząca zarządzania ryzykiem towarzyszącym zawieraniu przez banki transakcji na rynku instrumentów pochodnych;
- Rekomendacja T Komisji Nadzoru Finansowego dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych;
- Rekomendacja I dotycząca zarządzania ryzykiem walutowym w bankach oraz zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowym;
- Rekomendacja M Komisji Nadzoru Finansowego dotycząca zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach;
- Rekomendacja U dotycząca dobrych praktyk w zakresie bancassurance;
- Rekomendacja D dotycząca zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w bankach. Rekomendacja zastąpiła poprzednią Rekomendację D. W stosunku do poprzedniej wersji Rekomendacji D wprowadzono zapisy dotyczące m.in. zarządzania danymi (w tym ich jakością), zasad współpracy pomiędzy obszarami biznesowymi i technicznymi, systemu informacji zarządczej obszarów technologii informacyjnej i bezpieczeństwa teleinformatycznego oraz tzw. „przetwarzania w chmurze” (ang. *cloud computing*). Zaktualizowano i doprecyzowano również oczekiwania nadzorcze dotyczące m.in. planowania strategicznego w obszarze technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, wdrażania nowych i modyfikacji istniejących rozwiązań informatycznych, współpracy z zewnętrznymi dostawcami usług oraz zarządzania ryzykiem związanym z bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego.
- Rekomendacja P dotycząca zarządzania ryzykiem płynności finansowej w bankach.
- Rekomendacja W dotycząca zarządzania ryzykiem modeli w bankach.
- Wytyczne Komisji Nadzoru Finansowego z 16 grudnia 2014 roku dotyczące zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w powszechnych towarzystwach emerytalnych, zakładach ubezpieczeń i reasekuracji, towarzystwach funduszy inwestycyjnych, podmiotach infrastruktury rynku kapitałowego, firmach inwestycyjnych. Wytyczne stanowią dostosowaną do potrzeb poszczególnych sektorów wersję „Rekomendacji D dotyczącej zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w bankach”. KNF oczekuje, że odpowiednie działania mające na celu wdrożenie standardów wskazanych w wytycznych zostaną zrealizowane przez podmioty nadzorowane nie później niż do 31 grudnia 2016 roku. Wytyczne te mają zastosowanie do Banku w obszarze działalności Biura Zarządzania Usługami Maklerskimi, jak również do Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A.;
- Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych wydane uchwałą z dnia 22 lipca 2014 roku KNF. Zasady są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Zasady mają zastosowanie do Banku, jak również do Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A.

Regulacje prawne oraz nadzorcze, które mogą mieć wpływ na działalność Banku w kolejnych okresach:

- Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych;
- Zmiana ustawy o funduszach inwestycyjnych, której celem jest wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE z dnia 8 czerwca 2011 roku w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi i zmiany dyrektyw 2003/41/WE i 2009/65/WE oraz rozporządzeń (WE) nr 1060/2009 i (UE) nr 1095/2010. Dodatkowo projekt wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/91/UE z dnia 23 lipca 2014 roku zmieniającą dyrektywę 2009/65/WE w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) w zakresie funkcji depozytariusza, polityki wynagrodzeń oraz sankcji a także częściowo dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/14/UE z dnia 21 maja 2013 roku zmieniającą dyrektywę 2003/41/WE w sprawie działalności instytucji pracowniczych programów emerytalnych oraz nadzoru nad takimi instytucjami, dyrektywę 2009/65/WE w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) i dyrektywę 2011/61/UE w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi w odniesieniu do nadmiernego polegania na ratingach kredytowych. Projekt ustawy skierowany został do Sejmu w dniu 1 grudnia 2015 roku. Ustawa przewiduje okres 6 miesięcy na dostosowanie prowadzonej działalności do zmienionych regulacji;
- W dniu 22 lipca 2013 roku weszło w życie Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) Nr 231/2013 z dnia 19 grudnia 2012 roku uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE w odniesieniu do zwolnień, ogólnych warunków dotyczących prowadzenia działalności, depozytariuszy, dźwigni finansowej, przejrzystości i nadzoru, mające wpływ na działalność depozytariuszy. Rozporządzenie z dnia 19 grudnia 2012 roku dotyczy m.in. obowiązków depozytariusza wobec alternatywnych funduszy inwestycyjnych;
- W dniu 18 grudnia 2015 roku upubliczniono projekt Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) z dnia 17 grudnia 2015 roku uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/UE w odniesieniu do obowiązków depozytariuszy. Projekt Rozporządzenia z dnia 17 grudnia 2015 roku dotyczy obowiązków depozytariuszy wobec funduszy inwestycyjnych otwartych;
- Zgodnie ze stanowiskiem KNF z dnia 21 sierpnia 2013 roku wobec braku zaimplementowania do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE z dnia 8 czerwca 2011 roku w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi i zmiany dyrektyw 2003/41/WE i 2009/65/WE oraz rozporządzeń (WE) nr 1060/2009 i (UE) nr 1095/2010 i ze względu na brak możliwości identyfikacji, zgodnie z polskim porządkiem prawnym, adresatów norm wyrażonych we wskazanym rozporządzeniu brak jest możliwości jego stosowania w polskim porządku prawnym. KNF wskazała, że do momentu wejścia w życie stosownej ustawy

implementującej, w której ustawodawca krajowy ostatecznie rozstrzygnie, które podmioty prawa można zaliczyć do kategorii ZAFI oraz AFI, wskazane rozporządzenie pozostaje podmiotowo niestosowne. Zmiany wynikające z ustawy oraz rozporządzenia UE mają wpływ na wypełnianie przez Bank funkcji depozytariusza oraz wymagać będą zmiany w podpisanych przez Bank umowach;

- Projekt o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym oraz niektórych innych ustaw. Nowelizacja ma na celu zmianę systemu finansowania wydatków stanowiących koszty działalności Komisji Nadzoru Finansowego i urzędu zapewniającego obsługę KNF. Ponadto ustawa dotyczy m.in. rozszerzenia partycypacji poszczególnych grup podmiotów prowadzących działalność na rynku kapitałowym w ponoszeniu kosztów nadzoru nad tym rynkiem. W dniu 10 lipca 2015 roku Senat przyjął ustawę bez poprawek. Ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2016 roku;
- W dniu 23 grudnia 2015 roku zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym UE rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2365 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie przejrzystości transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ponownego wykorzystania oraz zmiany rozporządzenia (UE) nr 648/2012 (Dz.Urz. L 337/1). Celem regulacji jest między innymi zwiększenie przejrzystości transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych. Nakłada ono obowiązek m.in. na kontrahentów (pojęciem tym objęte są także banki), spółki inwestycyjne (UCITS), podmioty nimi zarządzające, ZAFI, obowiązek zgłaszania do repozytorium transakcji typu repo, sell/buy-back, pożyczek papierów wartościowych. Przepisy rozporządzenia weszły w życie w dniu 12 stycznia 2016 roku, aczkolwiek obowiązek raportowania wskazanych transakcji zacznie obowiązywać najwcześniej od początku 2017 roku w zależności od terminu wejścia w życie przepisów wykonawczych;
- W dniu 12 czerwca 2014 roku opublikowane zostały w Dzienniku Urzędowym UE Dyrektywa MiFID II oraz Rozporządzenie MiFIR (zwane dalej łącznie „MiFID II”). Pakiet regulacyjny MiFID II wchodzi w życie w styczniu 2017 roku, z zastrzeżeniem ewentualnych zmian w prawie lub opóźnień w zakresie wdrożeń do systemu prawa. MiFID II zastąpi obecnie obowiązujący pakiet MiFID I (Dyrektywę MiFID 1, Dyrektywę MiFID 2, Rozporządzenie MiFID). Na pakiet MiFID II będą składały się także odpowiednie akty wykonawcze takie jak rozporządzenia wykonawcze i delegowane. Nowe regulacje mają na celu zbudowanie bardziej bezpiecznego, solidnego, przejrzystego oraz bardziej odpowiedzialnego systemu finansowego. MiFID II w szczególności wprowadza zmiany w strukturze organizacji rynków poprzez uregulowanie oraz odpowiednio wprowadzenie tam gdzie uznaje to za potrzebne m.in. zorganizowanych platform obrotu (OTF) oraz wielostronnych platform obrotu (MTF), w znacznym stopniu rozszerza dotychczasową zasadę przejrzystości w zakresie transakcji rynku finansowego (przejrzystość przed i potransakcyjna), wzmacnia dotychczasowe uprawnienia regulatorów unijnych oraz lokalnych (m.in. EBA, ESMA, KNF), w tym uprawnienia interwencyjne regulatorów, co do zakazu oraz ograniczenia danej działalności podmiotu na rynku finansowym. Istotną część pakietu MiFID II stanowią regulacje mające na celu wzmocnienie ochrony inwestorów/klientów poprzez wprowadzenie udoskonalonych rozwiązań organizacyjnych w zakresie ochrony aktywów klientów oraz obszaru zarządzania produktem (*product governance*), zwiększenie zakresu produktów objętych regulacją MiFID, zmiany w zakresie klasyfikacji klientów, dodatkowe wzmocnienie dotychczasowych regulacji dotyczących zachęt (świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, przyjmowanych lub wręczanych w związku ze świadczoną usługą), zarządzania konfliktami interesów oraz szeregu innych mających na celu zapewnienie przestrzegania zasad rzetelności oraz profesjonalizmu w zakresie usług na rynku finansowym;
- Projekt ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Projekt ustawy jest następstwem konieczności implementacji dwóch aktów prawa EU: Dyrektywy Parlamentu Europejskiego ustanawiającej ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji w odniesieniu do instytucji kredytowych oraz firm inwestycyjnych (Dyrektywa BRR) oraz Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie systemów gwarancji depozytów (Dyrektywa DGSD). Ustawa ta ma zastąpić dotychczasową ustawę o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Przygotowane rozwiązania z zakresu przymusowej restrukturyzacji regulują kwestie zarządzania kryzysowego wobec podmiotu zagrożonego niewypłacalnością w sposób kompletny poprzez:
 - Ustanowienie wymogu przygotowania odpowiednich rozwiązań na etapie tworzenia planów przymusowej restrukturyzacji w tym określenia wymogu utrzymywania minimalnego poziomu zobowiązań podlegających umorzeniu lub konwersji;
 - Określenie zasad i źródeł finansowania podejmowanych działań;
 - Umożliwienie zastosowanie pełnego wachlarza instrumentów, oraz
 - Nadanie Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu uprawnienia do udzielania różnych form wsparcia podmiotowi przejmującemu instrumenty właścicielskie, prawa majątkowe lub zobowiązania podmiotu w restrukturyzacji.
- Dnia 12 czerwca 2014 roku w dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowane zostały: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE – tzw. MAR – Market Abuse Regulation oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/57/UE z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie sankcji karnych za nadużycia na rynku – tzw. MAD – Market Abuse Directive. Przyjęcie rozporządzenia w sprawie nadużyć na rynku (MAR) będzie wiązało się między innymi z:
 - Rozszerzeniem istniejących do tej pory przepisów dotyczących nadużyć na rynku m.in. o nadużycia na elektronicznych platformach obrotu;
 - Wprowadzeniem jednoznacznego zakazu stosowania prowadzących do nadużyć strategii realizowanych za pomocą transakcji wysokich częstotliwości;
 - Uznaniem za winne nadużyciom na rynku i obciążeniem surowymi grzywnami osób, które dopuszczają się manipulacji stawkami odniesienia takimi jak LIBOR;

- Wprowadzeniem zakazu nadużyć zarówno na rynkach towarowych, jak i powiązanych z nimi rynkach instrumentów pochodnych, oraz wzmocnieniem współpracy pomiędzy organami regulacyjnymi rynku finansowego i rynku towarowego;
- Możliwością nakładania grzywnien w wysokości co najmniej trzykrotności zysku osiągniętego w drodze nadużyć na rynku lub co najmniej 15% obrotów w przypadku przedsiębiorstw (państwa członkowskie będą mogły dodatkowo podjąć decyzję o podwyższeniu tych minimalnych stawek).

Wyżej wymienione akty prawne weszły w życie w dniu 3 lipca 2014 roku i w tym dniu rozpoczął się 24-miesięczny okres, w którym Komisja będzie musiała przyjąć środki wykonawcze do rozporządzenia, a państwa członkowskie dokonać transpozycji dyrektywy do prawa krajowego.

Dwuletni okres przygotowawczy przed wejściem w życie Rozporządzenia MAR służy środowisku emitentów do prac, mających na celu wypracowanie nowych, akceptowanych także przez nadzorcę, standardów raportowania.

- Dnia 23 grudnia 2015 roku w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowana została Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (tzw. PSD 2), której celem jest wyeliminowanie luk regulacyjnych w zakresie usług płatniczych, zapewnienie większej jasności prawa i spójne stosowanie ram legislacyjnych w całej Unii, zagwarantowanie dotychczasowym oraz nowym uczestnikom rynku równorzędne warunki działania, umożliwiając upowszechnienie nowych sposobów płatności wśród szerokiego kręgu użytkowników, zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, a w rezultacie podniesienie efektywności całego systemu płatności i harmonizacji ryzyka w obszarze usług płatniczych. Termin transpozycji dyrektywy do prawa krajowego upływa w dniu 13 stycznia 2018 roku;
- Projekt Rekomendacji z Komisji Nadzoru Finansowego dotyczący zasad ładu wewnętrznego w Bankach. Projekt w ocenie Komisji odnosi się do kluczowego zagadnienia z punktu widzenia stabilnego i ostrożnego zarządzania bankiem, decydującego o prawidłowym funkcjonowaniu sektora bankowego. Rekomendacja zawiera postanowienia dotyczące prowadzenia działalności przez banki, lecz także dotyczące organów wewnętrznych banku, jego pracowników, jak też akcjonariuszy oraz interesariuszy, w tym zwłaszcza do klientów banków i budowania wzajemnych relacji odnoszących się do:
 - Zarządzania ryzykiem – zarówno samej organizacji systemu zarządzania ryzykiem, jak i poszczególnych istotnych elementów procesu zarządzania ryzykiem;
 - Zarządzania konfliktami interesów, nie tylko na poziomie członków Zarządu i Rady Nadzorczej, ale także pozostałych pracowników banku;
 - Relacji wewnętrznych oraz relacji zewnętrznych z klientami – między innymi poprzez określenie obowiązujących w banku odpowiednich systemów wynagradzania odnoszących się do wszystkich pracowników, kodeksów etyki czy też zasad wprowadzania nowych produktów bankowych;
 - Relacji z akcjonariuszami – w tym polityki dywidendowej, spójnej ze strategią działania Banku.

1.3 Konkurencja w sektorze bankowym

W 2015 roku tempo wzrostu gospodarczego utrzymywało się na względnie wysokim poziomie. Zmiana PKB w ujęciu rocznym wyniosła 3,6%, co było wynikiem o 0,2 p.p. lepszym niż w 2014 roku. Z perspektywy przychodów sektora bankowego niekorzystnym czynnikiem był niski poziom stóp procentowych. Rada Polityki Pieniężnej w reakcji na utrzymującą się w Polsce deflację zdecydowała w marcu 2015 roku o dalszym cięciu stopy referencyjnej o 50 pb, sprowadzając tym samym stopę referencyjną do nowego historycznego minimum na poziomie 1,50%. Bardziej dotkliwa, była jednak towarzysząca temu decyzja o obniżce stopy lombardowej, przez co maksymalne oprocentowanie kredytów zostało ograniczone z 12% do 10% w skali roku. Także obniżka opłaty interchange wpłynęła na spadek przychodów w sektorze. W ostatnim kwartale minionego roku doszło również do ogłoszenia upadłości jednego z banków spółdzielczych. Pokrycie zobowiązań tej instytucji spowodowało pomniejszenie zysków wypracowanych w sektorze o ok. 2 mld zł. Presja na wyniki finansowe banków znalazła swoje odzwierciedlenie w działaniach ograniczających koszty oraz wprowadzaniu zmian w tabelach opłat i prowizji. Wiele banków zdecydowało także o przeprowadzeniu jednorazowych transakcji mogących poprawić wypracowane zyski, a także innych działań wpływających na wzrost pozostałych przychodów. Działania te nie zdołały jednak wyrównać spadku zysków w porównaniu do przeszłego roku, m.in. z powodu wzrostu innych obciążeń banków, w tym podwyższonej składki na BFG.

W 2016 roku banki będą kontynuowały działania adaptacyjne, opierające się na dostosowywaniu modeli biznesowych do nowych warunków rynkowych, które podnoszą koszty działania. Istotnym ryzykiem dla sektora bankowego pozostaje nierozwiązany problem kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych. Proponowane dotychczas rozwiązania, skutkujące przewalutowaniem kredytów wg wstępnych szacunków generują koszty, które mogą zagrozić stabilności systemu bankowego. Z drugiej strony szansą dla banków będzie natomiast wciąż silny wzrost gospodarczy i wiążący się z tym dalszy wzrost akcji kredytowej w kredytach konsumpcyjnych.

Ostatnie lata przyniosły wzmożoną aktywność na rynku fuzji i przejęć w sektorze finansowym. W przyszłości można spodziewać się jeszcze pewnych ruchów konsolidacyjnych, szczególnie wśród instytucji średniej wielkości.

Ważnym wyzwaniem, przed którym stoi sektor bankowy jest również sytuacja w sektorze SKOK. Część kas objęta jest postępowaniem naprawczym pod nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego, a ich przyszłość pozostaje niepewna. Ewentualna upadłość kolejnych kas może oznaczać konieczność dalszego wykorzystywania funduszy zgromadzonych w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Ciężar uzupełnienia wykorzystanych środków spadnie w większości na sektor bankowy, co w kolejnych latach może negatywnie wpływać na zyski instytucji finansowych.

2. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z Grupą i jej działalnością

2.1 Ryzyko płynności

Niezgodność w terminach zapadalności kredytów oraz finansujących je depozytów jest typowa dla działalności bankowej i występuje również w Banku. Może ona powodować potencjalne problemy z bieżącą płynnością w przypadku skumulowania się większych wypłat klientów. Za zarządzanie aktywami i pasywami Banku, w tym regulację i kontrolę ryzyka płynności, odpowiada Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku, którego strategię realizuje Sub-Sektor Rynków Finansowych.

Podstawowym zadaniem Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku jest zarządzanie strukturą bilansu w celu zwiększania jego dochodowości, określanie dopuszczalnych rozmiarów ryzyka finansowego podejmowanego w poszczególnych zakresach działalności, koordynacja polityki cenowej w zakresie stóp procentowych oraz podejmowanie decyzji w sprawie systemu cen transferowych w Banku.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku odpowiada za przygotowanie i wdrożenie jednolitej polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku, zatwierdza roczne plany płynnościowe i plany finansowania strony aktywnej Banku oraz limity płynnościowe dla Banku, jak również plan działania w sytuacjach awaryjnych w zakresie płynności. Ustala ponadto wartości progowe (limity) dla poszczególnych źródeł finansowania oraz prowadzi cyklicznie przegląd raportów ryzyka płynności.

Baza depozytowa Banku jest stabilna i zdywersyfikowana. Ponadto Bank posiada duży portfel płynnych papierów wartościowych, dobrą dostępność do środków na rynku międzybankowym oraz wysokie fundusze własne. Poziom ryzyka płynności w 2015 roku był niski.

2.2 Ryzyko walutowe

Bank dokonuje operacji walutowych w imieniu klientów oraz na rachunek własny, utrzymując się w ramach ustalonych limitów na otwarte pozycje walutowe. W związku z tym Bank ponosi ryzyko walutowe. Za kontrolę ryzyka walutowego odpowiedzialny jest Departament Ryzyka Rynkowego, współpracujący z Sub-Sektorem Rynków Finansowych zarządzającym płynnością i pozycją walutową. W 2015 roku ryzyko rynkowe pozycji własnych Banku kształtowało się na niskim poziomie.

2.3 Ryzyko stopy procentowej

Podobnie jak inne banki działające w Polsce, Bank jest narażony na ryzyko wynikające z niedopasowania terminów zmian stóp procentowych aktywów i finansujących je pasywów (ryzyko luki terminów przeszacowania), jak również wrażliwości wartości dłużnych papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych opartych o stopy procentowe na zmiany rynkowych stóp procentowych (ryzyko ceny). W aspekcie ryzyka luki przeszacowania ryzyko stopy procentowej może wystąpić w przypadku braku możliwości zrekompensowania spadku dochodów z tytułu obniżki stóp procentowych naliczanych od udzielonych kredytów poprzez obniżenie poziomu odsetek wypłacanych deponentom. Analogicznie, ryzyko dotyczy także sytuacji, gdy nie jest możliwe rekompensowanie wzrostu oprocentowania naliczanego deponentom poprzez podniesienie stóp oprocentowania naliczanych kredytobiorcom. W aspekcie ryzyka ceny, ryzyko stopy procentowej może wystąpić w przypadku negatywnego oddziaływania zmian rynkowych stóp procentowych na wycenę instrumentów portfela handlowego i w efekcie na wynik finansowy Banku oraz na wartość portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, obniżając fundusze własne Banku. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej należy do zadań Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku, który m.in. tworzy politykę cenową Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej. Poziom ryzyka stopy procentowej w 2015 roku kształtował się w przedziale średnim do wysokiego zarówno w przypadku portfeli handlowych, jak i portfeli bankowych.

2.4 Ryzyko kredytowe i ryzyko kontrahenta

Ryzyko kredytowe i ryzyko kredytowe kontrahenta to potencjalna strata powstała w wyniku niezdolności klienta do uregulowania umownych zobowiązań wskutek niewypłacalności lub innych przyczyn, po uwzględnieniu zabezpieczenia, ochrony kredytowej nierzeczywistej oraz innych umów ograniczających stratę. W przypadku ryzyka kontrahenta wielkość ekspozycji Banku jest zmienna w czasie. Brak rozliczenia transakcji w terminie naraża Bank na dodatkowe ryzyko zmiany wartości kontraktu. Bank ustanawia limity na podejmowane ryzyko kredytowe i ryzyko kontrahenta na poziomie ekspozycji wobec podmiotu lub grupy powiązanych podmiotów gospodarczych. Dodatkowo ustanawiane są limity portfelowe wspierające proces zarządzania i bieżącego monitorowania portfela kredytowego. Proces aktywnego zarządzania jakością portfela obejmuje nadawanie ekspozycjom nie tylko odpowiedniego ratingu, ale również nadawanie im właściwej wewnętrznej klasyfikacji, rozpoznawanie utraty ich wartości oraz stosowanie odpowiednich działań naprawczych bądź windykacyjnych. Bank tworzy wymagane przepisami odpisy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych. Zdaniem Zarządu, obecny poziom odpisów z tytułu utraty wartości jest właściwy. W związku z możliwością zmiany warunków zewnętrznych lub zaistnienia innych okoliczności, które mogłyby negatywnie wpłynąć na klientów, nie ma pewności, że w przyszłości konieczność tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości stosownych do istniejącego portfela kredytowego nie będzie miała negatywnego wpływu na sytuację finansową Banku, oraz że istniejący poziom odpisów z tytułu utraty wartości i zabezpieczenia okażą się wystarczające dla pokrycia możliwych strat z działalności kredytowej.

2.5 Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne definiowane jest jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych zawodnych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, jak również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, jak również efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcję ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych).

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych (tzn. strategia biznesowa będzie wspierana oceną ryzyka operacyjnego, a biznes będzie oceniany na podstawie wcześniej ustalonych wskaźników kontroli i ryzyka operacyjnego).

System zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest zbudowany w sposób, który zapewnia prawidłowe zarządzanie ryzykiem na każdym etapie, tj.: identyfikacji, oceny, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania.

Zarząd Banku odpowiada za opracowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym poprzez wprowadzanie odpowiednich regulacji wewnętrznych, zapewnia spójność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym ze Strategią Banku oraz jego właściwe funkcjonowanie w organizacji poprzez analizę informacji umożliwiających ocenę, czy system jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego. W przypadku zaistnienia konieczności system zarządzania ryzykiem operacyjnym jest usprawniany poprzez wprowadzenie niezbędnych korekt.

Realizacja założeń strategii przez Zarząd Banku oceniana jest przez Radę Nadzorczą, wspieraną przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej raz w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak też wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne. Rada Nadzorcza, po dokonaniu oceny, w razie konieczności może zlecić poddanie jej rewizji.

Departament Audytu, odpowiada za niezależną ocenę efektywności procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym i ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym za jego regularne przeglądy. Rezultaty badań audytu wewnętrznego oraz zewnętrznego są uwzględniane w systemie informacji zarządczej i w procesie podejmowania decyzji związanych z zarządzaniem ryzykiem i zarządzaniem Bankiem.

Łączna kwota strat operacyjnych brutto, zaksięgowanych w 2015 roku nie przekracza zaakceptowanego poziomu apetytu na ryzyko operacyjne.

VII. Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Ogólne cele rozwoju Grupy

Grupa skupia się na obszarach, w których posiada istotną przewagę konkurencyjną, i to właśnie w nich podejmuje szereg inicjatyw mających na celu zwiększenie atrakcyjności oferowanych usług. W segmencie klientów detalicznych podejmowane inicjatywy koncentrują się na rynku kart kredytowych oraz obsłudze klientów zamożnych, natomiast w segmencie przedsiębiorstw działania dotyczą w dużej mierze obsługi firm globalnych oraz największych przedsiębiorstw krajowych. Do innych obszarów aktywnej działalności Banku należą: rynek wymiany walut, bankowości transakcyjnej oraz powiernictwa papierów wartościowych, a także instytucjonalnej działalności maklerskiej.

Jednym z priorytetów Grupy pozostaje efektywna akwizycja nowych klientów z rynków docelowych oraz pogłębienie relacji z obecnymi klientami. Zarówno w segmencie bankowości instytucjonalnej, jak i bankowości detalicznej Bank koncentruje się na pozyskiwaniu rachunków operacyjnych i zwiększaniu uproduktynienia klientów.

Innowacje oraz najwyższa jakość obsługi są filarem sukcesu przyjętej przez Bank strategii. Stałe wzbogacanie oferty innowacyjnymi rozwiązaniami wychodzącymi na przeciw potrzebom i oczekiwaniom klientów pozwala Bankowi efektywnie konkurować na rynku usług finansowych i wyznaczać nowe trendy rozwoju sektora bankowego.

Dostosowywanie się do zmieniających się oczekiwań i potrzeb klientów jest jednym z kluczowych wyzwań Banku. Z jednej strony obserwowana jest zmniejszona częstotliwość wizyt w oddziałach, z drugiej – rosnące znaczenie kanałów zdalnych w obsłudze klientów. Bank, wychodząc naprzeciw tym zmianom, kontynuuje proces optymalizacji sieci dystrybucji opartej na koncepcji placówek typu Smart zlokalizowanych w dużych aglomeracjach. Jednocześnie duży nacisk kładziony jest na rozwój kanałów zdalnych i zwiększenie sprzedaży produktów za pomocą rozwiązań mobilnych.

Dla Grupy jednym ze strategicznych celów pozostaje budowanie wartości Banku poprzez wzrost efektywności operacyjnej oraz wykorzystanie przewagi rynkowej wynikającej z silnej pozycji kapitałowej i wysokiej płynności. Mocna pozycja Banku stanowi gwarancję bezpieczeństwa dla klientów, co przekłada się na wysokie zaufanie do instytucji, natomiast ciągła poprawa jakości usług i procesów pozwala na budowanie silnej marki Banku. Dalszy rozwój nowych technologii pozwoli na opracowywanie i wdrażanie przełomowych innowacji, które umocnią rynkową pozycję Banku. Dla klientów istotne jest efektywne wykorzystanie globalnego charakteru Citi Handlowy umożliwiającego dostęp do usług Banku na całym świecie.

1.1 Bankowość instytucjonalna

W obszarze bankowości instytucjonalnej Bank konsekwentnie realizuje strategię, utrzymując wiodącą pozycję w segmencie międzynarodowych korporacji oraz największych firm lokalnych, jak również wzmacniając swoją pozycję wśród firm sektora MSP. Bank zamierza utrzymać pozycję poprzez akwizycję nowych klientów oraz pogłębienie relacji z obecnymi klientami z wybranych branż, jak również zapewnienie wsparcia dla klientów rozwijających działalność poza granicami kraju (inicjatywa Emerging Market Champions). Celem Banku jest zostanie Partnerem Strategicznym dla polskich przedsiębiorstw i aktywne działanie na rzecz ekspansji polskiego przemysłu. W zakresie oferty produktowej Bank planuje także dalszą intensyfikację współpracy z klientami z potencjałem na prowadzenie transakcji walutowych, poszukujących produktów z zakresu finansowania handlu oraz instytucjonalnej działalności maklerskiej.

Celem Banku jest uzyskanie lepszej efektywności poprzez doskonalenie procesów, koncentracja na innowacjach oraz podnoszenie jakości usług. Bank planuje utrzymać pozycję lidera w obszarze transakcji walutowych oraz będzie koncentrował się na otwieraniu i prowadzeniu rachunków operacyjnych.

Dodatkowo Bank uważa, że działalność w zakresie sekurytyzacji jest jednym z obszarów biznesowych, który zyskiwał w ostatnim czasie na znaczeniu. Grupa, podejmując decyzję o inwestowaniu w papiery sekurytyzacyjne, opiera się na rachunku ekonomicznym, mierząc opłacalność inwestycji wobec potencjalnych ryzyk. Sekurytyzacja jest obecnie standardowym i powszechnie stosowanym produktem na rynkach globalnych. Jego znaczenie zwiększa się także na rynku polskim. Grupa zamierza być aktywnym uczestnikiem tego segmentu rynku.

1.2 Działalność maklerska

Kluczowym czynnikiem, który ma wpływ na wyniki osiągane przez DMBH są obroty akcjami generowane przez klientów instytucjonalnych (zarówno krajowych jak i zagranicznych). Z punktu widzenia działalności Biura, istotnym ryzykiem są potencjalne zmiany w funkcjonowaniu Otwartych Funduszy Emerytalnych, które mogą doprowadzić do dalszego ograniczenia popytu na akcje spółek notowanych na GPW ze strony tego segmentu klientów. Ponadto brak znaczącego strumienia nowych środków do krajowych funduszy akcyjnych istotnie zmniejsza ich popyt na instrumenty udziałowe.

1.3 Bankowość detaliczna

W 2016 roku Bank będzie konsekwentnie kontynuował realizację wyznaczonej w poprzednich latach strategii we wszystkich aspektach segmentacji klientów oraz modelu biznesowego. Bank zamierza rozwijać ofertę produktów i usług w taki sposób, aby dostarczać jak największą wartość i w jak największym stopniu zaspokajać potrzeby finansowe klientów z docelowych segmentów.

Jednym z celów strategicznych będzie dążenie do ugruntowania pozycji lidera w obszarze bankowości klientów zamożnych. W tym celu Bank będzie w dalszym ciągu rozwijał ofertę dla klientów Citigold oraz wdrożoną pod koniec 2015 roku unikalną na rynku ofertę dla najbardziej zamożnych klientów – Citigold Private Client (CPC). Bank planuje m.in. wdrożenie nowych produktów inwestycyjnych i wyjątkowych przywilejów, a także wprowadzenie wygodnych dla klienta rozwiązań online w zakresie zarządzania majątkiem. Dla tych grup klientów Bank będzie kontynuował współpracę z innymi podmiotami Citi na świecie, dostarczając klientom unikalnych doświadczeń w obszarze bankowości globalnej.

Bank będzie także koncentrował się na pozyskiwaniu tzw. klientów aspirujących do zamożnych, rozwijając specjalnie dla nich ofertę Citi Priority. W trosce o oczekiwania tego segmentu klientów Bank będzie wdrażał rozwiązania pakietowe, pogłębiające ich relacje depozytowe z Bankiem i jednocześnie adresujące ich potrzeby kredytowe.

Bank będzie dążył do wzmocnienia pozycji lidera na rynku kart kredytowych, oferując produkty z globalnej palety produktowej Citi, akceptowane na całym świecie i oferujące wyjątkowe wartości dla klienta, np. w formie programów lojalnościowych. Istotnym celem będzie również zwiększenie udziału w rynku niezabezpieczonych produktów kredytowych poprzez zaspokajanie potrzeb kredytowych coraz większej liczby klientów dzięki konkurencyjnej ofercie pożyczki gotówkowej czy produktów ratalnych, a także innowacyjnym, szybkim procesom.

Mając na uwadze potrzebę prostej i szybkiej obsługi swoich finansów, Bank będzie w dalszym ciągu inwestował w rozwój nowych technologii i udoskonalanie platformy mobilnej i internetowej. Ponadto, Bank zamierza kontynuować realizację strategii w zakresie sieci oddziałów detalicznych, koncentrując obecność swoich placówek w największych miastach w Polsce, opierając się w decydującej mierze na formacie oddziałów Smart oraz Centrów Obsługi Citigold.

VIII. Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku

1. Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)

Bank jest społecznie odpowiedzialny i wrażliwy na potrzeby swoich partnerów, zarówno biznesowych, jak i społecznych. Wszystkie działania Banku podejmowane są w zgodzie z potrzebami jego klientów, a także społeczności, w których funkcjonuje.

Aktywności Banku w zakresie CSR obejmują miejsce pracy i otoczenie rynkowe, społeczności lokalne, a także ochronę środowiska. Celem strategicznym jest zdobycie pozycji firmy wyznaczającej standardy instytucjonalnej odpowiedzialności społecznej (CSR – *Corporate Social Responsibility*), zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Kontynuowane są inwestycje wspierające społeczności lokalne, realizowane dla dobra publicznego w takich dziedzinach jak edukacja finansowa, promocja przedsiębiorczości, rozwój lokalny i ochrona dziedzictwa kulturowego. Misja Banku w tym obszarze realizowana jest za pośrednictwem Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy założonej w 1995 roku. Społeczne zaangażowanie Banku jest doceniane w niezależnych rankingach i zestawieniach, takich jak Respekt Index czy Ranking Firm Odpowiedzialnych Społecznie.

1.1 Relacje z klientami – praktyki rynkowe

Misją oraz największą ambicją Banku jest zbudowanie relacji z klientami opartych na zaufaniu i wspólnym dążeniu do rozwoju. Strategicznym celem jest osiągnięcie takiego poziomu satysfakcji klientów, którego naturalną konsekwencją będzie niezachwiana lojalność wobec Banku oraz grono ambasadorów promujących markę Citi Handlowy jako partnera w decyzjach finansowych. W związku z tym, podejmowanych jest szereg działań, na podstawie badań oraz informacji zwrotnej od klientów, które mają stale usprawniać i podnosić jakość standardów obsługi oraz oferty produktowej.

Jedną z odpowiedzi na zmieniające się oczekiwania klientów jest adaptacja strategii obsługi klientów w sieci tradycyjnych oddziałów do rozwoju nowych technologii. Obecnie ponad 95% transakcji bankowych klienci realizują samodzielnie poprzez aplikację mobilną lub system bankowości elektronicznej, kontynuowany jest rozwój sieci nowoczesnych oddziałów Bankowego Ekosystemu Smart. W takiej placówce klient samodzielnie może wykonać transakcje finansowe, skorzystać z wpłaty/wypłaty gotówki w bankomatach walutowych, jak również otrzymać kartę kredytową czy zapoznać się na interaktywnym monitorze ze specjalnymi ofertami rabatowymi dla posiadaczy kart Citi Handlowy.

Rzetelna informacja – etyka reklamy

Bank od ponad sześciu lat konsekwentnie realizuje strategię przejrzystej komunikacji z klientem, systematycznie dostosowując swoją ofertę do potrzeb klientów. W ramach projektów takich jak „Treating Customers Fairly” określone zostały wymagania dotyczące komunikacji, które warunkują przeprowadzenie kampanii produktowych. Dzięki temu, mimo dynamicznie zmieniającego się otoczenia rynkowego, klienci mogą mieć pewność, że o produktach Banku informowani są w sposób rzetelny i przejrzysty. Bank gwarantuje przy tym czytelność umów oraz transparentną informację o kosztach, ryzyku i możliwych do osiągnięcia korzyściach. Wszyscy pracownicy odpowiedzialni za ofertę produktową zostali też przeszkoleni ze standardów przejrzystej komunikacji i są zobowiązani do ścisłego ich przestrzegania. Dodatkowo politykę i standardy wysokiej obsługi klienta, reklamacji oraz odpowiedzialnego marketingu w Banku regulują wewnętrzne akty normatywne m.in. „Kodeks Etyki Reklamy” oraz „Etyczne Praktyki Biznesowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.”

Badania satysfakcji klientów

Bank przeprowadza regularne badania opinii klientów zarówno w części instytucjonalnej, jak i detalicznej. Głównym wskaźnikiem mierzącym jakość usług jest NPS (Net Promoter Score). Wskaźnik NPS pozwala określić skłonność klientów do rekomendacji Banku, a co za tym idzie ich zadowolenie z usług. Badania obejmują kluczowe segmenty klientów Banku, najważniejsze kanały kontaktu (tj. bankowość elektroniczną, obsługę telefoniczną, oddziały), „momenty prawdy” (kluczowe interakcje, np. zakup produktu). Oceny i komentarze są analizowane przez zespół badający doświadczenia klientów, a wyniki tych analiz i projektów usprawnień omawiane na comiesięcznym spotkaniu z zespołem menedżerskim banku. Dzięki zdyscyplinowanemu podejściu Bank osiągnął w 2015 roku wzrost oceny w każdym z kluczowych wskaźników NPS.

Jednym z przykładów działań podjętych w odpowiedzi na oczekiwania klientów, było wprowadzenie nowej aplikacji mobilnej Citi Mobile. Obecna wersja aplikacji oferuje funkcje, które klienci zgłaszali swoim Doradcom oraz na oficjalnym fanpage Citi Handlowy na Facebooku. Wśród oczekiwanych a dzisiaj wysoko przez klientów docenianych nowych funkcjonalności Citi Mobile są takie usługi jak możliwość aktywowania karty przez aplikację, możliwość wykonania przelewu do dowolnych odbiorców czy też możliwość przełączenia karty płatniczej do konta walutowego, która dostępna jest po zaledwie kilku kliknięciach. Nowością w Citi Mobile, która zdobyła duże zainteresowanie wśród klientów jest także usługa tzw. snapchat, które pozwala na sprawdzenie salda rachunku oraz ostatnich transakcji na rachunku bez konieczności logowania się do aplikacji.

Na podstawie informacji zwrotnej zebranej od użytkowników on-line zostały również wprowadzone usprawnienia w Citibank Online, które objęły: dostęp online do hipoteki, nową strukturę nawigacji na stronach produktowych, czy funkcję wymiany karty.

Potwierdzeniem silnej pozycji Banku w tworzeniu oferty dopasowanej do potrzeb klientów jest uzyskanie w 2015 roku wielu nagród i wyróżnień. Jedno z nich doceniło kartę kredytową PremierMiles dla podróżujących, która znalazła się na podium w konkursie Business Traveller Poland Awards 2015 w kategorii Najlepsza Karta dla Podróżującego Biznesmena.

W przypadku karty Citi Simplicity doceniona została strategia komunikacji. Reklama telewizyjna tego wprowadzonego w 2015 roku produktu została uznana za najlepszą spośród kampanii produktów kartowych wyemitowanych w polskich mediach. Celem kampanii było podkreślenie prostoty produktu, jasnych zasad i wygody zarządzania własnymi finansami.

Citi Handlowy po raz pierwszy w historii uzyskał też pięć gwiazdek w ratingu prywatnej bankowości przygotowywanym przez „Forbes”.

Reklamacje

Szczegółowo analizowane są też zgłoszenia oraz reklamacje klientów, wskazujące ewentualne obszary do poprawy. Jedną ze zmian wprowadzonych w ostatnim czasie w obszarze obsługi zapytań reklamacyjnych było wprowadzenie standardu odpowiedzi w ciągu 1 dnia dla Klientów Gold oraz 4 dni dla pozostałych Klientów.

Dzięki temu Bank pozostaje liderem wśród instytucji finansowych w zakresie szybkości rozpatrywania reklamacji.

Dla skuteczniejszego dialogu z klientami Bank powołał w 2009 roku funkcję Rzecznika Klienta. Klienci mają możliwość dzielenia się z nim swoimi uwagami i sugestiami dotyczącymi funkcjonowania Banku za pośrednictwem poczty elektronicznej, wysyłając zgłoszenia na adres e-mail.

Działania zainicjowane przez Rzecznika przyczyniły się wielokrotnie do zmian zarówno systemowych, jak i w ramach obowiązujących procesów, co w znaczący sposób zwiększyło poziom satysfakcji klientów z oferowanych przez Bank usług. Ponadto możliwości bezpośredniego kontaktu z Rzecznikiem i zgłaszania sugestii, wątpliwości czy też uwag spotkało się uznaniem klientów.

Stale rozwijane są też możliwości kontaktu z Bankiem w celu bieżącej obsługi – na stronie internetowej Banku pojawił się chat, za pomocą którego operator może szybko odpowiedzieć na pytania dotyczące produktów lub usług dostępnych on-line.

Ochrona danych i prywatność klientów

Bank zobowiązuje się do ochrony prywatnych i poufnych informacji na temat swoich klientów oraz do właściwego ich wykorzystywania. Zasady te opisane są w wewnętrznym dokumencie „Zasady ochrony danych osobowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A”. Bank gromadzi, przechowuje i przetwarza dane osobowe klientów w sposób określony przez prawo krajowe, mając na celu oferowanie klientom produktów i usług lepiej spełniających ich potrzeby finansowe oraz umożliwiających osiągnięcie celów finansowych. Mając to na uwadze, Bank dokłada wszelkich starań, aby wdrażać i utrzymywać odpowiednie systemy i technologie oraz właściwie szkolić pracowników, którzy mają dostęp do takich informacji. Dostawcy, z których usług korzysta Bank, podobnie mają obowiązek ochrony poufnego charakteru danych, w tym danych osobowych oraz poufnych, które od niego otrzymują. Bank przestrzega również własnych rygorystycznych norm i regulacji wewnętrznych dotyczących poufnego charakteru i bezpieczeństwa informacji oraz danych osobowych (normy dotyczące zarządzania systemami informatycznymi, normy bezpieczeństwa informacji, ogólne przepisy dotyczące bezpieczeństwa). Dodatkowo każdy pracownik Banku jest zobowiązany chronić wszelkie dane osobowe i poufne klientów, dbając, aby informacje te były wykorzystywane tylko do uzasadnionych celów związanych z wykonywaną pracą oraz udostępniane wyłącznie upoważnionym osobom i organizacjom, oraz w prawidłowy i bezpieczny sposób przechowywane.

Bank stosuje najwyższe standardy w obszarze bezpieczeństwa informacji. Cyklicznie przeprowadzane są audyty w tym zakresie potwierdzane posiadanymi przez Bank certyfikatami na zgodność z normami ISO 27001 i ISO22301, które obejmują wszystkie procesy, produkty i usługi, jakie Bank świadczy swoim Klientom.

1.2 Troska o ludzi

Strategicznym celem Banku jest pozyskanie, rozwój i zatrzymanie najbardziej utalentowanych ludzi, którzy podzielają wartości, którymi kieruje się Bank:

Wspólny cel	Jeden zespół kierujący się wspólnym celem: najlepsza obsługa klientów i interesariuszy.
Odpowiedzialny biznes	Działanie w sposób przejrzysty, roztropny i odpowiedzialny.
Innowacyjność	Ciągłe udoskonalanie rozwiązań oferowanych naszym klientom poprzez udzielanie im pełnych informacji na temat produktów i usług, dostarczanie światowej klasy produktów.
Rozwój talentów	Utalentowany zespół wysoce wyspecjalizowanych profesjonalistów, którzy oferują doskonałą obsługę, wykazują inicjatywę i są w stanie sprostać najtrudniejszym wyzwaniom.

Swoim pracownikom Bank oferuje bezpieczne i przyjazne miejsce pracy, w którym mogą pracować, angażując swoją energię i mając poczucie realizacji osobistych osiągnięć, satysfakcji oraz możliwości indywidualnego rozwoju. Rozwój pracowników jest wspierany przez realizację działań takich jak: szkolenia, zaangażowanie w realizację wymagających projektów, a także proces oceny, dzięki któremu pracownicy uzyskują informacje na temat swoich mocnych stron oraz obszarów, które powinni jeszcze rozwijać. Bank wdrożył politykę personalną, której towarzyszą udokumentowane, mierzalne i regularnie monitorowane cele.

Proces doboru, ale i rozwoju personelu jest niezwykle ważny dla rozwoju Banku. W tym celu wszystkim pracownikom został udostępniony wewnętrzny portal www.KarierawCiti.com.pl, dzięki któremu każdy może aplikować na stanowisko, którym jest zainteresowany w ramach struktur Banku oraz innych spółek należących do Grupy Citi.

Ponadto Bank zapewnia pracownikom bogatą ofertę świadczeń pozapłacowych, które zaspokajają ich osobiste i społeczne potrzeby.

W ramach świadczeń pozapłacowych pracownicy korzystają z pracowniczego programu emerytalnego, ubezpieczenia na życie, pakietu sportowego, prywatnej opieki medycznej, funduszu świadczeń socjalnych oraz produktów bankowych na preferencyjnych warunkach. Pracownicy mają również możliwość pracy w elastycznych godzinach pracy, celem umożliwienia lepszego realizowania obowiązków osobistych i zawodowych.

Dbając o bezpieczeństwo pracy, Bank stara się zapewnić optymalne warunki pracy wszystkim pracownikom ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Badanie nastrojów pracowniczych

Co roku Bank przeprowadza badanie nastrojów pracowniczych nazywane Voice of Employee, czyli „Głos Pracownika”. Ankieta służy badaniu satysfakcji i zaangażowania pracowników. Udział w ankiecie jest dobrowolny. Pytania, na które odpowiadają pracownicy, dotyczą m.in.: komunikacji, możliwości rozwoju, merytokracji, relacji z przełożonymi i współpracownikami, udziału w decyzjach, równowagi pomiędzy życiem zawodowym i osobistym, różnorodności jak również wartości i zasad etycznych, którymi kieruje się Bank.

Wypełnienie ankiet jest pierwszym etapem działań związanych z pracą nad badaniem nastrojów wśród pracowników. Kolejnymi etapami są analiza wyników, wywiady grupowe mające na celu pogłębienie wyników oraz przygotowanie planów działań doskonalących po ankiecie, realizacja i komunikowanie rezultatów pracownikom. W roku 2015 ankietę wypełniło ponad 88,5% uprawnionych pracowników.

Różnorodność w miejscu pracy

W Banku różnorodność postrzegana jest jako źródło siły. Dlatego priorytetem jest promowanie takiej kultury, w której możliwości rozwoju są dostępne dla wszystkich, niezależnie od dzielących różnic.

Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi standardami. Bank dąży do stworzenia pracownikom optymalnych szans na wykorzystanie ich potencjału, zapewnienia im możliwości pełnego rozwoju zawodowego oraz pielęgnowania ich różnorodności z poszanowaniem godności bez względu na płeć, rasę, wyznanie czy orientację seksualną. Pracownicy są zobowiązani traktować swoich współpracowników z szacunkiem. Wskazane powyżej oczekiwania Banku zostały zawarte w „Zasadach Postępowania Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.”.

Od 2013 roku Bank jest sygnatariuszem międzynarodowej inicjatywy „Karta Różnorodności”, która obliguje firmy do wprowadzenia zakazu dyskryminacji w miejscu pracy oraz działań na rzecz tworzenia i promocji różnorodności oraz wyraża gotowość firmy do zaangażowania wszystkich osób zatrudnionych oraz partnerów biznesowych i społecznych w te działania.

Corocznie w Banku organizowany jest Tydzień Różnorodności, podczas którego pracownicy są zapraszani do udziału w aktywnościach takich jak: warsztaty, szkolenia, oraz spotkania panelowe.

Bank wspiera również oddolne inicjatywy pracownicze, które podejmują sami pracownicy, między innymi CitiWomen oraz CitiClub.

Misją CitiWomen jest tworzenie sprzyjających warunków rozwoju zawodowego kobiet, pomoc w pokonywaniu barier, a także zapewnienie możliwości realizacji ambicji, zachowując równowagę pomiędzy pracą zawodową i życiem prywatnym. Cele, jakie CitiWomen Polska (CPW) stawia przed sobą to: wspieranie kobiet pracujących w Citi & Citi Handlowy Polsce w odkrywaniu i uwalnianiu ich potencjału poprzez zapewnianie dodatkowych możliwości szkoleń, nawiązywania kontaktów (networking) oraz wymiany doświadczeń, a także odkrywanie i rozwijanie kobiecych talentów oraz pomaganie w doskonaleniu zdolności przywódczych. Swoją misję CitiWomen Polska realizuje poprzez różnorodne działania, do których należą między innymi: organizacje spotkań integracyjnych i networkingowych; organizacja szkoleń, warsztatów i wykładów; tworzenie zespołów projektowych na doraźne potrzeby, w tym zespołów koordynujących organizację inicjatyw CWP w pozawarszawskich ośrodkach Grupy Citi; udostępnianie i wymianę informacji między pracownikami, w tym poprzez własną stronę intranetową; stymulowanie współpracy pomiędzy kobietami na różnym etapie rozwoju zawodowego. Działania CWP koordynowane są przez Komitet Sterujący (KS) – grono najbardziej aktywnych na rzecz Inicjatywy osób, wybieranych w drodze otwartego głosowania.

CitiClub powołano w celu organizowania czasu wolnego w tym zróżnicowanej działalności kulturalnej, sportowej i turystycznej. Klub sprzyja szerokiej integracji pracowników, co wpływa na poczucie satysfakcji z pracy. W ramach CitiClub realizowane są projekty sportowe „Citi Społecznie Aktywni” połączone z elementami charytatywnych zbiórek funduszy na rzecz potrzebujących.

Dialog i wolność zrzeszania się

W Banku działają dwa związki zawodowe: NSZZ „Solidarność” – Region Mazowsze Międzyzakładowa Organizacja Związkowa nr 871 przy Banku Handlowym w Warszawie S.A oraz NSZZ Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A. Współpraca między pracodawcą a przedstawicielami związków zawodowych przebiega w duchu partnerstwa i wspólnego celu, jakim są najwyższe standardy we wszelkich relacjach pracowniczych.

Zasady Postępowania Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zasady Postępowania stanowią ogólny przegląd najważniejszych regulacji wewnętrznych obowiązujących w Banku. Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi standardami w Banku. Bank dąży do stworzenia pracownikom optymalnych szans na realizację ich potencjału, zapewnienie im rozwoju oraz pielęgnowania różnorodności z poszanowaniem godności bez względu na płeć, rasę, wyznanie czy orientację seksualną. Zasady zawierają formalne rozwiązania procesowe w zakresie zgłaszania przypadków naruszeń. W Banku działa Linia Etyczna, na którą pracownicy mogą zgłosić kwestie dotyczące wyboru najlepszego sposobu działania w konkretnych sytuacjach lub w przypadku uzasadnionych podejrzeń bądź informacji o potencjalnym naruszeniu przepisów prawa lub norm etycznych i regulacji obowiązujących w Banku. Zgłoszenia na linię etyczną można dokonać poprzez linię telefoniczną lub na skrzynkę mailową. Zgłoszenia mogą również być składane anonimowo.

Co roku pracownicy Banku przechodzą obowiązkowe szkolenie on-line z Zasad Postępowania.

Każdy nowo zatrudniony pracownik otrzymuje treść Zasad Postępowania i jest zobowiązany do podpisania oświadczenia potwierdzającego zapoznanie się z nimi i przestrzegania ich w codziennej pracy.

Wolontariat pracowniczy

W Banku realizowany jest największy w Polsce program wolontariatu pracowniczego koordynowany przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy. Jego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku. W 2015 roku zrealizowano rekordową ilość 227 projektów wolontariackich na rzecz ponad 25 000 odbiorców. Wolontariusze (również ci spoza organizacji) w działania społeczne zaangażowali się 4012 razy – to wzrost o prawie 37% względem roku 2014. W ramach podejmowanych działań wolontariusze wspierali: społeczności lokalne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje społeczne, placówki samorządowe i schroniska dla zwierząt. Najważniejszą inicjatywą była jubileuszowa X edycja Światowego Dnia Citi dla Społeczności. Co roku w ramach tego projektu pracownicy Banku wraz z rodzinami i przyjaciółmi starają się odpowiedzieć na konkretne potrzeby występujące w bliskich im społecznościach. W 2015 roku wolontariusze Citi w ramach Światowego Dnia Citi dla Społeczności przeprowadzili 195 projektów społecznych na rzecz blisko 24 000 odbiorców.

W 2015 roku kontynuowane były również kluczowe projekty, tj.: akcja świąteczna „Zostań Asystentem św. Mikołaja”, wyjazdy integracyjne z wolontariatem. Ponadto w ramach całorocznej aktywizacji wolontariusze zapraszani byli do udziału w spotkaniach Klubu Wolontariusza, angażowania się w Wolontariat Seniorów, a także w akcje społeczne w ramach regularnie wysyłanych propozycji wolontariatu indywidualnego.

Różnorodność i liczba przeprowadzonych projektów świadczy o tym, że zaangażowanie społeczne pracowników Banku stale się umacnia i rozwija, przynosząc korzyść coraz szerszej grupie odbiorców – co potwierdzają zebrane statystyki.

W 2015 roku Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy już po raz czwarty przeprowadziła wśród wolontariuszy Citi badanie ankietowe. Respondenci tradycyjnie już odpowiedzieli na pytania o poprawę swoich umiejętności i zdolności, mających bezpośrednie przełożenie na efektywność osobistą i zawodową oraz na pytania dotyczące ich preferencji dotyczących zaangażowania w projekty społeczne. Wolontariusze Citi przyznali, że udział w inicjatywach społecznych pomógł im rozwinąć szereg zdolności i umiejętności, mających wpływ na ich relacje z otoczeniem oraz jakość pracy. Szczególnie istotny wzrost kompetencji zauważyli w zakresie pracy zespołowej, umiejętności komunikacyjnych i zdolności organizacyjnych, ale warta odnotowania jest również poprawa zdolności adaptacyjnych, z którą zgodziło się 72,7% ankietowanych. 87,3% ankietowanych zanotowało poprawę swoich kompetencji w zakresie pracy w zespole. Poprawę swoich umiejętności organizacyjnych zauważyło 80%, a 84,5% stwierdziło, że udział w działaniach wolontariackich znacząco wpłynął na jakość komunikowania się z otoczeniem. Ponadto, 85,1% uczestników badania przyznało, że zdecydowanie zwiększyła się ich świadomość problemów społecznych oraz 80,9%, że zwiększyła się ich zdolność do rozumienia innych ludzi. Innym ciekawym wynikiem jest to, że wolontariat pracowniczy wpływa na postrzeganie Citi Handlowy/Spółek Citi jako pracodawcy dla 93,5% respondentów. Dla 97% z nich wpływ ten jest pozytywny lub zdecydowanie pozytywny!

1.3 Mniejszy ślad środowiskowy

Jedną z ważnych zasad postępowania w Banku jest dbałość o środowisko naturalne. Bank zobowiązał się do prowadzenia działalności zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W 2007 roku uchwałą Zarządu wprowadził kompleksowy Plan Zarządzania Środowiskiem. W 2012 roku przyjął Politykę Środowiskową oraz wdrożył System Zarządzania Środowiskowego (SZŚ). W 2013 roku wprowadził Politykę Energetyczną oraz wdrożył System Zarządzania Energią (SZE). W 2015 roku zintegrowano oba systemy w jeden System Zarządzania Środowiskowego i Energią. W ramach wprowadzonych Polityk Bank określił następujące cele: zwiększanie poziomu segregacji odpadów i ich recyklingu; ograniczanie emisji CO₂, dążenie do jak najefektywniejszego zarządzania mediami; minimalizowanie zużycia surowców naturalnych; dążenie do jak najefektywniejszego zarządzania energią; minimalizowanie zużycia surowców energetycznych; wspieranie zakupu energooszczędnych produktów i usług oraz zapewnienie poprawy wyniku energetycznego.

Bezpośrednie oddziaływanie na środowisko naturalne

W ramach wprowadzonych Polityk Bank określił dwa główne obszary oddziaływania na Środowisko. Pierwszy z nich to oddziaływanie bezpośrednie, wynikające z działalności Banku, m.in. zużycie wody, energii, papieru, generowane odpady i zanieczyszczenia emitowane do powietrza. Drugi to oddziaływanie pośrednie, wynikające ze świadczonych przez Bank usług. W ramach zintegrowanego Systemu (SZŚiE) lokalizacje Banku są na bieżąco monitorowane w zakresie zużycia energii elektrycznej, wody, gazu, energii cieplnej, ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów oraz emisji gazów cieplarnianych.

W latach 2012–2015 Bank zrealizował liczne projekty proekologiczne dotyczące modernizacji instalacji i urządzeń budynkowych: m.in. modernizacje instalacji klimatyzacji, w tym precyzyjnej, węzłów ciepłych, automatyki BMS, oraz ulepszenia termoizolacje budynków. Prowadzone działania potwierdzają efektywność działania systemu, poprzez zmniejszenie zużycia mediów w budynkach bankowych.

Prowadzone działania przyniosły w 2014 roku wymierne efekty dla Banku i środowiska, tj. zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o 1789,5 MWh, zmniejszenie zużycia wody o 3514m³, oraz zmniejszenie emisji CO₂ o 1121,9 ton.

W roku 2015 Bank przeszedł pozytywnie audyt nadzorczy dla Systemu Zarządzania Energią zgodny z wymogami normy ISO 50001 oraz audyt recertyfikacyjny dla Systemu Zarządzania Środowiskowego zgodny z wymogami normy ISO 14001.

Edukacja pracowników

Bank prowadzi kampanie edukacyjno-informacyjne w zakresie ochrony środowiska skierowaną do pracowników oraz dostawców usług. Są to m.in. szkolenia oraz komunikaty, artykuły udostępniane na stronach wewnętrznego intranetu, zachęcające do poprawnej segregacji odpadów, oszczędzania energii oraz wody, szerzenie znajomości Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią. Co roku Bank bierze również czynny udział w akcjach Godzina dla Ziemi oraz Tydzień dla Ziemi. W roku 2015 podczas Godziny dla Ziemi wyłączono zasilanie w 16 oddziałach. Podczas Tygodnia dla Ziemi opublikowano informacje na temat zrealizowanych projektów prośrodowiskowych, wprowadzono ekologiczne menu w stołówce oraz soki z wyciskanych świeżych owoców. Zakupiono i umieszczono na budynkach dla pracowników pojemniki na elektrośmieci oraz przeprowadzono akcję „jesienne porządki” powiązaną z akcją „Moje miasto bez elektrośmieci”. W ramach akcji „jesienne porządki” zużyty sprzęt elektroniczny został przekazany do punktu zbierania tego typu odpadów, Elektro eko. W zamian Fundusz Oświatowy przekazał kupony na zakup pomocy dydaktycznych, które zostaną przekazane do szkoły na warszawskiej Woli.

Oddziaływanie pośrednie

Na mocy umów podpisanych z bankiem Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) i z wykorzystaniem środków Banku Rozwoju Rady Europy w ramach tzw. „Okna Klimatycznego (SME&Municipal Finance Facility Energy Efficiency Window) Bank oferował w 2015 roku swoim klientom dwa programy kredytowe finansujące przedsięwzięcia prowadzące do wzrostu efektywności energetycznej. „Program Efektywności Energetycznej” skierowany był do klientów Banku i umożliwiał inwestowanie w inwestycje związane z efektywnością energetyczną (środki z tego programu zostały wyczerpane w roku 2015). Program ELENA (European Local Energy Assistance) realizowany w ramach szerszej inicjatywy wspólnotowej - Programu IEE II (Intelligent Energy Europe) wspiera władze lokalne i regionalne w osiągnięciu założeń Strategii "20-20-20". ELENA ma celu ułatwić klientom jednostek sektora publicznego inwestowanie w inwestycje związane z efektywnością energetyczną. Beneficjentami końcowymi są władze lokalne lub regionalne oraz inne podmioty publiczne wypełniające zadania ustawowe władz lokalnych lub regionalnych. Pod koniec 2015 roku w ramach programu podpisano pierwszą umowę kredytową. Program będzie kontynuowany w 2016 roku.

1.4 Zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności

Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy od lat aktywnie działa w obszarach przedsiębiorczości i edukacji finansowej, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wolontariatu pracowniczego, dużą uwagę poświęcając również rozwojowi społeczności lokalnych.

W 2015 roku Fundacja prowadziła dziesięć programów z zakresu przedsiębiorczości oraz edukacji finansowej. Jak co roku zbadano „Postawy Polaków wobec finansów”. Badanie to od ośmiu lat cieszy się uznaniem zarówno mediów, jak i liderów opinii. Postrzegane jest jako najbardziej wiarygodne i miarodajne tego typu w Polsce. Fundacja kontynuowała także aktywności w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, z których najważniejszą jest coroczna Nagroda im. prof. Aleksandra Gieysztor. Jej celem jest wspieranie osób lub instytucji szczególnie zasłużonych dla ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego zarówno w Polsce, jak i za granicą.

W 2015 roku Fundacja z dużym sukcesem realizowała Program Wolontariatu Pracowniczego. Kluczowym projektem, podobnie jak w latach ubiegłych, był Światowy Dzień Citi dla Społeczności, który odbył już po raz dziesiąty. Wzięła w nim udział rekordowa liczba wolontariuszy Citi, ich rodzin, przyjaciół i znajomych. Pozostałe aktywności w ramach wolontariatu pracowniczego to: wyjazdy integracyjne z wolontariatem, akcja „Zostań Asystentem św. Mikołaja” oraz wolontariat indywidualny.

Wkład w rozwój społeczności lokalnych realizowany był poprzez program grantowy. W 2015 roku Fundacja przyznała 12 dofinansowań. Kontynuowała również współpracę z Forum Odpowiedzialnego Biznesu w ramach LOB (Liga Odpowiedzialnego Biznesu).

Programy realizowane przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy

- **Moje Finanse:** największy w Polsce program edukacji finansowej dla młodzieży. Program finansowany jest przez Fundację Kronenberga i Narodowy Bank Polski, a wdrażany do szkół przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości. W 2015 roku liczba uczniów objętych programem wyniosła 100 000. Program realizowało 1600 nauczycieli.
- **Tydzień dla Oszczędzania:** edukacyjna akcja medialna, której celem jest promowanie wśród Polaków oszczędzania oraz umiejętności racjonalnego gospodarowania swoimi zasobami finansowymi. Realizowana wspólnie z Fundacją Think! Celem akcji jest wypracowanie zmian systemowych w obszarze edukacji z zakresu zarządzania finansami osobistymi. Kampania medialna przy okazji VIII edycji badań „Postawy Polaków wobec finansów” objęła swoim zasięgiem prawie 3 000 000 osób. W ramach „Tygodnia dla Oszczędzania” w 2015 roku odbyły się debaty dotyczące edukacji finansowej i wyzwań rynku pracy stojących przed osobami młodymi oraz konkursy w ramach gry „Pierwszy Milion”. Aktywności te zostały zorganizowane we współpracy z uczelniami wyższymi: Uniwersytetem Szczecińskim, Szkołą Główną Handlową w Warszawie oraz Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. W ramach spotkań organizowano również, we współpracy z ekspertami HR Citi Handlowy, warsztaty kompetencyjne dla studentów. Łącznie w debatach i konkursach wzięło udział 4000 osób.
- **Budowanie Niezależności Finansowej Kobiet:** program skierowany do kobiet doświadczających lub zagrożonych przemocą ekonomiczną. Realizowany wspólnie z Centrum Praw Kobiet. W 2015 roku działaniami programu zostało objętych 720 uczestniczek (600 kobiet i 120 dziewcząt) doświadczających lub zagrożonych przemocą ekonomiczną.
- **Nagroda Banku Handlowego w Warszawie S.A. za szczególny wkład w rozwój nauki w sferze ekonomii i finansów:** konkurs, którego celem jest promowanie najbardziej wartościowych publikacji w dziedzinie teorii ekonomii i finansów. W XXI edycji konkursu do Nagrody zgłoszono 29 prac.
- **Program „Business Startup”:** program składający się z dwóch części służących wspieraniu młodych przedsiębiorców (pomoc w utworzeniu i prowadzeniu biznesu oraz wsparcie istniejących firm). Realizowany we współpracy z Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości. Celem projektu jest pobudzenie przedsiębiorczości studentów oraz pomoc w urzeczywistnianiu pomysłów na własny biznes. W 2015 roku w programie wzięło udział 350 studentów oraz 100 start – upów już działających na rynku.
- **Hi-Tech Startup** – Projekt ma na celu komercjalizację koncepcji technologicznych, dzięki czemu ich twórcy mają szansę znalezienia zatrudnienia w organizacjach zainteresowanych ich rozwiązaniami technologicznymi, mogą sprzedawać swoje koncepcje inwestorom lub rozpocząć własną działalność gospodarczą. Do projektu zostało zakwalifikowanych 50 młodych naukowców/inżynierów (w wieku 24–35), specjalizujących się w hi-tech (IT, automatyka i robotyka, telekomunikacja itp.), którzy przedstawią atrakcyjną i spójną strategię dla komercyjnego wykorzystania ich koncepcji technologicznych. W trakcie programu właściciele projektów będą uczestniczyć w szeregu warsztatów poświęconych problematyce wspierania biznesu, będą mieli możliwość inkubacji pomysłu w ramach infrastruktury Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości oraz dostęp do laboratoriów Politechniki Warszawskiej. Po przejściu rygorystycznego procesu selekcji, 10 projektów zostanie zidentyfikowanych jako „inwestycje gotowe”.
- **Hi-Tech Startup** – program mający na celu na celu opracowanie formuły współpracy społeczności startupowej z obszarem akademickim oraz biznesowym, realizowany wspólnie z Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości. Dzięki projektowi Hi-Tech Startup twórcy mają szansę znalezienia zatrudnienia w organizacjach zainteresowanych ich pomysłami, mogą sprzedawać swoje koncepcje inwestorom lub rozpocząć własną działalność gospodarczą. Długoterminowym celem projektu jest zatrzymanie umiejętności i wiedzy młodych ludzi w Polsce, tworząc centrum doskonałości startupów hi-tech w naszym kraju.
- **Biznes w kobiecych rękach:** to program realizowany we współpracy z Fundacją Przedsiębiorczości Kobiet skierowany do kobiet, które chcą założyć własną firmę. Dzięki wykładom, szkoleniom i indywidualnej pracy z mentorkami każda

pośród uczestniczek ma szansę rozpocząć działalność. Celem programu jest powstanie klastra firm kobiecych, funkcjonującego na terenie aglomeracji warszawskiej. W 2015 roku odbyła się druga edycja programu, w ramach której utworzonych zostało 30 firm.

- **Konkurs Mikropresiębiorca Roku 2015:** konkurs dla właścicieli mikrofirm, promujący ideę mikropresiębiorczości. Celem konkursu jest wspieranie przedsiębiorczości, zachęcanie do zakładania własnych firm oraz wyróżnianie i promowanie najlepszych z nich jako przykładów efektywnych działań gospodarczych. Rozstrzygnięcie XI edycji konkursu nastąpiło 23 czerwca 2015 roku. Laureatem została firma Blix Power Poland sp. z o.o., producent reduktora zużycia energii elektrycznej. W 2015 roku do konkursu zgłosiła się rekordowa liczba 528 firm.
- **Konkurs Emerging Market Champions:** ma na celu promocję przedsiębiorstw rozwijających z sukcesem działalność za granicą. Nagroda Emerging Market Champions przyznawana jest zarówno polskim firmom wykraczającym ze swoją działalnością poza granice kraju, jak i podmiotom z *emerging markets*, które z sukcesem inwestują w Polsce, tworząc tym samym nowe miejsca pracy oraz wpływając pozytywnie na rozwój naszego kraju. Uzupełnieniem projektu są coroczne badania diagnozujące klimat prowadzenia biznesu w Polsce oraz globalny potencjał krajowych firm. Gala wręczenia nagród w II edycji konkursu odbyła się 1 października podczas panelu „Światowa gospodarka w czasach niepewności” organizowanego w ramach Europejskiego Forum Nowych Idei w Sopocie. W drugiej edycji do konkursu nominowanych zostało 100 firm. Laureatami zostały Grupa Nowy Styl oraz Samsung.
- **Nagroda im. prof. Aleksandra Gieysztora:** najbardziej prestiżowa nagroda przyznawana corocznie za wybitne osiągnięcia na polu ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego instytucjom bądź osobom prywatnym. Laureatem XVI edycji został prof. Franciszek Ziejka, przewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Uroczyste wręczenie nagrody odbyło się 12 lutego 2015 roku w Zamku Królewskim w Warszawie.
- **Odyskiwanie dzieł sztuki:** program, którego celem jest odyskiwanie dóbr kultury utraconych przez Polskę w czasie I i w wyniku II wojny światowej. W 2015 roku Fundacja kontynuowała współpracę z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach projektu.
- **Korzenie:** program, w ramach którego Fundacja przypomina historię Banku oraz osobę i dokonania jego twórców – rodu Kronenbergów. W ramach działań w 2015 roku Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy aktywnie uczestniczyła w pracach The European Association for Banking and Financial History. W petersburskich archiwach odnaleziony został oryginał statutu Banku Handlowego z 1870 roku z podpisem przewodniczącego Rady Państwa Wlk. Ks. Konstantego zatwierdzający powstanie Banku. Liczba zgromadzonych materiałów cyfrowych dotyczących historii Banku Handlowego i rodziny Kronenbergów przekroczyła 31 tys. kopii cyfrowych.
- **Program Wolontariatu Pracowniczego w Citi Handlowy:** największy w Polsce program wolontariatu pracowniczego. Jego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku. W 2015 roku zrealizowano rekordową ilość 227 projektów wolontariackich na rzecz ponad 25 000 odbiorców. Wolontariusze (również Ci spoza organizacji) w działania społeczne zaangażowali się 4 012 razy. Najważniejszą inicjatywą była jubileuszowa X edycja Światowego Dnia Citi dla Społeczności. Co roku w ramach tego projektu pracownicy Banku wraz z rodzinami i przyjaciółmi starają się odpowiedzieć na konkretne potrzeby występujące w bliskich im społecznościach. W 2015 roku wolontariusze Citi w ramach Światowego Dnia Citi dla Społeczności przeprowadzili 195 projektów społecznych na rzecz blisko 24 000 odbiorców. W 2015 roku kontynuowane były również kluczowe projekty, tj.: akcja świąteczna „Zostań Asystentem św. Mikołaja”, wyjazdy integracyjne z wolontariatem. Ponadto w ramach całorocznej aktywizacji wolontariusze zapraszani byli do udziału w spotkaniach Klubu Wolontariusza, angażowania się w Wolontariat Seniorów, a także w akcje społeczne w ramach regularnie wysyłanych propozycji wolontariatu indywidualnego.
- **Program Dotacji:** konkurs grantowy, poprzez który Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy wspiera najbardziej wartościowe projekty realizowane przez instytucje non-profit w sferze edukacji i rozwoju lokalnego. W 2015 roku przyznano 12 dotacji.
- **Liga Odpowiedzialnego Biznesu („LOB”):** program, którego celem jest promowanie w środowisku akademickim idei CSR jako standardu funkcjonowania w biznesie. Realizowany jest przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu we współpracy z Fundacją Kronenberga, Orange, PGNiG oraz wyższymi uczelniami państwowymi. Kolejna edycja programu rozpoczęła się w roku akademickim 2014/2015. Wzięło w niej udział 9 000 osób. Program został objęty honorowym patronatem Ministerstwa Gospodarki oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

2. Mecenat kulturalny i sponsoring

W 2015 roku Citi Handlowy oraz Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy były sponsorem licznych konferencji o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Fundacja była partnerem strategicznym odbywającego się w Toruniu Forum Ekspansji Małych i Średnich Przedsiębiorstw, przeprowadzonego w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Celem Forum, skierowanego przede wszystkim do przedstawicieli małych i średnich przedsiębiorstw o potencjale do rozwoju na rynkach zagranicznych, było przekazanie uczestnikom jak największej ilości praktycznej wiedzy związanej z tematem umiędzynarodowienia działalności.

Citi Handlowy był partnerem Polsko-Afrykańskiego Forum Gospodarczego, które odbyło się w Sejmie RP 19 maja 2015 roku. Głównym celem Forum było promowanie współpracy pomiędzy Polską a Afryką poprzez pokazanie Afryki jako kontynentu dynamicznie rozwijającego się gospodarczo oraz przyjaznego dla polskich przedsiębiorców. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele korpusu dyplomatycznego krajów afrykańskich, przedstawiciele Rządu RP, polscy biznesmeni zainteresowani współpracą z krajami afrykańskimi oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

W październiku 2015 roku we Wrocławiu odbyła się Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, której partnerem był Citi Handlowy. Częścią panelu Zgromadzenia Plenarnego KRASP była przygotowana przez Citi Handlowy videokonferencja, w której udział wziął profesor David Gann z London Imperial College, ekspert w dziedzinie zarządzania innowacjami.

Podczas V Europejskiego Kongresu Finansowego w Sopocie odbyła się debata Citi Handlowy i Polityka Insight. Podczas panelu poruszone zostały takie zagadnienia jak: kierunek rozwoju badań odporności banków na szoki, alternatywne miary odporności banków, uwzględnianie wskaźników niefinansowych w analizach stabilności banków oraz kwestia porównywania wskaźników odporności na szoki między bankami. Również w Sopocie odbywało się spotkanie Marketplanet OnePlace 2015 – Innowacje w Zakupach, którego partnerem był bank Citi Handlowy. Uczestnikami tego spotkania byli liderzy zakupów i ich strategiczni dostawcy, którzy dyskutowali o największych wyzwaniach stojących przed biznesem oraz innowacyjnych drogach służących do budowania wspólnej wartości.

Citi Handlowy był zaangażowany w Forum Ekonomiczne w Krynicy, które od lat jest doskonałą okazją do spotkań, podczas których swoją wiedzę dzielą politycy oraz przedstawiciele biznesu. Mottem ubiegłorocznego Forum było „Jak zbudować silną Europę? Strategie dla przyszłości”, wiele uwagi poświęcano między innymi kwestii innowacyjności. Przedstawiciele Citi przedstawili doświadczenia banku w zakresie wdrażania bankowości mobilnej, będącej doskonałym przykładem innowacyjności. Citi było także obecne w panelu eksperckim „Strong Europe – Strong Partner”, zorganizowanym przez Fundację Amerykańskiej Izby Handlowej w Polsce.

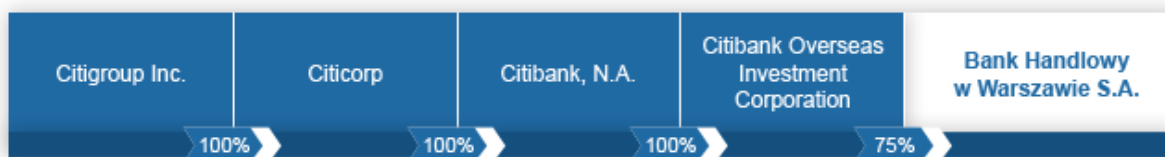
IX. Informacje inwestorskie

1. Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW

1.1 Akcjonariat

Jedynym akcjonariuszem Banku, który posiada co najmniej 5% udziałów w kapitale i głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku, jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) – spółka w ramach grupy Citi skupiająca zagraniczne inwestycje. COIC jest jednocześnie strategicznym udziałowcem większościowym Banku. Na przestrzeni 2015 roku liczba akcji będących w posiadaniu COIC, a także jej udział w kapitale oraz głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku (WZ) nie ulegała zmianom i wynosiła 97 994 700, co stanowi 75% udziału w kapitale i głosach na WZ.

Miejsce Banku Handlowego w Warszawie S.A. w strukturze grupy Citi pokazuje następujący diagram:

Pozostałe akcje (32 664 900, co równoznaczne jest z 25% kapitału akcyjnego) stanowią tzw. *free float*, czyli znajdują się w wolnym obrocie i są notowane na GPW.

Wśród inwestorów mających udział w kapitale Banku są otwarte fundusze emerytalne (OFE), które zgodnie z publicznie dostępnymi rocznymi informacjami o strukturze aktywów, według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku, łącznie posiadały 9,5% akcji Banku, o 4,64 p.p. mniej niż na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Zaangażowanie OFE w akcje Banku przedstawiało się następująco:

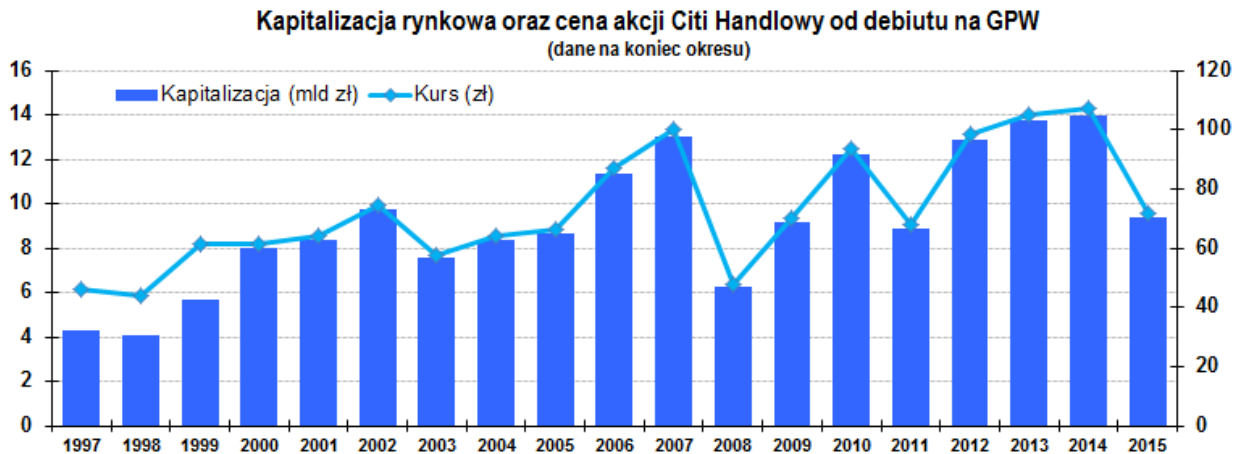
Nazwa akcjonariusza	31.12.2015		31.12.2014	
	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ
ING OFE	3 426 448	2,62%	5 540 822	4,24%
Aviva OFE Aviva BZ WBK	2 737 883	2,10%	4 150 289	3,18%
OFE PZU „Złota Jesień”	1 404 793	1,08%	1 873 369	1,43%
MetLife OFE	966 936	0,74%	1 413 224	1,08%
AXA OFE	872 871	0,67%	1 075 125	0,82%
Allianz Polska OFE	729 473	0,56%	1 066 160	0,82%
Aegon OFE	596 354	0,46%	871 601	0,67%
PKO BP Bankowy OFE	453 375	0,35%	765 123	0,59%
Generali OFE	374 504	0,29%	665 483	0,51%
Pekao OFE	266 837	0,23%	340 816	0,26%
OFE Pocztynion	231 393	0,20%	338 192	0,26%
Nordea OFE	300 182	0,18%	323 042	0,25%
Razem	12 361 049	9,48%	18 423 246	14,11%

Źródło: Roczne informacje o strukturze aktywów OFE; cena zamknięcia Banku z końca okresu.

1.2 Notowania akcji Banku na GPW

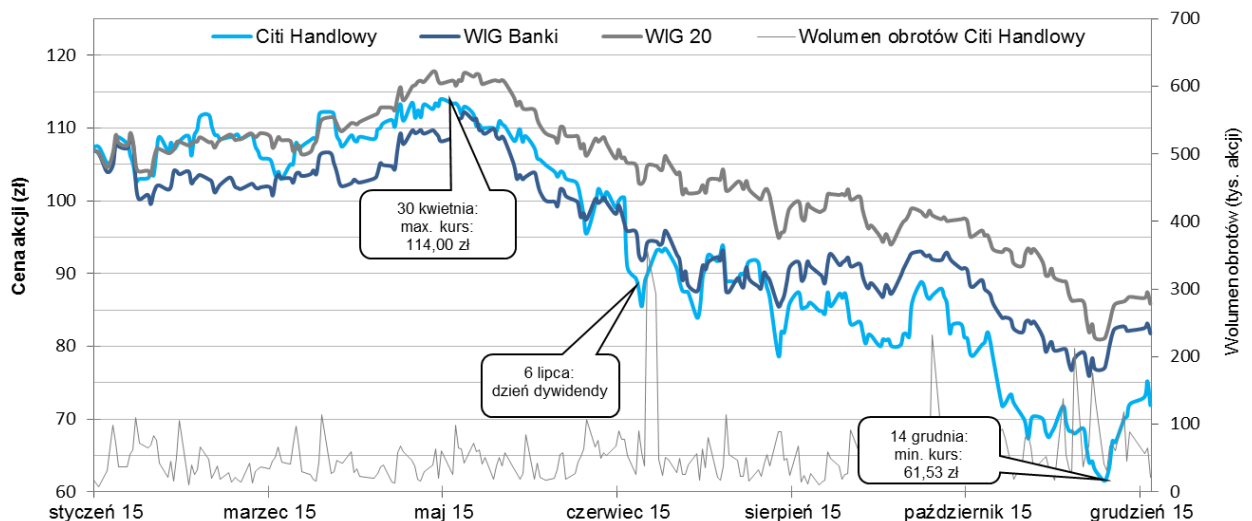
W 2015 roku Bank był uczestnikiem następujących indeksów: WIG, WIG30, mWIG40, WIG Banki oraz WIGdiv. Dodatkowo Bank znajduje się od pierwszej edycji w składzie RESPECT Index, obejmującym firmy odpowiedzialnie społecznie notowane na Głównym Rynku GPW oraz MSCI Global Sustainability Index – indeksu spółek o wysokich standardach w obszarach ładu korporacyjnego, ochrony środowiska i społecznej odpowiedzialności biznesu.

W 2015 roku rynek akcji cechował się dużą zmiennością w związku ze spowolnieniem gospodarki chińskiej oraz niepewnością co do podwyżki stóp procentowych w USA. Koniunktura na GPW miała w 2015 roku istotny wpływ na notowania akcji Banku. Podobnie jak główne indeksy na GPW akcje Banku zanotowały spadek. Kurs akcji Banku na ostatniej sesji w 2015 roku (tj. 30.12.2015) wyniósł 71,90 zł, tj. obniżył się o 33% w porównaniu do kursu z 30 grudnia 2014 roku wynoszącego 106,95 zł. W tym samym okresie indeksy WIG-20 i WIG-Banki zanotowały spadek odpowiednio o 20% i 24%, a indeks WIG o 10%.

Kapitalizacja Banku na koniec 2015 roku wyniosła 9,4 mld zł (wobec 14,0 mld zł na koniec 2014 roku). Wskaźniki giełdowe kształtowały się na poziomie: cena/zysk (P/E) – 15,0 (w 2014 roku: 14,8); cena/wartość księgowa (P/BV) – 1,4 (wobec 1,9 w roku poprzednim).

Notowania akcji Banku i wolumen obrotów na tle indeksów WIG-Banki i WIG20 w 2015 roku
(30/12/2015 = 71,90 zł)

Cena akcji Banku w pierwszych 5 miesiącach 2015 roku była stosunkowo stabilna z łagodną tendencją wzrostową. W kwietniu kurs akcji Banku osiągnął maksymalny poziom w 2015 roku, tj. 114,00 zł. W kolejnej części roku kurs akcji Banku znalazł się w trendzie spadkowym, który zatrzymał się w grudniu. 14 grudnia 2015 roku cena akcji Banku spadła do najniższego poziomu w 2015 roku, tj. 61,53 zł. Ostatecznie, 30 grudnia 2015 roku kurs ukształtował się na poziomie 71,90 zł.

Średnia cena akcji Banku w 2015 roku wyniosła 94,04 zł, a średni dzienny wolumen obrotów akcjami banku wyniósł ponad 49,8 tys.

2. Dywidenda

W dniu 3 marca 2016 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku netto za 2015 rok i zarekomendował przeznaczenie na wypłatę dywidendy 98,6%, co stanowi 4,68 zł na jedną akcję zwykłą.

Ostateczna decyzja o podziale zysku netto za 2015 rok zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Banku.

Poniższa tabela prezentuje historię dywidend od 1997 roku, tj. od dnia debiutu Banku na GPW.

Rok obrotowy	Dywidenda (zł)	Zysk netto na akcję (zł)	Dywidenda na akcję (zł)	Stopa wypłaty dywidendy
1997	130 000 000	6,21	1,40	22,5%
1998	93 000 000	3,24	1,00	30,8%
1999	186 000 000	5,08	2,00	39,4%
2000	130 659 600	1,57	1,00	63,8%
2001	163 324 500	1,25	1,25	99,8%
2002	241 720 260	1,86	1,85	99,6%
2003	241 720 260	1,86	1,85	99,7%
2004	1 563 995 412	3,17	11,97	*)
2005	470 374 560	4,51	3,60	79,8%
2006	535 704 360	4,75	4,10	86,4%
2007	620 633 100	6,19	4,75	76,8%
2008**	-	4,94	-	-
2009	492 586 692	4,02	3,77	94,0%
2010	747 372 912	5,72	5,72	99,9%
2011	360 620 496	5,52	2,76	50,0%
2012	756 519 084	7,72	5,79	75,0%
2013	934 216 140	7,15	7,15	99,9%
2014	970 800 828	7,43	7,43	99,9%
2015***	611 486 928	4,75	4,68	98,6%

* Współczynnik wypłaty dywidendy za rok 2004 – 100%, dodatkowo podział zysku z lat poprzednich.

** 18 czerwca 2009 Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku postanowiło, że dywidenda za 2008 rok nie zostanie wypłacona.

*** Rekomendacja Zarządu z dnia 3 marca 2016 roku.

3. Rating

Bank posiada pełny rating od międzynarodowych agencji ratingowych: Moody's Investors Service („Moody's”) i Fitch Ratings („Fitch”).

W dniu 21 maja 2015 roku agencja Moody's zaktualizowała oceny ratingowe Banku, podwyższyła rating długookresowej oceny depozytów z „Baa3” na „A3” oraz rating krótkookresowej oceny depozytów z poziomu „Prime-3” na „Prime-2”. Aktualizacje ratingów są konsekwencją zmiany metodologii nadawania ocen ratingowych oraz potwierdzenia ratingu Baseline Credit Assessment („BCA”) na dotychczasowym poziomie „baa3” o raz podwyższenia ratingu Adjusted Baseline Credit assessment („Adjusted BCA”) z poziomu „baa3” na „baa2”.

Na koniec 2015 roku Bank posiadał następujące ratingi nadane przez agencję Moody's:

Ocena dla depozytów długoterminowych	A3
Perspektywa ratingu depozytów długoterminowych	stabilna
Ocena dla depozytów krótkoterminowych	Prime-2
Baseline Credit Assessment (BCA)	Baa3
Adjusted Baseline Credit Assessment (Adjusted BCA)	Baa2
Długoterminowa ocena Counterparty Risk Assessment	A2
Krótkoterminowa ocena Counterparty Risk Assessment	Prime-1

W dniu 23 listopada 2015 roku Fitch potwierdził rating długoterminowy podmiotu na poziomie „A-” oraz podwyższyła rating krótkoterminowy podmiotu do poziomu „F1” z „F2”. Pozostałe ratingi pozostały bez zmian.

Na koniec 2015 roku Bank posiadał następujące ratingi nadane przez agencję Fitch:

Rating długoterminowy podmiotu	A-
Perspektywa ratingu długoterminowego	stabilna
Rating krótkoterminowy podmiotu	F1

Viability rating	bbb+
Rating wsparcia	1

* Viability rating to ocena wewnętrznej, niezależnej od czynników zewnętrznych wiarygodności kredytowej danej instytucji.

4. Relacje inwestorskie w Banku

Integralnym elementem polityki informacyjnej Banku, której celem jest zaspokajanie potrzeb informacyjnych wszystkich osób i instytucji zainteresowanych informacjami o Spółce, są relacje inwestorskie, zapewniające informacje obecnym i potencjalnym inwestorom, analitykom rynku kapitałowego oraz agencjom ratingowym. Narzędziami polityki informacyjnej w relacjach inwestorskich są:

- systematyczne kontakty z inwestorami i analitykami w formie telekonferencji i spotkań, również w siedzibie Banku, w których biorą udział członkowie Zarządu Banku;
- wsparcie Biura Prasowego podczas kwartalnych konferencji prasowych dla mediów, organizowanych po publikacji sprawozdań okresowych;
- publikowanie na stronie internetowej na bieżąco informacji na temat Banku i jego przedsięwzięć, a także wszystkich raportów okresowych i bieżących; strona internetowa umożliwia również kontakt z Biurem Relacji Inwestorskich (BRI), które dysponuje szeroką wiedzą na temat Banku i jego Grupą Kapitałową;
- umożliwienie przedstawicielom mediów obecności na Walnych Zgromadzeniach Banku.

W ramach aktywności w obszarze relacji inwestorskich w 2015 roku zorganizowano dla analityków i inwestorów cztery konferencje dotyczące wyników finansowych oraz istotnych wydarzeń i osiągnięć biznesowych Banku.

Ponadto członkowie Zarządu Banku wspólnie z przedstawicielami Biura Relacji Inwestorskich regularnie uczestniczyli w spotkaniach z inwestorami i analitykami (w siedzibie Banku oraz na konferencjach inwestorskich).

X. Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2015 roku

1. Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Bank”, „Spółka”) pragnie stać się najbardziej szanowaną instytucją finansową w Polsce, o wysokim poczuciu odpowiedzialności biznesowej i społecznej. Od 2003 roku Bank przestrzega zasad ładu korporacyjnego przyjętych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. w formie „Dobrych praktyk w spółkach publicznych 2005” oraz od 1 stycznia 2008 roku w formie „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW” („DPSN”) dostępnych na stronie www.corp-gov.gpw.pl, która jest oficjalną stroną Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. poświęconą zagadnieniom ładu korporacyjnego spółek notowanych na Głównym Rynku GPW oraz na NewConnect.

Głównym celem przyjęcia zasad ładu korporacyjnego jako standardu funkcjonowania Banku było i jest zbudowanie przejrzystych relacji pomiędzy wszystkimi organami i podmiotami zaangażowanymi w funkcjonowanie Spółki, a także zapewnienie, aby zarządzanie Spółką oraz jej przedsiębiorstwem było wykonywane w sposób właściwy, staranny oraz lojalny wobec wszystkich akcjonariuszy. Chęć zapewnienia transparentności działania Banku Handlowego w Warszawie S.A., w tym w szczególności relacji i procesów zachodzących pomiędzy organami statutowymi Spółki, doprowadziła do przyjęcia w celu stosowania w Banku dobrych praktyk objętych dokumentem DPSN.

Bank stale podejmuje działania, których celem jest osiągnięcie większej przejrzystości organizacji Banku, podziału kompetencji i funkcjonowania poszczególnych jego organów oraz ich wzajemnych relacji. W tym celu:

- Bank publikuje swoje sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) od 1 stycznia 2005 roku;
- W skład Rady Nadzorczej wchodzi niezależni członkowie;
- W ramach Rady Nadzorczej Banku funkcjonuje Komitet ds. Audytu, w którego skład wchodzi co najmniej dwaj członkowie niezależni, w tym jeden jest Przewodniczącym Komitetu;
- Wynagrodzenia członków organów spółki odpowiadają wielkości spółki i odzwierciedlają zakres obowiązków i odpowiedzialności;
- Wszystkie istotne regulacje wewnętrzne, a także dokumenty i informacje związane z Walnymi Zgromadzeniami Banku, dostępne są w siedzibie Banku oraz na jego stronie internetowej.

2. Zasady ładu korporacyjnego zawarte w DPSN, które nie były przez Bank stosowane w 2015 roku

W 2015 roku Bank nie stosował następujących zasad i rekomendacji DPSN:

- zasady II.3 (skierowanej do Zarządu) i zasady III.9 (skierowanej do Rady Nadzorczej), dotyczących aprobowania przez Radę Nadzorczą istotnych transakcji/umów z podmiotami powiązanymi;
- zasady IV.10 (2) dotyczącej dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad;

- c) rekomendacji I.12 dotyczącej zapewnienia akcjonariuszom możliwość wykonywania osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu w toku walnego zgromadzenia, poza miejscem odbywania walnego zgromadzenia, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.
- Ad (a) Zasady II.3 i III.9 DPSN nie były przez Bank stosowane wyłącznie w odniesieniu do umów zawieranych z podmiotami powiązanymi w ramach bieżącej działalności operacyjnej, w szczególności związanej z zarządzaniem płynnością. Bank stoi na stanowisku, iż biorąc pod uwagę charakter i ilość transakcji zawieranych w ramach bieżącej działalności operacyjnej z podmiotami powiązanymi, nie jest możliwe z punktu widzenia operacyjnego uzyskanie zgód Rady Nadzorczej na ich zawieranie. Inne umowy z podmiotami powiązanymi uznane za istotne wg kryteriów wskazanych w Statucie są przedstawiane Radzie Nadzorczej do aprobaty.
- Ad (b) Podczas Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w 2015 roku nie była stosowana zasada IV.10 (2) DPSN, dotycząca dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad. Bank wziął pod uwagę ryzyka natury prawnej i organizacyjno-techniczne związane z zapewnieniem akcjonariuszom nieuczestniczącym osobiście w obradach Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, które mogą mieć negatywny wpływ na przebieg Walnego Zgromadzenia.
- Ad (c) W ocenie Banku możliwość wykonywania prawa głosu w toku elektronicznego Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (rekomendacja I.12 DPSN) budzi zastrzeżenia i generuje zwiększone ryzyko wystąpienia nieprawidłowości w przebiegu Walnego Zgromadzenia. Obecnie dostępne rozwiązania technologiczne nie zapewniają bezpiecznego głosowania na odległość, co może wpłynąć na kwestię ważności podejmowanych uchwał, a więc spowodować istotne konsekwencje prawne. Bank wziął pod uwagę potencjalne problemy techniczne, w tym związane z identyfikacją akcjonariuszy, wyborem odpowiedniego medium dla dwustronnej komunikacji, brak możliwości zagwarantowania wymogów sprzętowych po stronie akcjonariusza, nieprzewidywalne czasy opóźnień transmisji dla różnych akcjonariuszy zdalnych w różnych strefach czasowych, problemy komunikacyjne na skutek czynników niezależnych od Banku w tym powodowane np. problemami regionalnymi poszczególnych elementów publicznej sieci Internet.

3. Informacja o stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych

Komisja Nadzoru Finansowego uchwałą z dnia 22 lipca 2014 roku wydała dokument pod nazwą Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych („Zasady”).

Zasady są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Celem Zasad jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie przejrzystości ich działania, co ma przyczynić się do pogłębiania zaufania do rynku finansowego w Polsce.

Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A. w dniu 9 grudnia 2014 roku zadeklarował wolę przestrzegania Zasad przez Bank. Z kolei Rada Nadzorcza w dniu 18 grudnia 2014 roku zaakceptowała przestrzeganie Zasad pozostających w ramach kompetencji Rady Nadzorczej.

W odniesieniu do trzech zasad podjęto decyzję o ich niestosowaniu:

- a) § 11.2 (transakcje z podmiotami powiązanymi) – zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną, w szczególności związanych z płynnością z uwagi na charakter transakcji i ilość zawieranych umów.
- b) § 8.4 (e-walne) – obecnie dostępne rozwiązania informatyczne nie gwarantują bezpiecznego i sprawnego przeprowadzenia elektronicznego walnego zgromadzenia. Zarząd dostrzega jednak wagę takiego sposobu udziału akcjonariuszy w zgromadzeniu Banku i dlatego osobną decyzję w tej sprawie będzie podejmował przed każdym walnym zgromadzeniem.
- c) § 16.1 (język polski na posiedzeniach Zarządu) – posiedzenia Zarządu, w których biorą udział cudzoziemcy, w szczególności cudzoziemcy będący członkami Zarządu nieposługujący się językiem polskim, odbywają się w języku angielskim. Jednocześnie wnioski na Zarząd, wszelkie materiały oraz protokoły z posiedzeń przygotowywane są i archiwizowane w języku polskim i angielskim.

4. System kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych Banku

Sprawozdania finansowe Banku sporządzane są przez Departament Sprawozdawczości Finansowej i Kontroli, stanowiący wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w Pionie Finansowym, w ramach struktury Sektora Zarządzania i Wsparcia, podlegającą bezpośrednio Dyrektorowi Finansowemu Banku – Wiceprezesowi Zarządu Banku.

Proces sporządzania sprawozdań finansowych objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Banku, mającym na celu zapewnienie poprawności i rzetelności danych prezentowanych w sprawozdaniach. System kontroli wewnętrznej obejmuje identyfikację i kontrolę ryzyk związanych z procesem sporządzania sprawozdań finansowych, badanie zgodności działania Banku, w tym zakresie z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audyt wewnętrzny.

Kontrola wewnętrzna i funkcjonalna sprawowana jest przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez jego bezpośredniego zwierzchnika i osoby z nim współpracujące, jak również przez kierowników jednostek organizacyjnych Banku, w zakresie jakości i poprawności procesów wykonywanych przez poszczególnych pracowników, w celu zapewnienia zgodności czynności z procedurami i mechanizmami kontroli Banku. Zarządzanie ryzykiem odbywa się za pomocą wewnętrznych mechanizmów identyfikacji, oceny, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, wykonywanych i nadzorowanych przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne. W ramach wewnętrznych funkcji kontrolnych wyodrębniona jest funkcja kontroli finansowej wykonywana przez wydzieloną jednostkę Pionu Finansowego. Kontrola finansowa w sektorze obejmuje obszar polityki rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej. Kwartałna Samoocena jest procesem oceny efektywności procesów kontrolnych oraz proaktywnego i efektywnego zarządzania wszelkimi istotnymi kategoriami ryzyka, integralnie związanymi z procesem sporządzania sprawozdań finansowych. Proces Kwartałnej Samooceny stanowi jedno z podstawowych narzędzi w Banku do monitorowania poziomu narażenia na ryzyko operacyjne oraz zmian w środowisku sprawozdawczości finansowej, identyfikowania nowych zagrożeń, weryfikacji efektywności mechanizmów kontrolnych i wdrażania planów naprawczych. W ramach procesu identyfikacji, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania ekspozycji na ryzyko operacyjne, w Banku wdrożono efektywnie funkcjonujące mechanizmy ograniczające ryzyko w zakresie bezpieczeństwa systemów technologicznych. Stosowane systemy informatyczne wykorzystywane w procesie sporządzania sprawozdawczości finansowej objęte są bankowym planem awaryjnym na wypadek ich utraty.

Nadzór nad systemem kontroli funkcjonalnej sprawuje Zarząd Banku, wspierany przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Audyt wewnętrzny w Banku przeprowadzany jest przez Departament Audytu. Departament Audytu jest odpowiedzialny za dokonanie niezależnej i obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenę systemu zarządzania Banku, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku. Departament Audytu przeprowadza kontrole wewnętrzne, dokonuje oceny działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne Banku oraz przeprowadza audyt w spółkach zależnych Banku, wynikający z nadzoru sprawowanego przez Bank nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych, w zakresie ich zgodności z regulaminami wewnętrznymi, obowiązującymi przepisami prawa i wymogami regulacyjnymi oraz skuteczności i racjonalności mechanizmów kontrolnych. Departament Audytu stanowi wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w ramach struktury organizacyjnej Banku, podlegającą organizacyjnie Prezesowi Zarządu Banku.

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej i działalnością Departamentu Audytu sprawuje Rada Nadzorcza Banku. Rada Nadzorcza wykonuje swoje funkcje przy wsparciu Komitetu ds. Audytu, który w ramach sprawowanego nadzoru dokonuje weryfikacji z Zarządem Banku i biegłym rewidentem Banku rzetelności sporządzanych sprawozdań finansowych i prawidłowości funkcjonowania procesów związanych z ich sporządzaniem oraz przedstawia rekomendacje zatwierdzenia rocznych i okresowych sprawozdań finansowych przez Radę Nadzorczą Banku.

Kierujący Departamentem Audytu informuje Zarząd Banku i Komitet ds. Audytu przy Radzie Nadzorczej Banku o wynikach przeprowadzonych kontroli oraz okresowo, co najmniej raz w roku, przekazuje Radzie Nadzorczej zbiorczą informację na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonych audytów wewnętrznych oraz działań naprawczych podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości. Osoba kierująca Departamentem Audytu jest uprawniona do uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej, na których rozpatrywane są zagadnienia związane z działaniem kontroli wewnętrznej w Banku.

5. Znaczne pakiety akcji

Akcjonariuszem Banku posiadającym znaczny pakiet akcji Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) podmiot zależny od Citibank N.A., który posiada 97 994 700 akcji, co stanowi 75% udziału w kapitale zakładowym Banku. Liczba głosów wynikających z posiadanych przez COIC akcji wynosi 97 994 700, co stanowi 75% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

Wszystkie wyemitowane przez Bank akcje są akcjami zwykłymi na okaziciela, akcje te nie dają żadnych specjalnych uprawnień kontrolnych.

Ustawa Prawo bankowe wprowadza ograniczenia w nabyciu akcji banku krajowego. Zgodnie z art. 25 Prawa bankowego – podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, nabyć albo objąć akcje lub prawa z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie odpowiednio 10%, 20%, jednej trzeciej, 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym, jest obowiązany każdorazowo zawiadomić Komisję Nadzoru Finansowego o zamiarze ich nabycia albo objęcia. Podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, stać się podmiotem dominującym banku krajowego w sposób inny niż przez nabycie albo objęcie akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej większość ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, obowiązany jest każdorazowo zawiadomić o tym zamiarze Komisję Nadzoru Finansowego. Statut Banku nie przewiduje innych ograniczeń dla przenoszenia akcji Banku.

6. Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu Spółki, Wiceprezesi Zarządu Spółki, oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji trzech lat na wniosek Prezesa Zarządu Banku. Dwoch członków Zarządu Banku, w tym Prezes, są powołani do Zarządu za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Mandat członka Zarządu wygasa:

- 1) z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Banku i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu;

- 2) z chwilą śmierci członka Zarządu;
- 3) z dniem odwołania członka Zarządu;
- 4) z dniem złożenia na ręce Przewodniczącego Rady Nadzorczej rezygnacji na piśmie.

Zarząd w drodze uchwały podejmuje decyzje w sprawach Spółki niezastrzeżonych przez prawo i statut do kompetencji innych organów Spółki, w szczególności:

- 1) określa strategię Spółki;
- 2) tworzy i znosi komitety Spółki oraz określa ich właściwość;
- 3) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia swój regulamin;
- 4) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia regulaminy gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto;
- 5) określa daty wypłaty dywidendy w terminach ustalonych przez Walne Zgromadzenie;
- 6) ustanawia prokurentów oraz pełnomocników ogólnych i pełnomocników ogólnych z prawem substytucji;
- 7) decyduje w sprawach określonych w regulaminie Zarządu;
- 8) rozstrzyga w sprawach wniesionych przez Prezesa Zarządu, Wiceprezesa lub członka Zarządu;
- 9) uchwała projekt rocznego planu finansowego Spółki, przyjmuje plany inwestycyjne oraz sprawozdania z ich wykonania;
- 10) przyjmuje sprawozdania z działalności Spółki i sprawozdania finansowe;
- 11) formułuje wnioski w sprawie podziału zysku albo sposobu pokrycia strat;
- 12) zatwierdza politykę kadrową, kredytową i zasady prawne działalności Spółki;
- 13) zatwierdza zasady gospodarowania kapitałem Spółki;
- 14) zatwierdza strukturę zatrudnienia;
- 15) ustala oraz przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia zasadniczą strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka oraz powołuje i odwołuje Szefów Sektarów, Szefów Sub-Sektarów i Szefów Pionów oraz ustala ich właściwość;
- 16) ustala plan działań kontrolnych w Spółce oraz przyjmuje sprawozdania z przeprowadzonych kontroli;
- 17) rozstrzyga w innych sprawach, które zgodnie ze Statutem podlegają przedłożeniu Radzie Nadzorczej lub Walnemu Zgromadzeniu;
- 18) podejmuje decyzje o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Spółki lub udziela upoważnienia wskazanym osobom do podjęcia takiej decyzji, jednakże w odniesieniu do spraw wchodzących do kompetencji Komitetów powołanych w Spółce, decyzje są podejmowane po zasięgnięciu opinii właściwego Komitetu;
- 19) określa organizację i zakres działania Departamentu Audytu, w tym mechanizmy zapewniające niezależność audytu;
- 20) opracowuje, wprowadza, zatwierdza oraz aktualizuje pisemne strategie, procedury, plany i analizy oraz podejmuje inne działania w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego, jak również dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego;
- 21) wprowadza podział realizowanych w Banku zadań zapewniający niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, z której wynika podejmowanie ryzyka przez Bank;
- 22) opracowuje i przedkłada Radzie Nadzorczej okresową informację przedstawiającą rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku;
- 23) ustala oraz przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia politykę informacyjną Banku;
- 24) decyduje samodzielnie o nabyciu lub zbyciu przez Spółkę prawa własności lub prawa wieczystego użytkowania nieruchomości lub udziału w tych prawach.

Do wnoszenia spraw w celu ich rozpatrzenia przez Zarząd są uprawnieni:

- 1) Prezes Zarządu;
- 2) pozostali członkowie Zarządu;
- 3) szefowie innych jednostek organizacyjnych, w sprawach objętych zakresem funkcjonowania tych jednostek, za zgodą nadzorującego członka Zarządu albo Prezesa Zarządu.

Przy czym w zakresie spraw dotyczących zasadniczej struktury organizacyjnej Banku oraz powołania lub odwołania Szefów Sektarów, Szefów Sub-Sektarów i Szefów Pionów oraz ustaleniu jej właściwości z inicjatywy Prezesa Zarządu lub w porozumieniu z nim.

Wewnętrzny podział kompetencji pomiędzy członków Zarządu Banku ustala Zarząd w formie uchwały i przekazuje do zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą Banku.

Zakres odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu opisany jest w pkt 9.1 poniżej.

7. Zmiany statutu Spółki

Zmian statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Zmiana statutu wymaga wpisu do krajowego rejestru sądowego. Stosownie do art. 34 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe. Zmiana statutu Banku wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, jeżeli dotyczy:

- 1) firmy Banku;
- 2) siedziby, przedmiotu działania i zakresu działalności Banku;
- 3) organów i ich kompetencji, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji członków Zarządu, powołanych za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego oraz zasady podejmowania decyzji, podstawowej struktury organizacyjnej Banku, zasad składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych, trybu wydawania regulacji wewnętrznych oraz trybu podejmowania decyzji o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5 % funduszy własnych;
- 4) zasad funkcjonowania systemu zarządzania, w tym systemu kontroli wewnętrznej;
- 5) funduszy własnych oraz zasad gospodarki finansowej;
- 6) uprzywilejowania lub ograniczenia akcji co do prawa głosu.

8. Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

8.1 Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenie w Banku działa zgodnie z Regulaminem Walnego Zgromadzenia Banku, Statutem i przepisami prawa. Walne Zgromadzenie Banku (Walne Zgromadzenie) posiada stabilny Regulamin określający szczegółowe zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał.

Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką Walne Zgromadzenie odbywa się w siedzibie Spółki w Warszawie, Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Banku. Powinno ono się odbyć w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego. W Spółce przyjęto zasadę, iż Zwyczajne Walne Zgromadzenia zwoływane są nie później niż w ostatnim tygodniu czerwca, w godzinach przedpołudniowych. Radzie Nadzorczej przysługuje prawo zwołania zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeżeli Zarząd nie zwoła go w terminie ustalonym w Statucie oraz nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeżeli zwołanie go uzna za wskazane. Zarząd zwołuje nadzwyczajne Walne Zgromadzenie z własnej inicjatywy oraz na żądanie akcjonariusza lub akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego. Żądanie zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia Zarządowi żądania, nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy, w drodze postanowienia, może upoważnić do zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariusza lub akcjonariuszy występujących z tym żądaniem. Upoważniony przez sąd rejestrowy akcjonariusz lub upoważnieni akcjonariusze w zawiadomieniu o zwołaniu nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia powołują się na postanowienie sądu rejestrowego, o którym mowa w zdaniu poprzednim. Sąd rejestrowy wyznacza przewodniczącego tego nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane również przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogólnej liczby głosów w Banku. Przewodniczący tego Zgromadzenia jest wyznaczany przez akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie jest zwoływane przez ogłoszenie na stronie internetowej Banku oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących przez spółki publiczne, z zastrzeżeniem, że takie ogłoszenie powinno być dokonane co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusze uprawnieni do żądania umieszczenia określonej sprawy w porządku obrad Walnego Zgromadzenia, w celu wykonania tego uprawnienia do uzupełnienia porządku obrad powinni zgłosić wniosek do Zarządu Banku na piśmie lub w postaci elektronicznej, wraz z uzasadnieniem oraz projektem uchwały dotyczącej proponowanego punktu porządku obrad, nie później niż na dwadzieścia jeden dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Zarząd umieszcza zgłoszoną sprawę w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia niezwłocznie, nie później jednak niż na osiemnaście dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Odwołanie Walnego Zgromadzenia możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy stanie się ono bezprzedmiotowe lub w sytuacji zaistnienia nadzwyczajnej przeszkody do jego odbycia. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia następuje w taki sam sposób jak zwołanie, z zastrzeżeniem, że nie stosuje się dwudziestosześciodniowego terminu. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia powinny być dokonane w sposób powodujący jak najmniejsze ujemne skutki dla Banku i dla akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę o zaniechaniu rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad, jak również o zmianie kolejności spraw objętych porządkiem obrad. Jednakże zdjęcie z porządku obrad bądź zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy wymaga uprzedniej zgody wszystkich obecnych akcjonariuszy, którzy zgłosili taki wniosek, popartej 80% głosów Walnego Zgromadzenia. Wnioski w powyższych sprawach powinny być szczegółowo umotywowane.

Pełny tekst dokumentacji, która ma zostać przedstawiona podczas Walnego Zgromadzenia wraz z projektami uchwał (a w przypadku, gdy w danej sprawie nie jest przewidziane podjęcie uchwały – uwagi Zarządu), jest zamieszczony na stronie internetowej Banku od dnia zwołania Walnego Zgromadzenia wraz z innymi informacjami dotyczącymi Walnego Zgromadzenia. Materiały na Walne Zgromadzenie są ponadto udostępniane w siedzibie Banku w czasie, o którym Bank powiadamia w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank wykonuje wszystkie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów obowiązki informacyjne dotyczące zwołania Walnych Zgromadzeń.

Walne Zgromadzenie otwiera Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w przypadku jego nieobecności kolejno Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej lub jeden z członków Rady Nadzorczej. Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką

przewodzenia Walnych Zgromadzeń, po otwarciu Zgromadzenia zarządza się niezwłocznie wybór Przewodniczącego Zgromadzenia. Przed wyborem Przewodniczącego Walne Zgromadzenie nie podejmuje żadnych rozstrzygnięć.

Zarząd Banku każdorazowo za pośrednictwem osoby otwierającej Walne Zgromadzenie przekazuje Przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia instrukcję dotyczącą wykonywania tej funkcji w sposób zapewniający przestrzeganie powszechnie obowiązujących przepisów, zasad ładu korporacyjnego, Statutu i innych regulacji wewnętrznych Banku. Na Walnym Zgromadzeniu powinni być obecni członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku oraz biegły rewident Banku, jeśli przedmiotem Walnego Zgromadzenia są sprawy finansowe.

Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu jest jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Spółki lub likwidatorów, o pociągnięciu ich do odpowiedzialności, jak również w sprawach osobowych. Poza tym należy zarządzić tajne głosowanie na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu nie stanowią inaczej.

Bank może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom udział w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej, w szczególności przez:

- 1) transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w czasie rzeczywistym;
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, umożliwiającą akcjonariuszom wykorzystującym środki komunikacji elektronicznej zdalne wypowiadanie się w toku Walnego Zgromadzenia;
- 3) wykonywanie prawa głosu osobiście lub przez pełnomocnika, przed lub w toku Walnego Zgromadzenia.

Zasady uczestnictwa akcjonariuszy w Walnym Zgromadzeniu oraz tryb postępowania podczas Walnego Zgromadzenia, a także sposób komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej określa Regulamin Walnego Zgromadzenia. Regulamin Walnego Zgromadzenia może upoważnić Zarząd do określenia dodatkowych, innych niż określone w tym Regulaminie, sposobów komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

Dodatkowe sposoby komunikacji Zarząd zamieści w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank może przeprowadzić samą transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w sieci Internet oraz dokonać rejestracji obrad i umieszczenia zapisu z obrad na stronie internetowej Banku po ich zakończeniu.

Głosowanie odbywa się w praktyce przy pomocy komputerowego systemu oddawania i obliczania głosów, zapewniającego oddawanie głosów w liczbie odpowiadającej liczbie posiadanych akcji, jak również eliminującego – w przypadku głosowania tajnego – możliwość identyfikacji sposobu oddawania głosów przez poszczególnych akcjonariuszy.

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia powinien w taki sposób formułować uchwały, aby każdy uprawniony, który nie zgadza się z meritem rozstrzygnięcia stanowiącym przedmiot uchwały miał możliwość jej zaskarżenia. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia ma za zadanie czuwać nad tym, aby uchwały były formułowane w jasny i przejrzysty sposób. Zarząd Spółki zapewnia także możliwość skorzystania przez Przewodniczącego z pomocy obsługi prawnej Spółki.

Uchwały Walnego Zgromadzenia są protokołowane przez notariusza. W protokole należy stwierdzić prawidłowość zwołania Walnego Zgromadzenia i jego zdolność do powzięcia uchwał, wymienić powzięte uchwały, liczbę głosów oddanych za każdą uchwałą i zgłoszone sprzeciwy. Do protokołu należy dołączyć listę obecności z podpisami uczestników Walnego Zgromadzenia. Dowody zwołania Walnego Zgromadzenia Zarząd powinien dołączyć do księgi protokołów.

Odpis protokołu Zarząd umieszcza w księdze protokołów.

W obradach Walnego Zgromadzenia mogą uczestniczyć przedstawiciele mediów.

8.2 Zasadnicze Uprawnienia Walnego Zgromadzenia

Przedmiotem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia powinno być:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Spółki i sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Spółki;
- 2) podjęcie uchwały o podziale zysku albo o pokryciu straty;
- 3) udzielenie członkom organów Spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia, oprócz innych przewidzianych bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, należą sprawy:

- 1) zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- 2) zmiany Statutu;
- 3) podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego Spółki;
- 4) ustalenia dnia prawa poboru akcji nowej emisji;
- 5) ustalenia dnia dywidendy za ubiegły rok obrotowy oraz terminów wypłaty dywidendy;
- 6) tworzenia i znoszenia funduszy specjalnych tworzonego z zysku;

- 7) powoływania oraz odwoływania członków Rady Nadzorczej;
- 8) ustalania wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej;
- 9) połączenia lub likwidacji Spółki;
- 10) powołania i odwołania likwidatorów;
- 11) umorzenia akcji Spółki;
- 12) użycia kapitału zapasowego i rezerwowego, w tym kapitału (funduszu) rezerwowego utworzonego, w celu gromadzenia zysku niepodzielonego (nieprzeznaczonego na dywidendę w danym roku obrotowym) oraz funduszu ogólnego ryzyka.

Walne Zgromadzenie decyduje o podziale zysku, określając wysokość odpisów na:

- 1) kapitał zapasowy, tworzony corocznie z odpisów z zysku w wysokości, co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie, co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę nakazującą dokonywania dalszych odpisów;
- 2) kapitał rezerwowy;
- 3) fundusz ogólnego ryzyka;
- 4) dywidendę;
- 5) fundusze specjalne;
- 6) inne cele.

W razie likwidacji Spółki Walne Zgromadzenie wyznacza na wniosek Rady Nadzorczej jednego lub więcej likwidatorów oraz określa sposób prowadzenia likwidacji.

8.3 Prawa Akcjonariuszy i sposób ich wykonywania

Akcje Spółki są akcjami na okaziciela i są zbywalne. Akcjonariusze mają prawo do udziału w zysku wykazanym w sprawozdaniu finansowym, zbadanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez Walne Zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom. Zysk rozdziela się w stosunku do liczby akcji.

W Walnym Zgromadzeniu Banku jako spółki publicznej mają prawo uczestniczyć tylko osoby będące akcjonariuszami Banku na szesnaście dni przed datą Walnego Zgromadzenia (Dzień Rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu). Akcjonariusz uczestniczący w Walnym Zgromadzeniu ma prawo do głosowania, stawiania wniosków i zgłaszania sprzeciwów, jak również do przedstawiania zwięzłego uzasadnienia swego stanowiska.

Projekty uchwał proponowanych do przyjęcia przez Walne Zgromadzenie oraz inne istotne materiały powinny być przedstawione akcjonariuszom wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej przed Walnym Zgromadzeniem w czasie umożliwiającym zapoznanie się z nimi i dokonanie oceny.

Akcjonariusz ma prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.

Każdy akcjonariusz ma prawo kandydować na Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, jak również zgłosić do protokołu kandydaturę na stanowisko Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.

Przy rozpatrywaniu każdego punktu porządku obrad akcjonariusz ma prawo do wystąpienia i repliki.

Zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi na jego żądanie informacji dotyczących spółki, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. Zarząd powinien odmówić udzielenia informacji w przypadku, gdy:

- 1) mogłoby to wyrządzić szkodę Spółce albo spółce z nią powiązanej, albo spółce zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa;
- 2) mogłoby narazić członka Zarządu na poniesienie odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej lub administracyjnej.

W uzasadnionych przypadkach Zarząd może udzielić informacji na piśmie nie później niż w terminie 2 (dwóch) tygodni od dnia zakończenia Walnego Zgromadzenia.

Organy Spółki nie ograniczają informacji, ale jednocześnie przestrzegają przepisów Ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, Ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, a także przepisów Kodeksu spółek handlowych.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu Banku nie stanowią inaczej.

Akcjonariusz ma prawo do zgłoszenia sprzeciwu wobec treści uchwały Walnego Zgromadzenia i zgłaszając sprzeciw ma możliwość przedstawienia swoich argumentów i uzasadnienia sprzeciwu.

Każdy akcjonariusz ma prawo wnoszenia propozycji zmian i uzupełnień do projektów uchwał, objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia – do czasu zamknięcia dyskusji nad punktem porządku obrad, obejmującym projekt uchwały, której ta propozycja dotyczy. Propozycje te wraz z krótkim uzasadnieniem winny być składane na piśmie.

Akcjonariusz na Walnym Zgromadzeniu może zgłosić wniosek w sprawie formalnej. Za wnioski w sprawach formalnych uważa się wnioski co do sposobu obradowania i głosowania.

Akcjonariusze mają prawo zgłaszania swych kandydatów do Rady Nadzorczej Banku na piśmie na ręce Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia lub ustnie do protokołu, przy czym zarówno w jednym jak i w drugim przypadku kandydaturę zgłasza się z krótkim uzasadnieniem.

Akcjonariusze mają prawo przeglądania księgi protokołów, jak również żądania wydania, poświadczonych przez Zarząd, odpisów uchwał.

Akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale Walnego Zgromadzenia, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, akcjonariuszowi bezzasadnie niedopuszczonemu do udziału w Walnym Zgromadzeniu, i akcjonariuszom, którzy nie byli obecni na Walnym Zgromadzeniu, jedynie w przypadku wadliwego zwołania Walnego Zgromadzenia lub też powzięcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad, służy prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariuszom przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko Spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia sprzecznej z ustawą.

Akcje Spółki mogą być umarzone za zgodą akcjonariusza w drodze nabycia akcji przez Spółkę (umorzenie dobrowolne). Umorzenie akcji wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia. Uchwała powinna określać w szczególności podstawę prawną umorzenia, wysokość wynagrodzenia przysługującego akcjonariuszowi umorzonej akcji bądź uzasadnienie umorzenia akcji bez wynagrodzenia oraz sposób obniżenia kapitału zakładowego.

Bank zapewnia należytą ochronę praw mniejszości w granicach, w jakich pozwala na to kapitałowy charakter Banku i związany z nim prymat większości nad mniejszością. W szczególności, dla równego traktowania akcjonariuszy, Bank stosuje m.in. następujące praktyki:

- Walne Zgromadzenia Banku zawsze odbywają się w siedzibie Banku, która mieści się w Warszawie;
- umożliwia się przedstawicielom mediów obecność na Walnych Zgromadzeniach;
- zgodnie z praktyką przyjętą w Banku, wszystkie istotne materiały na Walne Zgromadzenie, w tym projekty uchwał wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej, udostępniane są akcjonariuszom najpóźniej na 14 dni przed terminem odbycia Walnego Zgromadzenia w siedzibie Banku oraz na jej stronie internetowej;
- Walne Zgromadzenie posiada stabilny regulamin określający szczegółowo zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał;
- w Walnym Zgromadzeniu uczestniczą członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu, którzy, w ramach swoich kompetencji, udzielają uczestnikom Zgromadzenia wyjaśnień i informacji o Banku;
- uczestnikom Walnego Zgromadzenia zgłaszającym sprzeciw wobec uchwały zapewnia się możliwość uzasadnienia sprzeciwu. Dodatkowo, każdy uczestnik Zgromadzenia ma możliwość złożenia swojego pisemnego oświadczenia do protokołu posiedzenia.

9. Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2015 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów

9.1 Zarząd

Zarząd Banku składa się z pięciu do dziewięciu członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu, Wiceprezesi Zarządu oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji trzech lat.

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania z działalności w skład Zarządu wchodzi:

Członek Zarządu	Zakres odpowiedzialności
Sławomir S. Sikora Prezes Zarządu	Prezes Zarządu odpowiada za: • kieruje pracami Zarządu, ustala sposób zastępowania nieobecnych członków Zarządu; • zwołuje posiedzenia Zarządu i przewodniczy obradom Zarządu; • prezentuje stanowisko Zarządu wobec innych organów Banku, organów państwowych i samorządowych oraz opinii publicznej; • wnioskuję do Rady Nadzorczej o powołanie lub odwołanie Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu, oraz o ustalenie ich wynagrodzenia; • wydaje wewnętrzne przepisy regulujące działalność Banku oraz może upoważnić pozostałych członków Zarządu lub innych pracowników do wydawania takich przepisów; • decyduje o sposobie wykorzystania wyników kontroli wewnętrznej oraz informuje o podjętej w tym zakresie decyzji jednostkę kontrolowaną; • wykonuje inne uprawnienia wynikające z regulaminów uchwalonych przez Radę Nadzorczą; • nadzoruje określanie i wdrażanie strategii Banku;

Członek Zarządu	Zakres odpowiedzialności
	• podlega mu jednostka audytu wewnętrznego; • sprawuje nadzór nad ryzykiem braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi; • nadzoruje politykę kadrową; • odpowiada za kształtowanie wizerunku Banku; • zapewnia spójność struktury organizacyjnej Banku; • nadzoruje zapewnienie ładu korporacyjnego; • nadzoruje obsługę prawną; • nadzoruje obszar bezpieczeństwa Banku w zakresie ochrony osób i mienia oraz zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych pionach oraz jednostkach organizacyjnych funkcjonujących poza strukturą pionu, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
David Mouillé Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za bankowość detaliczną, w tym za standard jakości usług bankowych nadzorowanych jednostek organizacyjnych, zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
Maciej Kropidłowski Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za: • operacje na rynkach finansowych, w tym transakcje rynku pieniężnego, walutowego, papierów wartościowych i operacji pochodnych; • działalność związaną z sekurytyzacją; • działalność związaną z organizowaniem finansowania dla planów inwestycyjnych, fuzji i przejęć w zakresie: – kredytu konsorcjalnego; – finansowań pomostowych; – papierów dłużnych; – project finance; – finansowania pozabilansowego. • działalność powierniczą oraz zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
Barbara Sobala Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, odpowiada za system zarządzania ryzykiem obejmujący: • politykę kredytową Banku; • jakość portfela kredytowego; • ryzyko kredytowe; • ryzyko rynkowe; • ryzyko operacyjne; • koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z regulacji z obszaru zarządzania ryzykiem, w tym rekomendacji władz nadzorczych. Odpowiada za dostosowanie struktury organizacyjnej Banku do wielkości i profilu ryzyka ponoszonego przez Bank. Jest członkiem Zarządu, do którego mogą być anonimowo zgłaszane naruszenia prawa oraz naruszenia obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych.
Witold Zieliński Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje obszar rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym kontroli finansowej, odpowiada za rachunkowość zarządczą, prowadzenie ksiąg rachunkowych, opracowywanie zasad rachunkowości, koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z przepisów prawa, a także uchwał i rekomendacji regulatora w zakresie adekwatności kapitałowej. Odpowiada również za bieżącą współpracę i nadzór nad bankowością korporacyjną i bankowością przedsiębiorstw, w tym nadzór nad obsługą klientów sektora instytucji finansowych, zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.

Członek Zarządu	Zakres odpowiedzialności
Czesław Piasek Członek Zarządu	Odpowiada za bankowość transakcyjną w tym za: • produkty zarządzania środkami finansowymi; • produkty finansowania handlu; • produkty gotówkowe; • produkty zarządzania płynnością. Ponadto odpowiada za nadzór nad programami unijnymi, nadzór, w ramach więzi funkcjonalnej wewnętrznej, nad obsługą sektora publicznego. Zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanych z ich działalnością.

W 2015 roku w skład Zarządu wchodził: Pan Brendan Carney – Wiceprezes Zarządu, którego mandat upłynął z dniem 22 czerwca 2015 roku oraz Pani Iwona Dudzińska – Członek Zarządu, która złożyła rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 31 lipca 2015 roku.

Zarząd Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Zarządu Banku.

Regulamin Zarządu Banku określa zakres i tryb pracy Zarządu oraz tryb podejmowania uchwał.

W 2015 roku działały następujące komitety, w których uczestniczyli członkowie Zarządu Banku:

- 1) Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO);
- 2) Komitet Inwestycji Kapitałowych;
- 3) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem;
- 4) Komitet ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej.

Posiedzenia Zarządu zwołuje i przewodniczy im Prezes Zarządu. Prezes Zarządu może ustalić stałe terminy odbywania posiedzeń.

Organizację pracy Zarządu zapewnia Biuro Organizacyjne w Departamencie Komunikacji Korporacyjnej i Marketingu Spółki zwane dalej Biurem Organizacyjnym.

Obecność członków Zarządu na posiedzeniu Zarządu jest obowiązkowa. Przewidywana nieobecność członka zarządu na posiedzeniu powinna być zgłoszona do Biura Organizacyjnego i musi być usprawiedliwiona. W posiedzeniach Zarządu, oprócz jego członków, udział mogą brać:

- 1) Dyrektor Biura Organizacyjnego lub osoba przez niego wyznaczona;
- 2) Dyrektor Departamentu Monitoringu Zgodności;
- 3) Szef Pionu Prawnego.

Osoba kierująca Departamentem Audytu oraz osoba kierująca Departamentem Monitoringu Zgodności uczestniczy w posiedzeniach Zarządu, jeżeli przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, funkcją audytu wewnętrznego lub funkcją zapewnienia zgodności. W rozpatrywaniu przez Zarząd zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce w posiedzeniach Zarządu może brać udział osoba kierująca Departamentem Audytu. Na wniosek członków Zarządu, w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Zarządu.

Do ważności uchwał Zarządu wymagana jest obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Zarządu. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów.

Zarząd podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić tajne głosowanie z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zarządu. Uchwała Zarządu obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej inny termin wejścia w życie.

W uzasadnionych przypadkach uchwała Zarządu może być podjęta w trybie obiegowym (pisemnym) na podstawie decyzji Prezesa Zarządu Banku lub członka Zarządu zastępującego Prezesa. Projekty uchwał, które mają być podjęte w trybie obiegowym, przedstawiane są do zatwierdzenia wszystkim członkom Zarządu i mają wiążącą moc prawną po ich podpisaniu przez bezwzględną większość członków Zarządu, w tym Prezesa Zarządu lub zastępującego go członka Zarządu. Datą wejścia uchwały w życie jest data jej podpisania przez członka Zarządu składającego podpis pod uchwałą już podpisaną przez co najmniej połowę członków Zarządu. Jeżeli choćby jeden z członków Zarządu zgłosi sprzeciw co do podjęcia uchwały w trybie obiegowym, projekt uchwały powinien zostać przedstawiony na najbliższym posiedzeniu Zarządu. Warunkiem podjęcia uchwały w trybie obiegowym jest zawiadomienie wszystkich członków Zarządu o podejmowaniu uchwały. Uchwała podjęta w trybie obiegowym stanowi załącznik do protokołu najbliższego posiedzenia Zarządu.

Za zgodą Prezesa Zarządu członkowie Zarządu nieobecni na posiedzeniu mogą uczestniczyć w posiedzeniu i głosowaniu za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość w sposób umożliwiający równoczesne komunikowanie się w czasie rzeczywistym oraz wzajemną identyfikację pomiędzy wszystkimi członkami Zarządu biorącymi udział w posiedzeniu lub głosowaniu (np. wideokonferencja, telekonferencja).

Z przebiegu posiedzenia Zarządu sporządzany jest protokół. Sporządzenie protokołu należy do Biura Organizacyjnego. Protokół powinien zawierać:

- 1) porządek obrad;

- 2) imiona i nazwiska osób biorących udział w posiedzeniu;
- 3) informację o usprawiedliwieniu nieobecności lub o przyczynach nieobecności członków Zarządu na posiedzeniu;
- 4) treść podjętych uchwał;
- 5) liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały oraz zdania odrębne;
- 6) nazwę jednostki lub komórki organizacyjnej, bądź imię i nazwisko osoby, której powierzono wykonanie uchwały, oraz
- 7) termin wykonania uchwały.

Protokół podpisują wszyscy członkowie Zarządu obecni na posiedzeniu niezwłocznie po otrzymaniu.

Zarząd przekazuje Radzie Nadzorczej następujące informacje finansowe:

- 1) z chwilą ich przygotowania, lecz nie później niż po 30 (trzydziestu) dniach do końca każdego miesiąca, miesięczne oraz okresowe (obejmujące okres od początku roku do upływu poprzedniego miesiąca) informacje finansowe wraz z ich porównaniem do budżetu przyjętego w planie rocznym, oraz w odniesieniu do ubiegłego roku;
- 2) niezwłocznie po ich przygotowaniu, lecz nie później niż 120 (sto dwadzieścia) dni po upływie każdego roku obrotowego, roczne jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe, sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, zbadane przez biegłego rewidenta Spółki;
- 3) niezwłocznie po jego przygotowaniu, lecz w każdym przypadku nie później niż przed końcem każdego roku, projekt planu rocznego na następny rok obrotowy, oraz
- 4) niezwłocznie, inne dostępne dane finansowe odnoszące się do działalności Spółki i jej stanu finansowego oraz działalności i stanu finansowego podmiotów zależnych Spółki, których członek Rady Nadzorczej może w sposób uzasadniony zażądać.

9.2 Rada Nadzorcza Spółki

Rada Nadzorcza Spółki składa się z pięciu do dwunastu członków, z których każdy powoływany jest przez Walne Zgromadzenie na trzyletnią kadencję. Uchwałą Nr 6 z dnia 5 grudnia 2006 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie paragrafu 14 ust. 2 Statutu ustaliło liczbę członków Rady Nadzorczej Banku na co najmniej 8 osób. Co najmniej połowa członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczący, legitymuje się obywatelstwem polskim. W skład Rady Nadzorczej wchodzi członkowie niezależni.

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania z działalności w skład Rady Nadzorczej Spółki wchodzi:

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Andrzej Olechowski <i>Przewodniczący Rady Nadzorczej</i>	Pan Andrzej Olechowski posiada tytuł doktora nauk ekonomicznych. Andrzej Olechowski jest członkiem rady dyrektorów firmy Euronet oraz komitetów doradczych Citigroup Europe i Macquarie European Infrastructure Fund. W przeszłości pełnił funkcję ministra Finansów i Spraw Zagranicznych RP oraz kandydował na Urząd Prezydenta RP. Jest członkiem szeregu organizacji pozarządowych, m.in. przewodniczącym polskiej grupy The Trilateral Commission. Autor publikacji na temat międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych. Dr Olechowski jest profesorem w Akademii Finansów i Biznesu Vistula. W latach 1991–1996 i 1998–2000 pełnił już funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. jako jej przewodniczący. Ponownie powołany do Rady Nadzorczej Banku w dniu 25 czerwca 2003 roku. Od 23 lipca 2012 roku pełni funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Shirish Apte <i>Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej</i>	Do niedawna Pan Shirish Apte był Przewodniczącym Bankowości Citi w Regionie Azji i Pacyfiku (Co-Chairman, Citi Asia Pacific Banking). W latach 2009–2011 pełnił funkcję Szefa Regionu Azji i Pacyfiku (CEO, Citi Asia Pacific), odpowiadając za Azję Południową, obejmującą takie kraje jak Australia, Nowa Zelandia, Indie oraz kraje należące do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Był członkiem Komitetu Wykonawczego oraz Komitetu Operacyjnego Citi. Pan Shirish Apte pracował w Citi ponad 32 lata. Pełnił m.in. funkcję CEO Regionu Europy Środkowej i Wschodniej, Bliskiego Wschodu i Afryki (CEEMEA), a wcześniej jako Szef na kraj (Country Manager) odpowiadał za operacje Citi w Polsce oraz był Wiceprezesem Banku Handlowego w Warszawie S.A. Pan Shirish Apte przeniósł się z Indii do Londynu w 1993 roku, gdzie objął stanowisko Senior Risk Manager w Regionie CEEMEA. Następnie objął stanowisko Szefa Corporate Finance and Investment Bank w Regionie CEEMEA, obejmującym również Indie. Pan Shirish Apte posiada dyplom biegłego rewidenta uzyskany w Institute of

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Igor Chalupec Członek Rady Nadzorczej	Chartered Accountants w Anglii i Walii oraz stopień licencjata w dziedzinie handlu. Pan Shirish Apte posiada również dyplom MBA z London Business School. Pan Shirish Apte sprawuje funkcję Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. od 25 czerwca 2003 roku. Pan Igor Chalupec jest Partnerem i Prezesem Zarządu ICENTIS Sp. z o.o. Corporate Solutions S. K-A i ICENTIS Capital Sp. z o.o. Absolwent Wydziałów Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Handlowej (d. SGPiS) oraz Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Licencjonowany makler papierów wartościowych. W latach 1991–1995 organizator i dyrektor Centralnego Biura Maklerskiego Banku Pekao SA, obecnie CDM Pekao SA. Od 1995 roku do 2000 roku Członek, a następnie do 2003 roku Wiceprezes Zarządu Banku Pekao SA (UniCredit Group) odpowiedzialny m.in. za bankowość korporacyjną i inwestycyjną, operacje skarbowe, powiernicze, zarządzanie aktywami. W latach 2003-2004 Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów odpowiedzialny m.in. za sprawy europejskie, rynki finansowe i informację finansową. Wiceprzewodniczący Komisji nadzoru ubezpieczeń i bankowego (2003–2004). Autor Agendy Warsaw City 2010 – rządowej strategii rozwoju rynku kapitałowego. Od października 2004 roku do stycznia 2007 roku Prezes Zarządu i Dyrektor Generalny Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN, największej polskiej firmy, a po nabyciu litewskiej rafinerii Mazeikiu Nafta w 2006 roku największej firmy paliwowej w Europie Środkowej. Członek wielu rad nadzorczych, w tym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (1995–2003), Unipetrol, a.s. (2005–2007). Obecnie członek rad nadzorczych PZU Życie SA i Budimex SA. Członek Rady Programowej Forum Ekonomicznego w Krynicy. Laureat wielu nagród i wyróżnień, w tym nagrody Fundacji im. Leśława A. Pagi za wyznaczanie standardów w polskim życiu gospodarczym, Hermesa za wybitne zasługi dla odbudowy polskiego rynku kapitałowego oraz Wektora Konfederacji Pracodawców Polskich. Od 18 czerwca 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Mirosław Gryszka Członek Rady Nadzorczej	Pan Mirosław Gryszka jest absolwentem Politechniki Gdańskiej. Od roku 1990 zajmuje stanowiska kierownicze w grupie Asea Brown Boveri, a w latach 1997–2013 był Prezesem Zarządu ABB Sp. z o.o. oraz Dyrektorem Krajowym ABB w Polsce. Od września 2013 pełni funkcję Dyrektora Subregionu „Kraje Bałtyckie, Rosja, Kraje Azji Centralnej i Kaukazu” w strukturach Grupy ABB. Od 30 czerwca 2000 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Frank Mannion Członek Rady Nadzorczej	Pan Frank Mannion obecnie pełni funkcję Citi Chief Financial Officer w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA). W ramach swojej nowej funkcji, którą objął w styczniu 2011 roku, odpowiada za grupę ponad 1000 pracowników w całym Regionie. Pan Frank Mannion swoją karierę zawodową rozpoczął w Irlandii, a następnie przeniósł się do Londynu, gdzie podjął współpracę z PricewaterhouseCoopers. Pracę w Citi rozpoczął w 1989 roku w zespole ds. planowania i analiz w Wielkiej Brytanii. W trakcie swojej dotychczasowej kariery pełnił wiele funkcji finansowych, w tym Kierownika ds. finansowania nowoczesnych technologii (Technology Finance Manager) i Szefa Kontroli Produktów CMB EMEA. W 2008 roku objął funkcję Citi Regional Franchise Controller w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA), gdzie odpowiadał za grupę ponad 800 pracowników z różnych obszarów. Wcześniej kierował obszarem Kontroli Produktów i Sprawozdawczości Regulacyjnej (Product Control, Controllers and Regulatory Reporting) jako CMB EMEA Regional Controller. Frank Mannion ukończył National University of Ireland w Galway, uzyskując tytuł naukowy w dziedzinie handlu. Posiada również tytuł dyplomowanego księgowego (Chartered Accountant). Obecnie wraz z rodziną mieszka w Londynie. Od 28 czerwca 2010 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Dariusz Mioduski Członek Rady Nadzorczej	Inwestor i menedżer z bogatym doświadczeniem transakcyjnym, prawnym i regulacyjnym w zakresie prywatyzacji, łączenia i nabywania spółek oraz project finance w sektorach energetycznym, surowców naturalnych i infrastrukturalnym.

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Anna Rulkiewicz Członek Rady Nadzorczej	Obecnie, Dariusz Mioduski jest prezesem Radwan Investments, jego rodzinnej inwestycyjnej spółki holdingowej. Jest również właścicielem większościowym i Przewodniczącym Rady Nadzorczej klubu piłkarskiego Legia Warszawa. W latach 2007–2013 pełnił funkcję Chief Executive Officer i Prezesa Zarządu Kulczyk Investments SA., największej prywatnej grupy kapitałowej w Polsce, koncentrującej swoje inwestycje w sektorach energetycznym, surowców naturalnych i infrastrukturze. W latach 1997–2007 Dariusz Mioduski był partnerem CMS Cameron McKenna, zarządzającym praktyką związaną z energetyką i infrastrukturą w Polsce. W latach 1991–1997 był prawnikiem w nowojorskim i warszawskim biurze White & Case LLP oraz w Vinson & Elkins LLP w Houston. Dariusz Mioduski jest Wiceprezesem Polskiej Rady Biznesu, Wiceprezesem Stowarzyszenia Harvard Club of Poland i członkiem zarządu Harvard Law School Dean's Advisory. Pan Mioduski zasiada również w Radach Nadzorczych kilku publicznych i niepublicznych spółek, w tym między innymi w Serinus Energy Inc. Dariusz Mioduski posiada tytuł doktora prawa Uniwersytetu Harvarda (1990) oraz dyplom Uniwersytetu St Thomas w Houston (Bachelor of Arts, 1987). Od 12 września 2011 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Anna Rulkiewicz Członek Rady Nadzorczej	Pani Anna Rulkiewicz jest absolwentką Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ukończyła równoległe studia na wydziale psychologii na Uniwersytecie w Hamburgu oraz studia podyplomowe w Polsko-Francuskim Instytucie Ubezpieczeń przy Instytucie Francuskim. Przebyła także cykl szkoleń z zakresu m.in. zarządzania, sprzedaży, komunikacji, marketingu (w tym 3-letnich studiów menedżerskich) w ramach certyfikowanego programu branży ubezpieczeniowej LIMRA "Marketing Strategies for Executive Advancement" (LIMRA Executive Development Group). Ukończyła również wiele kursów z zakresu zarządzania, sprzedaży, finansów, marketingu oraz bankowości. Od 2002 roku Pani Anna Rulkiewicz pracuje w LUX MED Sp. z o.o., gdzie początkowo pełniła funkcję Członka Zarządu, Dyrektora Sprzedaży i Marketingu. Od 2007 roku jest Prezesem Grupy LUX MED. Od końca 2011 roku pełni także funkcję Dyrektora Zarządzającego LMG Försäkrings AB, którego oddział działa w Polsce pod marką LUX MED Ubezpieczenia. Pełni również funkcję Prezesa Zarządu Związku Pracodawców Medycyny Prywatnej. Jej doświadczenie zawodowe obejmuje też m.in. zarządzanie w latach 2001–2002 Pionem Sprzedaży i Marketingu w Credit Suisse Life & Pensions Towarzystwie Ubezpieczeń na Życie oraz Powszechnym Towarzystwie Emerytalnym/Winterthur, gdzie nadzorowała pracę departamentów: sprzedaży wewnętrznej, sprzedaży zewnętrznej, ubezpieczeń grupowych, marketingu i komunikacji. W latach 1998–2001 pracowała dla Zurich Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. i Zurich Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. Pełniąc funkcję Dyrektora Ubezpieczeń Grupowych i Szkoleń odpowiadała m.in. za segment ubezpieczeń grupowych, w tym również za tworzenie usług, system rekrutacji oraz zarządzanie szkoleniami. Po powierzeniu jej funkcji Dyrektora Segmentu Klienta Korporacyjnego i uzyskaniu nominacji na członka zarządu Zurich Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. odpowiadała za segment klienta z sektora small business i klienta korporacyjnego. W latach 1995–1998 pracowała w Commercial Union Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A, gdzie na ostatniej pełnionej funkcji odpowiadała za rozwój sprzedaży ubezpieczeń grupowych i indywidualnych w ramach bancassurance. Od 20 czerwca 2013 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Stanisław Sołtysiński Członek Rady Nadzorczej	Pan Stanisław Sołtysiński, profesor nauk prawnych. Pan prof. Sołtysiński zajmuje się działalnością naukową, jako profesor nauk prawnych związany z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu (gdzie piastował również funkcję Dziekana Wydziału Prawa i Administracji). Wykładał wielokrotnie jako visiting profesor na Uniwersytecie w Pennsylvania Law School w Filadelfii, a także w College of Europe w Brugii, Max Planck Institute w Monachium oraz w Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze. Jest członkiem wielu stowarzyszeń i organizacji naukowych. Jest m.in. członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności i członkiem Rady Dyrektorów UNIDROIT. Jest współautorem Kodeksu spółek handlowych. Pan prof. Sołtysiński zajmuje się również praktyką prawniczą, będąc współinikiem Spółki Komandytowej

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Zdenek Turek Członek Rady Nadzorczej	„Sołtysiński, Kawecki i Szlęzak” Doradcy Prawni. Pan prof. Sołtysiński zasiada w Radzie Banku Handlowego w Warszawie S.A. od 26 marca 1997 roku, od 30 czerwca 2000 roku do 20 czerwca 2012 roku był jej Przewodniczącym. Od 21 czerwca 2012 roku pełni funkcję Członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
	Pan Zdenek Turek obecnie odpowiada za wszystkie operacje Citi w Europie Zachodniej (19 krajów), ponadto pełni funkcję Szefa Bankowości Instytucjonalnej w Regionie Europy Bliskiego Wschodu i Afryki. Pracuje w Londynie.
	Citi oferuje szeroki zakres usług bankowości instytucjonalnej, inwestycyjnej, detalicznej, transakcyjnej, jak również w zakresie papierów wartościowych i rynków kapitałowych w całym Regionie Europy Zachodniej, który stanowi jeden z największych rynków Citi na świecie.
	Do niedawna Pan Zdenek Turek pełnił funkcję CEO Citi w Regionie Europy Środkowo-Wschodniej oraz funkcję Country Corporate Officer w Rosji i pracował w Moskwie. Operacje Citi w tym regionie obejmowały 8 krajów Europy Środkowo-Wschodniej. W Rosji Citi jest jednym z największych oraz najlepiej skapitalizowanych banków w kraju, mającym 2 tysiące klientów instytucjonalnych i ponad milion klientów detalicznych, obsługiwanych przez 4 tysiące pracowników w ponad 50 oddziałach zlokalizowanych w 12 miastach w całym kraju.
	Jeszcze wcześniej, w latach 2005–2008, Pan Zdenek Turek pełnił rolę Citi Country Officer w regionie Południowej Afryki oraz kierował całym regionem Afryki, w skład którego wchodzi 16 krajów.
	W latach 2002–2005, Pan Turek pełnił funkcję Citi Country Officer na Węgrzech, zarządzając jednocześnie obszarem Europy Środkowej, w skład której wchodzi pięć krajów (Węgry, Republika Czech, Rumunia, Słowacja i Bułgaria).
Stephen R. Volk Członek Rady Nadzorczej	Pan Zdenek Turek rozpoczął pracę w Citi w 1991 roku w Pradze, gdzie sprawował wiele funkcji kierowniczych w obszarze Bankowości i Finansów Korporacyjnych. Następnie, w 1998 roku awansował na stanowisko Citi Country Officer w Rumunii.
	Przed rozpoczęciem pracy w Citi Pan Zdenek Turek pracował w zespole ds. transakcji walutowych w Centralnym Banku Czechosłowacji, gdzie zajmował się głównie Sektorem Eksportu/Importu i Usług (1986–1990). Następnie, podjął współpracę z A.I.C., austriacką firmą konsultingową, jako Zastępca Szefa Biura Przedstawicielskiego w Pradze. Zajmował się głównie doradztwem korporacyjnym w zakresie restrukturyzacji i odzyskiwania należności przedsiębiorstw.
	Pan Zdenek Turek urodził się w Kolinie, w Czechach. Ukończył Wydział Finansów i Bankowości na Uniwersytecie Ekonomicznym w Pradze w 1986 roku. Studiował również na Uniwersytecie Wharton (w ramach Zaawansowanego Programu Zarządzania w 1997 roku) i uzyskał tytuł Executive MBA w wyższej szkole biznesowej INSEAD (2010 roku).
Pan Turek zasiada w zarządzie Amerykańskiej Izby Handlowej w Rosji.	
Pan Zdenek Turek sprawuje funkcję Członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. od 21 czerwca 2012 roku.	
Pan Stephen R. Volk pełni funkcję Vice Chairman of Citigroup Inc., jest odpowiedzialny za sprawy zarówno związane z zarządzaniem wyższego szczebla, jak i Bankowością Inwestycyjną. Jest członkiem Komitetu Wykonawczego Citigroup.	
Pan Volk związany jest z Citigroup od września 2004 roku. Do tego czasu pełnił funkcję Chairman of Credit Suisse First Boston, gdzie współpracował ściśle z Prezesem Zarządu nad strategicznym zarządzaniem firmą oraz nad kluczowymi sprawami dotyczącymi klientów. Pracę w Credit Suisse First Boston rozpoczął w sierpniu 2001 roku, przechodząc z Shearman & Sterling, nowojorskiej firmy prawniczej, w której poczynawszy od 1991 roku pełnił funkcję Senior Partner. Podczas pracy w Shearman & Sterling Pan Volk był doradcą prawnym dla szeregu korporacji, włączając Citicorp. Pośród wielu dziedzin, w jakich firma Pana Volka doradzała Citicorp, znajduje się np. restrukturyzacja portfela zadłużenia Citicorp w Ameryce Łacińskiej. Znaczące transakcje, w jakich Pan Volk odgrywał ważną rolę, to m.in.: fuzja Glaxo i SmithKlein, Viacom-Paramount, Viacom-CBS oraz Vivendi-Universal-NBC. Współpracę z Shearman & Sterling Pan Volk rozpoczął w 1960 roku po ukończeniu Dartmouth College oraz Harvard Law School, stając się współnikiem w 1968 roku.	

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Anil Wadhvani Członek Rady Nadzorczej	Pan Volk jest Dyrektorem Continental Grain Company, a także byłym Dyrektorem Consolidated Edison, Inc. oraz Trizec Hahn Properties. Jest również członkiem Rady Stosunków Międzynarodowych (Council on Foreign Relations), Rady Doradczej Dziekana (Dean's Advisory Board) Harvard Law School oraz członkiem Fundacji Adwokatury Amerykańskiej (American Bar Foundation). Od 20 listopada 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
	Pan Anil Wadhvani objął stanowisko Szefa Bankowości Detalicznej i Bankowości Przedsiębiorstw w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA) w październiku 2013 roku.
	Wcześniej, od lutego 2012 roku, był Szefem Obszaru Kart i Kredytów dla Klientów Detalicznych w Regionie Azji i Pacyfiku odpowiedzialnym za całą gamę produktów płatniczych marki Citi i partnerskich (co-branded) oferowanych w tym regionie przez Citi. W sierpniu 2012 roku dodatkowo objął odpowiedzialność za Bankowość Detaliczną w Regionie Azji Południowo-Wschodniej, w skład którego wchodziły takie kraje jak: Indonezja, Malezja, Filipiny, Singapur, jednostki IPB/NRI, Tajlandia, Wietnam i wyspa Guam.
	Pan Wadhvani został Szefem Rynków Detalicznych w Singapurze we wrześniu 2008 roku, a w maju 2010 roku przejął dodatkowo, w całym regionie, odpowiedzialność za segment Citibanking. Jego działalność detaliczna zmieniła otoczenie konkurencyjne w Singapurze, gdzie nadzorował dystrybucję i rozwój, zwiększając postrzegalność Citi i potwierdzając wiodącą pozycję Citi na rynku. Jako CEO Citibank Singapore Limited współpracował z tamtejszą Radą Nadzorczą, aby zapewnić właściwe zarządzanie bankiem w zmieniającym się otoczeniu regulacyjnym. W ramach swoich obowiązków regionalnych Pan Wadhvani współpracował z poszczególnymi krajami, tworząc segment Citibanking, poprzez określenie modelu relacji z klientami, stworzenie przekonującej oferty i zwiększanie dochodowości tego segmentu.
	Pan Anil Wadhvani jest pracownikiem Citi od roku 1992. Od tego czasu piastował różne eksponowane stanowiska zarówno w obszarze Kart Kredytowych, jak i Bankowości Detalicznej, a ponadto kierował również Bankowością Detaliczną w Indiach. Do jego osiągnięć należy opracowanie inicjatywy Citibank Suvidha, działającej w różnych rejonach geograficznych Indii i uważanej za unikalny model pozyskiwania klientów i dostarczania im produktów, a jednocześnie stanowiącej wzór dla wielu inicjatyw Citi typu "Bank-At-Work" na całym świecie.
	Pan Wadhvani uzyskał tytuł licencjata w dziedzinie handlu oraz tytuł magistra w dziedzinie zarządzania na Mumbai University.
	Od 24 czerwca 2014 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

W 2015 roku w skład Rady Nadzorczej wchodził także Pan Omar Ahmed, który złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 1 października 2015 roku.

Rada Nadzorcza Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Rady Nadzorczej Banku.

Do kompetencji Rady Nadzorczej, oprócz praw i obowiązków przewidzianych w przepisach prawa, należą uchwały w sprawach:

- 1) powołanie i odwołanie w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki;
- 2) powołanie i odwołanie, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki;
- 3) ustalenie warunków umów regulujących stosunek pracy lub inny stosunek prawny, łączący członków Zarządu ze Spółką;
- 4) wyrażenie zgody na otwarcie lub zamknięcie za granicą oddziału;
- 5) uchwalanie regulaminu Rady Nadzorczej oraz zatwierdzenie ustalanych przez Zarząd Spółki:
 - a) regulaminu Zarządu Spółki;
 - b) regulaminów gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto.
- 6) wyrażanie uprzedniej zgody na dokonanie czynności rozporządzającej środkami trwałymi Spółki, których wartość przekracza 1/10 kapitału zakładowego Spółki;
- 7) wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych do wykonania badania lub przeglądu sprawozdania finansowego;

- 8) wyrażanie zgody na zatrudnianie i zwalnianie osoby kierującej Departamentem Audytu oraz osoby kierującej Departamentem Monitoringu Zgodności, na wniosek Zarządu;
- 9) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu oraz wyrażania zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanym ze Spółką, członkiem Rady Nadzorczej albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi;
- 10) sprawowania nadzoru nad wprowadzeniem i monitorowaniem systemu zarządzania w Banku, w tym w szczególności sprawowania nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności, oraz dokonywania, co najmniej raz w roku, oceny adekwatności i efektywności tego systemu;
- 11) zatwierdzania strategii działania Banku oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem;
- 12) zatwierdzenia zasadniczej struktury organizacyjnej Banku, dostosowanej do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i ustalonej przez Zarząd Banku;
- 13) akceptowania ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 14) zatwierdzania założeń polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności;
- 15) zatwierdzania procedur wewnętrznych Banku dotyczących procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego;
- 16) zatwierdzania polityki informacyjnej Banku;
- 17) zatwierdzenia procedury kontroli wewnętrznej;
- 18) zatwierdzania ogólnych zasad polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz dokonywania okresowych przeglądów tych zasad;
- 19) zatwierdzania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska w Banku;
- 20) zatwierdzania wykazu stanowisk kierowniczych w Banku, które mają istotny wpływ na profil ryzyka w Banku.

Zgodnie z ustawą Prawo bankowe Rada Nadzorcza zatwierdza wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie oraz politykę wynagrodzeń obowiązującą w Spółce.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.

Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje obowiązki osobiście. Rada Nadzorcza wykonuje swoje czynności kolegalnie, przy czym każdy członek Rady Nadzorczej ma prawo do otrzymania od Zarządu informacji niezbędnych do wykonywania swoich obowiązków. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się co najmniej raz na kwartał. Posiedzenie Rady Nadzorczej, zwołuje Przewodniczący Rady Nadzorczej, a pod jego nieobecność jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, z własnej inicjatywy, na wniosek członka Rady Nadzorczej albo na wniosek Zarządu Spółki. Przewodniczący Rady Nadzorczej może wyznaczyć stałe terminy odbywania posiedzeń Rady Nadzorczej. Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, Sekretarz Rady Nadzorczej wysyła członkom Rady Nadzorczej, co najmniej na 7 (siedem) dni przed terminem posiedzenia.

Rada Nadzorcza zbiera się w dniu Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu, w którym wygasają mandaty członków Zarządu, w celu dokonania wyboru członków Zarządu Spółki.

Rada Nadzorcza corocznie podejmuje uchwałę w sprawie sprawozdania z działalności Rady, w której zawarta jest ocena Rady Nadzorczej na temat sytuacji Spółki, ocena pracy Rady Nadzorczej, systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Banku oraz wyniki oceny sprawozdań finansowych Spółki w tym wnioski Zarządu, co do podziału zysku. Dokument ten Rada Nadzorcza przedkłada Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Posiedzeniom Rady Nadzorczej przewodniczy Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w razie jego nieobecności jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, zaś w razie nieobecności ich obu – członek Rady Nadzorczej wybrany przez pozostałych członków.

Do ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagana jest obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Rady Nadzorczej. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością głosów. Bez zgody większości niezależnych członków Rady Nadzorczej nie powinny być podejmowane uchwały w sprawach:

- 1) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu;
- 2) wyrażenia zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanym ze Spółką, członkiem Rady albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi;
- 3) wyboru biegłego rewidenta dla przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Spółki.

Każdy członek Rady Nadzorczej obowiązany jest niezwłocznie poinformować o zaistniałym konflikcie interesów pozostałych jej członków i powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji oraz od głosowania nad przyjęciem uchwały w sprawie, w której zaistniał konflikt.

Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym z wyjątkiem powołania i odwołania w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki oraz powołania i odwołania, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki. Przewodniczący obrad może zarządzić tajne głosowanie w innych sprawach z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Rady Nadzorczej.

Uchwała Rady Nadzorczej obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej późniejszy termin wejścia w życie.

Z posiedzeń Rady Nadzorczej sporządzane są protokoły, zawierające: porządek obrad, nazwiska i imiona obecnych członków Rady Nadzorczej, liczbę członków nieobecnych na posiedzeniu wraz z podaniem przyczyny nieobecności, liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały, zdania odrębne, pełne brzmienie podjętych uchwał. Lista obecnych na posiedzeniu członków Rady Nadzorczej oraz innych osób uczestniczących w posiedzeniu stanowi załącznik do protokołu. Protokoły podpisują wszyscy obecni na danym posiedzeniu członkowie Rady Nadzorczej. Protokoły posiedzeń Rady Nadzorczej za okres jej kadencji gromadzone są w odrębnym zbiorze, przechowywanym przez Spółkę.

W posiedzeniach Rady Nadzorczej, z wyjątkiem posiedzeń dotyczących bezpośrednio Zarządu, biorą udział członkowie Zarządu Spółki. Na wniosek Przewodniczącego Rady Nadzorczej lub na wniosek Zarządu Spółki w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Podczas rozpatrywania przez Radę Nadzorczą zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce w posiedzeniach Rady Nadzorczej może brać także udział osoba kierująca Departamentem Audytu. W szczególnie uzasadnionych okolicznościach Przewodniczący Rady Nadzorczej może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Rady Nadzorczej, nawet jeśli co innego wynika z postanowień poprzedzających.

Komitety Rady Nadzorczej

Stałymi Komitetami Rady Nadzorczej są:

- 1) Komitet ds. Audytu oraz
- 2) Komitet ds. Wynagrodzeń;
- 3) Komitet ds. Ryzyka i Kapitału.

Rada Nadzorcza w drodze uchwały może powoływać inne komitety niż wymienione powyżej złożone wyłącznie z członków Rady Nadzorczej. Uchwała Rady Nadzorczej określa zakres działania takiego komitetu.

W tym trybie w 2003 roku Rada Nadzorcza powołała **Komitet ds. Strategii i Zarządzania**, którego zadaniem ma być bieżąca analiza wszystkich zagadnień związanych z pracą organów Banku oraz poprawianiem ich funkcjonowania. W skład tego Komitetu wchodzi: Shirish Apte jako Przewodniczący oraz Stanisław Sołtyśński jako Wiceprzewodniczący oraz Igor Chalupiec, Mirosław Gryszka, Marc Luet (do 24.06.2014 roku), Dariusz Mioduski, Andrzej Olechowski, Anna Rulkiewicz, Zdenek Turek i Stephen R. Volk i Anil Wadhvani jako członkowie Komitetu.

Komitet ds. Audytu

W skład Komitetu ds. Audytu wchodzi:

- 1) Mirosław Gryszka – Przewodniczący Komitetu;
- 2) Frank Mannion – Wiceprzewodniczący Komitetu;
- 3) Shirish Apte - członek Komitetu;
- 4) Igor Chalupiec - członek Komitetu;
- 5) Anna Rulkiewicz - członek Komitetu.

Komitet ds. Audytu, jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Do kompetencji i obowiązków Komitetu ds. Audytu należy monitorowanie sprawozdawczości finansowej, monitorowanie skuteczności systemów: kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz i zarządzania ryzykiem, monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej oraz monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

W skład Komitetu ds. Audytu powinno wchodzić dwóch członków niezależnych, a jeden z nich powinien być Przewodniczącym tego Komitetu. Przynajmniej jeden członek Komitetu powinien spełniać warunki niezależności, o których mowa w art. 56 ust. 3 pkt 1, 3, 5 Ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym i posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

Posiedzenia Komitetu ds. Audytu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad przesyła członkom Komitetu ds. Audytu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu ds. Audytu odbywają się co najmniej cztery razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Przynajmniej raz do roku Komitet ds. Audytu spotyka się:

- 1) z Dyrektorem Departamentu Audytu bez udziału kierownictwa;
- 2) z biegłym rewidentem Spółki bez udziału kierownictwa;
- 3) jedynie we własnym składzie.

Komitet ds. Audytu, wedle uznania, może się spotkać również z poszczególnymi członkami kierownictwa Spółki.

Porządek obrad Komitetu ds. Audytu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Lista stałych punktów rozpatrywanych na posiedzeniach Komitetu ustalana jest w drodze uchwały Komitetu. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

Sekretarz Komitetu ds. Audytu na podstawie otrzymanych materiałów opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu i Zastępcy Przewodniczącego do akceptacji. Zaakceptowany przez Przewodniczącego Komitetu i Zastępcę Przewodniczącego projekt porządku posiedzenia przekazywany jest wraz z materiałami członkom Komitetu.

W posiedzeniu Komitetu ds. Audytu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu, powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na siedem dni przed ustaloną datą posiedzenia. Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Spółki lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może zdecydować o zdjęciu sprawy z porządku obrad, w szczególności w celu uzupełnienia wniosku lub uzyskania opinii.

Uchwały Komitetu ds. Audytu zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Komitet ds. Wynagrodzeń

W skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi:

- 1) Andrzej Olechowski – Przewodniczący Komitetu;
- 2) Shirish Apte – członek Komitetu;
- 3) Stanisław Sołtysiński – członek Komitetu.

Do dnia 1 października 2015 roku w skład Komitetu, jako jego Wiceprzewodniczący, wchodził Omar Ahmed.

Komitet ds. Wynagrodzeń jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Komitet ds. Wynagrodzeń jest ciałem doradczym Rady Nadzorczej, a członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

Do kompetencji Komitetu ds. Wynagrodzeń należą następujące sprawy:

- 1) dokonywanie, na tle warunków rynkowych, oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Spółki;
- 2) dokonywanie oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Spółki w odniesieniu do zakresu obowiązków członków Zarządu Spółki i sposobu ich wykonywania;
- 3) przedkładanie Radzie Nadzorczej rekomendacji co do wysokości wynagrodzenia członka Zarządu Spółki, każdorazowo przed jej ustaleniem lub zmianą;
- 4) dokonywanie ogólnej oceny prawidłowości polityki Spółki w sprawie wynagradzania kadry kierowniczej Spółki niewchodzącej w skład Zarządu;
- 5) wydawanie opinii na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku;
- 6) opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

W skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi co najmniej 3 (trzech) członków Rady Nadzorczej, w tym 1 (jeden) niezależny członek Rady Nadzorczej. Członkowie Komitetu, w tym Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego, wybierani są przez Radę Nadzorczą w głosowaniu jawnym.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub, gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są

też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu odbywają się, co najmniej 2 (dwa) razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu. Porządek obrad Komitetu ds. Wynagrodzeń obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek.

Sekretarz Komitetu ds. Wynagrodzeń na podstawie otrzymanych materiałów opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu do akceptacji.

W posiedzeniu Komitetu ds. Wynagrodzeń mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na siedem dni przed ustaloną datą posiedzenia. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu, a w szczególności osoby referujące poszczególne sprawy.

Uchwały Komitetu ds. Wynagrodzeń zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Wynagrodzeń może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w pisemnym trybie pisemnym. Członek Komitetu ds. Wynagrodzeń głosujący przeciwko może żądać zamieszczenia w protokole zdania odrębnego.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń są protokołowane. Protokół podpisuje Przewodniczący i Sekretarz. Protokół z posiedzenia Komitetu podlega zatwierdzeniu przez członków Komitetu na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Komitetu.

Komitet ds. Ryzyka i Kapitału

W skład Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału wchodzi:

- 1) Zdenek Turek – Przewodniczący Komitetu;
- 2) Igor Chalupec – Wiceprzewodniczący Komitetu;
- 3) Frank Mannion – członek Komitetu;
- 4) Dariusz Mioduski – członek Komitetu;
- 5) Andrzej Olechowski – członek Komitetu;
- 6) Stephen R. Volk – członek Komitetu;
- 7) Anil Wadhwani – członek Komitetu.

Członkowie Komitetu wykonują kompetencje określone w Regulaminie na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca pierwszego kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach. Regulamin Komitetu jest udostępniany na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie.

Do kompetencji Komitetu należy nadzór nad wprowadzeniem przez Zarząd w Banku systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad procesem szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego.

W skład Komitetu wchodzi co najmniej czterech członków Rady Nadzorczej, z których jeden jest Przewodniczącym Komitetu. Aby uchwały Komitetu były ważne, w spotkaniu musi uczestniczyć co najmniej trzech jego członków.

Posiedzenia Komitetu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Posiedzenia Komitetu odbywają się co najmniej raz na pół roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad przesyła członkom Komitetu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Zawiadomienie powinno zawierać porządek obrad oraz materiały dotyczące tematów omawianych na posiedzeniu. Porządek obrad Komitetu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

W posiedzeniu Komitetu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie.

Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Banku lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet.

W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego.

Uchwały Komitetu zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Posiedzenia Komitetu są protokołowane.

10. Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. i Handlowy-Leasing Spółka z o.o. – spółkach z Grupy Kapitałowej Banku

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH) i Handlowy-Leasing Spółka z o.o. (HL) nie są spółkami publicznymi i nie mają obowiązku poddania się Dobrym Praktykom Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i składania oświadczeń w tym zakresie, jednak z uwagi na istotną rolę pełnioną przez te podmioty w grupie kapitałowej, należy wskazać na poniższe okoliczności.

DMBH jest członkiem Izby Domów Maklerskich – jako członek Izby jest zobowiązany do przestrzegania Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich, opracowanego przez Izbę Domów Maklerskich. Kodeks ten nie reguluje kwestii ładu korporacyjnego, ale przede wszystkim dotyczy zasad ochrony tajemnicy zawodowej, relacji z klientami, postępowania pracowników domu maklerskiego, w tym w relacjach z innymi domami maklerskimi. DMBH jest podmiotem regulowanym ustawą o obrocie instrumentami finansowymi i w związku z tym przestrzega poza przepisami kodeksu spółek handlowych pewnych elementów ładu korporacyjnego wynikających z przepisów tej ustawy i rozporządzeń wykonawczych, między innymi zgodnie z art. 103 ww. ustawy w skład zarządu powinny wchodzić, co najmniej 2 osoby posiadające wykształcenie wyższe, co najmniej 3 letni staż pracy w instytucjach finansowych oraz dobrą opinię w związku ze sprawowanymi funkcjami. Komisja Nadzoru Finansowego jest informowana przez DMBH o zmianach w zarządzie. Dodatkowo DMBH ma obowiązki raportowe do KNF (w tym o zmianach w Zarządzie, o treści określonych uchwał walnego zgromadzenia). Ustawa o obrocie reguluje też kwestie nabycia akcji domu maklerskiego. Przewiduje, że centrala domu maklerskiego jest na terytorium Polski. Od dnia 1 stycznia 2015 roku DMBH podlega Zasadom Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych, („ZŁK”) przyjętych uchwałą KNF z dnia 22 lipca 2014 roku. ZŁK są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Celem ZŁK jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie ich przejrzystości działania, co ma przyczynić się do pogłębiania zaufania do rynku finansowego w Polsce. W dniu 23 grudnia 2014 roku Zarząd DMBH zadeklarował wolę przestrzegania ZŁK przez DMBH, a Rada Nadzorcza zaakceptowała przestrzeganie ZŁK pozostających w ramach kompetencji Rady Nadzorczej.

Trzy zasady ZŁK nie są stosowane przez DMBH:

- a) § 11 ust. 2 (transakcje z podmiotami powiązanymi) – zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną;
- b) § 22 ust. 1 i ust. 2 (niezależność członków organu nadzorującego) – zasady te nie są stosowane biorąc pod uwagę bieżący skład Rady Nadzorczej.

Spółka Handlowy-Leasing Spółka z o.o. (HL) działa jako Spółka w branży leasingowej. Branża leasingowa zrzeszona w Związku Polskiego Leasingu nie wypracowała jeszcze Dobrych Praktyk przedsiębiorstw leasingowych.

HL działa zgodnie z kodeksem spółek handlowych. W HL został ustanowiony organ nadzoru w postaci Rady Nadzorczej mimo braku wymogu kodeksowego w tym zakresie, celem sprawowania ciągłego nadzoru nad działalnością Spółki.

XI. Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania

1. Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń

Polityka wynagrodzeń dla osób pełniących funkcje kluczowe, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka odpowiednio w Banku Handlowego w Warszawie S.A. (Bank) i w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. (DMBH) – w spółce zależnej Banku – zostały zatwierdzone uchwałą z dnia 3 grudnia 2015 roku Rady Nadzorczej Banku i uchwałą z dnia 28 grudnia 2015 roku Rady Nadzorczej DMBH (zwane dalej Polityką Wynagrodzeń). Polityka Wynagrodzeń określa zasady wynagradzania członków Zarządu i innych osób pełniących kluczowe funkcje, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka odpowiednio Banku i DMBH. Polityka ta wdraża postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagrodzenia w bankach i domach maklerskich zawarte w przepisach prawa i Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych przyjętych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Zasady dotyczące wynagrodzenia zmiennego w Banku i DMBH są szczegółowo opisane ustalonej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku w dniu 26 września 2012 roku „Polityce Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.” i ustalonej przez Zarząd DMBH i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą DMBH w dniu 29 marca 2012 roku „Polityce Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A.” wraz z późniejszymi zmianami zatwierdzonymi także uchwałami Rady Nadzorczej Banku i DMBH (zwane dalej Polityką Wynagrodzeń Zmiennych).

Wynagrodzenie zmienne przyznawane jest przez Radę Nadzorczą dla członków Zarządu Banku i przez Zarząd dla pozostałych osób objętych zasadami „Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”. W Banku działa także Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, który rekomenduje i opiniuje wysokość i warunki przyznania wynagrodzenia zmiennego dla osób objętych Polityką. Komitet ds. Wynagrodzeń opiniuje i monitoruje wynagrodzenie zmienne osób objętych polityką zmiennych składników związanych z zarządzaniem ryzykiem, zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audytem wewnętrznym.

Dodatkowo, każdorazowo, w przypadku zmiany Polityki, Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej wydaje opinię na temat zmian, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców Banku.

Przyjęta przez Grupę filozofia wynagradzania osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych zakłada różnicowanie wynagrodzenia poszczególnych pracowników na podstawie kryteriów finansowych lub niefinansowych, takich jak podejście do podejmowania ryzyka i zapewnienie zgodności z przepisami, w celu odzwierciedlenia ich obecnego lub przyszłego wkładu pracy oraz w celu uzupełnienia mechanizmów skutecznej kontroli ryzyka poprzez ograniczenie motywacji do podejmowania nierozważnego ryzyka dla Grupy i jej działalności oraz poprzez nagradzanie przemyślanej równowagi pomiędzy ryzykiem a stopą zwrotu. Zgodnie z tą filozofią wypłata wynagrodzenia zmiennego osób objętych Polityką Wynagrodzeń Zmiennych jest uzależniona zarówno od krótkoterminowej, jak i długoterminowej oceny indywidualnych wyników oraz wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH lub właściwej jednostki organizacyjnej, przy czym osoby odpowiedzialne za funkcje kontrolne nie są oceniane za wyniki finansowe. Ocena wyników Banku lub DMBH odbywa się na podstawie danych za okres trzech lat finansowych, co uwzględnia cykl koniunkturalny i ryzyko związane z prowadzoną przez Grupę działalnością gospodarczą. W przypadku osób zatrudnionych krócej niż 3 lata przy dokonywaniu oceny wyników Banku lub DMBH uwzględnia się dane od momentu nawiązania stosunku pracy. Wynagrodzenie zmienne za pracę w 2015 roku, przyznane 18.01.2016 roku, zostało podzielone na część nieodroczoną i odroczoną. Część odroczonej została podzielona na część krótkookresową, do której pracownicy mogą nabyć uprawnienia po 6-miesięcznym okresie odroczenia, oraz część długookresową, którą natomiast podzielono na trzy transze, wypłacane w latach 2017, 2018 i 2019.

Nabycie prawa do poszczególnych transz wymaga każdorazowego zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą w stosunku do Zarządu oraz Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników.

Co najmniej 50% wynagrodzenia zmiennego powinno być przyznawane w formie instrumentów niepieniężnych, których wartość jest ściśle uzależniona od wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH. Warunek ten spełniają przyjęte przez Grupę akcje fantomowe, których wartość będzie się wahała w zależności od wartości rynkowej akcji Banku. Pozostałą część wynagrodzenia zmiennego stanowi nagroda pieniężna, przy czym dla odroczonej transzy nagrody doliczane będą odsetki za okres od przyznania do wypłaty danej części wynagrodzenia.

W okresie odroczenia osoby, których część wynagrodzenia składa się z akcji fantomowych, są uprawnione do otrzymania ekwiwalentu dywidendy w przypadku, gdy dywidenda zostanie uchwalona i wypłacona posiadaczom akcji zwykłych Banku, zgodnie z zapisami Polityki Wynagrodzeń Zmiennych.

Niezależnie od zmian wartości odroczonego wynagrodzenia zmiennego związanych z wahaniami kursu akcji Banku lub naliczanymi odsetkami wysokość wypłacanej odroczonej części nagrody może zostać obniżona lub całkowicie zredukowana w przypadku, gdy Rada Nadzorcza albo odpowiednio Zarząd ustali, że:

- Osoby Uprawnione otrzymały Wynagrodzenie Zmienne na podstawie istotnie niepoprawnych sprawozdań finansowych Banku; lub
- Osoby Uprawnione świadomie uczestniczyły w przekazywaniu istotnie niepoprawnych informacji dotyczących sprawozdań finansowych Banku; lub
- Osoby Uprawnione istotnie naruszyły jakiegokolwiek limity ryzyka ustanowione lub skorygowane przez osoby na wyższych stanowiskach kierowniczych lub osoby zarządzające ryzykiem; lub
- Osoby Uprawnione rażąco naruszyły swoje obowiązki pracownicze; lub
- nastąpił istotny spadek wyniku finansowego Banku lub istotny błąd w zarządzaniu ryzykiem.

Nabycie prawa do każdej transzy odroczonej nagrody będzie zależało od wyników Banku albo odpowiednio DMBH w roku kalendarzowym bezpośrednio poprzedzającym datę nabycia prawa do danej transzy ("Rok Dotyczący Wyników").

2. Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2015 roku:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	2 013	434
Maciej Kropidłowski	1 926	162
David Mouillé ⁽¹⁾	528	754
Barbara Sobala	934	94
Witold Zieliński	1 111	128
Czesław Piasek	1 199	126

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Byli członkowie Zarządu:		
Brendan Carney ⁽²⁾	1 399	133
Iwona Dudzińska ⁽³⁾	754	94
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽⁴⁾	-	14
	9 864	1 939

(1) świadczenie pracy od dnia 1 lipca 2015 roku

(2) świadczenie pracy do 22 czerwca 2015 roku

(3) świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

(4) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2014 roku:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	1 990	310
Brendan Carney	1 973	249
Maciej Kropidłowski ⁽¹⁾	1 094	6
Barbara Sobala	898	76
Witold Zieliński	1 090	109
Iwona Dudzińska	952	112
Czesław Piasek ⁽²⁾	626	61
Byli członkowie Zarządu:		
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽³⁾	2 183	180
Robert Daniel Massey JR ⁽⁴⁾	-	136
	10 806	1 239

(1) świadczenie pracy od dnia 19 marca 2014 roku

(2) świadczenie pracy od dnia 20 maja 2014 roku

(3) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku

(4) świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku

Łączna kwota „Wynagrodzenia zasadniczego i nagród” obejmuje wartość brutto wynagrodzenia zasadniczego oraz nagrody wypłacone odpowiednio w 2015 roku i w 2014 roku.

Łączna kwota „Inne świadczenia” obejmuje wartość brutto wypłaconego wynagrodzenia dotyczącego odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy o pracę, świadczeń rzeczowych, ryczałtu z tytułu używania samochodu służbowego, składki z tytułu polis ubezpieczeniowych, ekwiwalentu za urlop, świadczeń dodatkowych zgodnych z umową o pracę pracowników zagranicznych.

Przekazane w 2015 roku nagrody kapitałowe obejmujące wartość akcji Citigroup oraz wypłaconych opcji menadżerskich i nagród długoterminowych i krótkoterminowych w postaci akcji fantomowych Banku przyznanych również w latach ubiegłych:

w tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2015 rok	Przyznane za lata 2009–2014
Sławomir S. Sikora	651	3 329
Maciej Kropidłowski	559	632
Barbara Sobala	142	131
Witold Zieliński	232	337
Czesław Piasek	198	221
Byli członkowie Zarządu:		
Brendan Carney ⁽¹⁾	511	511
Iwona Dudzińska ⁽²⁾	210	260
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽³⁾	-	4 057
Robert Daniel Massey JR ⁽⁴⁾	-	379
Sonia Wędrychowicz-Horbatowska ⁽⁵⁾	-	219
	2 503	10 076

(1) świadczenie pracy do 22 czerwca 2015 roku

(2) świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku

- (3) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku
 (4) świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku
 (5) świadczenie pracy do dnia 13 maja 2012 roku

Przekazane w 2014 roku nagrody kapitałowe obejmujące wartość akcji Citigroup oraz wypłaconych opcji menadżerskich i nagród długoterminowych i krótkoterminowych w postaci akcji fantomowych Banku przyznanych również w latach ubiegłych:

w tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2014 rok	Przyznane za lata 2009-2013
Sławomir S. Sikora	654	2 274
Brendan Carney	407	183
Barbara Sobala	148	62
Witold Zieliński	233	311
Iwona Dudzińska	57	607
Czesław Piasek ⁽¹⁾	209	56
Byli członkowie Zarządu:		
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽²⁾	1 426	2 782
Robert Daniel Massey JR ⁽³⁾	150	350
Sonia Wędrzychowicz-Horbatowska ⁽⁴⁾	-	367
	3 284	6 992

- (1) świadczenie pracy od dnia 20 maja 2014 roku
 (2) świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku
 (3) świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku
 (4) świadczenie pracy do dnia 13 maja 2012 roku

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych obecnym i byłym członkom Rady Nadzorczej Banku w 2015 roku oraz w 2014 roku:

w tys. zł	2015	2014
Andrzej Olechowski	402	338
Igor Chalupec	276	242
Mirosław Gryszka	246	202
Dariusz Mioduski	216	146
Anna Rulkiewicz	216	164
Stanisław Sołtysiński	216	189
Shirish Apte	254	-
	1 826	1 281

Wynagrodzenie wypłacone i należne w 2015 roku osobom zarządzającym jednostkami zależnymi wyniosło 4 899 tys. zł (w 2014 roku: 5 812 tys. zł).

Osoby nadzorujące jednostki zależne nie pobierały w 2015 i 2014 roku wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji.

3. Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawia poniższa tabela:

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Sławomir S. Sikora	-	-	22 485	877
Maciej Kropidłowski	-	-	-	-
David Mouillé	-	-	-	-
Barbara Sobala	-	-	-	-
Witold Zieliński	-	-	600	23
Czesław Piasek	-	-	901	35

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	2 200	8 800	-	-
Shirish Apte	-	-	170 509	6 652
Frank Mannion	-	-	31 809	1 241
Zdenek Turek	-	-	35 397	1 381
Anil Wadhvani	-	-	21 545	840
Stephen R. Volk	-	-	144 190	5 625

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawia poniższa tabela:

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Sławomir S. Sikora	-	-	20 388	715
Brendan Carney	-	-	9 674	339
Maciej Kropidłowski	-	-	1 471	52
Barbara Sobala	-	-	206	7
Witold Zieliński	-	-	1 170	41
Iwona Dudzińska	600	2 400	-	-
Czesław Piasek	-	-	1 454	51
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	1 200	4 800	-	-
Shirish Apte	-	-	150 704	5 285
Adnan Omar Ahmed	-	-	10 121	355
Frank Mannion	-	-	26 271	921
Zdenek Turek	-	-	22 254	780
Anil Wadhvani	-	-	17 088	599
Stephen R. Volk	-	-	182 777	6 410

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku żaden członek Zarządu i Rady Nadzorczej nie posiadał akcji i udziałów w podmiotach zależnych Banku.

4. Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalności konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

5. Zasady zarządzania

W 2015 roku nie nastąpiły zmiany zasad zarządzania Bankiem, a zasady te przedstawione zostały w Nocie do Roczego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku.

XII. Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych

W dniu 20 marca 2015 roku Rada Nadzorcza Banku dokonała wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych to jest PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, działającej pod adresem: al. Armii Ludowej 14, 00-638 Warszawa, wpisanej na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144, której powierzono zostało badanie rocznych i przegląd półrocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za 2015 rok. Wybór PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. został dokonany zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. dokonała także badania rocznych i przegląd półrocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za 2013 rok i 2014 rok.

Wynagrodzenie audytora netto wynikające z zawartych umów (należne lub wypłacone) dotyczące 2015 roku i 2014 roku przedstawia poniższa tabela:

	Dotyczące roku	2015	2014
<i>w tys. zł</i>			
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do Banku – jednostki dominującej (1)		369	369
Wynagrodzenie z tytułu przeglądu w odniesieniu do Banku – jednostki dominującej (2)		153	153
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do jednostek zależnych (3)		230	230
Wynagrodzenie za usługi pokrewne (4)		158	161
		910	913

(1) Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za usługi związane z badaniem rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku – jednostki dominującej (dotyczące 2015 roku – umowa z dnia 10 czerwca 2015 roku).

(2) Wynagrodzenie z tytułu przeglądu obejmuje kwoty wypłacone za usługi związane z przeglądem półrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz półrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku (dotyczące 2015 roku – umowa z dnia 10 czerwca 2015 roku).

(3) Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za profesjonalne usługi związane z badaniem sprawozdań finansowych jednostek zależnych.

(4) Wynagrodzenie za usługi pokrewne obejmuje pozostałe kwoty wypłacone za usługi poświadczające związane z badaniem lub przeglądem sprawozdań finansowych Banku – jednostki dominującej oraz jednostek zależnych, ale nieuwzględnione w (1), (2) i (3) powyżej.

XIII. Oświadczenia Zarządu Banku

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

Zgodnie z najlepszą wiedzą Zarządu Banku, którego członkami są: Pan Sławomir S. Sikora – Prezes Zarządu, Pan Maciej Kropidłowski – Wiceprezes Zarządu, Pan David Mouillé – Wiceprezes Zarządu, Pani Barbara Sobala – Wiceprezes Zarządu, Pan Witold Zieliński – Wiceprezes Zarządu, Pani Katarzyna Majewska – Członek Zarządu i Pan Czesław Piasek – Członek Zarządu, roczne dane finansowe oraz dane porównawcze zaprezentowane w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015 roku” zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości i odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy oraz osiągnięty przez nią wynik finansowy. Zawarte w skonsolidowanym raporcie rocznym „Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2015 roku” zawiera prawdziwy obraz rozwoju, osiągnięć oraz sytuacji (wraz z opisem podstawowych rodzajów ryzyka) Grupy w 2015 roku.

Wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych PricewaterhouseCoopers Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością dokonujący badania „Rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015 roku”, został wybrany zgodnie z przepisami prawa. Podmiot ten oraz biegli rewidenci dokonujący tego badania spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym sprawozdaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

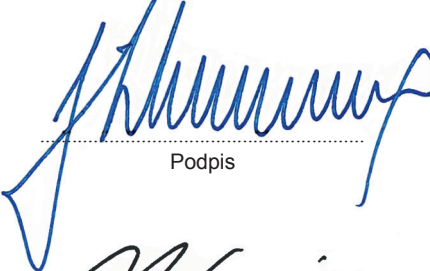
Pozostałe informacje wymagane Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133) zostały uwzględnione w Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku.

podpisy Członków Zarządu

07.03.2016 roku
.....
Data

Sławomir S. Sikora
.....
Imię i nazwisko

Prezes Zarządu
.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

07.03.2016 roku
.....
Data

Maciej Kropidłowski
.....
Imię i nazwisko

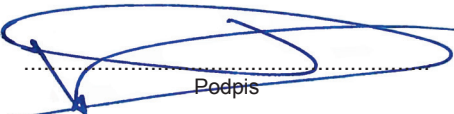
Wiceprezes Zarządu
.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

07.03.2016 roku
.....
Data

David Mouillé
.....
Imię i nazwisko

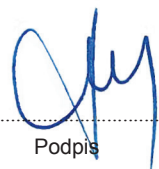
Wiceprezes Zarządu
.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

07.03.2016 roku
.....
Data

Barbara Sobala
.....
Imię i nazwisko

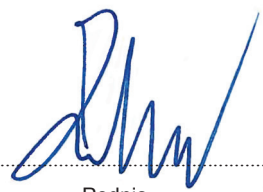
Wiceprezes Zarządu
.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

07.03.2016 roku
.....
Data

Witold Zieliński
.....
Imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu
Dyrektor Finansowy
.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

07.03.2016 roku
.....
Data

Katarzyna Majewska
.....
Imię i nazwisko

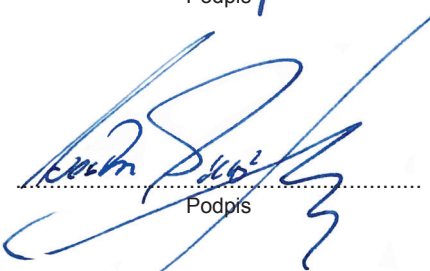
Członek Zarządu
.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis

07.03.2016 roku
.....
Data

Czesław Piasek
.....
Imię i nazwisko

Członek Zarządu
.....
Stanowisko/funkcja

.....
Podpis